

Azize Bergin

Babıâli'de Topuk Tıkırtıları

Epsilon

BABIÂLİ'DE TOPUK TIKIRTILARI

BABIÂLİ'DE TOPUK TIKIRTILARI

Yazarı: Azize Bergin
Yayın Yönetmeni: Tanju Anapa
Düzelti: Sedat İmza
Düzenleme: Gülen Işık

Kapak Tasarımı: Pınar Kazma
Film-Grafik: Ebru Grafik
Baskı: Şahinkaya Matbaası
Cilt: Güven Mücellit

1. Baskı, Şubat 2004
2. Baskı, Şubat 2004

ISBN: 975 331 529-5

© Azize Bergin / Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. ve San. Ltd. Şti.

Yayımlayan:
Epsilon Yayıncılık Hizmetleri Tic. ve San. Ltd. Şti.
Osmanlı Sk. 24/4 80090 Taksim / İstanbul
Tel: 0212.252 38 21 pbx Faks: 252 47 29
İnternet adresi: www.epsilonyayinevi.com
e-mail: epsilon@epsilonyayinevi.com

Genel Dağıtım:
Yeni Çizgi Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
Gürsel Mah. Alaybey Sk. No: 7
Kâğıthane / İstanbul
Tel: 0212.220 57 70 pbx Faks: 222 61 55
İnternet adresi ve on-line alışveriş: www.yenisayfa.com

BABIÂLİ'DE TOPUK TIKIRTILARI

Azize Bergin

epsilon®

KEMAL AHMET*

Kafası
yüzde yüz uygun muydu kafama
bilmiyorum, ama
o benim soyumdandı.
Etiyle, kanıyla değil,
belki de heyecanıyla değil,
batırıp parmaklarını kanayan yarasına
beyninin ışığını sattığı için
bir ekmek parasına.

Fakat ne yazık ki, o,
namludan kopan bir kurşun gibi haykırıp,
karanlık acıların camını kırıp
güneşi dolu dizgin gözlerine dolduramadı!
Gün geldi, ağrıdan ayakta duramadı.
Ve işte o zaman
çocuğunu boğan
aç bir ana gibi,
bir çözülmez çemberin kıvranarak içinde,
boğdu kendi elleriyle yüreğini
bir rakı kadehinde.

Tutunmak istedi, kaçtılar;
çalıştı; kırbaçladılar;
susadı; kendi kanını içti o!
Parça parça insan kafası satılan,
kaldırımlarında aç yatılan
bir caddeden
mukaddes bir ıstırap şarkısı gibi gelip
geçti o!..

Nâzım Hikmet

* Nâzım Hikmet bu şiirini 1934 yılında ölen Babıâli emekçisi Kemal Ahmet için yazmıştır.

Önsöz

Bu satırları yazmaya başlamadan önce çok düşündüm. Yaşadıklarım sadece beni ilgilendirir, diyordum. Güzel ve kötü günlerin anılarını kendime saklamak istiyordum. Onlar benim hazinemdi. Bir anlamda tüm yaşamımdı. Kocasını kimseyle paylaşmak istemeyen kıskanç bir kadın gibi o anıların üzerine titriyordum. Sonra bir gün her şeyi kendime saklamamın anlamsız olduğunu düşünmeye başladım. Babıâli serüvenimi okurlarla paylaşmalıydım. Bu anılar bir bakıma, yarım yüzyıl içinde gazeteciliğin nereden nereye geldiğini de gözler önüne serecekti. Anılarımı yazmaya karar verince rahat bir soluk aldım. Yüreğim sevinçle doldu. Eski günlerime geri dönmek, zaman tünelinde bir yolculuk yapmak ne yalan söyleyeyim hoşuma gitti. Kaderimi belirleyen kişilerin çoğu artık hayatta değil. Yaşadıklarımı yazarken onlara danışabilmeyi çok isterdim. Hepsini burada saygıyla ve sevgiyle anıyorum. Onlar benim öğretmenlerim, yol göstericilerim, dostlarım, dert ortaklarım, yaşamıma şekil veren kişilerdi. Bu insanlardan 'rahmetli' diye söz etmeyeceğim. Çünkü hepsi anılarımda yaşıyor. Kitabımın adına gelince... Benim Babıâli yokuşunun eğri büğrü kaldırımlarında yürümeye çalıştığım günlerde gazete ida-

rehanelerinin kapılarından içeri giren kadın sayısı yok denecek kadar azdı. Binalardaki erkekler, bir topuk tıkırtısı duyunca irkilirler, önlerindeki işi bırakıp o tıkırtıları çıkaran kişiyi merak ve şaşkınlıkla incelerlerdi. Ben sabah akşam Babıâli yokuşunu çıkıp inmeye başladıktan çok kısa bir süre sonra İstanbul Üniversitesi'nin Basın Yayın Yüksekokulu'ndan mezun olan üç kadın gazeteci adayı muhtelif gazetelerde çalışmaya başladı. Onları başkaları izledi ve topuk tıkırtıları artık yadırganmaz oldu. İşte bu gerçeği vurgulamak için anılarımı bu ad altında topladım.

Bu arada siz okurlarımla bir sırrımı da paylaşmak istiyorum. Benim gazetecilik serüvenimin kaynağı, birçoklarınınki gibi çocukluk yıllarında başlayan bir heves değildi. Evet, ilkokulda ve öğrenciliğimin daha sonraki dönemlerinde tahrir (kompozisyon) yazmaya meraklıydım. Hatta yaz tatillerinde de oturup yazılar yazdığımı hatırlıyorum. Kolejde öğrenci olduğum yıllarda da Robert Koleji mühendislik bölümünde okuyan arkadaşların kompozisyonlarını yazardım. Ama inanın, geleceğimle ilgili hayallerim arasında gazetecilik ya da yazarlık hiçbir şekilde yer almamıştı. Bu iş, benim için sadece bir meraktan ibaretti. Ben kendimi bildim bileli, müziğe âşıktım ve başarılı bir kemancı olmayı hayal ediyordum. Bursa'da yaşadığım yıllarda keman dersi alma imkânım olmamıştı. Mandolin çalmayı öğrenerek müzik tutkumu tatmin etmeye çalışmıştım. Daha sonra keman dersleri almaya başladığımda, geceleri gözlerimi kapayıp uyumaya çalışırken hep kendimi büyük bir orkestra eşliğinde keman çalarken görürdüm. Doğrusu keman öğrenmeye biraz geç başlamıştım. Fakat gene de ümitsiz değildim. Yeteneğim vardı, azimliydim ve müziği çok seviyordum. Eğer şartlar beni küçük yaşta kendimi kanıtlamaya zorlamasaydı, her şey başka türlü olabilirdi. Yazı yazma merakımın bana bir meslek kazandıracağını rüyamda görsem inanmazdım. Gazetecilik ile müzisyenliği bir arada yürütemeyeceğimi anladığım zaman ise hayatımın belki de en acı günlerinden birini yaşadım. Bu kitapta okuyacaklarınız sizi zaman zaman üzecek,

zaman zaman da güldürecek. Tek başına, kimsenin desteği olmadan Babıâli denilen balta girmemiş bir ormanda yaşam mücadelesi vermenin hiç de kolay olmadığını kabul edeceksiniz. Elli yıl öncesinin dünyasında her şeyin çok farklı olduğunu da lütfen unutmayın.

Benim eski serüvenlerimin bazılarını dinledikten sonra anılarımı yazmamı öneren arkadaşlarıma, bana cesaret veren kızım Fulya Bergin'e, teşekkür etmek istiyorum. Her şeye rağmen, iyi ki gazeteciliği ve yazarlığı tercih etmişim diyorum. Adımı öğrenince, bana eski bir dost gibi yaklaşan okurlarımın da beni daha yakından tanımak isteyeceklerine inanıyorum. Ve bu kitapla, yıllar yılı benim yazılarımı, çevirilerimi, kitaplarımı okumaktan bıkmayan, usanmayan okurlarıma duyduğum minnet borcumu ödemek istiyorum.

Kitabımın satırları arasında pek çok gazetecinin adını okuyacaksınız. Bazılarını tanıyorsunuz, bazılarının adını hiç duymamış olabilirsiniz. Öykümü anlatırken, bütün yol arkadaşlarımdan söz ederek, Babiâli'nin sessiz kahramanlarına bir selam göndermek istedim.

50'Lİ YILLAR

BİR

Babiâli Nerede?

"Babıâli, nerede?"

Bebek-Eminönü tramvayına binerken bacaklarım titriyordu. Korku ve heyecan içinde çevreme bakındım. Tramvaydaki tanıdık yüzlere belli belirsiz gülümsedim ve tek kişilik koltuklardan birine oturdum. Koltuğumun altında sıkı sıkı tuttuğum defterleri kucağıma koydum. Sonra da sanki içlerinde büyük bir sır gizliymiş gibi kolumu defterlerin üzerine dayadım. Yolculuk başlamıştı. Tramvay, Eminönü'ne gelinceye kadar kafamın içinde bin bir senaryo geliştirdim. Gideceğim yerde benimle ilgilenecek birilerinin bulunacağından emindim. Eve döndüğüm zaman babama, "Ben iş buldum. Artık gazetecilik yapacağım," diyebilecektim. Bir ara içime bir korku düştü. Ya kimse benimle ilgilenmezse!.. "Ben kendime iş bulurum," diyerek ayrıldığım evime nasıl dönecektim? Bunu düşünmek bile korkunçtu. Dehşet içinde tramvaydaki yolculara baktım. Benim nereye, ne yapmaya gittiğimi bilmeleri olanaksızdı. Kendimi suç işlemeye hazırlanan acemi bir hırsız gibi hissediyordum.

Her şey, Arnavutköy Kız Koleji'nde kimya dersinden sıfırdan yukarı not alamayınca başlamıştı. Öylesine bir umutsuzluğa düşmüştüm ki, okuldan ayrılmak istiyordum. Babam ise beni bu dü-

şüncemden vazgeçirmek için, "Okula gitmezsen, kendine iş bulur çalışırsın," diyordu. Ben okula dönmemekte kararlıydım. O halde kendime bir iş bulmaktan başka seçeneğim yoktu. 1950 yılının İstanbul'unda öğrenimini yarım bırakmış bir genç kızın iş bulması çok zordu. Tatil dönemlerinde iki roman tercüme etmiştim. Bu romanları gazetelerin yöneticilerine okutursam, bana mutlaka iş verirler diye düşünüyordum. Tramvayda kaybetmekten korktuğum defterlerde benim ilk roman çevirilerim vardı. Yazı yazmaya öylesine meraklıydım ki, sıcak yaz günlerinde bile, Bebek Koyu'nda sandalla gezmek varken masa başında oturup çeviri yapmıştım.

Eminönü'nde tramvaydan indim. Bebeğin tenhalığından sonra Eminönü'ndeki kalabalık beni ürküttü. Ne tarafa gideceğimi bilmiyordum. Gazete binalarının Babıâli yokuşunda olduğunu öğrenmiştim. Peki ama bu yokuş neredeydi? Yanımdan geçen genç bir adama "Affedersiniz Babıâli nerede? Bana tarif edebilir misiniz?" diye sordum.

Delikanlı tuhaf tuhaf yüzüme baktı. Babıâli'nin nerede olduğunu bilmeyen birinin varolması garibine gitmişti anlaşılan. İyi ki bu genç adam Babıâli'nin yolunu sorma nedenimi bilmiyordu. Bir de bunu bilseydi kim bilir bana nasıl gülerdi.

Babıâli yokuşunun başına geldiğim zaman durdum. Şimdi sıra gazete binalarının yerini öğrenmeye gelmişti. Yokuşun başındaki dükkânlardan birine girip Cumhuriyet ve Yeni Sabah gazetelerinin adresini sordum. Evde okunan gazeteler bunlardı. Cumhuriyet Gazetesi'nin ahşap binasından içeri girerken heyecandan bayılacak gibiydim.Yürürken ayaklarım birbirine dolanıyordu. Eski konağın tahta zemininde topuk seslerim yankılanırken, kapısı açık duran bir odadan birkaç erkek başının bana çevrildiğini fark ettim. Oraya doğru yöneldim. İçerdekiler oturdukları sandalyelerde kıpırdandılar. Odaya sanki bomba düşmüş gibiydi. Kapıya en yakın oturan kişinin yanına yaklaştım. Sigarasından bir nefes çekip yüzüme üfledikten sonra dik dik bana baktı. "Ne istiyorsunuz?"

Koltuğumun altındaki defterleri ona uzattım. "İngilizce biliyorum. Gazetenizde bana göre bir iş var mı?"

Adam, defterlere bakmadı bile. "Yok," dedi. "Bizim kadromuz tamam."

Ağlamamak için dudaklarımı kanatırcasına ısırdım. O odadan nasıl dışarı çıktığımı hatırlamıyorum. Merdivenlerden aşağı indim. Bahçede yürürken, 'Bu her şeyin sonu değil,' diye düşünmeye çalıştım. 'Belki Yeni Sabah'ta iş bulurum.'

Yeni Sabah o dönemde çok iyi satan bir gazeteydi. Gazetenin binası da Cumhuriyet'inkine yakındı. Gene de birkaç kişiye sora sora Yeni Sabah binasına ulaştım. Birinci kata çıktığımda çok geniş bir salonda buldum kendimi. Bu kez akıllanmıştım. Sıradan birine açıklama yapmayacaktım. "Müdürle görüşmek istiyorum," dedim.

Kısa boylu, komik yüzlü, genç bir adam, "Osman Karaca'yla mı görüşeceksiniz?" diye sordu. (Daha sonra onun karikatürist Altan Erbulak olduğunu öğrenecektim.)

Cesaretimi toplayarak, "Evet," dedim.

Kısa boylu genç adam beni büyücek bir odaya götürdü. Üzeri kitap ve kâğıt yığınlarıyla dolu bir masanın başında oturan gözlüklü adama, "Bu hanım seni görmek istiyor abi," dedi.

Masa başındaki adam ayağa kalktı. Ne kadar uzun boyluydu. Ona derdimi yarım yamalak cümlelerle anlatmaya çalıştım.

Osman Karaca beni, gözlüklerinin altından dikkatle süzdükten sonra, "Benden size bir ağabey nasihati," dedi, "Buralarda fazla oyalanmadan evinize gidin. Siz böyle yerlerde çalışamazsınız. Kendinize başka bir meşgale bulun."

Yıkılmıştım. Odadan dışarı çıktım, kendimi sokağa attım. Artık gözyaşlarımı tutamıyordum. Her şey sona ermişti. Babam iş arama çabalarımın boşa gitmesine sevinecek ve bana ertesi sabah okula dönmemi emredecekti.

Karmaşık duygular içinde ağır ağır yokuştan aşağı inmeye başladım. Meserret Kıraathanesi'nin bulunduğu köşeden karşıya

geçtiğim sırada bir tabela dikkatimi çekti. Tabelada, 'Akın Gazetesi' yazıyordu. Bu isimde bir gazete olduğunu bile bilmiyordum. (Bilmem de gerekmezdi zaten.) Demir kapılı handan içeri girdim. Önüme gelen dik taş merdivenleri çıktım. Birinci katın kapısında 'Akın Gazetesi' tabelası asılıydı. Kapıyı itip içeri girdim. Kendimi kalabalık bir odada buldum. Gene erkekler, sanki başka gezegenden gelmiş bir yaratıkmışım gibi, tuhaf tuhaf baktılar bana. Günün bu saatinde böyle bir konuk beklemedikleri kesindi. Orta boylu, siyah saçlı, iri gözlü bir adam gür bir sesle sordu: "Kimi aradınız?"

"Ben kolej öğrencisiyim," dedim. "Gazetenizde bana göre iş var mı?" Bu sözlerimin üzerine esmer, uzun boylu, zayıf bir adam kalkıp yanıma geldi. "Elinizdeki defterler nedir?" diye sordu.

"Roman çevirmiştim. İncelemek ister misiniz?"

Uzun boylu adamla orta boylu adam benden uzaklaşıp kendi aralarında bir şeyler konuştular. İkide bir de başlarını çevirip bana bakıyorlardı. Şaşırmıştım. Beni hiç tanımayan bu insanlar hakkımda ne konuşuyor olabilirlerdi?

Biraz sonra uzun boylu adam, "Şu defterlere bakayım," dedi. Defterleri ona uzattım. Birkaç sayfayı büyük bir dikkatle okudu, sonra "Mehmet Ali," diye seslendi orta boylu adama. "Bu genç hanımı işe alalım. Yazı yazmaya çok hevesli olduğu belli. Sen onu yetiştirirsin." Sonra bana döndü, "Sahi adınız neydi?"

"Adım Azize Erten."

"Peki Azize Hanım. Sizi küçük bir sınavdan geçirmemiz gerekiyor. Ağabeyimiz Halil Lütfü Bey'e danışmalıyız."

Akın Gazetesi'nin iki yöneticisiyle birlikte başka bir odaya girdik. Eski, kırık ayaklı bir masanın başında oturan ak saçlı, yaşlı ama dinç adama benim adımı söylediler. Gazetecilik yapmak istediğimi anlattılar.

Halil Lütfü Bey (Halil Lütfü Dördüncü) gülümsedi. "Gazetecilik kızlara uygun bir meslek değil, ama şansınızı denemek istiyorsanız, deneyin," dedi. Sonra masasının üzerinden mayolu bir kadın fotoğrafı aldı.

"Bu fotoğraftaki kadına yabancı bir isim bulun ve ona bir hayat hikâyesi yazın. İşte size kâğıt ve kalem."

Bir sandalyeye iliştim ve hiç duraksamadan mayolu kadın için bir hayat hikâyesi yazmaya başladım. Kendimi iyice kaptırmıştım ki, uzun boylu adam "Heh heh," diye gülerek, "Bu kadar yeter," dedi. "Bırakırsak siz roman yazacaksınız."

Adının Cavit Yamaç olduğunu öğrendiğim uzun boylu adam, kâğıdı Halil Lütfü Bey'e uzattı. "Hocam bir göz atar mısın?"

Halil Lütfü Dördüncü, kâğıdı okuduktan sonra, "Dilerim ileride çok iyi bir gazeteci olursun," dedi. "Senin Sabiha Sertel gibi başarılı olmanı dilerim, ama kaderin onunkine benzemesin."

Sabiha Sertel'in eşi Zekeriya Sertel ile birlikte gazetecilik yaptığını biliyordum. Tan Gazetesi'ni çıkarmışlardı ve birkaç yıl önce Tan Gazetesi bir saldırıya uğramıştı. Tan baskınından sonra Sertel çifti Türkiye'den ayrılmıştı.

Sabiha Sertel'e benzetilmek gururumu okşamıştı. Daha önce yaşadığım yenilgilerden sonra işe alınmak ve tanınmış bir kadın gazetecinin izinde yürümemin istenmesi beni çok sevindirmişti.

Orada fazla oyalanmadık. Akın Gazetesi'nin idarehanesine geri döndük. Cavit Yamaç, "Sana ayda 60 lira ücret ödeyebiliriz," dedi. "Buna karşılık sen de verilen her işi yapacaksın."

"Peki, efendim. Çok teşekkür ederim."

Bebek tramvayına bindiğim zaman çoktan ünlü bir gazeteci olmuştum. İş bulduğumu açıklayınca babamla annemin yüzlerinin ne hal alacağını tahmin edebiliyordum. Aslında annem belki için için sevinirdi ama babamın ne yapacağını kestiremiyordum.

Savaş kazanmış bir kumandan havası içinde eve girer girmez, "Ben Akın Gazetesi'nde iş buldum. Yarın sabah işe başlıyorum," dedim.

Babamın yüzü allak bullak olmuştu. "Ben kızımı Babıâli'ye gönderemem. Orası cahiller yatağı. Okumamış ne kadar adam varsa hepsi gazeteci olmaya kalkışıyor," dedi.

O gece annem babamın fikrini değiştirmek için geç saatlere

kadar dil döktü. Ertesi sabah babam hiç yüzüme bakmadan dilediğimi yapmakta serbest olduğumu söyledi ve ekledi: "Yaptığına çok pişman olacaksın. Bu macera fazla uzun sürmeyecek."

Babam yanılmıştı. Ben elli yıldan beri bu macerayı yaşıyorum. Pişman mıyım? Hayır... Zaman zaman düş kırıklığına uğradığım oldu, ama sevdiğim bir işi yaptığım için hep mutluluk duydum. Aksiliklere, zorluklara göğüs gerdim.

O sabah tramvay yolculuğu bitmek bilmedi. İkide bir saatime bakıyordum. Elimde olsa vatmanın yanına gidip şu tramvayı biraz hızlandırmasını isteyecektim.

Eminönü'nde tramvaydan indikten sonra hızlı hızlı yürümeye başladım. Heyecandan bacaklarım birbirine dolaşıyordu. Akın Gazetesi'nin idarehanesine girdim. İçerisi çok kalabalıktı.

İKİ

'Akın' Serüveni

Akın Gazetesi, 1950 yılında Demokrat Parti'nin ezici bir çoğunlukla seçimleri kazanmasından sonra, birbiri arkasından yayına giren parti gazetelerinden biriydi. Yani o günün deyimiyle 'besleme' bir gazeteydi. Başbakan Menderes, basın dünyasında partinin propagandasını yapacak yayın organlarına önem veriyordu. Partiye yakınlığıyla tanınan gazetecilere maddi olanaklar sağlanmıştı. Ben gazeteciliğe başladığım gün bu gerçeklerin farkında bile değildim. Gazetede tanıştığım kişiler benim için sadece birer isimden ibaretti.

Akın Gazetesi'nin üç patronu vardı: Cavit Yamaç, Recep Bilginer ve Tekin Erer. Cavit Yamaç İzmir'de 'Demokrat İzmir Gazetesi'nden Ahmet Emin Yalman'ın 'Vatan Gazetesi'ne geçmişti. Daha sonra gazetenin patronu Ahmet Emin Yalman ile arası açılan Yamaç, bir grup arkadaşıyla birlikte gazeteden ayrılmıştı. O dönemin ünlü gazetecisi Ahmet Emin Yalman, gazetesinde 'Akıncılar' adında bir tarihi roman yayımlıyordu. Cavit Yamaç, bu yüzden gazetesine Akın adını vermişti.

Tekin Erer, ekonomi konularında uzmandı ve ekonomi haberlerinin yer aldığı Ticaret Postası isimli bir gazetesi vardı.

Recep Bilginer üçlü ekibin şairiydi. Her fırsatta şiir okumaya meraklıydı. Üç patronlu küçük gazetenin istihbarat şefi olan Meh-

met Ali Yalçın ise, bir doktorun oğluydu. Babası, komünist olduğu iddiasıyla hapse atılmıştı. O da Cavit Yamaç'la birlikte Vatan Gazetesi'nde çalışmıştı ve bu iki arkadaş kaderin garip bir cilvesiyle aynı sorunu paylaşıyordu. Cavit Yamaç'ın ağabeyi Niyazi Yamaç da komünist rejimi benimsediği için Rusya'ya kaçmıştı. Cavit Yamaç ile Mehmet Ali Yalçın, siyasi polisin gizli denetimi altındaydılar.

Üç patronlu gazetede işlerin iyi yürüdüğünü söylemek aşırı iyimserlik olurdu. Daha ilk günlerden üçünün arasındaki çekişme beni huzursuz etmeye başlamıştı. Gazete, fırtınaya tutulmuş bir gemi gibi bir o yana bir bu yana dönüyordu. Recep Bilginer, gazetenin başyazarı olmak istemişti. Cavit Yamaç, gazetenin sayfa düzeni ve iç sayfalarda yayımlanacak haberlerle ilgileniyordu. Fakat Recep Bilginer zaman zaman haberlere müdahale ediyordu. Tekin Erer ise bu iki ortak arasında yatıştırıcı unsur olmaya çalışıyordu.

Gazetecilik serüvenim böyle sancılı bir ortamda başlamıştı. Aslında ben mesleği öğrenme gayreti içindeydim ve çevremde olup bitenleri pek de fark etmiyordum.

İstihbarat şefimiz Mehmet Ali Yalçın, ilk günden itibaren beni yetiştirmek için çaba harcamaya başlamıştı. Bir haberin nasıl yazılacağını ondan öğrendim. Fakat haber yazmaya hemen başlayamadım. O zamanın Babıâli'sinde katı bazı kurallar vardı. Gazeteciliği meslek seçen bir kişi önce muhbirlik yaparak işe başlardı. Bir olayı izleyen muhbir, gördüklerini, yaşadıklarını düzenli bir şekilde not eder ve istihbarat şefine ulaştırırdı. Gazeteci adayı muhbirlikte başarılı olursa, kendi haberini yazmasına izin verilirdi. Muhbirlikten muhabirliğe terfi eden gazeteci, imzasının gazetede yer alması için bir süre daha beklemek zorundaydı. Şefleri, müdürleri, onun haberlerini kendi imzasıyla yayımlamaya karar verinceye kadar sabretmeliydi. Her habere imza atılması söz konusu değildi.

Benim durumum biraz farklıydı. İşe başladığım gün, istihbarat defterine göz atmamı söylediler. Ece Ajandası'nın o güne ait

sayfasına benim de adım yazılmıştı. Ve altında bir not vardı: Gureba Hastanesi'nde kep giyme töreni, saat 17:00.

Gureba Hastanesi neredeydi? Oraya nasıl gidecektim? Bu sorular kafamı kurcalıyordu ama kimseye bir şey söylemedim. Muhabirlerin hepsi büyük bir masanın etrafında toplanmışlardı. Bana da bir sandalye çekip oturmam söylendi. Herkes defterde yazılı görevleri not ettikten sonra sıra özel haberlere geldi ve biraz sonra, masada oturan erkekler yerlerinden kalkıp, "Haydi eyvallah," diyerek dışarı çıktılar. Ben masanın başında yalnız kalmıştım. Ne yapacağımı bilmiyordum, ama akşam beşe kadar burada oturup bekleyemezdim. Neyse ki Cavit Yamaç imdadıma yetişti. Elinde bir tomar İngilizce gazete ve dergiyle yanıma geldi. "Şunlara bir göz atın. Gazeteye uygun haberler bulursanız tercüme edin," dedi.

"Peki, efendim. Yalnız defterim yok. Bana bir defter verebilir misiniz?"

Cavit Yamaç, gene "Heh heh," diye güldü. Gülüşü onun en çok dikkatimi çeken özelliğiydi.

"Gazetede defter kullanılmaz. Yazılar kâğıtlara yazılır. Kâğıdın bir yüzüne yazarsın. Kâğıt bitince, ikincisine yazmaya başlarsın. Bak orada kâğıtlar var," diyerek eliyle, masanın bir kenarında duran kâğıt yığınını işaret etti.

Yerimden kalktım, gidip bir deste kâğıt aldım ve geri döndüm.

Gazete ve dergilerden haber seçmeyi başarabilecek miydim? Önce dergileri karıştırmaya başladım. Sinema haberleri ilgimi çekti. Bir tanesini seçip tercüme etmeye koyuldum. Biraz sonra Cavit Yamaç yanıma geldi. "Tercüme nasıl gidiyor?" diye sordu.

Ona bir sinema yazısını seçtiğimi, fakat yazının hayli uzun olduğunu, bu yüzden tercümesinin zaman alacağını söyledim.

Cavit Yamaç kaşlarını çattı. "Gazetede bu işler böyle yürümez. Elindeki dergi Amerikalı okurlar için hazırlanmış. Oysa sen Türk okurlarına hitap edeceksin, arada büyük fark var. Yazıyı dikkatle oku. Sonra aklında kalanları, bir arkadaşına anlatır gibi yaz."

Cavit Yamaç'ın bu öğüdünü hiçbir zaman unutmadım. Yabancı yayınlarda yer alan yazıları Türk okurları için derlemeyi ilke edindim.

Sinema yazısını Cavit Bey'in dediği şekilde yazmaya çalışırken, aklım Gureba Hastanesi'ndeki kep giyme törenine takılmıştı. Hastanenin yolunu nasıl bulacaktım? Orada nelerle karşılaşacaktım?

Ben harıl harıl çalışırken öğle olmuş ve gazetenin muhabirleri birer ikişer geri dönmeye başlamışlardı. Vilayet-Belediye haberleriyle ilgilenen Ali İhsan Göğüş, benim masada oturduğumu görünce, "Bacım sen yemek yemedin mi?" dedi.

Ben, "Hayır," diye karşılık verince, "Bak, ayın ilk günlerinde aşağıdaki Filibeli köfteciden köfte piyaz getirtiriz. Ayın sonuna doğru ise öğle yemeğimiz simit-kaşar olur. Sana bugün ben köfte ısmarlıyorum," dedi.

Çok utanmıştım. Ali İhsan Göğüş'ün bana yemek ısmarlamasına karşı çıkmak istedim, ama o kararını çoktan vermişti.

Biraz sonra polis muhabiri Ali Karakurt gazeteye döndü. O dönemin en başarılı polis muhabirlerinden biriydi. Çiçek bozuğu yüzü ve alçak, hiç değişmeyen ses tonunu asla unutmadım. Bugün bile o ses kulaklarımda. Başından fötr şapkasını hiç çıkarmazdı. Masada haber yazarken şapkasını geriye doğru iterdi.

Cihat Dilerge, Cahit ve Kâzım Uzen kardeşler, Akın Gazetesi'nin muhabir kadrosunu oluşturuyorlardı.

Ekibin en cana yakın, en sevimli kişisi Agop Arad'dı. Kendine özgü bir konuşma stili vardı. O sabah gazeteye geldiği zaman bana, "Sen aptal kere aptalsın," dedi. "Burada ne işin var? Git, gezmene, eğlenmene bak."

Paris'te resim öğrenimi yapmış olan Agop Arad, uzun yıllar benim en yakın dostum, ağabeyim, dert ortağım oldu. Galiba solculuktan bir ara başı derde girmişti. Bu nedenle de Emniyet Müdürlüğü'nün önünden bile geçmeye korkardı. En büyük isteği ise bir gün Cumhuriyet Gazetesi'nde ressamlık yapmaktı. Agop, bu

isteğini yıllar sonra gerçekleştirdi. Cumhuriyet Gazetesi'nde baş tacı edildi.

Evet, gazetecilikteki ilk günümde bir yazı tercüme etmiş, Babıâli'nin klasik yemeği köfte piyazla tanışmıştım ve ilk muhabirlik görevimi yapmak için hazırlanıyordum. O gün saat dörde doğru gazeteden çıktım. Kapının önünde sağıma soluma baktım. Sonra yanımdan geçen birine Gureba Hastanesi'ne nasıl gideceğimi sordum. Adamcağız bana hangi tramvaya bineceğimi, hangi durakta ineceğimi uzun uzun anlattı.

Gureba Hastanesi'ni bulmuştum bulmasına da, hastaneye ulaşmakla işim bitmiyordu. Tören sırasında nelere dikkat etmem gerektiğini düşünmeye başladım. O sırada yanıma genç bir adam geldi. "Birini mi arıyorsunuz?" diye sordu.

"Hayır. Ben gazeteciyim. Kep giyme törenini izleyeceğim."

Genç adam gülümsedi. "Herhalde işe yeni başladınız. Benim adım Nedret Selçuker. Ben de töreni izlemeye geldim. Birlikte gidelim."

Nedret Selçuker, Milli Eğitim ve Sağlık haberleriyle ilgilendiğini söyledi. Bana hangi gazetede çalıştığımı sordu. Konuşa konuşa tören salonuna geldik. Sonra bir ara yanımdan ayrıldı. Geri döndüğünde yüzü gülüyordu. Onu böyle birdenbire neşelendiren şeyin ne olduğunu anlayamadım. Bunu ertesi gün, acı bir şekilde öğrenecektim.

Töreni izledik. Daha sonra birlikte tramvaya binip geri döndük. Gazeteye geldiğimde, büyük masada oturacak yer kalmamıştı. Herkes harıl harıl haber yazıyordu. Ben de bir köşeye iliştim. Ve notlarımı yazmaya başladım. İstihbarat şefimiz Mehmet Ali Yalçın, "İlk günün nasıl geçti?" diye sordu.

"İyi geçti," dedim. "Nedret Selçuker adında bir muhabirle beraberdik. Bana çok yardım etti."

Mehmet Ali Yalçın bilgiç bilgiç başını salladı. "Benim tanıdığım Nedret mutlaka bir iş peşindedir. O kep giyme törenine gelmesi ilginç."

Eve dönmek üzere gazeteden çıktığımda saat gecenin dokuzu olmuştu. Eminönü'ne yürüyüp Bebek tramvayına binerken çok yorgundum ama bir o kadar da mutluydum.

Evin kapısından içeri girdiğimde annem beni heyecanla karşıladı. O gün neler yaptığımı, neler yazdığımı öğrenmek istiyordu. Babamın ise ilk sözü "Nerede kaldın?" oldu. "Gecenin bu saatinde bir kızın sokaklarda dolaşması doğru değil. Söyle o gazetecilere, akşam hava kararmadan seni eve göndersinler."

Ben öyle heyecanlıydım ki, babamla aramızdaki zıtlaşmanın başıma ne gibi dertler açabileceğini düşünemiyordum.

Gazetecilik serüvenimin üçüncü gününde hayatımın en büyük düş kırıklıklarından birini yaşadım. Milliyet Gazetesi'nde çalışan Nedret Selçuker, gözümün içine baka baka, beni atlatmıştı. Gureba Hastanesi'yle ilgili önemli bir haber yakalamıştı ve bu haber gazetenin birinci sayfasında yayımlanmıştı.

Şefimiz Mehmet Ali Yalçın, sabahleyin beni görür görmez, gazeteyi önüme koydu. "Bak, Nedret seni atlatmış," dedi. "Bundan sonra gözünü dört aç. Muhabirlere sakın güvenme. Atlatma haber uğruna yapmayacakları şey yoktur. İlerde sen de arkadaşlarına aynı şekilde davranacaksın. İyi muhabir özel haber getirmesini de bilmeli."

Mehmet Ali Yalçın, çok dost canlısı, babacan bir insandı. Bana her zaman bir ağabey gibi davranmış, bildiklerini öğretmekten kaçınmamıştır.

Sabahları gazeteye gelir gelmez ilk işim, kara kaplı Ece Ajandası'na bakmak oluyordu. O deftere her gün isimlerimiz yazılır, altına görevlerimiz sıralanırdı. Daha sonra şefimiz herkese tek tek, "Sende ne haberler var?" diye sorardı. "Bende bugün haber konusu yok," diyen bir güzel fırça yerdi.

Henüz pek acemi olduğumdan, benden özel haber istenmiyordu. Muhabirliğe ısınmam için sadece sıradan törenlere ve bülten haberlerine gönderiliyordum. Mehmet Ali Yalçın, benim Maarif, Sağlık ve Üniversite haberlerinden sorumlu olmamı istemişti.

Öğleye kadar gazetede kalıyor, öğleden sonra Cağaloğlu'ndaki Sağlık Müdürlüğü'ne, arkasından da Maarif Müdürlüğü'ne yani Milli Eğitim Müdürlüğü'ne gidiyordum. Burada müdürlerin odasında birer bardak çay içip, o günkü gelişmeler hakkında verilen bilgileri not edip çıkıyordum. Son durağım İstanbul Üniversitesi'ydi. Akşamüstü, Nuruosmaniye Camii'nin önünde duran simitçilerden bir simit alıp yiye yiye çarşının içinden geçerek Beyazıt'a ulaşıyordum. Üniversitenin o muhteşem kapısından içeri her girişimde, itiraf edeyim, içim 'cız' ediyordu. Üniversite öğrencisi olamamak beni giderek daha fazla üzmeye başlamıştı.

Akşamüstleri, bahçe içindeki Rektör Evi olarak bilinen binanın toplantı salonunda İstanbul Üniversitesi'nin o zamanki rektörü Profesör Kâzım İsmail Gürkan, gazetecilere üniversiteyle ilgili gelişmeleri açıklıyor ve sorularımıza cevap veriyordu. Orada da her akşam bir bardak çay ikramı yapılıyordu.

Muhabirliğe alışmaya başlamıştım. Fakat İstanbul Üniversitesi'nin 'Allah'ı olarak bilinen rektöre soru sormaktan çekiniyordum.

Gazetede Ali İhsan Göğüş, benim bir numaralı koruyucum olmuştu. Ben haber odasındayken arkadaşlarının uluorta küfürlü konuşmasına izin vermiyordu. Aslında Ali İhsan Göğüş de çok çabuk sinirlenen ve de öfkelendiği zaman gözü hiçbir şeyi görmeyen bir üniversite öğrencisiydi, ama ben onun 'bacısıydım' ve benim yanımda herkes konuşmasına dikkat etmek zorundaydı.

Patronumuz ve yazıişleri müdürümüz Cavit Yamaç, birkaç dil bilen, çok kültürlü ve yetenekli bir gazeteciydi. Akın Gazetesi'nin sayfa düzenini o yapıyordu ve daha ilk günden beri de benimle ilgileniyordu. Bir sabah, "Azize Hanım kızım," dedi, "gazetemizde tefrika roman yayımlamamız gerekiyor, sen de haber toplama saatine kadar burada boş oturuyorsun; bu işi üstlenir misin?"

Ben roman çevirmiştim ama gazetede yayımlanacak tefrikanın çok dikkatli seçilmesi gerekiyordu. Ayrıca yayında bazı nok-

talar önemle dikkate alınmak zorundaydı. Cavit Bey, tefrikanın okuyucuyu merakta bırakacak yerde kesilmesi gerektiğini vurguladı. "Ertesi güne çengel atmak şarttır," dedi. Sonra da, "Sen Peter Cheyney'i tanır mısın?" diye sordu. Şöyle bir düşündüm. Kolejdeki edebiyat kitaplarımda böyle bir isme rastlamamıştım. "Hayır," diye cevap verdim. "Ama kolejin kütüphanesinden bilgi alabilirim."

Cavit Bey o meşhur 'heh heh heh'lerinden birini daha patlattı. "Peter Cheyney, çok iyi bir polisiye roman yazarıdır, ama kolej kütüphanelerinde onun ismine rastlayamazsın. Ben sana onun bir kitabını getireyim. Önce oku, sonra tefrikaya başla."

İki gün sonra Peter Cheyney'in 'Yıldızlar Karanlıktı' isimli romanını çevirmeye başladım. Bu işi sevmiştim. Ancak bir yandan haber toplayıp bir yandan roman çevirirken ayrıca magazin yazıları hazırlamak çok zamanımı alıyordu. Hele bir süre sonra gazetenin pazar eki vereceğini öğrenince içimi bir korku sardı. Bu gidişle gece yarısına kadar gazeteden çıkamayacaktım. Ve tabii benim gazetede çalışmamı hâlâ hazmedemeyen babam kıyameti koparacaktı. Neyse ki korktuğuma uğramadım. Annemle anneannemin arabuluculuğu sayesinde babam, geceleri gelip beni gazeteden almayı kabul etti.

Annem bana Parker marka bir de dolmakalem hediye etmişti. Yazılarımı o kalemle yazıyordum. Ama el yazım çok çirkin olduğu için istihbarat şefimizden ve dizgi operatörlerinden sürekli azar işitiyordum.

O dönemde günlük gazetelerin sağ alt köşelerinde mutlaka günlük siyasi karikatür yayımlanırdı. Cavit Bey, Akın Gazetesi'nde de günlük karikatür yayımlanmasını istiyordu. Fakat hükümeti destekleyen bir gazete için siyasi karikatür yapmak hiç de kolay değildi. Bir gün öğle vakti, Akın Gazetesi'nin idarehanesine orta boylu, çekingen tavırlı, esmer bir delikanlı geldi. Koltuğunun altında büyücek bir defter vardı. Ben de ilk kez gazeteye böyle bir

defterle geldiğim için, ziyaretçinin tavırlarından çok, defteri dikkatimi çekti. Suat Yalaz'dı bu defterli genç. O dönemde Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğrenciydi. Cavit Bey'le, gazeteye günlük karikatür çizmek için görüşmeye gelmişti. Suat Yalaz'ı böyle tanıdım. O gün koltuğunun altında sıkı sıkı tuttuğu defterde, tarihi konulu çizgi roman eskizleri vardı. O günlerde çizgi romanın tutulup tutulmayacağı bilinmiyordu ama Suat Yalaz eserinden çok ümitliydi. Akın Gazetesi'ne siyasi karikatür çizmek konusunda ise doğrusu karamsardı. "Karikatürist muhalif olmalı," diyordu. "İktidarı öven karikatürlere kimse bakmaz."

Suat Yalaz, gene de elinden geleni yaptı. Onunla uzun süre aynı gazetede çalıştık. Daha sonra Suat evlendi ve eşiyle birlikte Almanya'ya gitti. Resimli roman işinde sebat etmesi ona şöhret kazandırdı. 'Karaoğlan' resimli romanı, okuyucularının sevgilisi oldu. Daha sonra filmciliğe el attı. Onun resimli romanla dolu defterine, o ilk karşılaştığımız gün çok gülmüştük, ama Suat Yalaz kendisine gülenleri mahcup etti.

Cavit Yamaç benden gazetenin pazar ekini hazırlamamı istediği zaman şaşkına döndüm. Teknik işlerden hiç anlamıyordum. O günlerde sayfaların planları çizilir, yazılar dizgiye verilir, fotoğraflar klişeye gönderilirdi. Sonra da mürettiphanede mürettiplerin yanında durup sayfanın hazırlanmasına yardım edilirdi. Mehmet Ali Yalçın bana sayfa çizmeyi kaba taslak öğretti. Cavit Bey de örnek sayfalar çizerek bana yardımcı oldu. Altı sayfalık ekte sinema, müzik, yerli röportaj, fıkralar ve kadınları ilgilendiren konular yer alıyordu. O günlerde Cumhuriyet Gazetesi'nin pazar eki, en güzel ek sayılıyordu. Vahdet Gültekin'in kadın sayfaları en çok beğenilen sayfalardı. Bir erkeğin kadın yazıları yazabilmesini o günlerde çok yadırgamıştım. Vahdet Gültekin'in pratik bilgiler ve yemek tarifleri köşeleri çok ilgimi çekmişti. Onunla tanışmaya can atıyordum. Vahdet Gültekin aynı zamanda en iyi roman çevirmeni olarak da tanınıyordu. Arif Bolat Yayınevi, Vahdet Gültekin'in çevirdiği 'bestseller' romanları peş peşe yayımlı-

yordu. Roman çevirmeye çok meraklı olduğumdan bu üstat çevirmenle tanışıp ondan bir şeyler öğrenmek için fırsat kolluyordum.

Şimdi Milli Eğitim Müdürlüğü olan binanın yerinde, Gazeteciler Cemiyeti'nin küçük bir bahçe içinde, konaktan bozma bir lokali vardı. Cemiyet lokalinin küçük lokantası, tanınmış gazetecilerin uğrak yeriydi. Ali İhsan Göğüş, bir gün beni bu lokantaya götürdü. Kuytu bir köşede tek başına yemek yiyen, uzun boylu adam dikkatimi çekmişti. Ali İhsan'a Türk'ten çok İngiliz'e benzeyen bu sarışın adamın kim olduğunu sordum. "Vahdet Gültekin o," dedi. "Piyasanın en iyi çevirmenidir. Kimseyle fazla samimi olmaz. Zaten Babıâli'de de onu pek sevmezler."

Gözlerimi Vahdet Gültekin'den ayıramıyordum. Onun hakkında öğrendiklerim merakımı daha da artırmıştı. O günden sonra elime para geçtikçe, Cemiyet lokantasına gitmeye başladım. O günlerde yeniyetme bir delikanlı olan Erol Simavi de fotomuhabiri Ali Ersan ve daha birkaç kişiyle birlikte Cemiyet lokantasına gelirdi. Oldukça toplu, yuvarlak yüzlü ve gözlerinin içi gülen, neşeli bir gençti. Lokantadakiler ona hoş esprilerle takılırlar, o da gülerek cevap verirdi. Erol Simavi'nin Hürriyet Gazetesi'nin sahibi Sedat Simavi'nin küçük oğlu olduğunu öğrenmiştim. Babasının Hürriyet Gazetesi için yeni bir bina yaptırmaya başladıktan sonra felç geçirdiğini ve evinde hasta yattığını duymuştum. Gazeteyi ağabeyi Haldun Simavi yönetiyordu.

Cemiyet lokantasına uğramak benim için bir çeşit eğitim olmuştu. Dönemin tanınmış gazetecileriyle tanışıyordum. Altan Erbulak, Ratip Tahir Burak, Adnan Tahir gibi isimlerini bildiğim kişileri de gene burada tanımıştım.

Akın Gazetesi'nin pazar ekini hazırlamaya başlayınca, gazetenin basıldığı Tan Matbaası'nın fedakâr dizgi ve baskı elemanlarıyla da ahbap oldum. Sayfalarım yapılırken, mürettiphaneye gelen kahverengi yelekli, orta boylu genç gazeteci dikkatimi çekmişti. Mürettiphanede herkes birbiriyle sohbet ederken, o bir köşede sessiz sakin işlerini yapardı. Abdi İpekçi'ydi bu genç adam.

Tan Matbaası'nın en üst katında hazırlanan ve öğle saatlerinde satışa çıkan, 'İstanbul Ekspres' Gazetesi'nin sayfa sekreterliğini yapıyordu. Gazetenin NATO için hazırladığı eklerin sayfa düzenine herkes hayran kalmıştı. Abdi İpekçi, o karanlık, köhne mürettiphanede benim ne aradığımı merak bile etmedi. Her zaman sadece kendi işini yaptı, kendi sayfalarıyla ilgilendi.

Gazetedeki ilk roman çevirim beğenilmişti. Cavit Yamaç'ın, "Aman cümlelerin tercüme kokmasın. Türkler nasıl konuşuyorlarsa sen de roman kahramanlarını öyle konuştur," uyarısı aklımdan hiç çıkmadı. Cavit Yamaç, "Yabancılar otobüs, tren alır, biz otobüse, trene bineriz. Yabancılar çay kahve alır, biz onları içeriz. Yabancılar duş alır, banyo alır, biz banyo yaparız. Yabancılar birine seslenince, karşıdaki 'evet' diye cevap verir. Bizim cevabımız ise 'efendim' olur," diyordu.

Akın Gazetesi'nin pazar ekinde kadın sayfası, sinema haberleri, bir yerli hikâye, haftanın olaylarını konu alan bir fıkra sütunu (bunu Mehmet Ali Yalçın yazıyordu), yerli yazılar, bilim dünyasından haberler bulunuyordu.

Ben gazetede günlük işler ve haftalık ekin hazırlanmasıyla ilgilenirken üç ortak arasındaki anlaşmazlık da iyice su yüzüne çıkmıştı. Cavit Bey'in, aşırı solcu olarak tanıman Safa Yurdanur'u tutması, Recep Bilginer'i kızdırıyordu. İki patron arasında belki başka konularda da anlaşmazlıklar vardı. Maaşlarımız gününde ödenemiyordu. Muhasebe müdürümüz Kemal Gezer, akşamları evimize gidebilmemize yetecek kadar, üç beş kuruş para dağıtıyordu. Bazı günler, "Resmi ilanlardan para geliyormuş," diye sevindirici bir haber yayılır, hepimiz Kemal Gezer'in odasının önünde bekleşirdik. Agop Arad, o sevimli haliyle "Kemal Bey, geleyim?..." diye Ermeni şivesiyle seslenir, fakat Kemal Gezer'den olumlu cevap alamazdı. Öğlenleri gazetede kalanlara otuz beşer kuruş poğaça parası verilir, birer bardak da çay ısmarlanırdı. Ben ev geçindirmediğim için bu sıkıntılara daha kolay katlanıyordum, ama arkadaşların hepsi ev geçindiren insanlardı.

Bizler para sıkıntıları içinde kıvranırken patronlar da ipleri koparmaya hazırlanıyorlardı. Bir sabah olanlar oldu...

Recep Bilginer, gazetenin yönetimini artık kendisinin üstleneceğini hepimize açıkladı. Cavit Yamaç, gazetede çalışmayacaktı. Tekin Erer ise her zamanki işine devam edecekti. Recep Bilginer bu kadarla da kalmadı, hepimize, kendisinin yönettiği gazetede çalışmayı kabul ettiğimizi bildiren birer belge imzalattı. O belgeyi çantama koydum ve çalışmama devam ettim. Cavit Bey'in gazeteden ayrılmasına üzülmüştüm ama benim elimden bir şey gelmezdi.

Birkaç gün sonra, sabah ilk tramvayla gazeteye geldim. Pazar

ekinin o zamanki deyimle 'bağlanma' günüydü. Ben akşama kadar mürettiphanede kalacaktım. Sabah hiç yukarı çıkmadan doğruca mürettiphaneye gittim. Akşamüstü, ek basılmaya hazırdı. Yorgun ama görevini tamamlamış birinin rahatlığı içinde yukarı çıktım. Masamın üzerinde duran beyaz bir zarf dikkatimi çekti. Zarfı açınca, oracıktaki sandalyeye çöküverdim. Bana hitaben yazılan yazıda görevime son verildiği ve on beş günlük paramı alıp gazeteden ayrılmam bildirilmişti.

İşimi iyi yaptığımı sanıyordum. Kimseyle tartışmamıştım. Muhasebeden para istemeye utanıyordum. Elime geçen üç beş kuruş tramvay biletimi ve öğle yemeğimi halletmeye çalışıyordum; annem de babamdan gizli verdiği harçlıklarla bana destek oluyordu. Bu koşullar altında patronların gözüne batmış olmama akıl erdiremiyordum.

Suat Yalaz, karikatürünü bırakmak için gazeteye gelmişti. Ona durumu anlattım. "Hemen eşyanı topla," dedi. Onun dediğini yaptım. Kendi paramla satın aldığım İngilizce dergileri, kesilmiş yazıları ve evden getirdiğim kitapları büyük bir paket yaptık. Suat Yalaz, Altan Erbulak ile Nehar Tüblek'e de haber verdi. Onlar da gazeteye geldiler ve hep birlikte yokuş yukarı yürümeye başladık. Karikatürist arkadaşlar bana, "Hiç üzülme. Yakında bir mizah dergisi çıkacak. Seni de oraya yerleştiririz," diye cesaret verdiler.

Cağaloğlu'ndan, bugün Basın Müzesi olan binaya giden karanlıkça bir sokak vardır. O sokaktaki, gene eski bir konaktan bozma İstanbul Matbaası'na girdik. En üst kata çıktık. Arkadaşlarım beni İlhan Selçuk ile tanıştırdılar. O sırada, Afitap Müessesesi'nin sahibi Murtaza Bey'le evli olan –benim çocukluğumda romanları yayımlanırdı– Cahit Uçuk, bir süredir yazı yazmıyordu ve anladığım kadarıyla Babıâli'yi özlemişti. Cahit Uçuk, benimle çok ilgilendi ve yeni çıkarılacak dergide çalışmamı kabul etti. İlhan ve Turhan Selçuk kardeşler, o zamanlar pek ünlü olan aktör Gregory Peck'e benzerliğiyle dikkat çeken Bülent Oran, Nehar Tüblek, Altan Erbulak, Ferruh Doğan, Semih Balcıoğlu ve daha başka birkaç karikatürist de bu dergide çalışacaktı. Derginin adını da '41 Buçuk' koymuşlardı. Yusuf Ziya Ortaç'ın, Akbaba Dergisi'nde yetişen genç karikatüristler artık yeni bir mizah anlayışıyla çalışmak istiyorlardı. Bu arada Cahit Uçuk için de ikinci bir dergi yayımlanacaktı. Bir roman dergisiydi bu. On altı sayfası Cahit Uçuk'un romanına ayrılacaktı. On altı sayfasında da benim çevireceğim bir roman yayımlanacaktı. Ayrıca bulmaca, fıkralar, kadın köşesi gibi bölümler vardı. Roman dergisi fikrini çok beğenmiştim. Hemen birkaç roman alıp incelemeye koyuldum.

İlhan Selçuk, az konuşan, çok ciddi görünüşlü bir genç adamdı. Ağabeyi Turhan Selçuk ise esprili konuşmaktan hoşlanıyor, herkesi neşelendiriyordu. İki kardeşin zıt kişilikleri beni çok şaşırtmıştı. Hiç kardeşim olmadığı için, ben kardeşlerin birbirlerine benzemeleri gerektiğini düşünürdüm.

Semih Balcıoğlu, iki cümlenin arkasından mutlaka neşeli bir kahkaha patlatırdı. Altan Erbulak ilginç kelimeler üretir, hepimizi çok güldürürdü.

Doğrusu '41 Buçuk' Dergisi'nde çalışmaktan memnundum. Fakat aklım Akın Gazetesi'ndeydi. Cavit Bey'e ne olmuştu? Onun çevresinden hiç ayrılmayan dostları, Recep Bilginer ile çalışmaya devam ediyorlar mıydı? Bir gün Agop'u aradım. Beni neden kovduklarını öğrenmesini istedim.

Agop, hemen durumu açıkladı: "Sen kabahatlisin, Azize. Recep Abi'nin gönderdiği mukaveleyi yırtmışsın. O yüzden Recep Abi de seni işten çıkarmak zorunda kalmış. Neyse İlhan iyi çocuktur. Orada daha iyi olursun. Hadi yanaklarından öperim, kardeşim."

Telefonu kapayınca olduğum yerde öylece kalakaldım. O mukavele çantamda duruyordu. Biri benim oradan ayrılmamı istemiş olmalıydı ama kim? Bunu düşündüm durdum. Görünüşe göre hiç kimsenin benden şikâyeti yoktu. Kimsenin işini elinden almamıştım. Hiç vakit kaybetmeden Tan Matbaası'na gittim. Kemal Bey'e mukaveleyi uzattım. "Bu mukavele bende kalmış. Size geri bırakayım," dedim ve hiç kimseyle konuşmadan oradan ayrıldım.

'41 Buçuk' maceramız pek uzun sürmedi. Roman dergisi birkaç sayı yayımlandıktan sonra kapanmıştı. Mizah dergisi ise çok kaliteli bir dergiydi ama nedense beklenen satış olmamıştı. Cahit Uçuk ve eşi düş kırıklığına uğramışlardı.

İlhan Selçuk bir gün kötü haberi verdi: "Biz Yeni İstanbul'a gidiyoruz. Burada dergi yayımlamak imkânsızlaştı. Seni de Salih Zeki Bey'e önerdim. Yarın gidip konuşursan iyi olur."

O gün, Akın Gazetesi'nden de haber gelmişti. Recep Bilginer, benden özür diliyor ve gazetedeki görevime dönmemi istiyordu, ama ben çok kırılmıştım. Akşam eve döndüğümde anneme olanları anlattım. O da benim Akın Gazetesi'ne dönmemi doğru bulmuyordu. Hakkımda yalan söyleyenler gene aynı şeyi yapabilirlerdi. Arkamdan konuşup kuyumu kazan kişi ya da kişilerin kim olduğunu hiçbir zaman öğrenemedim. Babıâli'nin pek de tekin bir yer olmadığını yavaş yavaş da olsa anlamaya başlıyordum. Ancak uğradığım düş kırıklıkları beni kamçılıyordu ve artık bu mesleği bırakamayacağımı biliyordum.

ÜÇ

'Yeni İstanbul 'Günleri

Daktiloyla Tanışıyorum

O sabah evden çıkarken, annem gülümseyerek, "Çalıkuşu gene gurbet kokusu aldı," dedi. Annem, sevgili edebiyat öğretmeni Reşat Nuri Güntekin 'Çalıkuşu' romanını yazdığı günlerde, onun öğrencisiydi ve hayatımda yenilikler yapmaya hazırlandığımda, hep bu sözleri tekrarlardı.

Yeni İstanbul'un matbaası Şişhane yokuşunun başındaydı. Taksim'den Tünel'e koşar adımlarla yürüyüp oradan Şişhane'ye indim. İşte Yeni İstanbul binası karşımdaydı. Habib Edip Törehan'ın kurduğu matbaa, o dönemin en modern gazete binasıydı. İkinci katta muhabirler çalışıyordu; yan taraflara yapılmış olan küçük bölmeler yazarların odalarıydı. Üçüncü katta muhasebe ve yönetim bölümleriyle telsiz odası vardı. Üçüncü kattan aşağıya bakıldığında kimin çalıştığı kimin çalışmadığı görülebiliyordu. İkinci kattaki iki telefon kulübesi dikkatimi çekmişti. Özel telefon konuşması yapmak isteyenler bu kulübelerden yararlanıyorlardı. Sonradan öğrendiğime göre, telefon borçları aydan aya tahsil ediliyordu.

Yeni İstanbul'da tanıştığım ilk kişi Salih Zeki Akdamar oldu.

Gazetenin patrondan sonra gelen sorumlu yöneticisiydi. Çok uzun boylu, iri yapılı, çok esmerdi. İlk karşılaşmamızda Salih Zeki Bey'in beni ürküttüğünü itiraf edeyim.

O gün bana bir çeviri sınavı uygulandı. Daha sonra Salih Zeki Bey'in odasına gitmem istendi. Gazetenin müessese müdürü ve patron temsilcisi Salih Zeki Akdamar'ı ikinci görüşümde pek de ürkütücü bulmadım. Bana 'kızım' diye hitap ederek Yeni İstanbul Gazetesi'nde nasıl çalışmam gerektiğini anlattı. Sınavı kazanmıştım. İki yüz lira aylıkla işe başlayacaktım. Bana ikinci katta bir masa gösterdiler. Gazetenin o zamanki Yazıişleri Müdürü Sacit Öget, genç, dinamik ve son derecede babacan bir yöneticiydi. O dönemin en başarılı yazıişleri müdürleri arasında adı geçiyordu.

Yeni gazetem, Akın'dan çok farklıydı. Örneğin, adı kırmızı harflerle değil, mavi harflerle yazılıyordu. O dönemde bir gazetenin kırmızıdan başka renkte bir başlıkla çıkması çok yanlış bir uygulama sayılıyordu. O kadar ki, okurların mavi başlıklı bir gazeteyi satın almayacakları bile iddia ediliyordu.

Yeni İstanbul Gazetesi'nde, Necla Seyhun, Fikret Adil, M. Nermi, Yılmaz Poda ve eşi, Fehim Elele, Mehmet Biber, bana yakınlık gösteren kişiler oldular. Necla Seyhun, gazetenin röportaj yazarıydı. Modayla ve model çizimleriyle çok ilgiliydi. Duygusal, arkadaş canlısı bir genç gazeteciydi.

Yeni İstanbul Gazetesi'nde beni en fazla tedirgin eden husus, bina içinde çay içmenin yasak olmasıydı. Çocukluğumdan beri çay tiryakisiydim ve şimdi gün boyunca çay içme yasağına katlanmam gerekiyordu. Çaysızlığın acısını su ile gidermeye çalışıyordum. Öğle tatillerinde koşa koşa Tünel'e gidip orada üst üste birkaç bardak çay içmeye başlamıştım. Ama öyle aklıma estikçe binadan dışarı çıkma şansım yoktu. Gazeteye girerken ve çıkarken kart basma zorunluluğu belimi büküyordu. Çünkü her gün kaç saat bina içinde kaldığımız kartlara göre hesaplanıyor ve gerekirse ücretimiz indiriliyordu. Özellikle sıcak yaz günlerinde Tünel'e gidip birer dondurma yemeye hepimiz can atıyorduk.

Sonunda bu işe bir çare bulduk. Arkadaşlardan ikisi, kapı görevlisinin yanına gidip onu lafa tutuyor, bu arada iki kişi de kart basmadan binadan çıkıp hepimize dondurma alıyordu. Bütün bunları gazetecilik mesleğinin zorluklarını, inanılması güç koşullarını gözler önüne sermek amacıyla anlatmıyorum. Sadece 50'li yıllarda kendine özgü kurallarla idare edilen gazetelerin bulunduğunu belirtmek istiyorum.

Yeni İstanbul'un binası o gün için çok modern sayılıyordu. Mürettiphane diye adlandırılan hazırlama atölyesi birçoğumuzun evinin salonundan daha temizdi. Haberler okunduktan sonra kâğıt asansörüyle mürettiphaneye gönderilirdi. Doğrusu malzeme sıkıntısı çekmiyorduk. Herkese bol bol kâğıt ve kalem veriliyordu. Ancak sabahları masamıza bırakılan gazetenin ücretini ödemek zorundaydık. Çalışanların hepsinden aydan aya abone ücreti kesiliyordu.

Necla Seyhun, İlhan Selçuk, Turhan Selçuk ve arkadaşlarıyla uyumlu bir grup oluşturmuştuk. Gazetede bana verilen yazıları tercüme edip Sacit Bey'e veriyordum. Haber ve makale tercüme ederken yabancılar için yazılmış yazıları Türk okurlarına göre yazmayı ilke edinmiştim. Yazıişleri müdürümüz Sacit Öget, birkaç dil biliyordu. Benim bu uygulamam onun da hoşuna gitmişti. Tabii arada sırada muhabirlik de yapıyordum. Aslında Yeni İstanbul Gazetesi'nde çalışan muhabirlerin binadan dışarı çıkmaları pek onaylanmıyordu. Dört duvar arasında haber üretmek de çok zordu.

Bu arada başımdan geçen ilginç bir olayı anlatmak istiyorum: Çocukluğumdan beri sık sık tuvalete gitme alışkanlığım vardı. Evde benim bu huyum espri konusu olurdu. Fakat Yeni İstanbul Gazetesi'nde sık sık tuvalete gitmem başlı başına bir merak ve kuşku konusu olmuştu.

Tuvalete her gidişimde, Salih Zeki Bey'in sekreterinin de arkamdan tuvalete gelmesine alışmıştım. Çok arkadaş canlısı bir genç kızdı. Gazetenin o lüks ve ferah tuvaletinde iki üç cümle konuşup gülüşmek ikimizin de hoşuna gidiyordu.

Fakat bir süre sonra yeni arkadaşımla tuvalette buluşmayı yadırgamaya başladım. Rastlantının bu kadarına inanmak benim gibi acemi bir gazeteci için bile mümkün değildi. Bir gün, arkadaşıma bu rastlantının nedenini sordum. Gülmeye başladı. "Salih Zeki Bey, senin sık sık tuvalete gittiğini yukardan görmüş ve meraklanmış. Bana, 'Sen de onun tuvalete gittiğini görür görmez oraya koş,' diye emir verdi; mesele bundan ibaret." Neyse, tuvalet kontrolü uzun sürmedi. Salih Zeki Bey, benim sadece ihtiyacımı gidermeyi amaçladığımı öğrenip rahatlamıştı.

Fehim Elele, patron Habib Edip Törehan'ın çok değer verdiği bir fotomuhabirdi. Çok iyi fotoğraf çekerdi ve patron onu sık sık Almanya'ya gönderirdi. Mehmet Biber, mesleğinde ilerlemeye azimli, güleç yüzlü, genç bir arkadaştı. Onu da Habib Edip Törehan destekliyordu. Mehmet Biber'in en büyük hayali bir gün Amerika'ya gidip orada tanınmış bir fotoğrafçı olmaktı.

Mehmet Biber, bizim meslekte büyük hayallerini gerçekleştirebilmiş az sayıda kişiden biridir. Patron Habib Edip Törehan, onu Amerika'ya gönderdi ve Mehmet Biber, orada yıllarca kalıp, dünyanın sayılı fotoğrafçıları arasına girdi. Türkiye'ye geldiği zamanlar, karşılaşırsak, hep o eski güzel günleri anarız. Mehmet, Amerika'ya yerleşti ama Türkiye'deki eski dostlarını asla unutmadı.

Fehim Elele, Mehmet Biber kadar şanslı olamadı ne yazık ki. Almanya'da bir süre kaldıktan sonra Türkiye'ye döndü. Çok çalışkan, ileri görüşlü, esprili, iyi bir arkadaştı. Ne acıdır ki onu genç yaşta bir trafik kazasına kurban verdik.

Yeni İstanbul'da tanıdığım ve beni çok şaşırtan kişilerden biri de Mediha Sayar'dı. Sevgili Güzin Abla'nın annesi Mediha Sayar, gazetenin muhasebe müdürüydü. Genç yaşta ağarmış saçlarına rağmen yüzünden kan damlayan, dolgun vücutlu biriydi. Ben önce onun Alman olduğunu sanmıştım. Gerçekten de orta yaşlı bir Alman kadınını anımsatıyordu. Çok sert, disiplinli bir muhasebe müdiresiydi. Yıllar sonra Güzin Abla ile tanışıp onun Medi-

ha Sayar'ın kızı olduğunu öğrendim. Kulağıma çalındığı kadarıyla Mediha Sayar, evinde de kızına ve torunu Feyza'ya gazetede olduğu gibi sıkı bir disiplin uygularmış.

Yeni İstanbul Gazetesi'nde sıkı yönetim kuralları geçerliydi. Alman kültürünü ve geleneklerini benimsemiş olan Habib Edip Törehan, disipline çok önem veriyordu.

Patronumuzun çalışma odası binanın en üst katındaydı. Yeşil yol halısıyla kaplanmış dik merdivenlerden onun odasına çıkılırdı. Patron, tam bir yeşil tutkunuydu. Yeni İstanbul'da çalıştığım sürece sadece bir kez Habib Edip Bey'in odasına çağrıldım. Yeşil halı kaplı merdivenlerden yukarı çıkınca kendimi yeşil kadife perdeler, yeşil kumaş kaplı mobilyalarla döşenmiş loş bir salonda buldum. Patron bana özel yaşamımla ilgili sorular sorduktan sonra ertesi gün için yazdığı başyazıyı okudu. İlginç bir üslubu vardı. Cümlelerine 'Biz Yeni İstanbul'da' diye başlıyordu.

Şişhane'deki modern binada günler gerçekten sıkıntılı geçiyordu. Cağaloğlu'nu çok özlemiştim. O kurşun kokulu mürettiphaneler, eski püskü han odaları gözümde tütüyordu. Tabii en önemlisi, istediğim zaman çay içememek huzurumu kaçırıyordu.

Bir gün Salih Zeki Bey beni odasına çağırdı. "Kızım sen yazılarını daktilo makinesiyle yazmıyormuşsun," dedi.

Makinelerle hiç yıldızım barışmıyordu. Garip bulabilirsiniz, ama ben evde elektriği yakıp söndürürken, ütünün fişini takıp çıkarırken bile ürkerim. Makinede yazı yazmayı asla beceremeyeceğimi düşündüğüm için, bir daktilo makinesinin başına oturmak aklımdan bile geçmiyordu.

Salih Zeki Bey, "Bak kızım, artık hiç kimse haber ve makale hazırlarken el yazısı kullanmıyor. Bu teknoloji devrinde makinede yazmamak olmaz. Şimdi sen git, kendine bir daktilo makinesi al. Sonra da şu anlaşma metnini beş kopya olarak daktiloda yazıncaya kadar evinden çıkma. Sonra gene görüşürüz."

Salih Zeki Bey'in elime tutuşturduğu kâğıt tomarına bakakaldım. Daktilo makinesini nereden bulacaktım? Makinede yazmayı nasıl öğrenecektim? Beş kopyalı anlaşma metni ne kadar zaman-

da hazır olurdu ki? Bu sorular kafamı kurcalıyordu. Olanları biricik dert ortağıma, anneme anlattığımda, o da Salih Zeki Bey'e hak verdi. İyi de, daktilo makinesi öyle her evde bulunan bir şey değildi ki! Neyse, o sorunu da ertesi akşam Kemal Dayım çözdü. Küçük daktilo makinesini bana verebileceğini söyledi.

Prenses marka, kurşuni bakalit kapaklı daktilo makinesi pek hoşuma gitmişti. Dayım bana makinenin nasıl kullanılacağını ayak üstü anlattı. Sonunda evde, yeni oyuncağım ve o anlaşma metniyle baş başa kaldım. Bu metni istendiği şekilde daktiloda yazmam tam bir hafta sürdü. Salih Zeki Bey'e dosyayı teslim ederken gözlerimin içi gülüyordu. Artık daktilo kullanmasını öğrenmiştim. Salih Zeki Bey, hemen masama bir daktilo makinesi getirilmesini emretti. Böylece daktilo makinesiyle uzun yıllar sürecek olan beraberliğim başlamış oldu. Sadece yazılarımın başlıklarını el yazısıyla yazıyordum. Neden böyle yaptığımı hâlâ bilemiyorum.

Bir yazı yazmaya başlayacağım zaman ilk üç dört cümleyi elde yazar sonra kâğıdı daktiloya geçirir yazının devamını daktiloda yazardım. Daktilo makinesi vücudumun bir parçası haline geldikten sonra bu alışkanlığımdan vazgeçtim.

Daktilo kullanmak beni gururlandırıyordu, ama doğrusu Cağaloğlu'na ve kısa sürede alıştığım Babıâli'ye duyduğum özlemi gidermiyordu. Karikatürist arkadaşlar, bana Akbaba Dergisi'nin sahibi Yusuf Ziya Ortaç'ın aylık bir dergi çıkaracağını haber verince, sevindim. Hemen ertesi gün, büyük bir heyecanla, bacaklarım titreye titreye Cağaloğlu'na gittim. Nuruosmaniye Caddesi'nde üç katlı bir apartmanın en üst katı Akbaba'nın idarehanesi olarak kullanılıyordu. Binaya girerken içimi tarifi imkânsız bir korku kaplamıştı. Yusuf Ziya Ortaç çok önemli bir yazardı; onunla tanışıp görüşmek ve kendimi bu dil ustasına beğendirmek fikri zihnimi karmakarışık etmişti.

Yusuf Ziya Ortaç, bir mizah ustasıydı, ama aynı zamanda bir dil sihirbazıydı. Onun siyasal görüşleri konusunda sık sık fikir değiştirmesi, edebiyat dünyasındaki itibarına gölge düşürüyordu.

Oysa Yusuf Ziya Ortaç inanılmaz bir espri kaynağıydı. Akbaba Dergisi'nde yayımlanan karikatürlerin pek çoğunun konusunu karikatüristlere o verirdi. Bu iri yarı, saçları iyice dökülmüş adamla ilk karşılaştığımda şaşkına döndüm. Çok tiz bir sesle konuşuyor, çok çabuk öfkelenip çok çabuk sakinleşiyordu.

Yusuf Ziya Bey'e, yeni çevirdiğim bir romanı getirmiştim. Tabii çeviri gene bir deftere yazılmıştı. Ernest Hemingway'in 'Silahlara Veda' romanının daha önce yayımlanmış olduğunu bilmiyordum. Yusuf Ziya Bey bana, romanın Türkçe'ye çevrilmiş olduğunu açıkladıktan sonra, ilk bölümden birkaç sayfayı ona yüksek sesle okumamı istedi. Bir an, bu büyük ustanın gözlerinde önemli bir rahatsızlık olduğunu düşündüm. Onun bu uygulamasıyla ilgili gerçeği daha sonra öğrenecektim.

Yusuf Ziya Bey, beni dinlerken, elindeki kalemi de, çubuğuyla orkestrasını yöneten bir şef gibi tempolu bir şekilde sallıyordu. Biraz sonra, "Bu kadarı yeter. Daha fazla okumayın," dedi. Sonra da gözlüklerinin üzerinden iri gözlerini bana çevirerek dikkatli dikkatli baktı. "Aydabir Dergisi için tercüme yazılar hazırlayın," dedi. "Teferruatı, bizim Selami Bey'le görüşün. O bu işlerden çok iyi anlar."

Biraz sonra başka bir odaya geçtim. Yusyuvarlak, kısa boylu, güleç yüzlü, orta yaşlı bir adam yerinden kalktı. Selami Münir Yurdatap'tı bu kişi. Çok iyi Arapça biliyor ve Mısır dergilerinden çeviriler yapıyordu. Yerli ve yabancı sinema oyuncularının birçoğu hakkında bilgisi vardı. Selami Münir Yurdatap, o gün benimle beş on dakika konuştuktan sonra, "Sizi Hafta Dergisi'ni çıkaran arkadaşlarımla da tanıştırayım," dedi, "Sezai Solelli ve Oğuz Özdeş çok yakın arkadaşlarımdır. Cemil Cahit Cem biraz serttir ama magazinden çok iyi anlar."

Selami Münir Yurdatap'ın bu sözleri beni çok ama çok sevindirmişti. Babıâli'de uzun yıllar kalabileceğimi hissetmeye başlamıştım. Önümde yeni ufuklar açılıyordu. Herkesin bana yardım

etmek istemesi, gururumu okşamıştı. Öğrenimini yarım bırakmış biri olmanın getirdiği eziklikten galiba yavaş yavaş kurtuluyordum.

Selami Münir Yurdatap'ın dört çocuğu vardı ama evindeki çocuklarla uğraşmak yetmiyormuş gibi yokuşun acemi gençlerini de koruyup kollamayı, onların sorunlarıyla ilgilenmeyi görev edinmişti. Selami Bey'in büyük oğlu Kadri Yurdatap o günlerde Tıp Fakültesi'nde öğrenciydi. Babasına en fazla destek olan da sanırım Kadri Yurdatap'tı.

Belki her şeye rağmen Yeni İstanbul Gazetesi'nden ayrılmayacaktım, ama bir olay benim Cağaloğlu'na dönme kararımı kesinleştirdi. Ünlü İngiliz romancı Somerset Maugham'ın İstanbul'a geleceğini öğrenmiştik. O günlerde adamakıllı yaşlanmış olan Somerset Maugham, Tokatlıyan Oteli'nde kalacaktı. Salih Zeki Bey, beni çağırdı, "Bak kızım, İngiliz romancı ile bizim Necla Seyhun röportaj yapacak, ama ne yazık ki İngilizce bilmiyor. Sen de onunla birlikte otele git ve Necla Seyhun'un tercümanlığını yap."

Salih Zeki Bey'e itiraz etmek olanaksızdı. Başımı eğip odadan çıktım. Fakat bu görev beni çok huzursuz etmişti. Ne biçim işti bu? Somerset Maugham'a soruları soracak olan bendim, ama yazıyı bir başkası yazacaktı! Bunun bana yapılmış bir hakaret olduğunu düşünüyordum.

Röportajın yapılacağı gün Necla Seyhun ile birlikte Tokatlıyan Oteli'ne gittik. Necla Seyhun sorularını sordu, ben İngilizceye çevirdim. Necla'nın soruları tamamlanınca, ben önceden hazırladığım soruları sormaya başladım. Bir gözü hiç görmeyen ve yürümekte zorluk çeken Somerset Maugham, konuşmaya başlayınca her şey değişiyor, yaşlı adamın gelecek için büyük hayalleri olan genç bir yazardan farkı kalmıyordu. Onunla uzun uzun konuştuk. Necla Seyhun bana yaşlı yazarla ne konuştuğumuzu sormadı. Ertesi gün, Salih Zeki Bey'in odasına gittim ve Babıâli öz-

lemine daha fazla dayanamayacağımı söyleyerek istifa ettim. Babıâli, beni bekliyordu. Hemen bir tramvaya atlayıp Çemberlitaş'ta indim. Sonra da sanki arkamdan birileri kovalıyormuş gibi koşar adımlarla Akbaba Dergisi'nin yolunu tuttum.

DÖRT

Edebiyat Matineleri

Sait Faik

Aydabir Dergisi için hazırlanacak yazıları yazmaya başlayacaktım. Fakat burası Yeni İstanbul gibi modern bir matbaa değildi. Selami Bey bana evdeki daktilomu getirip yazılarımı onunla yazmamı önerdi. Ve ben, o günden sonra daktilo makinesini her gün Cağaloğlu'na taşımaya başladım. Aslını ararsanız, orada bir masam da yoktu. Zaten o küçücük yere bir masanın daha sığdırılması imkânsızdı. Ressamların resim kâğıtlarını iliştirdikleri resim tahtalarından birini kucağıma alıp daktilo makinesini de onun üzerine yerleştirince sorun çözülmüş oldu.

Akbaba ve Aydabir dergilerine yazı hazırlamak beni çok mutlu ediyordu. O dönemde çok büyük ilgi gören 'Edebiyat Matineleri'nin de tiryakisi olmuştum. Her hafta ünlü edebiyatçılarla birlikte İstanbul'un büyük okullarına gidiyorduk. Sait Faik Abasıyanık, Özdemir Asaf, Necati Cumalı, Asaf Halet Çelebi, Haldun Taner gibi yazarları tanımak beni çok heyecanlandırıyordu. Özellikle Sait Faik benim için çok önemliydi. Onun hikâyelerini defalarca okumuştum ve o hikâyelerin aslında çok değerli röportaj örnekleri olduğunu düşünüyordum. Eğer bir gün röportaj yapmaya ağırlık vereceksem, Sait Faik'in izinden gitmeliydim. Tabii bunun kolay olmayacağını biliyordum.

Edebiyat matinelerini hiç kaçırmamaya gayret ediyordum. Yanılmıyorsam, her hafta perşembe günü bir okulda edebiyat matinesi düzenleniyordu. Günümüzün edebiyatçılarıyla birlikte bir okulun kapısından içeri girmek beni pek gururlandırıyordu. Matinelere katılan edebiyatçılarla aramızda bir yakınlaşma olmuş, dostluklar pekişmişti. Sait Faik, başından hiç çıkarmadığı şapkasını geri iter, karda soğukta pardösüsünün önünü kapamaz, sadece bir yün kaşkol ile boynunu soğuktan korurdu. Bu toplantılara katılan yazarların hepsi kürsüye çıkıp sevilen eserlerinden parçalar okurlar ya da edebiyat konusunda konuşmalar yaparlardı. İçlerinde kürsüye çıkmayan tek kişi Sait Faik'ti. O, utangaçlığı yüzünden kalabalığın arasına gizlenmeyi yeğlerdi. Ünlü yazar bu geleneği sadece bir kez bozdu.

O hafta Darüşşafaka Lisesi'ndeki edebiyat matinesine katılacaktık. Sait Faik de bizlerle beraber olacaktı. O gün karşımıza hiç tanımadığımız, bilmediğimiz bir Sait Faik çıktı. Ütülü bir elbise, tertemiz beyaz bir gömlek giymiş ve hatta kravat takmıştı. Yerleri süpüren uzun kaşkolu da görünürde yoktu. Toplantı başladığı zaman Darüşşafakalı öğrenciler, Sait Faik'in çevresini sarıp, ondan bir öyküsünü okumasını istediler ve herkesten kaçan, her teklife hayır diyen Sait Faik, hiç direnmeden bu isteği yerine getirmeyi kabul etti. Kürsüde hangi öyküsünü okuduğunu hatırlamıyorum. Fakat çocuklukları acılarla geçmiş babasız öğrencilere nasıl büyük bir yakınlık gösterdiğini, onlarla kırk yıllık dost gibi nasıl kaynaşıverdiğini hiç unutmadım. Değerli yazarın ölümünden sonra, varını yoğunu, kitaplarının satışından elde edilecek geliri Darüşşafaka'ya bağışlamış olduğunu öğrenmek beni şaşırtmadı.

Edebiyat matinelerine giderken, Sait Faik, daima bizlerden ayrı dururdu. Kısa zaman içinde ne denli utangaç ve çekingen biri olduğunu öğrendim ve bir süre sonra da dost olduk. O kadar ki, benimle Burgaz Adası'nda bir röportaj yapmayı bile kabul etti. Yalnız Sait Faik'in bir şartı vardı: Fotoğrafların çekimini karikatürist Turhan Selçuk'un üstlenmesini istiyordu. Turhan Selçuk'a onun bu isteğini ilettiğimde hiç düşünmeden kabul etti.

Sait Faik'e birkaç kez sözünü hatırlattım. Bu hatırlatmalardan biri annemle aramızda bir tartışma çıkmasına neden oldu. Anlatayım:

Sevgili anneciğim Sait Faik'in öykülerine hayrandı. Onun kitaplarını elinden düşürmezdi. Ben de ona bu büyük yazardan sık sık söz ediyordum. Bir gün annemle İstiklal Caddesi'nde yürüyorduk; uzaktan başında o eski püskü kahverengi şapkasıyla Sait Faik'in bize doğru geldiğini gördüm. Heyecanlanmıştım. Onunla konuşup şu röportaj tarihini saptamak istiyordum. Sait Faik bize yaklaşınca, annemin yanından ayrılıp onun yanına gittim. Ayaküstü konuştuk ve randevu gününü kararlaştırdık. Çok rahatlamıştım. Neşe içinde annemin yanına döndüm, ama annem öyle öfkeliydi ki, birden neye uğradığımı anlayamadım. Annem de beni merakta bırakmadı: "Gazeteci olacağım dedin, peki dedik. Ama yaptığın şeye bak! Sokaklarda Beyoğlu serserileriyle sulu sulu konuşup bizi rezil ediyorsun. Yürü, hemen eve gidiyoruz." Annemi o serseri sandığı kişinin öykülerini bayıla bayıla okuduğu Sait Faik olduğuna inandırıncaya kadar epey dil döktüm.

İstiklal Caddesi'ndeki o olaylı karşılaşmada, mayıs ayının ilk haftasında buluşmak üzere sözleşmiştik. O gün Turhan Selçuk'la birlikte Burgaz'a giderken, "Sait Faik bizi son dakikada atlatıp kaçmasa," diye konuşuyorduk. Vapurdan indiğimizde ortalıkta kimseyi göremedik. Oysa Sait Faik bizi iskelede bekleyecekti, öyle sözleşmiştik. İskele çevresinde bir süre oyalandık, sonra sahildeki balıkçılara Sait Faik'i sorduk. Birkaç günden beri onu adada görmediklerini söylediler. Sait Faik'in çok sevdiği ve sık sık birlikte balığa çıktığı Barba Toma'yla epeyce sohbet ettik. O bize tanımadığımız Sait Faik'i anlattı. Akşam hava kararırken, içimizde argo tabiriyle 'ekilmiş' olmanın burukluğunu taşıyarak İstanbul'a döndük. Ertesi gün arkadaşlara başımıza gelenleri anlatırken acı haber bize de ulaştı. Sait Faik ağır hastaydı ve hastanedeydi. Bizim Burgaz Adası'nın iskelesinde yolunu gözlediğimiz dakikalarda, Sait Faik kaldırıldığı hastanede ölümle pençeleşiyor-

du. Haberi alınca hemen hastaneye koştuk. Odasının önünde büyük bir kalabalık vardı. Kapalı kapıya, "Sait Faik'i seven selam bırakır gider" sözleri yazılı bir kâğıt yapıştırılmıştı. Biz gene de içeri girdik. Ünlü hikâyecinin masmavi gözleri adeta renk değiştirmiş, grileşmişti. Bizi görünce mahcup mahcup gülümsedi. Çok alçak bir sesle, "Verdiğim sözü tutamadım," dedi. Elimizden geldiğince neşeli görünmeye çalışarak, hastaneden çıkınca ilk röportajı bize vermesi için söz aldık. Oysa Sait Faik de biz de bu sözün asla yerine getirilemeyeceğini biliyorduk. Sait Faik'in karaciğeri kansere yenik düşmek üzereydi.

Gazetecilik hayatımda ilk kez ünlü birinin cenaze törenine katılmıştım. O ne korkunç kalabalıktı!... İnsanların Sait Faik'i son yolculuğuna uğurlamaktan çok orada görünmeyi önemsediklerini fark etmek beni çok şaşırttı. Basın ve edebiyat dünyası benim gördüğüm kadarıyla tam kadro cenaze törenindeydi. Her zaman kalabalıklardan kaçan, sahte sevgilere hiç değer vermeyen Sait Faik, böyle muhteşem bir törenle hayatımızdan çıkıp gitti. O tören sırasında kulağıma çalınan konuşmaları bugün bile hatırladıkça, tüylerim ürperir. Cenaze töreni devam ederken, Sait Faik'in dostu olduklarını iddia eden iki kişi arasında şöyle bir konuşma geçiyordu: "Yaşar Nabi, Sait'in hikâyelerini üç kuruşa satın alıp, onun sırtından para kazandı." "Yanılıyorsun, dostum. Eğer Yaşar Nabi, Sait'in hikâyelerindeki hataları düzeltip dergisinde yayımlamasaydı, Sait sokaklarda sürünürdü."

Bir başka grupta da Sait Faik'in eşcinsel olup olmadığı tartışılıyordu. O konuşmaları duymak bile istemedim. Dünya çapında bir öykü yazarının cenaze töreninde bu tür konuşmalara tanık olmak gerçekten ürkütücüydü. Sait Faik'in dostu, hayranı olduklarını iddia eden kişiler, İslam'ın, ölünün arkasından konuşmama kuralını hiçe saymışlardı. Amerika'da en büyük edebiyat kuruluşu olan Mark Twain Derneği'ne ilk kez bir Türk yazarın üye seçildiğini ve bu kişinin de Sait Faik olduğunu nedense hiç kimse, hiçbir zaman hatırlamak istemedi. Yüreği insan sevgisiyle dolup

taşan bu ölümsüz hikâyeci, insanlardan kaçmakla suçlandı. Yardımseverliği, yufka yürekliliği hep göz ardı edildi.

Şimdi benim önemli bir görevim vardı. Aydabir'in haziran ayında yayımlanacak sayısına, Sait Faik'in balıkçısıyla yaptığım konuşmayı yazacaktım. Bu, gerçekten çok zor bir görevdi. Sait Faik'i kaybetmenin verdiği acı ve üzüntüyle yüreğim kavrulurken onunla ilgili bir yazı yazmam gerekiyordu. Büyük emek vererek hazırladığım yazı çok beğenildi. Yusuf Ziya Ortaç bana yazdıklarımı okuturken duygulanmış, gözleri yaşarmıştı.

Ertesi hafta, bu kez Oğuz Özdeş, Sait Faik ile ilgili bir yazı istedi benden. Sait Faik'le Maya Galerisi'nde yaptığımız konuş-

maları, son günlerini ve röportaj maceramı konu alan bir yazı yazdım. Çok sevdiğim bir insanın arkasından yazı yazmak benim için gerçekten çok acıydı. Sanki Sait Faik'in sırtından kendime fayda sağlıyormuşum gibi bir duyguya kapılmıştım.

Ancak bunlar, hayatın acımasız gerçekleriydi; kısa sürede birçok şeye olduğu gibi buna da alışacaktım ve daha sonraki yıllarda ölen ünlü kişilerin yaşamöykülerini yazmak, görevim olacaktı. Bu yüzden de kendime 'cenaze levazımatçısı' adını uygun görecektim...

Yusuf Ziya Ortaç

Babıâli'de hiç unutamadığım kişilerden biriydi Yusuf Ziya Ortaç. Bugünkü kuşakların onu hiç tanımamış olması; bugün efsaneleşmiş pek çok karikatüristin doğduğu yer olan Akbaba Dergisi'ni bilmemesi beni üzüyor. Yusuf Ziya Ortaç gibi bir dil ustasının, bir mizah pınarının artık adının bile anılmaması büyük bir şanssızlık. Tanıdığım kadarıyla onu size anlatmaya çalışacağım, ancak bir Yusuf Ziya Ortaç portresi çizebilmek için onun kadar usta bir gözlemci olmak gerekir.

Daha önce de söylediğim gibi, Yusuf Ziya Ortaç, çok çabuk

öfkelenen ama o derecede de çabuk yumuşayan babacan bir yazardı. Yanında çalışanlara bazen çok sert davranır, bazen de müşfik bir baba gibi onları karşısına alıp nasihat ederdi. Turhan Selçuk, hastalandığında onu hastaneye yatırmış, bakımıyla ilgilenmişti.

Yusuf Ziya Bey, yaz aylarında çok terlediği için boynuna hep beyaz bir mendil bağlardı. Sıcak yaz günlerinde pantolonla masa başında oturup çalışmayı göze alamazdı. Üstat haki renkte dize kadar inen şortlar giyerdi. Şunu özellikle belirtmeliyim ki, ellili yıllarda bir erkeğin işyerinde şortla oturması hiç de alışılmış bir durum değildi. Ancak Ziya Bey, her zaman rahatına öncelik verdiği için hiç kimsenin yapmadığını yapmakta bir sakınca görmüyordu. Sabahleyin işe gelince, pantolonunu çıkarıp şortunu giyerdi. Ziya Bey bu alışkanlığı yüzünden bir defasında, haksız yere olmadık bir şeyle de suçlanmıştı. Olayı bana, idarehanede çalışan Kadir anlatmıştı:

"Bir sabah Ziya Bey masasının başında otururken yerde duran bir kalemi almak için eğildim. Bir de ne göreyim, masanın altında bembeyaz sütun gibi iki bacak var. İçimden Ziya Bey odasına gelen bir kadını masasının altına gizlemiş diye düşündüm. Ayağa kalktığım zaman Ziya Bey, son derece normal bir tavırla benden kahve istedi. Gittim kahveyi pişirip getirdim. O sırada Ziya Bey de ayağa kalkıp odanın öbür ucuna gitti ve ben sütun gibi beyaz bacakların aslında Ziya Bey'in bacakları olduğunu anladım."

Yusuf Ziya Bey'in kavgaları meşhurdu. Sinirlenince "Defoool giiit, seni gözüm görmesiiiin!" diye melodili bir şekilde bağırırdı. Buna hepimiz alışmıştık; tabii yarım saat sonra aynı kişiye "Yavrucuuuuğum," diye iltifat etmesine de alışmıştık. Ziya Bey, yazdığı yazıları, mutlaka dergideki herkese okur, çaycıdan idare memuruna kadar herkesin fikrini alırdı. Esprilerini sıradan kişilerin beğenip beğenmeyeceklerini anlamak isterdi.

Ziya Bey'in bir önemli özelliği de çok şişman ve fazlasıyla boğazına düşkün olmasıydı. Sabahleyin işe gelmeden önce Mar-

kiz Pastanesi'nde kahvaltısını eder, öğleyin Konyalı'dan yemek getirtir ya da bir taksiye binip Beyoğlu'ndaki lüks lokantalardan birinin yolunu tutardı.

Yusuf Ziya Bey ile para dışında her derdinizi paylaşabilirdiniz. Çalışanlarının sorunlarıyla yakından ilgilenir, öğütler verirdi. Ne yazık ki maddi imkânları kısıtlıydı. Aldığımız ücretler o günün koşullarına göre çok düşüktü, ama Ziya Bey kalp kazanmasını, insanları kendine bağlamayı çok iyi bilirdi. Örneğin her ayın ilk haftasında çalışanların hepsini taksilere bindirip Eminönü'nde Pandeli Lokantası'na götürürdü. Bizim için hazırlanmış masada kuş sütünden başka her türlü yiyecek bulunurdu. Dilediğimiz yemekleri yiyip, içkilerimizi içtikten sonra gene taksilere doluşup dergiye geri dönerdik. O yemeklerde espriler birbirini izlerdi; bazen gülmekten yemek yemeye fırsat bulamazdık.

Ziya Bey'in sevdiği pek çok dostu vardı. Dönemin tanınmış yazarlarının hemen hepsiyle zaman zaman kavgalı, zaman zaman da canciğer dost olurdu. Ünlü dostlar, Ziya Bey'in aylık dergisine yazılarıyla katkıda bulunmaktan hiç kaçınmazlardı. Örneğin Doğan Nadi'nin 'Guguklu Saat' başlığıyla yayımlanan kısa fıkraları, derginin en çok okunan köşesiydi. Onun dost olamadığı ve kızmaktan hiç vazgeçmediği tek kişi, bacanağı Orhan Seyfi Orhon'du. Yusuf Ziya Bey, baldızının kocasını küçük görür, onun şiirleriyle alay ederdi. İkisinin arasında sürekli bir çekişme vardı. Politika dünyasında da Yusuf Ziya Ortaç'ın ince alaylarından gocunan pek çok ünlü kişi vardı. Yusuf Ziya Bey, zekâsıyla, yaratıcı gücüyle ve yazarlığa olan büyük saygısı ve sevgisine rağmen Türk yazın tarihinde hak ettiği yeri bulamamış talihsiz kişilerden biridir. Ama doğrusunu isterseniz, Yusuf Ziya Bey, bu sonucu kendisi hazırlamıştır. Siyasal görüşlerini sık sık değiştirmesi, bir gün yerden yere vurduğu bir politikacıyı, ertesi gün göklere çıkarması tepki yaratıyordu. O dönemin okurları için bağışlanmasına imkân olmayan bir hataydı bu. Yusuf Ziya Bey, kendini politik görüşle-

rinin değişkenliğine kurban etmişti, ama onu övenler için de yerenler için de Türkçe'ye olan hakimiyeti tartışılmazdı.

Sezgin Burak

Ziya Bey, Aydabir Dergisi'nde her ay bir çeviri öykü yayımlamaya karar vermişti. Bu karar beni pek sevindirdi. Yirminci yüzyılın tanınmış yazarlarının öykülerini yayımlayacaktık. O günlerde Amerikan zenci edebiyatından çok sık söz ediliyordu. Ben de Ziya Bey'e, bir zenci yazarın öyküsünü Türkçe'ye çevirmek istediğimi söyledim. Ziya Bey bu önerimi pek beğendi. Evdeki Zenci edebiyatı antolojisini karıştırdım ve sonunda Langston Hughes'ün, 'Bir Cumartesi Sabahıydı' isimli öyküsünü çevirmeye karar verdim. Öykü gerçekten çok güzeldi. Ama bir sorun vardı. Öykünün ana fikrini anlatan bir resim gerekliydi. O günlerde hikâyeler, değişik dergilerden alınan resimlerle süslenirdi. Ama zenci resimleri bulmak zordu. Neyse ki, dergiyi ziyarete gelen uzunca boylu, mahcup tavırlı akademi öğrencisi bu sorunumuzu çözümledi. Adının Sezgin Burak olduğunu söyleyen delikanlı, öğrenimini sürdürürken biraz da cep harçlığı kazanmak istiyordu. Ziya Bey, Sezgin ile uzun uzun konuştu. Resim sanatı hakkında fikir alışverişinde bulundular. O gün Sezgin dergiden ayrılırken benim çevirdiğim öyküyü de çantasına koydu. Öykünün resmini o çizecekti.

Birkaç gün sonra Sezgin çıkageldi. Resim hazırdı ve gerçekten şaşılacak derecede güzeldi. Çizgi sanatından hiç anlamam ama Sezgin'in çizdiği resme ben de bayıldım. Dergide ilk kez, kopya edilmemiş, özgün bir öykü resmi yayımlanacaktı.

Daha sonraki dönemlerde Sezgin ile dost olduk. Adapazarı'nda oturduğumuz kış, Sezgin'le aynı okula gittiğimizi ve onların evinde kiracı olduğumuzu yıllar sonra öğrendim. Sezgin, inanılmayacak derecede mahcup bir sanatçıydı. Konuşmayı pek sevmezdi. Ama dostlarını, eski arkadaşlarını hiç unutmazdı. Onun

filmciliğe merak sarması beni hayli endişelendirmişti. Sezgin'in harika çizgileriyle yetinmesi, zamanını film işleriyle harcamaması gerektiğini düşünmüşümdür hep. Onun genç yaşta hayata veda etmesini de kendini gereksiz yere aşırı derecede yormuş olmasına bağlıyorum. Sezgin Burak, az yetişen üstün yetenekli bir sanatçıydı.

BEŞ

Hafta Dergisi

Selami Münir Yurdatap, verdiği sözü tutup beni Türkiye Yayınevi'ne götürdü. Yayınevinin idarehanesi Vilayet'in bahçesinin hemen bitişiğindeki eski bir konaktı. Binanın karanlık tahta merdivenlerinden birinci kata çıkarken bayağı ürkmüştüm. Basamaklar adamakıllı eskimişti. Merdivenin sonundaki kapıyı itip içeri girince, kendimi büyük bir salonda buldum. Tahta oyma çerçeveli büyük aynası, eski koltuklarıyla burası eski bir konağın oturma salonuydu.

Selami Bey beni Hafta Dergisi'nin yabancı magazin sayfalarından sorumlu Sezai Solelli ve Cemil Cahit Cem ile tanıştırdı. Daha sonra dergide yerli röportajlardan sorumlu Oğuz Özdeş ile de tanıştım. Sezai Solelli, aynı zamanda Yıldız Dergisi'ni de yönetiyordu. Cemil Cahit Cem, yabancı magazin yazılarını ve 'Alamünit Hikâye' başlığıyla yayımlanan mizahi hikâyeleri yazıyordu. Cemil Cahit Cem, Babıâli'de, magazin kelimesinin anlamını çok iyi bilen ve burnu çok iyi haber kokusu alan bir yazar ve çevirmendi.

Oğuz Özdeş, o günlerde Yeşilçam'ın senaryo fabrikası olmuştu. Daktilonun başına geçince, inanılmaz bir hızla yazardı. Söylentilere bakılırsa, Oğuz Özdeş bir senaryoyu bir günde yazıveriyordu.

Hafta Dergisi'nde yabancı magazin yazılarına ihtiyaç yoktu, ama Oğuz Özdeş, benden her hafta bir röportaj yapmamı istedi. Önce bir öneri listesi hazırlamam gerekiyordu. Oğuz Özdeş'e teşekkür edip odadan çıktıktan sonra, Selami Bey, bir de Kemalettin Tuğcu'nun odasına uğramamızı önerdi. Çocukken 'Çocuk Haftası' ve 'Binbir Roman' dergilerinde romanlarını okuduğum Kemalettin Tuğcu'yu tanımak beni çok heyecanlandırdı. Kemalettin Bey adeta bir dert küpüydü. Bana Babıâli'de yaşadığı düş kırıklıklarını anlatmaya koyuldu. Kelimelerin üzerine basa basa bu 'Yokuş'ta kimseye fazla güvenmemek gerektiğini de söyledi. Ne yalan söyleyeyim, birden içim kararmıştı. Kemalettin Tuğcu'yu konağın cumbasındaki küçük odasında karamsar düşüncelerıyle baş başa bırakıp oradan ayrıldım.

Röportajlarımın fotoğraflarını Memduh Yükman, Enis Olcayto ya da Foto Hikmet çekecekti. Memduh Yükman, o dönemde Babıâli'nin en iyi fotoğrafçılarından biriydi. Daha sonraları da film fotoğrafçılığı yaptı, çok da başarılı oldu. Ancak Memduh Yükman ile yaptığımız ilk çalışmada büyük bir düş kırıklığı yaşadım.

Oğuz Özdeş, 'Sulukule' adıyla bilinen Çingene mahallesinde bir röportaj yapmamı istemişti. Sulukule sakinleri, mahallelerinde fotoğraf çekilmesine izin vermiyorlardı. Oğuz Özdeş'in kişisel gayretleri sayesinde izin alındı.

Sulukule'ye vardığımızda, mahallenin ortasındaki çamur sahada oyun oynayan neşeli çocuklar dikkatimizi çekti. O pisliğin ortasında çamurlara bulanmış, hırpani kıyafetli çocukların neşesine diyecek yoktu. Memduh, çocukların fotoğraflarını çekerken ben de çevremi alıcı gözle incelemeye dalmıştım. Biraz sonra Çeribaşı, evleri ziyaret edebileceğimizi söyledi. Çamurlara bata çıka küçük ahşap evlerden birine yürüdük. Kapıdan içeri girdiğim zaman afalladım. O pisliğin ortasında küçük ama derli toplu ve tertemiz bir evdi burası. Döşeme tahtaları gıcır gıcır, tertemizdi. Bu evin fotoğrafları yayımlanınca, okurlar da en az benim ka-

dar şaşıracaklardı. Uzatmayalım, 'Sulukule' röportajı çok iyi oldu. Ben eve döner dönmez notlarımı çıkarıp yazıyı yazmaya başladım. Ertesi gün el yazısıyla yazılmış röportajı Oğuz Özdeş'e teslim ettim. Sonra da fotoğrafların hazır olup olmadığını öğrenmek için Memduh Yükman'ı aradım. Beni çok kötü bir sürpriz bekliyordu. Memduh Yükman, röportaja gittiğimiz gün makinesine film koymayı unutmuştu ve saatler süren fotoğraf seansları boşa gitmişti. O anda sanki dünya başıma yıkılmıştı. Memduh Yükman'a ağzıma geleni söyledim. Yayınevinde çalışanlar bizim kavgamızı şaşkınlık içinde izlediler. Aynı fotoğrafların bir daha çekilmesine imkân yoktu. Oğuz Özdeş, yazıyı uydurma bir fotoğrafla yayımlayacağını söyleyip beni yatıştırmaya çalıştı.

'Hafta' Dergisi'nde yayımlanan röportajlarım beğeniliyordu. Artık cumartesi pazar günlerini röportaj yaparak geçirmeye başlamıştım. Dergiye karikatür ve fotoğraf getiren kişilerle aramızda güzel bir dostluk kurulmuştu. Cumartesi günleri öğle saatlerinde, Türkiye Yayınevi ana baba günü olurdu. Dışardan çalışanlara o gün ödeme yapıldığı için, hepimiz öğlen olmadan yayınevinde toplanırdık. Paramızı almak için binanın yanındaki dükkâna gitmemiz gerekirdi. Hazırlanan fişleri dükkânın yöneticisine götürür, paramızı alırdık. Sonra da gruplar halinde çevredeki köfteci ve kebapçılarda soluğu alırdık. Gerçekten çok güzel günlerdi onlar...

O dönemde Hafta Dergisi'nin 20 bin kadar okuru vardı. 50'li yılların okuryazar nüfusuna ve yaşam koşullarına göre bu, iyi bir rakamdı. Ancak 50'li yılların ortasında ufukta kara bulutlar belirmeye başladı. Yapı Kredi Bankası haftalık bir dergi yayımlamak için harekete geçmişti. *Tiftdruk* tekniğiyle basılacak olan derginin Hafta'yı yok etmesinden korkuluyordu. Çünkü Almanya'dan getirtilen bu baskı tekniğinin Avrupa dergileri kalitesinde dergi çıkarmayı sağlayacağını öğrenmiştik. Hafta'nın baskısı çok kötüydü. Bu yüzden endişelenmekte haklıydık. Ayrıca o sıralarda, yayınevinin sahibi Tahsin Demiray, politikaya atılmaya karar ver-

mişti. Köylü İşçi Partisi'nin kurulmasıyla Yayınevi'nin de sonu gelmiş oldu. Başbakan Adnan Menderes, Tahsin Demiray'a o kadar kızmıştı ki, iddialara göre, yayınevine kâğıt tahsisini durdurmuştu. Bu iddia doğru muydu, değil miydi, bilemiyorum. Ama bildiğim tek şey, Tahsin Demiray'ın politikaya dalıp yayıncılığı önemsemez olduğuydu. Bu arada Yapı Kredi Bankası'nın da 'Resimli Hayat' adıyla yayımlamayı planladığı derginin hazırlıkları sürüyordu. Hepimizin morali bozulmuştu. Türkiye Yayınevi gibi, yıllar yılı ülkemiz insanlarına en güzel dergileri hazırlamış olan bir müessesenin batmak üzere olduğunu düşünmek gerçekten çok üzücüydü.

ALTI

Geri Dönüşler

Türkiye Yayınevi'nde sıkıntıların iyice arttığı günlerde ben güzel bir haber aldım. Akın Gazetesi'nde gene bir deprem olmuş ve Cavit Yamaç, gazetenin tek patronu olarak gazetede kalmıştı. Eski müdürüm beni arayıp işime geri dönmemi önerince, ne kadar sevindiğimi anlatamam. Akın Gazetesi'ndeki eski arkadaşlarımın çoğuyla yeniden buluştum. Recep Bilginer ile birlikte ayrılan birkaç kişinin dışında herkes oradaydı. Yeni evlenen Ali İhsan Göğüş artık gazetede çalışmıyordu. Bana her zaman müşfik bir ağabey gibi davranan Ali İhsan Göğüş'ün gazeteden ayrılmış olmasına üzülmüştüm. Ama Akın'da çalışan herkes iyi birer dosttu. Bana sıkıntı çektirmeyecekleri kesindi.

Demokrat Parti iktidarı, kendini savunacak gazeteler yaratmak istiyordu. Piyasa birdenbire, basın tarihimize, 'besleme gazeteler' adıyla geçen, Demokrat Parti'nin politikasını ve yandaşlarını savunan pek çok gazeteyle dolmuştu. Con Kemal adıyla tanınan Kemal Onan'ın yönettiği 'Hizmet' Gazetesi de bunlardan biriydi. Akın Gazetesi, 'besleme gazeteler' kategorisine girmemek için çaba harcasa da bu sıfattan kurtulması olanaksızdı. Ben işin politik tarafına hiç aldırmıyordum. Politika hiçbir zaman ilgimi çekmemişti. Akın Gazetesi'nde bana o kadar çok iş vermişlerdi ki, sabahtan gece yarılarına kadar çalışmak zorundaydım.

Bir gün gazeteye sarı saçlı, açık mavi gözlü, orta yaşlı bir adam geldi. Cavit Bey onu kapıdan karşıladı ve bir köşede boş duran masaya buyur etti. Bize de Cemal Kutay Bey'in bundan sonra Akın Gazetesi'nde yazı yazacağını müjdeledi. Cemal Kutay'ın ilk dikkatimi çeken özelliği konuşma alfabesinin eksikliği oldu. Cemal Bey 'r'leri söyleyemiyordu. İkinci özelliği ise kelimeleri zaman zaman uzatarak konuşmasıydı "Tabiiii efendim. Yazacaaaağız efendim," gibi. Ben Cemal Kutay'la daha önce hiç karşılaşmamıştım, ama gazeteye geldiği ilk günden itibaren, kibarlığıyla hepimizi şaşırtmıştı. Onun gerçek bir beyefendi gibi davranması, bizleri de daha dikkatli olmaya yönlendiriyordu.

Cemal Kutay, gazeteye her gün bir fıkra yazacaktı. Bir de tarihi tefrika hazırlayacağını öğrendik. Sözü edilen tarihi tefrika, Prens Sabahattin'in yaşamöyküsüydü. "Belgrat'ı Kurtaran Türk" başlığıyla tefrika edilecekti. Cemal Kutay, Prens Sabahattin'in eski sekreteri Satvet Lütfü Tozan ile sürekli görüşüyordu. Sanırım o tefrikanın notları Satvet Lütfü Tozan'dan geliyordu.

Akın Gazetesi büyük bir özenle hazırlanıyordu, ama ne yazık ki pek fazla okura ulaştığı söylenemezdi. Resmi ilan dışında ilan alınamıyordu. Masraf kabarıktı. Cavit Bey, gazetesini okurlara sevdirmek için elinden geleni yapsa da değişen bir şey yoktu. Resmi İlanlar Kurumu'ndan her ay gelen ilan ücretiyle giderleri karşılamaya çalışıyordu. Son Saat Gazetesi'nin Yazıişleri Müdürü Muzaffer Soysal, Akın'ın yazıişleri müdürü olmuştu. Mümtaz Soysal'ın kardeşi gayet iyi Fransızca biliyordu ve geniş bir çevresi vardı. Safa Yurdanur da gazetenin kültür yazılarından sorumluydu. Komünist damgası yediği için başı dertten hiç kurtulmayan Safa Yurdanur, bir pazar günü gazetede 'Kızıl Lamba' isimli bir öykü yayımlayınca Akın Gazetesi'nin sonu gelmiş oldu.

Öykü yayımlandıktan iki gün sonra gazetenin resmi ilan ödemesi kesildi. Halil Lütfü, gazeteyi basmak için o zamanın parasıyla beş yüz lira istiyordu. Cavit Bey, gazete bir gün daha yayım-

lanabilirse, resmi ilan ödeneğimize kavuşacağımızı söylemişti. Hepimiz çok üzgündük. Gazetenin yaşaması için gerekli beş yüz lirayı nereden bulacaktık? Birden zihnimde bir şimşek çaktı. "Belgrat'ı kurtaran Türk" dizisini Satvet Lütfü Bey'in isteği üzerine İngilizce'ye çevirmiştim. Bu esrarengiz adamla iyi kötü bir tanışıklığımız vardı. Çeviriye başlamadan önce, beni Nişantaşı'ndaki konağına çağırmış ve küçük bir İngilizce sınavı yapmıştı. Daha sonra da bana İngiltere Kraliçesi'nin ona göndermiş olduğu kutlama kartlarını göstermişti. Kısacası onunla iyi tanışıyorduk. (Ancak her nedense aradan aylar geçtiği halde, bana vaat ettiği çeviri ücretini ödememişti.) Bunları düşünerek, kendime göre pek akıllıca –bugün düşündüğümde ise pek aptalca– bir çözüm buldum. Bana Çekoslovakya'dan getirilmiş olan değerli kemanımı Satvet Lütfü Bey'e götürüp rehin bırakacak ve karşılığında beş yüz lira ödünç isteyecektim. Keman kutumu koltuğumun altına kıstırıp Nişantaşı'nın yolunu tuttum. Satvet Lütfü Bey'e olanları anlattım ve kemanımı ona rehin bırakmaya hazır olduğumu söyledim. Adamcağız benim bu teklifimden pek duygulandı, istediğim beş yüz lirayı verdi ve kemanımı da evime geri götürmemi söyledi. Ayrıca bir daha da böyle boyumdan büyük işlere karışmamamı öğütledi. Büyük bir sevinç içinde gazeteye döndüm. Ancak ne yazık ki, Halil Lütfü, gazeteyi basmak istemiyordu. Cavit Bey, apar topar Zaman Gazetesi'nin matbaasıyla anlaştı. Eşyamızı toplayıp Zaman Matbaası'na gittik. O gece tam kadro matbaada kaldık. Sabaha kadar kimsenin gözüne uyku girmedi. Gazete basıldıktan sonra rahat bir soluk alıp sabahçı kahvelerinden birinde yorgunluk çayı içtik. Gazetemiz basılmasına basılmıştı ama resmi ilanlardan para gelmezse Akın Gazetesi'nin yayını yine de noktalanacaktı.

Uykusuz olmamıza rağmen hiç ara vermeden tekrar işe koyulduk. Resmi ilanlar kurumundan gelecek haberi büyük bir heyecanla bekliyorduk. Akşama doğru kara haber bize ulaştı. Resmi

ilan kontenjanımız kesilmişti. Yani, Akın Gazetesi, artık yayımlanamayacaktı. O gün yaşadığım acıyı hiçbir zaman unutamayacağım. Çocuğu kazaya kurban gitmiş bir anneden farkım yoktu. Akın Gazetesi'ne tüm benliğimle bağlanmıştım. Birbirini izleyen talihsiz olaylar beni çok etkilemişti.

Arkadaşların ısrarı üzerine, Yeni İstanbul Gazetesi'nin Müessese Müdürü Salih Zeki Bey'i aradım. Ona durumumuzu anlatıp beni tekrar işe alıp alamayacağını sordum. Salih Zeki Akdamar beni çok severdi. "Hemen gel, kızım," dedi. "Gazetede iyi çalıştığına inandığın kimler varsa, hepsini getir."

Telefonu kapadığım zaman başta yazıişleri müdürümüz Muzaffer Soysal olmak üzere, herkes Yeni İstanbul'da şansını denemeye hazırdı. İki taksiye doluşup, Şişhane'deki Yeni İstanbul Matbaası'nın yolunu tuttuk.

Muzaffer Soysal, Yeni İstanbul'a haber müdürü oldu. Muhabir arkadaşlar, Cahit ve Kazım Uzen ve diğerleri de hemen göreve başladılar.

Kısa bir süre sonra Yeni İstanbul'un sahibi Habib Edip Törehan yeni bir gazetenin yayını için hazırlıklara başladı. Öğle saatlerinde satışa çıkacak olan gazete, magazin ağırlıklı olacaktı. Habib Edip Törehan bu gazetenin yönetmenliğini, çok sevdiği yardımcısı Yılmaz Poda'ya verdi. Yılmaz Poda ve eşi benim eski dostlarımdı. Bu gazeteye de yazı hazırlamam istenince hiç düşünmeden kabul ettim. Fakat bir süre sonra Muzaffer Soysal'ın beni Habib Edip Törehan'a şikayet ettiğini öğrendim. Yılmaz Poda'nın gazetesi yüzünden Yeni İstanbul'daki işlerimi aksattığım ileri sürülüyordu. Oysa ben iki gazeteye de var gücümle yazı hazırlıyordum ve kimse benden şikâyetçi değildi. Muzaffer Soysal'ın neden böyle davrandığını asla öğrenemedim. Ve açıkçası çok da merak etmedim. Muzaffer Soysal'ın, Yeni İstanbul Gazetesi'nde yönetici olmasında payım büyüktü. Herhalde akılsızca davranmıştım ve hatamın cezasını ödüyordum. Bu koşullar altında Yeni İstanbul Gazetesi'nde çalışmamın bir anlamı olmayacaktı. İstifa-

mı Salih Zeki Bey'e verip gazeteden ayrıldım. Kürkçü dükkânlarına geri dönmek bana hiç yaramamıştı. Kendi kendime bir karar verdim: Bundan sonra ayrıldığım müesseselere geri dönmeyecektim.

YEDİ

'Varlık' ve Yaşar Nabi Nayır

O zamanlar iş arayan genç gazeteciler için Babıâli güzel sürprizlerle doluydu. Genellikle yokuş aşağı inerken ya da yukarı çıkarken birileriyle karşılaşır, hemen oracıkta bir iş anlaşması yapabilirdiniz. Ya da yokuşun iki yanında sıralı yayınevlerinin kapılarını çalıp kendinize uygun bir iş arayabilirdiniz. 50'li yıllarda gazetecilik iyi kazanç sağlayan bir meslek sayılmıyordu, ama doğrusu itibarı çok fazlaydı ve iş bulma imkânı da günümüzde olduğu gibi kısıtlı değildi. Tabii bir yayın organına kapağı atmayı başaran kişi alacağı ücretle evini geçindirme şansının olmadığını gayet iyi bilirdi. O dönemde ödenen ücretler, cep harçlığı olmaktan öteye gitmiyordu. Öğle yemeklerinizi eski konaktan bozma Cemiyet Lokali'nde yerseniz, yokuşun tanınmış kişileriyle karşılaşıp onlarla konuşma fırsatınız da olurdu.

Yeni İstanbul macerama, yeni bölümler eklememek üzere son verdiğim zaman ben de sevgili yokuşun tılsımından yararlanmak istemiştim. Yayımlanmış yazılarımı ve evde oyalanmak için yaptığım roman çevirilerini koltuğumun altına kıstırıp binaların kapılarındaki tabelalara baka baka yokuş yukarı yürümeye başladım. Birden gözüme 'Varlık Yayınevi'nin tabelası ilişti. Varlık o dönemin en çok satan sanat ve edebiyat dergisiydi. Üstelik yayınevinin çıkardığı kitaplar da herkesin elindeydi. Yaşar Nabi Na-

yır'ın yazılarını ve şiirlerini annemin 'Muhit' dergilerinde okumuştum. Gene o dergide yayımlanan fotoğraflarından da tanıyordum Yaşar Nabi Nayır'ı. Tabelayı görünce şansımı denemek istedim. Kapıyı açıp merdivenden bir kat yukarı çıktım. Çıkar çıkmaz kapıları açık duran odalardan birinde Yaşar Nabi Nayır'ı gördüm. Hemen içeri girdim ve ona bir solukta derdimi anlatıp koltuğumun altındaki yazı örneklerini masasına bıraktım. Yaşar Nabi, yüzünde bir türlü anlam veremediğim bir gülümsemeyle bana baktı. Yazıları alıp, masasının çekmecelerinden birine koydu ve bir hafta sonra yayınevine uğramamı söyledi.

Bu açıklamaya sevinmem mi yoksa üzülmem mi gerektiğini kestirememiştim. Evde olanları annemle babama anlattığım zaman babam hemen atıldı: "Kızım Babıâli'nin nasıl bir yer olduğunu hâlâ anlamadın mı? Bıraktığın yazıları kim bilir kim sahiplenir, sen de ümitlendiğinle kalırsın. Vazgeç bu boş işlerden."

O bir haftayı ne zor geçirdiğimi size anlatamam. Babamın sözlerini önemsememiştim güya, ama doğrusu kendimi endişelenmekten de alıkoyamıyordum. Varlık Yayınevi'ne giderken babamın sözleri kulaklarımda çınlıyordu. Yaşar Nabi Nayır'ın odasına girip de onun bana tatlı bir sesle, "Hoş geldiniz," deyişini duyduktan sonra rahatladım. Babam mutlaka yanılmış olmalıydı.

Yaşar Nabi Bey bana çevirilerimi beğendiğini, ama daha önce yayımlandıkları için kullanılamayacağını anlattı. Sonra da yayınevinin çocuk romanları yayımlamaya başladığını ve benim de bu kitaplardan birini çevirebileceğimi söyledi. Sevinçten deliye dönmüştüm. Hani utanmasam Yaşar Nabi Bey'in boynuna sarılacaktım. Varlık Yayınevi'nin yayımlayacağı çocuk romanlarının mütercimi olmak benim için dünyalara bedeldi.

İlk kitap çevirisini Yaşar Nabi Bey'e teslim ettiğim zaman masasının çekmecesinden beyaz bir dosya kâğıdı çıkardı. Bu kâğıdı ortasından ikiye katlayıp kesti. Parçalardan birini önünde duran siyah daktilo makinesine taktı ve büyük bir hızla bir şeyler yazmaya başladı. Ben masanın önünde oturmuş büyük bir merak-

la onu seyrediyordum. Yazı yazma işi çok kısa sürdü. Yaşar Nabi Bey tekrar eğilip masasının bir gözünü çekti ve o çekmeceden aldığı iki pulu, yazdığı kâğıdın bir köşesine yapıştırdı ve kâğıdı bana uzattı. "Lütfen imzalar mısınız?"

Heyecandan elime tutuşturulan kâğıtta neler yazılı olduğunu okuyamamıştım. Robot gibi kâğıda ve pulların üzerine imza attım.

Bu kez sıra masanın üzerinde duran siyah kulplu teneke kutuya gelmişti. Yaşar Nabi Bey kutuyu açıp içinden bir miktar para çıkardı. Parayı sayıp bir kısmını bana uzattı. "Buyrun, ilk çevirinizin telif ücreti."

Yaşar Nabi Nayır, geleneklerine, alışkanlıklarına son derece bağlıydı. Bu anlattığım para ödeme töresini hiç değiştirmedi. Yıllar sonra yayınevi büyüyüp bünyesinde pek çok kişiyi çalıştırmaya başladığı zaman bile, Yaşar Nabi Nayır, ödeme fişlerini eskiden olduğu gibi beyaz kâğıda, kendi daktilosunda yazıp, pulları yapıştırdıktan sonra imzalatmayı sürdürdü.

Faruk Yener'i Kızdıran Olay

Varlık Yayınevi benim için ikinci adres olmuştu. O dönemde altı bin satışı olan Varlık Dergisi için de çeviriler yapıyordum. Yaşar Nabi, klasik batı müziği bestecilerinin yaşam öykülerini dergide yayımlamak istiyordu. Ona kütüphanemdeki biyografi kitabından çeviri yapmayı önerdim. İlk yazıyı bir hafta sonra teslim ettim. Yaşar Nabi, çevirimi hemen okudu ve bu çalışmaya devam etmemi istedi. Klasik müzik bestecilerinin yaşamöyküleri Varlık Dergisi'nde yayımlandıktan sonra kitaplaştırıldı. Ancak o günlerde müzik yazıları ve konser eleştirileriyle ün yapan Faruk Yener'i galiba bilmeden, istemeden kızdırmışım. Yaşar Nabi'den öğrendiğime göre Faruk Yener onu ziyaret etmiş ve "Ben dururken, acemi birine böyle bir kitap hazırlatmaya hakkınız yoktu," demiş.

Onun bu davranışı Yaşar Nabi'yi hem kızdırmış hem de şaşırtmıştı.

Bir süre sonra da dünyaca ünlü romanların özetlerini kapsayan bir kitap hazırladım. Kitabın Türk romanlarına ayrılan bölümünü Zahir Güvemli yazacaktı. 'Büyük Romanlar' hem olumlu hem de olumsuz eleştiriler aldı. Eğitimcilerin bazıları, bu kitabı öğrenciler açısından yararlı bulurken bazıları da romanların asıllarının okunmasını engelleyeceğini ileri sürüyorlardı, ama bu kitap defalarca basıldı ve sanırım pek çok öğrenci ondan yararlandı.

Varlık Yayınevi'yle ilişkim uzun süre devam etti. Graham Greene'in 'Üçüncü Adam' romanını çevirdiğim zaman, Yaşar Nabi Bey, bu zor çeviriyi incelerken romanın Fransızca çevirisiyle karşılaştırmış; o bana yanlışlarımı gösterirken utancımdan yerin dibine geçmiştim. Hâlâ hatırlarım, romanda uzunca bir dönme dolap bölümü vardı. O sahneleri Türkçe'ye çevirirken çok zorlanmıştım ama sonuçtan memnundum. Bana verilen görevi elimden geldiğince iyi yapmaya çalışmıştım ve övgü beklerken aşağılanmak beni çok üzmüştü. Daha sonra 'Üçüncü Adam' çevirimin aslında Fransızca çevirisinin kurbanı olduğunu öğrendiğim zaman ise iş işten geçmişti. Varlık Yayınevi için son olarak 'Dünyamızı Keşfedenler' başlıklı bir kitap hazırladım. Yaşar Nabi Bey, bu kitabın kapağına benim adımı yazarak anlamlı bir şekilde benden özür dilemişti.

SEKİZ

Türksesi Gazetesi

Ben gazeteleri insanlara benzetirim. Onlar da bizim gibi doğarlar, okurların yardımıyla varlıklarını sürdürürler. Bazılarının doğmasıyla ölmesi bir olur. Bazıları ise uzun yıllar yaşama şansını elde eder.

Bugün, İstanbul'da 'Türksesi' adında bir gazetenin yayımlanmış olduğunu anımsayan kaç kişi vardır bilemiyorum, ama o gazete daha doğmadan ölüm fermanını almıştı. Türk basın tarihinde hiç de iyi bir iz bırakmamasına rağmen 'Türksesi'nin öyküsü çok ilginçti.

Ben dergilerde ve yayınevlerinde çalışarak Babıâli'de varolma savaşımı sürdürüyordum. Doğrusu durumumdan hiç de şikayetçi değildim. Babıâli'deki ilk günlerimden itibaren bana destek olan karikatürcü arkadaşlarımla kader birliği yapmıştık. Onlar da benim gibi zar zor geçimlerini sağlayabiliyorlardı. Cumartesi günleri genellikle yayınevlerindeki ücret kuyruğunda bir araya gelir daha sonra da soluğu tünelde, Maya Galerisi'nde alırdık. Maya Galerisi'yle ilgili anılarımı daha sonra anlatacağım.

Gelelim şu doğmadan ölüm fermanı imzalanmış olan Türksesi Gazetesi'ne:

Cemal Kutay, Akın Gazetesi'ndeki çalışmalarımızdan mem-

nun kalmıştı. Hele şu "Belgrat'ı kurtaran Türk" çevirisinin ücreti konusunda ona hiçbir soru sormamış olmam Cemal Kutay'ı pek etkilemişti.

Satvet Lütfü Tozan, İstanbul'da büyük bir gazete yayımlamaya karar verince, eski dostu Cemal Kutay ile temasa geçmiş ve gazete matbaasının kurulması ve yayına başlayabilmesi için büyük miktarda bir parayı Cemal Kutay'a teslim etmişti. Cemal Kutay, bana Türksesi Gazetesi'nde çalışmamı teklif ettiğinde, Beyazıt'ta Vezneciler'de, bahçe içinde eski ve büyük bir konak satın alınmış, binanın bodrum katına matbaa makinelerinin kurulmasına başlanmıştı. Satvet Lütfü Tozan, yayına hazırlanan gazetesi için dünyanın dört bir yanından gazete ve dergi getirtiyordu. Öyle ki, bize gönderilen gazeteler arasında Avustralya'daki kasabalarda yayımlanan küçük yerel gazeteler bile vardı. Cemal Kutay, adının 'Türksesi' olacağını açıkladığı gazetenin geleceğinden çok umutluydu. Her zamanki iyimserliğiyle, 'Yapacaaağız, efendim. Türksesi en çok okunan gazete olacak, efendim," diye patronuna umut pompalıyordu.

Satvet Lütfü Tozan, gazetesinde A'dan Z'ye her şeyin mükemmel olmasını istiyordu. Yanılıp da Vezneciler'deki harap köşkü ziyaret etseydi, şaşkınlıktan oracıkta düşüp bayılabilirdi. Ama Türksesi'nin patronu uzaklara gitmişti. Gazetesinin emin ellerde olduğundan da kuşkusu yoktu.

Bana Smith Corona marka çok ama çok eski bir daktilo makinesi verilmişti. Ansiklopedilerdeki ilk daktilo makinelerine benziyordu. Makinenin tuşları çok hafifti ama görüntüsü insanı ürkütüyordu.

Gazetede görevli arkadaşlarla sabahtan akşama kadar durmadan çalışıyorduk. Gazetenin yayına başlama tarihi henüz açıklanmamıştı. Ama aşağı kattaki eski püskü, hurda makineleri gören deneyimli arkadaşlar yavaş yavaş bu işten ümitlerini kesmeye başlamışlardı. Cemal Kutay ise gazetede sıkı bir disiplin uygulamaya özen gösteriyordu.

Gazetenin baskı makinesinin çalışmaya hazır olduğunu öğrendiğimiz zaman çok sevindik. Türksesi'nin doğumu iyice yaklaşmıştı artık.

Bir sabah yukarı kata, rotatif makinesinin çalıştırılacağı haberi geldi. Deneme baskısı için elde hazırlanmış sayfalar kullanılacaktı. Biz nefesimizi tutmuş, baskının başlamasını bekliyorduk. Aşağıdan önce garip sesler duyuldu. Sonra o yaşlı binayı çökmenin eşiğine getiren bir gümbürtü koptu. Emektar rotatifin kalbi çalışmaya dayanamamış, makine dağılmıştı.

O gün hepimiz çok korkmuştuk. Erkenden binadan ayrıldık. Ertesi sabah ise acı gerçeği öğrendik. Makine parçalandığı için Türksesi'nin yayını ertelenmişti. Eğer tekrar faaliyete geçilecek olursa, bize haber iletilecekti.

İkinci 'Türksesi' Doğuyor

Türksesi'nin birinci macerası böylece sona ermişti, ama sırada ikinci bir macera daha vardı. Satvet Lütfü, Cemal Kutay ile anlaşmasını noktaladıktan sonra, gazetenin adını gazeteciliğe hevesli birine satmayı planlamıştı. Cemal Kutay bu işte de aracılık yaptı ve sonunda Demokrat Parti'nin önde gelen politikacılarından Dr. Mükerrem Sarol, gazetenin malzemelerini ve adını satın aldı. Bu işler olup biterken ben Cumhuriyet Gazetesi'ne dışardan çeviri yapmaya başlamıştım. Doğrusu, Türksesi Gazetesi beni pek fazla ilgilendirmiyordu. Küçük gazetelerde, karanlık mahzenden bozma yayınevlerinde çalışmak beni yormuştu. Bir sabah uyandığımda kendimi büyük bir gazetede çalışan, başarılı bir muhabir olarak bulmanın hayalini kuruyordum. Görünüşe bakılırsa, bu hayalimin gerçekleşmesi de çok zordu doğrusu. Bir gün Cumhuriyet Gazetesi'nde göreve başlayabilir miydim? Kim bilir?... Ama rastlantılar beni hep başka yönlere çekiyordu.

Cumhuriyet Geceleri

Cumhuriyet Gazetesi'nin Yazıişleri Müdürü Cevat Fehmi Başkut, (o dönemde genel yayın yönetmeni unvanı yoktu. Gazetelerin yazıişleri müdürleri A'dan Z'ye her ayrıntıyla ilgilenirlerdi.) Babıâli'nin 'Allahı' sayılıyordu. Başarılı bir oyun yazarı olan Cevat Fehmi Başkut, gazetecilikte de, edebiyat dünyasında da çok sevilirdi. Bu noktada onun başarılı olduğu kadar mütevazı bir yönetici olduğunu da vurgulamalıyım. Cumhuriyet Gazetesi'nin yayımlandığı o eski büyük konağın birinci katındaki odalardan birinde, köşeye çekilmiş büyücek ama eski bir tahta masanın başında çalışırdı. Masasının yanındaki çekmeceli dolap onun hazinesini muhafaza ettiği yerdi. (Orada gazetenin değişik sayfalarında yayımlanacak yazıları depo ederdi.) Gazetenin başmürettibi yani dizgi işlerinden sorumlu olan kişi, Cevat Fehmi Bey'den gazetenin iç sayfaları için yazı isteyince, Cevat Bey dolabın çekmecelerini açıp birkaç yazı çıkarır, başmürettibe verirdi. Yazıların üzerine başlıkları ve kaç punto dizileceği de yazılmış olurdu. Cevat Fehmi Bey, kendisine teslim edilen yazıları boş kaldıkça okuyup başlık atardı.

Akşamüstleri Cevat Fehmi Başkut'un mütevazı odası ziyaretçilerle dolardı. Cumhuriyet Gazetesi'nde yazıları yayımlanan tanınmış kişiler, yazı teslim etmek amacıyla geldikleri bu odada koyu bir sohbete dalarlardı. Ben de bir köşede bir sandalyeye büzülüp bu konuşmaları dinlerdim. Reşat Nuri Güntekin, dudaklarının arasından eksik etmediği o incecik Gelincik sigarasının külünü hiç silkelemez, ama her nasılsa, sigara bitinceye kadar o külü yere düşürmemeyi başarırdı. Bunu nasıl yaptığını hâlâ merak ederim dersem yalan söylememiş olurum. O sohbetler gerçekten çok öğretici ve etkileyiciydi.

Cevat Fehmi Başkut'un akşam ziyaretçileri arasında Hasan Âli Yücel de vardı. Eski Milli Eğitim Bakanı da –o dönemin Türkçesiyle Maarif Vekili– da son derece mütevazı bir kişiliğe sahipti.

Edebiyat, siyaset, güncel olaylar derken, sohbet uzadıkça uzar, ben dahil oradakilerin hiçbiri yerinden kalkmayı düşünemezdi. Çaylar durmadan tazelenir, konudan konuya geçilirdi. Kısa sürmüş de olsa, Cumhuriyet'teki sohbet geceleri benim meslek hayatımda çok önemli bir yer tuttu.

Cumhuriyet Gazetesi için yabancı kaynaklardan seçtiğim yazıların bir listesini Cevat Fehmi Bey'e verir, onun onayladığı yazıları hazırlardım. Bir gün, son derece ilginç bir yazı geçti elime. Amcrika'da romatizmaya iyi gelen mucize bir ilaç bulunmuştu. Yazıda Kortizon adıyla satışa çıkan ilacın yararları sıralanıyordu. Cevat Fehmi Bey dc bu yazıyla ilgilendi ve hemen hazırlamamı istedi. Kortizon yazısının yayımlandığı gün romatizma hastaları Cumhuriyet Gazetcsi'ne mektup ve telefonlar yağdırdılar. Yaptığım işin yanlış olduğunu anlamıştım. O gün, yeni ilaçlar konusunda yazı yazmaya tövbe ettim. Bugün de tövbemden vazgeçmiş değilim.

Cumhuriyet Gazetesi'nin çok tutulan pazar ekini Vahdet Gültekin hazırlıyordu. Daha çok kadınlara yönelik konuları içeren ekte, her hafta bir de hikâye yayımlanırdı. Vahdet Gültekin leke çıkarmaktan kravat dikmeye, yemek pişirmekten çocuk bakımına kadar kadınları ilgilendiren konularda uzmanlaşmıştı. Kadınları çok iyi anladığı için de yazdığı yazılar etkileyici oluyordu.

Vahdet Gültekin 40'lı ve 50'li yıllarda Babıâli'nin en gözde isimlerinden biriydi. Bir yandan yayınevlerine romanlar çeviriyor bir yandan da Cumhuriyet Gazetesi'nde pazar eki hazırlayıp roman tefrika ediyordu. Çeviri dünyasında önemli bir marka olmuştu. Bu arada Cevat Fehmi Başkut, Vahdet Gültekin'in ayda üç bin liraya yakın para kazandığını söylemişti. O dönemde yazıişleri müdürlerinin aylık ücreti beş yüz lirayı geçmiyordu.

O günlerde ben de çeşitli dergilere yazı hazırlayarak maddi durumumu bir hayli düzeltmiştim. Edebiyat matinelerinde tanıştığım Orhan Hançerlioğlu'ndan da bir teklif alınca bayağı sevindim. Orhan Hançerlioğlu, 50 kuşağının başarılı yazarlarından bi-

riydi. İstanbul Radyosu'nda bir sohbet programı vardı, ama aynı zamanda İstanbul Elektrik İdaresi'nin de müdürüydü. Tünel'deki Metro Han'da çalışıyordu. O günlerde sadece yazı yazarak geçimini sağlayabilmek çok zordu, hatta imkânsızdı.

Orhan Hançerlioğlu bana yeni yayımlanmaya başlayan Türksesi Gazetesi'ne bir edebiyat sayfası hazırladığını ve bu sayfa için çeviri yazılara ihtiyacı olduğunu söyledi. Yazılarıma karşılık gazete bana bir ücret ödeyecekti. Orhan Hançerlioğlu'na daha önce yaşadığım Türksesi maceramı anlattım ve tekrar bir düş kırıklığına uğramaktan korktuğumu itiraf ettim.

'Türksesi' adını Demokrat Parti milletvekillerinden Dr. Mükerrem Sarol'un satın aldığını, Cumhuriyet Gazetesi'nden ayrılan Atıf Sakar'ın da yazıişleri müdürü olduğunu öğrenince o gazetede şansımı denemeye karar verdim.

Önceleri, gazete çalışanlarıyla pek ilgim olmamıştı. Hançerlioğlu'nun sayfasında yazılarım yayımlanıyordu; hepsi bu kadardı. Beni Cumhuriyet'ten tanıyan Atıf Sakar, gazetede sürekli çalışmamı teklif etti. Beyoğlu Muhabiri olacaktım ve gazeteye magazin yazıları hazırlayacaktım. Bu teklifi sevinerek kabul ettim. 50'li yıllarda, İstanbul'a gelen yabancı ziyaretçilerle ilgili haberler yazmakla görevlendirilen gazeteciler Beyoğlu Muhabirleriydi. Sabahları gazeteye gelir, istihbarat şefiyle kısa bir toplantı yaptıktan sonra istihbarat defterinde yazılı görevleri yerine getirmek üzere gazeteden ayrılırdık. Beyoğlu Muhabirlerinin ilk durağı o zamanın gözde oteli Park Otel'di. Otelin lobisinde oturur, önbüro görevlileriyle sohbet edip otelde kalan müşteriler hakkında bilgi edinirdik. Başbakan Adnan Menderes, İstanbul'a geldiği zaman bu otelde kalırdı. Ünlü şair Yahya Kemal Beyatlı da burayı mesken edinmişti.

Beyoğlu Muhabirleri ekibi Necati Zincirkıran, Erol Dallı, Kayhan Sağlamer, İlhan Turalı, İzzet Sedes, Halit Talayer, Metin Ergin, Muammer Kaylan gibi isimlerden oluşuyordu. Bizler biraz da şu 'dilenci vapuru' olarak tanımlanan ve boğazdaki her iskele-

ye uğrayan şehir hatları vapurlarına benziyorduk. Park Otel'den sonra sıra Tokatlıyan Oteli'ne gelirdi. Bu arada uçakla İstanbul'a gelecek ünlülerle ilgilenmek de bizim görevimizdi. Böyle günlerde çalıştığımız gazetelerden 25 lira yol parası alırdık. Bir arabaya beş arkadaş binebildiği için de aldığımız paradan havaalanının lokantasında yemek yememize imkân verecek miktarı tasarruf edebilirdik. Gazete yöneticileri bizim bir arabayla havaalanına gidip döndüğümüzü bilirlerdi ama yolluğumuzdan kısıntı yapmazlardı.

Büyük gazetelerde çalışan Beyoğlu Muhabirleri, maddi imkânları çok kısıtlı olan küçük gazetelerin muhabirlerine tepeden bakmaya pek meraklıydılar. İşte bu yüzden bizim için de o burnu büyük muhabir arkadaşlarımızı atlatmak çok büyük önem taşıyordu. Hürriyet'in bir değil birkaç Beyoğlu Muhabiri vardı. Muammer Kaylan ile Cumhuriyet Muhabiri Metin Ergin birlikte çalışıyorlardı. Muammer Kaylan gerçekten çok iyi, ama aynı zamanda çok da acımasız bir gazeteciydi.

Menderes hükümetinin Amerika'dan maddi yardım istediği dönemde yaşadığım bir olayı anlatmadan geçemeyeceğim. Amerika, Türkiye'nin talebi üzerine Senatör Yorty başkanlığında bir heyeti Türkiye'ye gönderecekti. Tabii heyetin İstanbul'a geleceğini öğrenir öğrenmez soluğu Yeşilköy Havaalanı'nda aldık. Senatör Yorty'yi köşeye kıstırıp bize kısa bir açıklama yapmasını sağlamak için çaba harcayacaktık. Ancak hiçbirimiz Senatör Yorty'yi tanımıyorduk. Bir fotoğrafını bile görmemiştik. Amerikalı senatörün, havaalanından büyük bir gizlilik içinde ayrılacağı kesindi. Arkadaşlar aynı uçaktan inen Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Kasım Gülek'in çevresinde toplanmışlardı. Kasım Gülek uçakta senatör ile yaptığı görüşmeyi anlatmakla meşguldü. Ben de terminalin kapısına yaslanmış, gelen yolcular arasında hangisinin Senatör Yorty olduğunu tahmin etmeye çalışıyordum. Senatörün Yahudi asıllı olduğunu bildiğim için erkek yolcular arasında klasik Yahudi erkeği özelliklerini taşıyan biri arıyordum.

Sonunda aradığımı buldum. Kıvırcık ak saçlı, orta boylu kendi halinde bir yolcu dikkatimi çekti. Hemen yanına yaklaştım ve "Hoşgeldiniz Senatör Yorty," dedim. Zavallı senatör birden irkildi, ama ayaküstü sorularıma cevap vermeyi de ihmal etmedi. Arkadaşların hiçbiri bu önemli konuşmayı fark etmemişti. Herkes havaalanından eli boş dönmenin sıkıntısı içindeydi. Ben ise gazetecilik hayatımda önemli bir işi başarmanın keyfini yaşıyordum. O gece gazeteye döner dönmez Atıf Sakar'a müjdeyi verdim ve hemen oturup atlatma haberimi yazdıktan sonra büyük bir sevinçle Bebek tramvayına bindim. Ertesi sabah beni hayatımın en büyük şoku bekliyordu. Ben daha evden çıkmadan gazeteci, bizim evin demirbaşı Cumhuriyet Gazetesi'ni getirmişti. Gazeteyi elime alır almaz bayılacak gibi oldum. Benim yazdığım senatör Yorty haberi gazeteye manşet olmuştu. Doğrusu olup biteni aklım almamıştı. İmzasız yayımlanan haber kelimesi kelimesine benimdi.

Türksesi Gazetesi'ne ulaştığım zaman beynimden vurulmuşa döndüm. Yazıişleri Müdürümüz Atıf Sakar, benim haberimi, muhabiri olduğu Ajans France Press'e geçmişti. Ajans da haberi gazetelere satmıştı. Atıf Sakar, benim çok üzüldüğümü görünce kendini haklı çıkarmak için şöyle bir açıklama yaptı: "Azize'ciğim, bu haber Türksesi gibi küçük ve çok az satan bir gazetede yayımlansa ne olur yayımlanmasa ne olur? Bak ne güzel, haberin bütün gazetelere manşet oldu."

Bu sözler beni büyük bir düş kırıklığına uğratmıştı. Bir insanın kendi çıkarı için başkasını ve hatta çalıştığı müesseseyi hiçe saymasına ilk kez tanık oluyordum. Babıâli'deki hayat, dürüstlük kavramı ve insani değerler, benim evimde ailemden öğrendiklerimden çok farklıydı.

Bu üzücü olaydan sonra atlatma haber aramaktan vazgeçtiğimi sanmayın. Kırgınlığım sadece birkaç gün sürdü. Daha sonra yeni bir hevesle işe koyuldum. Park Otel, o dönemin en önemli oteliydi. Hilton Oteli açılıncaya kadar da önemini sürdürdü. Park Otel'in Önbüro Şefi Yorgo, benim bir numaralı yardımcımdı. Otele

gelen ünlü müşterilerin adlarını bana bildirirdi. Otelde kalan ünlüden röportaj randevusu alınca, tuvalete gidiyorum bahanesiyle arkadaşların yanından ayrılırdım. Park Otel'in kalorifer dairesinde çalışanların kullandıkları bir tuvalet vardı. Ben kalorifer dairesinden kimseye görünmeden katlara çıkıp röportajımı tamamladıktan sonra arkadaşlarımın yanına dönüyordum. Fakat sonunda arkadaşlar benim uzun süreli kayboluşlarımdan kuşkulanmaya başladılar ve bir gün yakayı ele verdim.

Türksesi Gazetesi'nin satışı yok denecek kadar azdı. Fakat kadro çok iyi anlaşan arkadaşlardan oluştuğu için durumumuzdan yakınmıyorduk. Ücretlerimiz de günü gününe ödeniyordu. Yani fazla bir sorunumuz yoktu. Ayın ilk günlerinde öğle yemeği için topluca Kumkapı'ya giderdik. Genellikle o zaman Kumkapı Meydanı'ndaki eski püskü bir dükkânda çalışan Kör Agop'un meyhanesinde karnımızı doyururduk. Gülüşmeler, ilginç espriler ve tuhaf hikâyelerle dolu bu yemek fasıllarını unutmam mümkün değil. Sadece Kör Agop muydu bizim uğrak yerimiz? Elbette değildi. Bütçemize uygun bir sürü içkili lokanta vardı. Akşamları işimiz bittikten sonra kesemize uygun lokantaların isimlerini küçük kâğıtlara yazıp katlar, sonra da kura çekerdik.

Gazetemizin en yaşlı elemanı Münir Süleyman Çapanoğlu, grubumuzun en değerli üyesiydi. Geç saatlere kadar bizlere eski Babıâli günlerini anlatır, hikâyelerini mutlaka hoş fıkralarla süslerdi. Önceleri arkadaşlarım benim yanımda pek de rahat konuşamıyorlardı. 'Belden aşağı' espriler gizli bir anlaşmayla yasaklanmıştı. Fakat bir süre sonra onlar bana alıştı, ben de onların konuşmalarına alıştım. 'Sen yabancı değilsin' cümlesiyle başlayan konuşmalar bazen beni dehşete düşürüyordu, ama renk vermememem gerektiğini biliyordum. Agop Arad, benim için bir ağabey, eşi bulunmaz bir dost ve deneyimli bir öğretmendi. Akşam toplantıları uzun sürünce, Agop beni Bebeğe, evimize götürmek zorunda kalırdı. Annemle müzikten, edebiyattan konuşurlardı. Babamın bu ziyaretlerden hiç hoşlanmadığı kesindi, fakat Agop allem eder kallem eder, babamı güldürmeyi başarırdı.

Türksesi'nde çalışmanın zevkli yanları bir tarafa, sıkıntılı günlerin başlamak üzere olduğu kesindi.

Dr. Mükerrem Sarol, Demokrat Parti'nin en renkli kişilerinden biriydi, üstelik Başbakan Adnan Menderes'in en yakın arkadaşıydı. Demokrat Parti'ye muhalif olanların birinci hedefi de Dr. Mükerrem Sarol'du. Özellikle de Türksesi Gazetesi hedef alınıyordu. Bakan Mükerrem Sarol'un gazetesine abone olmaları için devlet dairelerine baskı yapıldığı, hemen hiç satışı olmayan gazete için tonlarca kâğıt alındığı ve buna benzer daha birçok iddia, gazetenin geleceğini karartıyordu. (Bu iddiaları, birkaç yıl sonra Yassıada Mahkemesi'nin tayin ettiği tahkik komisyonları oybirliğiyle yalanladı. Türksesi Gazetesi'nin sadece iki yüz abonesi vardı. Seka'dan satın aldığı kâğıt ise inanılmayacak derecede azdı. Gazetenin yöneticileri Türksesi'nin baskısına yetecek miktarda kâğıt alıyorlardı.)

Muhalefetin baskısı ve ortaya atılan yalan yanlış iddialar bir yana, Türksesi'nin iyice batağa saplanmasında ben de önemli bir rol oynadım. O olayı hatırladıkça bugün bile kızardığımı hissederim.

Türksesi Gazetesi'nin günlük roman tefrikasını ve falını ben hazırlıyordum. Gazeteye uygun bir roman ararken 'Metres' isimli sürükleyici bir aşk ve serüven romanı elime geçti. Birkaç gün sonra bu roman gazetede yayımlanmaya başladı ve kıyamet koptu. Demokrat Parti'ye ve de özellikle Mükerrem Sarol'a karşı olan basın organları bu romanı kalemlerine doladılar. O dönemin en çok satılan dergisi 'Akis'te gazeteyi ve Mükerrem Sarol'u yerden yere vuran bir yazı yayımlandı. Derginin sahibi Metin Toker, Türksesi'nin toplum ahlakına ters düşen yayımını eleştirdi. Roman, başlığı yüzünden skandal yaratınca, yayımı durduruldu. Günümüzün genç gazetecileri bu olayı çok komik bulabilirler, ama 50'li yıllarda her şey çok farklıydı.

Daha önce de söylediğim gibi, Türksesi Gazetesi'nin satışı yok

denecek kadar azdı ve muhalif basının saldırılarına dayanacak gücü yoktu. Sonunda gazetenin kapatılması kararlaştırıldı. Mükerrem Sarol, sahibi olduğu handaki dizgi ve baskı makinelerini kiralamaya karar vermişti.

DOKUZ

Şehir Gazetesi

Beni yeni sıkıntıların, yeni arayışların beklediğini çok iyi biliyordum. Galiba bu sevdadan vazgeçmek en doğru hareket olacaktı. Gazetecilik uğruna yarım bıraktığım keman eğitimime yeniden başlamayı düşündüm. Evde ailem benim bu kararımı sevinçle karşıladı. Ama verdiğim kararı uygulamaya içim elvermiyordu. Babıâli'den uzakta yaşamanın bana zor geleceğini anlamıştım. Dahası henüz işin başında sayılırdım. Belki günün birinde bir mucize olur, büyük gazetelerden birinde çalışma imkânını elde ederdim. Ben böyle hayallerle oyalanırken yüzümü güldüren bir teklif aldım. Kanarya Belediye Başkanı Nuri Atılgan, Türksesi Matbaası'nda bir öğlen gazetesi çıkaracaktı. Bu gazetenin kadrosunda çalışmam önerildi. 'Şehir' adı verilen gazete her gün öğleyin 12:00'de satışa çıkacak ve okurlara sabah yaşanan olayları aktaracaktı. Yeni gazetenin Yazıişleri Müdürü Kemal Onan'dı. Babıâli'de Con Kemal adıyla tanınan bu babacan adam, yıllarca Vatan Gazetesi'nde çalışmıştı. İyi bir yazıişleri müdürü olduğu söyleniyordu. Çok düzenli çalıştığı için herkesin de kendisine uymasını isterdi.

Con Kemal'in düşünürken elini pantolonunun cebine sokup kasığını kaşıması, muzip arkadaşların ilgisini çekiyordu. Türkse-

si ekibinden hemen herkes Şehir Gazetesi'nde çalışmaya başlamıştı. Bu gazetede, muhabirlik, çevirmenlik görevlerime bir de sabahın erken saatlerinde BBC radyosunu dinleyip haber çıkarma işi eklenmişti. Nuruosmaniye'de sabah ezanı okunurken, zifiri karanlıkta gazeteye gidiyordum. Radyonun başına geçip haberleri dinledikten sonra öteki günlük işlerim başlıyordu. Adnan Menderes'i Londra'ya götüren uçağın düştüğünü de radyodan öğrendim. Büyük bir heyecanla Con Kemal'in odasına koştum. O günkü gazetenin başlığı belli olmuştu.

Şehir Gazetesi'nin satışı hiç de kötü sayılmazdı. Patronumuz Nuri Atılgan, her gün gazeteye gelir, Con Kemal'in odasında saatlerce otururdu. Yeni gazetemden memnundum. Fakat Şehir'in okurları için yabancı konular pek önem taşımıyordu. Beyoğlu Muhabirliği'ne devam ediyordum, ama gazetede gelen giden yabancıların haberlerine fazla yer verilmiyordu. Babıâli'nin o klasik yabancı dil düşmanlığı burada da karşıma çıkmıştı.

Tarihi Bir Gün

Başbakan Adnan Menderes, Ortadoğu ülkeleri arasında bir ortak savunma örgütü kurmayı aklına koymuştu. NATO benzeri bir örgüt olacaktı bu. CENTO adıyla faaliyete geçecek olan örgütün temelleri atılmıştı. Başbakan ikide bir Ortadoğu ülkelerinin yöneticileriyle toplantılar düzenliyordu. CENTO olayında Irak'ın rolüne çok önem veriliyordu. Irak'ın o dönemki Başbakanı Nuri Sait Paşa, sık sık Türkiye'ye geliyor, Türk hükümetiyle görüşmeler yapıyordu. Tabii bizler de Yeşilköy Havaalanı'nda Nuri Sait Paşa'nın karşılayıcıları arasında yerimizi alıyorduk. Bir defasında, Irak'ın 'Çöl Tilkisi' adıyla anılan Başbakanı Nuri Said Paşa, uçaktan inip terminal binasına girince, kalabalığın arasından sıyrılıp konuk başbakanı soru yağmuruna tutmaya çalıştık. Bu davranışımız Başbakan Adnan Menderes'i sinirlendirmişti. Arkasına dönüp, "İzin verin de önce ben konuşayım," diye ses-

lendi. Daha sonra Nuri Sait Paşa'nın bir basın toplantısı düzenleyeceği bildirildi. Biz de taksilere binip konukların peşine düştük. Anladığımız kadarıyla önemli bir sorun vardı ve basın toplantısı boyuna erteleniyordu.

Bu ziyaretten kısa bir süre sonra Irak Kralı Faysal, Kral Naibi Prens Abdülillah ve Nuri Said Paşa'nın birlikte İstanbul'a gelecekleri açıklandı. (CENTO Örgütü kurulma aşamasına gelmişti.) İstanbul'da Irak kafilesinin geçeceği sokaklar, caddeler çiçeklerle donatıldı, Kral'ın, Nuri Sait Paşa'nın ve Prens Abdülillah'ın posterleri her tarafa asıldı. Kral Faysal, İstanbul'da Türk asıllı nişanlısı Fazıla ile buluşacaktı. O sabah gazeteye giderken, Cağaloğlu'ndaki süslemelerin kaldırıldığını gördüm. Buna hiçbir anlam verememiştim, ama gazeteye gelince korkunç gerçeği öğrendim. Kral Faysal, İstanbul'a hareket etmek üzereyken, General Kasım darbe yapmış, sarayda kim varsa hepsini feci şekilde öldürtmüştü. Kral Faysal, kardeşleri, Prens Abdülillah, Nuri Sait Paşa ve diğerleri artık yaşamıyorlardı. Irak, bir kan gölüne dönmüştü. İstanbul da bir anda ölüm sessizliğine bürünmüştü. İlk kez bir ihtilale tanık oluyordum. Bu nedenle olay beni çok etkilemişti, Irak'ta yaşananları günlerce zihnimden atamadım.

Hayatım Değişiyor

On yedi yaşında tek başıma başlattığım hayat mücadelesi devam edip giderken yirmi üç yaşıma gelmiştim. Aileme 'işe yaramaz, serseri ruhlu bir evlat' olmadığımı kanıtlamaya çalışırken kalbimin sesine pek kulak vermemiştim.

Şehir Gazetesi'ndeki arkadaşlarla yorgunluk giderdiğimiz eğlenceli toplantılarda, genellikle susmayı tercih eden Ahmet Bergin'in dalgın tavırları dikkatimi çekmeye başlamıştı. Agop Arad, bana onun suskunluğunun nedenini açıklayınca, yüreğim cız etti. Ahmet Bergin, binanın ve matbaanın sahibi Dr. Mükerrem Sarol'un eski kayın biraderiydi. Mükerrem Sarol, eşinden ayrıl-

dıktan sonra da bu dürüst ve çalışkan yardımcısını bırakmak istememişti. Genç yaşında ağır bir sorumluluk üstlenen Ahmet Bergin, ablasıyla eski kocasının kavgalarında arabuluculuk yapıyordu, ama onun derdi bundan ibaret değildi: Eniştesinin yanında çalışmaya başlamadan önce İş Bankası'nda görev yaparken bir iş arkadaşına âşık olmuş. Sevgililer evlenmeye karar vermişler. Ailesine ve özellikle eşinden boşanan küçük ablasına belki de gereğinden fazla değer veren Ahmet, bu kararını ablasına açıklamış. Bununla da yetinmeyip gelin adayının bir fotoğrafını göstermiş ona. Abla fotoğrafa bakar bakmaz, "Bu kızla evleneceğine kendine bir maymunu eş seç," deyivermiş. Tabii âşık delikanlı ablasından bu tepkiyi alınca çok sarsılmış. Sadece sarsılmakla kalsa gene iyi... Ablasının sözlerini esmer güzeli sevgiliye de açıklamakta bir sakınca görmemiş.

Maymuna benzetilmenin intikamını almaya karar veren genç kız da Ahmet'e bir oyun oynamış. Bir cumartesi günü Karaköy'de, Kadıköy İskelesi'nin önünde buluşmalarını teklif etmiş. Ahmet, buluşma yerine vardığı zaman evlenmeyi düşündüğü genç kızın yanında çok yakışıklı bir erkekle kendisini beklediğini görünce geri dönüp gitmiş.

Agop, bana bunları gizlice anlattıktan sonra, "Bu olay zavallıyı çok etkiledi. Kadıköy İskelesi'nin önünden bile geçemiyor. Şu zavallı âşıkla biraz ilgilen de başına gelenleri unutsun," dedi.

Acı çeken insanlara yüreğim hiç dayanmaz. Hemen yardımlarına koşmak isterim. Zaten bu özelliğim nedeniyle yıllardır herkes bana 'abla' der ve her derdini, sıkıntısını anlatır. Evet, Ahmet Bergin'e aşk acısını unutturmak da bana düşmüştü. Onu fazla tanımıyordum. Müessese sahibinin yakını olduğu için de açıkçası kendime pek yakın bulmuyordum. Fakat bana anlatılanlardan sonra onun hakkındaki düşüncelerim değişmeye başladı. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında bir erkeğin aşk yüzünden böyle acılara gömülebileceğine inanmak zordu. Çevremdeki arkadaşlar iki ayda bir sevgili değiştirirken dünya umurlarında olmuyordu. Ama bu

genç adam şu ünlü roman kahramanı 'Zavallı Necdet' gibi acı çekiyordu.

Sanırım aramızda garip bir elektriklenme oldu. Ahmet Bergin'i yakından tanıdıkça, onun özelliklerini fark etmeye başladım. Üniversite öğrenimi yapmamıştı, ama her konuda üniversite mezunlarına fark atacak derecede bilgili ve kültürlüydü. Zamanla zevklerimizin, meraklarımızın aynı olduğunu anladık. Saray Sineması'nda Filarmoni Derneği'nin Perşembe Konserleri, İstanbul Belediye Konservatuvarı'nın Pazar Konserleri, Beyoğlu sinemalarında gösterime giren yeni filmler, derken birbirimize iyice bağlanmaya başlatık. Bazı akşamlar Ahmet beni Bebek'teki evimize getiriyor, annemle babamla sohbet ediyordu. Bir süre sonra annem beni uyardı: "Bak kızım Ahmet Bey çok dürüst ve efendi bir genç. Fakat sakın ola onunla evlenmeye kalkışma. Senin mesleğinde ilerlemek istediğini biliyorum. Ayrıca bir ev kadınında bulunması gereken özelliklerden de yoksunsun. Onu daha fazla ümitlendirme."

Annemin bu sözlerine gülüp geçtim. Evlenip yuva kurmayı hayal etmeye bile zamanım olmamıştı. Erkeklerin egemen olduğu bir meslekte büyük bir savaş veriyordum. Bu savaşı elbette bırakmayacaktım.

Eğer Ahmet benim çalışma hayatıma müdahale etmeye kalkışsaydı, sanırım o maymuna benzetilen sevgili gibi ben de onunla ilişkimi keserdim. Fakat öylesine anlayışlı, öylesine ileri görüşlüydü ki, beni engellemek hiçbir zaman aklından geçmedi. Bu özelliği de beni ona bağlayan nedenlerden biriydi. Gazetedeki arkadaşlar, birbirimizden kopamayacağımızı çoktan anlamışlardı. Bilinçaltımızda 'aile' faktörü olduğu için biz bu gerçeği görmezden geliyorduk. Tabii birbirimize beslediğimiz duygular yoğunlaştıkça, aile faktörünü ikinci plana attık.

Ahmet, bir gün bana, "Bak Azize, biz birbirimizden kopamayacağız. Aslında kopmamız için de bir neden yok. İkimiz de çalışıyoruz. Evlenip mutlu olmak bizim de hakkımız," dedi.

Ahmet doğru söylüyordu. Ailemin böyle dürüst, efendi bir damat adayına karşı çıkması, o zamanki aklımla bana pek saçma gelmişti. Kardeşine uygun eş adayı konusunda pek titiz davranan Ahmet'in ablası da o sıralarda oğluyla birlikte Almanya'da yaşıyordu. Yani benim fotoğrafımı görüp de fikir beyan etmesine imkân yoktu. 'Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer' örneği, Ahmet bu kez ailesine danışmadan evlilik kararını almak istemişti. Zamanla bu işe benim de aklım yatmaya başladı. Beni olduğum gibi görmekten hoşlanan, giyimime karışmayan, duygu ve düşüncelerimi paylaşan kişiye 'hayır' dememi gerektirecek bir neden bulamıyordum. Sonunda evlenmeye karar verdik. Ancak kararımızı ailelerimize açıklamak için biraz zamana ihtiyacımız vardı. Evde, anneme sık sık Ahmet'ten söz edip sevdiğim erkek hakkındaki düşüncelerinin değişmesini bekliyordum, ama annemin düşüncelerinde en küçük bir değişme olmamıştı. Oysa onun beni desteklemesi gerekirdi. Çünkü annem, üniversitede öğrenciyken babamla tanışmış, aşkı uğruna ailesinin itirazlarına aldırmadan babamla evlenmişti. Ve babam, annemin değil okumaya devam etmesine, sokağa yalnız çıkmasına bile izin vermemişti. Annem aşkı uğruna hayatını, ideallerini feda etmişti. Belki benim de aynı akıbete uğramamdan korktuğu için Ahmet ile evlenmemi istemiyordu. Evliliği ve babam konusunda hiçbir zaman konuşmak istemediği ve evliliğiyle ilgili sıkıntılarını hiç açığa vurmadığı için ben de onu fazla zorlayamıyordum.

Anlaşılan Ahmet de birlikte yaşadığı annesine konuyu açmakta zorlanıyordu. Evleri Cağaloğlu'nda olduğu için, bazı günler öğle saatlerinde Dürdane Teyze'nin yemekleriyle karnımızı doyurup işyerine dönüyorduk. Ahmet'in annesi aramızdaki bağın farkındaydı ama oğlunun evlenmeye kalkışacağını düşünmüyordu nedense.

İki ailenin de bize izin vermeye gönüllü olmayacağını anlayınca, bu işi kendi kendimize halletmeye karar verdik. Gizlice nikâhlanıp ailelerimizin olanları kabullenmesini sağlamanın bir

yolunu bulmak zorundaydık. Yine de çekindiğimiz için, kararımızı uygulamayı biraz daha ileriye atıp bir süre beklemeye karar verdik.

6-7 Eylül Olayları

1955 yılının 6 Eylül günü, Şehir Gazetesi'ndeki istihbarat şefim bana Kristal Gazinosu'nda yapılacak olan 'Kıbrıs Türktür Derneği'nin toplantısını takip etme görevini vermişti. Öğle vakti başka muhabir arkadaşlarla birlikte Taksim'deki Kristal Gazinosu'na gittik. O dönemde Kristal, İstanbul'un en gözde eğlence mekânıydı. Yarım daire şeklinde, ön kısmı tamamen cam olan ilginç bir lokaldi. Bana sorarsanız o zamanlar Kristal, Taksim'in simgesiydi.

Salonda büyük bir kalabalık vardı. 'Kıbrıs Türktür Derneği' nin Başkanı Orhan Birgit, ateşli bir konuşma yapıyordu. Biraz sonra Orhan Birgit'in önüne bir kâğıt bırakıldı. Kıbrıs Türktür Derneği'nin Başkanı, hemen konuşmasını yarıda kesip bir açıklama yaptı. "Arkadaşlar, Atamız'ın Selanik'teki evine bombalı saldırı düzenlenmiş. Bu olaya sessiz kalamayız. Şehirde yürüyüşler başlamış." Bu sözler üzerine salondaki kalabalık, kapılara hücum etti. Herkes Ata'ya yapılan bu saygısızlığa sessiz kalmama derdindeydi. Bizler de heyecanlı kalabalığın arasına karışıp Kristal Gazinosu'ndan ayrıldık. Taksim, çok kısa bir sürede ana baba gününe dönmüştü. Öfkeli gruplar oradan oraya koşuşuyorlardı. Cağaloğlu'na dönmek için araba ararken kırılan camların şangırtısı bağrışmalara karışıyordu. Çevredeki dükkânların çoğunun camı çerçevesi indirilmişti. Bir hayli bekledikten sonra nihayet bir taksi bulabildik. Arabanın şoförü bizi Cağaloğlu'na götürmeye pek istekli değildi. Ancak elli lira ücret ödemeyi kabul edersek götüreceğini söyledi. 50'li yıllarda elli lira büyük bir para sayılırdı. Şoförün teklifini kabul etmekten başka çaremiz yoktu. Bir bakıma canımızı kurtarmak için bu parayı ödeyecektik. Cağaloğlu

Yokuşu'na geldiğimiz zaman caddenin renk renk kumaşlarla örtülü olduğunu gördük. Aşağı inen taksilerden top top kumaşlar atılıyordu. Gazeteye varınca rahat bir soluk aldık. Ancak gece eve nasıl döneceğimi bilemiyordum. Gazete binasında sabahlamayı da düşünmedim değil. Geç bir saatte, bir arkadaş beni Bebeğe götürmeyi önerdi. Onunla birlikte kumaşlarla kaplı yokuştan aşağı indik. Karaköy'e kadar elleri sopalı, gözü dönmüş, oradan oraya koşan insanlar ve olup bitenlere karşıdan bakan, elleri silahlı jandarmalar arasından hızlı hızlı yürüyerek geçtik. Tophane'ye vardığımızda manzara gerçekten korkunçtu. Bir süre bekledikten sonra bin bir zorlukla bir boğaz otobüsüne bindik. Otobüste elleri bayraklı gençler vardı. Durmadan sloganlar atıyorlar, bizi de onlara eşlik etmeye zorluyorlardı. Otobüsümüz Akıntıburnu'na geldiği sırada, önümüzden giden bir araba durduruldu. İçindekiler zorla dışarı çıkarıldı ve araba yedi sekiz kişinin gayretiyle denize atıldı. Korkudan tir tir titriyordum. Bebek'te nelerle karşılaşacağımızı aşağı yukarı tahmin ediyordum, ama durakta otobüsten indiğimde gördüğüm manzara karşısında ne diyeceğimi bilemedim. Çoğunlukla Rumların sahip oldukları dükkânların hepsi yerle bir edilmiş, malları yağmalanmıştı. O zamanlar sevimli ve mütevazı bir köy olan Bebek, tanınmaz haldeydi. Otuz kırk yıldan beri Bebek halkına hizmet veren esnaf kaçacak, sığınacak bir yer arama telaşındaydı. O geceden sonra İstanbul'da ve özellikle Bebek'te hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Akraba saydığımız insanlar birkaç gün içinde ortadan kayboldular. O gece benim en çok dikkatimi çeken husus, her yerde silahlı asker ve jandarma bulunmasına karşın yağmacılara, saldırganlara kimsenin engel olmaya kalkışmamasıydı. Askerler, olup bitenleri şaşkın şaşkın seyretmekle yetinmişlerdi.

6-7 Eylül fırtınası dindikten sonra evlenmek için daha fazla beklememizin bir yararının olmayacağını düşündük. Zamanla ailelerimizin tutumunda bir değişiklik olmayacağına göre şu işi bir

an önce bitirip sonuçlarına katlanmalıydık. Şehir Gazetesi'nin sahibi Nuri Atılgan, annem ve babamla konuşup işi güzellikle halletmeyi önerdi, ama ben bunu kabul etmedim. Babamın patrona hiç de nazik davranmayacağını tahmin ediyordum. Başkalarını bu işe karıştırmamak en doğru hareket olacaktı.

Nikâh muamelelerini nasıl yaptıracağımızı düşünürken Agop imdadımıza yetişti. Yıldırım nikâhı için başvurursak her şey çok kolay olacaktı. Biz de öyle yaptık. Bir sabah on bire doğru Agop ve bir arkadaşıyla birlikte Beyoğlu Evlendirme Dairesi'ne gittik. Önemli günlerde giydiğim mavi tayyörüm ve siyah rugan çantamla hiç de geline benzer bir halim yoktu. Ama Ahmet'in de benim de dış görünüş umurumuzda değildi. Nikâhtan sonra evlenme cüzdanını Agop'a verdik. İkimiz de evlerimizde sırrımızın ortaya çıkmasından korkuyorduk. Sonraki günlerde hiçbir şey olmamış gibi günlük hayatımıza devam ettik. Bir ay sonra, bir akşam eve yıldırım telgrafı çekerek evlendiğimizi bildirdim. Ahmet'le birlikte Cağaloğlu'ndaki eve gittik. O da annesine evlendiğimizi ve artık evde bir gelini olduğunu söyledi. Kayınvalidem, oğlunu kaybetmemek için durumu sükûnetle kabullendi. Fakat benim ailem bin bir özenle büyüttükleri biricik kızlarının onlara böyle bir sürpriz yapmasını kabullenemedi. Annem de babam da beni bir daha görmek istemiyordu. Küçük dayım, gazeteye gelip acı haberi verdi. O da diğer akrabalarım gibi benim yaptıklarımdan utanç duyuyordu. Ailemin bu kadar büyük tepki göstermesini haklı çıkaracak bir davranışta bulunmadığıma inanıyordum. Baştan Ahmet'i benimsemeleri gerektiğine inanmıştım. Büyük bir haksızlığa uğradığımı düşünüyordum. Gençlikte insan daha bencil oluyor. Karşısındaki kişilerin duygu ve düşüncelerini hesaba katmakta zorlanıyor.

Sonuçta ben sırtımdaki kıyafetimle kalakalmıştım. Maddi imkânlarım elverdiğince, kendime yeni üst baş (hatta çamaşır) düzmeye çalıştım. Ahmet ile evlendiğim için asla pişmanlık duymuyordum. Günün birinde ailemin de bu dürüst ve namuslu insa-

na kucak açacağından emindim. Otuz yedi yıl süren mutlu evliliğim işte böyle başladı. Tahmin ettiğim gibi, daha sonra annem de babam da Ahmet'i benimsediler. Ona 'Ahmet Bey oğlum' diye hitap ettiler. Ahmet de o her zamanki iyi niyeti ve bağışlayıcı özelliğiyle benim ailemi benimsedi.

Hilton Oteli

Ellili yıllarda Beyoğlu Muhabirliği yapanlar için Hilton Oteli'nin açılması, gazetecilik yaşamlarında önemli bir dönüm noktası oldu. Emekli Sandığı ve Amerika'nın Oteller Kralı Conrad Hilton arasında yapılan bir anlaşma sonucunda Hilton Oteli inşa edilmişti. Otelin çimen yeşili halıları Türkiye'de dokunmuştu. Birinci katta, geleneksel Türk kıyafetleri giymiş genç kızlar kahve servisi yapıyordu. Sanırım o güne kadar Türkiye'de genç kızlara garsonluk yapma imkânı tanınmamıştı. Hilton Oteli'nin Kahveci Güzelleri hoş bir yenilik yaratmışlardı. Hepsi İngilizce bilen bu eğitimli genç kızlar önceleri yadırgandıysa da zamanla gözler bu manzaraya alıştı. Hilton Oteli'nin girişindeki üniformalı karşılayıcılardan biri kolejden sınıf arkadaşımdı. Üniversite öğrenimi yapmak istememiş ve ücret dolgun olduğu için Hilton Oteli'nin kapısında göreve başlamıştı.

Conrad Hilton, Türkiye'deki ilk otelinin açılışına Amerika'dan bir uçak dolusu konuk getirdi. Bizler de birdenbire kendimizi bir haber bolluğu içinde buluverdik. Hollywood'un ünlü dedikodu yazarları, sinemanın pek de birinci sınıf sayılmayan, ama oldukça tanınmış oyuncuları ayağımıza gelmişti. Genç fotomuhabir İlhan Demirel sıradan işlerin peşine düşmemesiyle tanınırdı. Birçoğumuza göre İlhan Demirel çılgın bir delikanlıydı. Ve o çılgın delikanlı, Hilton'un açılışına katılan genç oyuncu Terry Moore'un külotsuz olduğunu açıkça gösteren bir fotoğrafını çekerek, Babıâli'nin en ünlü fotomuhabirleri arasına girmeyi başardı. İlhan Demirel, yaşadığı sürece Terry Moore'un fotoğrafıyla üne

kavuşan gazeteci unvanını taşıdı. Babıâli'de 'Piç İlhan' adıyla anılan arkadaşımız, efsane bir isim olmuştu. Babıâli, dedikodunun değişmez merkezlerinden biriydi. İlhan Demirel de bu dedikodu kasırgasından kendini kurtaramadı. Rivayete göre, o fotoğraf çekilirken Terry Moore külotsuz değilmiş. Genç yıldızın külotunu, ressam Bedri, birkaç fırça darbesiyle çıkarıvermiş. Bu söylentinin gerçeği yansıtıp yansıtmadığını bilemiyorum. İlhan' la da Bedri ile de bu konuyu hiç konuşmadık. Genç yaşta kaybettiğimiz İlhan Demirel, her şeye rağmen Babıâli'de günlerce konuşuldu. Sanırım bunun mutluluğunu son nefesini verinceye kadar yaşamıştır.

Hilton Oteli'nin açılmasıyla birlikte Beyoğlu muhabirlerinin de işleri zorlaşmıştı. Önbüroda çalışanlarla yakın dostluk kuramadığımız için otele gelen giden ünlülerle temas kurmak imkânsız hale gelmişti. Giriş katındaki asansörlerin karşısına oturup tanıdık birilerinin otele gelmesini ya da dışarı çıkmasını bekliyorduk. Zaman zaman otel idaresi bize ağırlayacakları ünlü konukların isimlerini açıklasa da haber atlatmak ciddi bir soruna dönüşmüştü. Tabii Park Otel'e uğruyorduk gene ama bu tarihi otelin pek eski havası kalmamıştı. Bu arada bizim ekibe yeni bir isim katıldı. Leyla Umar'dı bu yeni Beyoğlu muhabiri. Arkadaşı Ercü (Ercüment Karacan), eşinden ayrılmak üzere olan Leyla Umar'a oyalansın diye Milliyet Gazetesi'nde muhabirlik yapmasını önermişti. Leyla Umar'ı bizim mütevazı koşullarımıza alıştırmak hiç de kolay olmadı. Leyla Umar'ın hiç tecrübesi yoktu ama çok girgindi. İkide bir, "Ercü'ye şööyle dedim, böyle dedim," diye açıklamalar yapıyordu bize. Hiçbirimizin bu açıklamalardan etkilendiğimizi söyleyemem. Hepimiz Leyla'nın bir süre sonra bu hevesten vazgeçeceğini düşünüyorduk. Ama yanılmışız.

Han Komşuları

Şehir Gazetesi, Mükerrem Sarol'un hanının sadece iki katını

işgal ediyordu. Diğer katlar ise oda oda kiraya verilmişti. Binanın en üst katını Necip Fazıl Kısakürek kiralamıştı. Burada 'Büyük Doğu' gazete-dergisini hazırlıyordu. Necip Fazıl, Babıâli'de tanıdığım en renkli kişilerden biriydi. Ortaokulda şiirlerini okuduğum Necip Fazıl Kısakürek ile han komşumuz Necip Fazıl Kısakürek arasında bir bağlantı kurmam çok zor oldu.

Büyük Doğu'ya ayrılan katta, Necip Fazıl Kısakürek, odalardan birini kendine yatak odası yapmıştı. Erenköy'deki evine pek seyrek gidiyordu. Han komşumuz gece gündüz çalışmaya meraklıydı. Gömleği kirlenince, fırlatıp bir kenara atar, yanındaki adamlarına, "Gidin bana bir gömlek alın," diye emir verirdi. Doğrusu geleni gideni pek fazlaydı. Necip Fazıl'ın Anadolu'dan gelen 'mürit'leri ona hediyeler getirirler, 'Büyük Doğu' için bağışta bulunurlardı. Ziyaretçiler, Büyük Doğu'nun kapısına gelince, ayakkabılarını çıkarırlar, saygılı bir tavırla iki büklüm olup Üstadı selamlarlardı. Görüşme bittikten, hediyeler ve bağışlar teslim edildikten sonra konuklar, arka arka yürüyerek terk ederlerdi odayı. Necip Fazıl Kısakürek'in Anadolu insanını çok kolay etkileyebildiğini belirtmeliyim.

Çalışan Annenin Sıkıntıları

Nikâh fırtınasından birkaç ay sonra evlilik hayatımda yeni bir dönem başladı. Ahmet'in ablası oğluyla birlikte Almanya'dan dönmüştü. Artık hep birlikte yaşıyorduk. Benim de bebek beklediğim anlaşılınca, karmaşık duygular içinde bocalamaya başladım. Annemi, babamı, çok sevdiğim haminnemi (anneanneme torunlarının hepsi haminne derdi), dayılarımı, kısacası ailemdeki herkesi çok özlemiştim. Hâlâ bana haksızlık yapıldığına inandığım için de gidip ellerini öperek bağışlanmayı dilemeye gururum izin vermiyordu. Öte yandan anne olacağımı öğrendiğimde ailemin özlemi beni iyiden iyiye sarmıştı. Ahmet, baba olacağı için çok sevinçliydi. O bir kız çocuk istiyordu. Ben ise ilerde bana

destek olur düşüncesiyle bir erkek evladın hayalini kuruyordum. Aile içi sorunlar olmasa, her şey çok ama çok güzeldi.

Hamilelik döneminde işlerimi hiç aksatmadım. Muhabirlik ve mütercimlik bir arada yürüdü. Sigarayı görmeye bile dayanamıyordum ve günde bir düzine bardak çay içen ben, artık bir yudum çay içmeye kalkışsam midem bulanıyordu. Ahmet, sigaradan nefret etmeme çok sevinmişti. O, günde iki paket sigara içiyordu ama nikotinin zararlarını çok iyi bildiği için benim bu zehirden kurtulmamı istiyordu.

Doğum için bir hazırlık yapmak ikimizin de aklına gelmemişti. Aşkımızın devamından başka hiçbir şeyi önemsemiyorduk. Kocamın ailesi de bizim umursamazlığımıza seyirci kalmayı tercih etmişti. Bir cuma gecesi doğum sancıları başlayınca, ortalık karıştı. Ahmet'in büyük ablasının eşi SSK Genel Müdürü'ydü. Annemle babamın yerini alan bu iki insan, aile içinde bana en çok destek veren kişilerdi. Onların da İrem adında bir kızları vardı. Lise öğrencisi olan İrem de dayısının ve yengesinin koruyucu meleğiydi. Doğum sancıları başlayınca, enişte bizi hemen Yenimahalle'deki SSK Doğumevine götürdü. Cumartesi günü öğleye doğru kızım dünyaya geldi. Çok zayıf ve uzun boylu bir bebekti. Doğumdan sonra çıkan komplikasyonlar yüzünden ölümle burun buruna gelmiştim. Ahmet gözlerinden yaşlar boşanarak, doktorların hayatımı kurtarmak için son çareye başvurmalarını izlemiş. Ben olanların farkında değildim. Sadece başımda toplanan doktorlardan birinin "Son bir deneme yapalım, anne gidiyor," dediğini duymuştum. Sözü edilen kişi bendim ama nereye gitmek üzere olduğumu anlayamamıştım.

Hayatımı o küçük doğumevinin fedakâr doktorlarına borçlu olduğumu sonradan öğrendim. Hastanedeki odama getirildikten bir saat sonra, "Bana bir sigara verin. Sigarayı özledim," diye sızlanınca herkesin yüzü güldü. Tehlikeyi atlattığım anlaşılmıştı.

Ertesi gün, gazetede yazılması gereken yazılar kafamı kurcalamaya başlamıştı. Kâğıt kalem istedim. Yatağımdan kalkmadan,

gazetenin fallarını yazmaya başladım. Bir gün sonra Ahmet bana tercüme edilecek yazıları getirdi. Bu arada Cağaloğlu'ndaki evden Kumkapı'da bir başka eve taşınmıştık. Ben hastanede yeni doğan bebeğim ve yazılarımla haşır neşir olurken yeni eve yerleşmiştik. Hastaneden doğruca Kumkapı'daki eve gittik. On güne yakın bir süreden beri gazeteye gidemiyordum. Nuri Atılgan, "Azize'nin durumu ne olacak, yerine başkasını mı alsak?" diye sızlanmaya başlamıştı. Oysa benim mesleği bırakmaya hiç niyetim yoktu. Kumkapı'daki yaşlı bir komşuyla anlaşıp, küçük kızımı ona emanet ettim ve hemen gazetedeki işimin başına döndüm. Evimiz yakın olduğu için öğle saatlerinde minik sarışın bebeğimle ilgileniyordum. Bu arada Nuri Atılgan gibi babacan bir patronun bile işlerini hiç aksatmayan bir çalışanını bir anda gözden çıkarmayı düşünmesi beni şaşırtmadı dersem yalan olur.

Büyük görümcem ve kızı, Fulya adını verdikleri sevimli bebeğin her türlü giyecek ihtiyacını temin etmişlerdi. Onların sayesinde ben üzerime düşen birçok işi yapmaktan kurtulmuştum. Bu arada aileme de bir torunlarının dünyaya geldiği haber verilmişti. Haminnemin, olayı öğrenir öğrenmez anneme, "Kızına niçin bu kadar eziyet ediyorsun? Vaktiyle sen de aynı şeyleri yapmadın mı?" diye çıkıştığını öğrendim. Haminnem ve annem bebek için lüzumlu eşyayı alıp bir akşam eve geldiler. Böylece buzlar biraz erimiş oldu. Babam da küçük torununu görünce her şeyi unuttu. Artık Fulya onun için yaşadığı sürece ayrı bir önem taşıyacaktı.

Sadece kızımın adı yeni bir çekişme konusu oldu. Büyük görümcem Mebruke Abla, kızımı görünce, "Bu pembe beyaz bir Fulya çiçeğine benziyor. Adını Fulya koyalım," demişti. Ben de Ahmet de bu ismi çok beğenmiştik. Ben sadece göbek adının Ayşe olmasını önermiştim. Bizim aile küçük torunun adının Fulya olduğunu öğrenince, ortam iyiden iyiye gerildi. Bebek'teki evimizin karşısındaki Rum Bakkal Matmazel Filya akıllarına gelmişti. "Biz torunumuza Rum adı verilmesini kabul edemeyiz," dediler ve kızıma benim ailem Ayşe, Ahmet'in ailesi de Fulya diye hitap etmeyi yeğledi.

Aradan birkaç ay geçmişti, bir gün öğle olmadan eve uğramak fırsatını buldum. Eve geldiğimde, küçük kızım sepetinde uyuyordu. Bakıcı teyze ise görünürde yoktu; biraz sonra alı al moru mor geldi. Fulya uyurken kendi evinde ufak tefek işlerini yapmak istemiş...

Bebeğimi evde bir bakıcıyla yalnız bırakamayacağımı anlamıştım. Sabahları kızımı yastıklı kundağıyla kucaklayıp işyerine götürüyordum. Muhabirlere ayrılan büyük masaya yatırıp işlerimi yapıyordum. Arkadaşlar da Fulya ile ilgileniyorlardı. Ama bu bir çözüm olamayacaktı. Karda kışta minicik bir bebeği sigara dumanlı bir işyerine taşımanın anlamı yoktu. Küçük kızıyla torunu Göztepe'de bir eve taşındığı için, Ahmet'in annesi bizimle pek değil hiç ilgilenemiyordu. Haklı olarak kızının sorunlarına öncelik tanımıştı. Sonunda anneme gidip derdime bir çare bulması için yalvardım. Önce, "Evinde otur, çocuğuna bak," dedi, sonra hemen yumuşadı. "Kızını bana getir, ama evin işlerini yapacak bir kadın bulalım," diye bir çözüm yolu önerdi. Kadın sorunu hemen çözümlenince, bir akşamüstü gazetenin kamyonetine Fulya'nın eşyasını yükleyip Etiler'in yolunu tuttuk. Artık her akşam gazetede işimiz bitince, Etiler'e gidip kızımızla ilgileniyorduk. Gecenin geç bir saatinde eve geri dönüyorduk. Fulya daha küçücük bir bebekken babasına düşkünlüğüyle herkesin dikkatini çekiyordu. Hele yufka yürekli annem, "Bu kız babasına tutkun. Ondan ayrılmak istemiyor. Babasının arkasından dakikalarca ağlıyor," diye dert yanmıştı.

Mesleğimi bırakmadım, ama kızımdan iki yıla yakın bir süre ayrı yaşamayı göze aldım. Fulya iki yaşına bastığı zaman, Saraçhanebaşı'ndaki yeni evimize ilk olarak onun eşyasını taşıdım. İşçi Bulma Kurumu'na başvurup bir Yugoslav göçmeniyle anlaştım. Kayınvalidem de eve dönmüştü. Kısacası Fulya annesi ve babasıyla bir arada yaşama imkânına kavuşmuştu artık. Üçümüz birlikte pek çok olay yaşadık ama birbirimize olan inanılmaz bağlılığımız hiç azalmadı. Kocamın sakin ve çekingen bir erkek olması

beni ve kızımı da etkiledi. Biz iş hayatımızın dışında kendimize üç kişilik bir dünya kurduk. Bu dünyanın dışındaki olaylara hep uzaktan baktık. Sonsuza dek bu üçlü beraberlik devam edecekti. Yani biz öyle düşünüyorduk. Meğer sonsuzluk diye bir kavram yokmuş. Bu her türlü ihtirastan uzak, sevgi dolu, örnek beraberliğin de bir sonu varmış. Hiç kimseye bir kötülük yapmayan, en asgari koşullarda mutlu yaşamayı bilen örnek bir ailenin bir yıldırım darbesiyle dağılması, benim iyilerin her zaman iyilik bulacağına olan inancımı sarstı. Uğrunda her şeyi göze aldığım insanı beklenmedik bir zamanda kaybetmekten duyduğum acıyı ve yenilgiyi hiç kabullenemedim ve asla kabullenemeyeceğim. Ahmet, her zaman benim sorunlarıma mantıklı çözümler yaratmayı başardı. Fakat ben ona aynı şekilde karşılık veremedim. Ölümcül hastalığını yenmesini sağlayamadım. Amansız hastalığın onu pençesine almasına çaresizlik içinde seyirci kaldım.

Eski Dostlar

Mükerrem Sarol'un hanındaki kiracılar arasında eski dostlar da vardı. 1957'de Kâzım Taşkent'in Yapı Kredi Bankası, yayınevi kurup 'Resimli Hayat' ve 'Doğan Kardeş' dergilerini yayımlamaya başlamıştı. Banka destekli yayınevi, kaliteli kâğıda pırıl pırıl dergiler basıyordu. Bu durum, yıllar yılı pek çok dergiyi bünyesinde barındıran Türkiye Yayınevi'ni zor duruma sokmuştu. Hafta Dergisi artık okurlarını kaybetmek üzereydi. Yayınevinin temel direkleri de birer ikişer Babıâli'nin başka müesseselerine dağılmışlardı. Hafta Dergisi'nin yazıişleri müdürlerinden Sezai Solelli, bir yayınevi kurmaya hazırlanıyordu. Sezai Bey, Sarol'un hanında kiraladığı iki odada, ünlü romancı Kemal Bilbaşar'ın küçük oğlu Semiral Bilbaşar ve Erdoğan Sevgin ile birlikte çalışıyordu. Erdoğan Sevgin, çocuk sayılacak yaştaydı. Sezai Bey, ailevi nedenler yüzünden öğrenimini yarıda bırakan Erdoğan Sevgin'e ikinci bir baba olmuştu. Semiral Bilbaşar, Erdoğan'a boş

saatlerinde ders çalıştırıyor, dışardan ortaokul sınavlarını verebilmesi için çaba harcıyordu. Erdoğan Sevgin de bu iki ağabeyinin bir dediğini iki etmeyen, saygılı, öğrenmeye çok meraklı ve çok çalışkan bir çocuktu.

Sezai Solelli, kitaplarını Altın Kitaplar adıyla yayımlamaya başladığı zaman pek çok güçlükle karşılaştı, ama doğrusu yılmıyordu. Altın Kitaplar Yayınevi'nde yayımlanan ilk romanlardan birini ben çevirdim. Kitap o zamanlar daha adını bile duymadığımız Kennedy ailesini ve John Kennedy ile Jackie'nin tanışmalarından evlenmelerine kadar geçen zamanı anlatıyordu. Sezai Solelli, Altın Kitaplar'ı mali güçlükler yüzünden devam ettiremedi. Yayınevinin adını ve kitaplarını Aziz Bozkurt ve ortaklarına satıp, handaki odaları da boşalttı. Sezai Bey, Semiral Bilbaşar ve Erdoğan Sevgin, Yapı Kredi Bankası'nın yayınlarında çalışacaklardı.

Türkiye Spor

Türkiye'nin ilk günlük spor gazetesi de Mükerrem Sarol'un hanında yayın hayatına girdi. Gazetenin sahibi Osman Kermen' di. Bu tanınmış işadamı, İlhan Selçuk ve arkadaşlarıyla bir günlük spor gazetesi çıkaracaktı. O gazetede çalışan muhabirler ilk kez, kendilerine ait birer masaya, birer daktilo ve telefona kavuştular. O günün şartlarına göre çok modern bir ortam yaratılmıştı. Bizler, hep uzun bir masanın çevresinde toplanıp dirsek dirseğe çalışmak zorunda kaldığımız için, Türkiye Spor Gazetesi'nin çalışanlarına gıpta ediyorduk. Gazetenin satışı iyiydi. Fakat Osman Kermen, para kazanmak yerine servetini eritip tüketince Türkiye Spor gazetesi de tarihe karıştı. Yeni İstanbul ve 41 Buçuk dergilerinde birlikte çalıştığım İlhan Selçuk, Cumhuriyet Gazetesi'ne yazar oldu. Osman Kermen iş dünyasına döndü, gazete çalışanları da çil yavrusu gibi dağıldılar.

İhtilalin Ayak Sesleri

Demokrat Parti iktidarının sona doğru yaklaştığını hepimiz hissediyorduk. Şehir Gazetesi'nde de işler kötüye gitmeye başlamıştı. O dönemde fotoğraflar çinkoya bastırılıp klişe yapılır ve daha sonra gazetenin sayfalarına yerleştirilirdi. Bir gün, patronumuz Nuri Bey beni odasına çağırdı, "Kızım senin klişe masrafın çok arttı. Buna bir çare bulmalıyız. Bundan sonra yeni klişe yaptırma. Magazin sayfasındaki yeni haberleri eski klişelerle destekle," dedi.

Nuri Bey kendi açısından haklıydı, fakat böyle bir uygulamayı nasıl başaracağımı bilemediğim için, ben şaşkınlıktan taş kesilmiştim. Hemen gidip eldeki klişeleri saydım. Tam tamına 235 klişe vardı. Bunlar genellikle dünyaca tanınmış kişilerin fotoğraflarından çekilmiş klişelerdi. Emir büyük yerden geldiği için ben de eski klişelerle yeni magazin haberi hazırlamaya başladım. Sonuç elbette çok kötüydü. Bazen bir klişeyi haftada iki kez kullandığım oluyordu. Ancak şikâyet edecek durumda da değildim. Demokrat Parti'ye karşı ülkede başlayan ayaklanmalar, hükümetle birlikte bizim gazetenin de sonunu hazırlıyordu. Yazıişleri müdürümüz Con Kemal, çok kaygılıydı. Deneyimli gazeteci, bir gecede Türkiye'de her şeyin değişebileceğine inanıyordu. Şehir Gazetesi, A'dan Z'ye Demokrat Parti'yle ilişkili olduğu için partinin sonu bizim gazetenin de sonu olacaktı.

28 Nisan 1960 tarihinde Ankara'da öncülüğünü üniversite öğrencilerinin yaptığı birtakım olaylar yaşanırken İstanbul'da da gençlik örgütlerinin harekete geçmeye hazırlandığı belliydi. Ertesi gün, öğle vakti gazeteden çıktım. Otobüse binip Saraçhane'deki evime gidecektim. Otobüs, Beyazıt'a kadar güçlükle ilerledi. Cadde sloganlar atan gençlerle doluydu. Beyazıt'a vardığımızda, önümüzü tanklar kesti. Tankların üzerine doluşan gençlerin, "Hükümet istifa!" bağırışlarıyla ortalık inliyordu. O gün tam beş saat o otobüsün içinde kaldık. İnip de Saraçhane'ye kadar yürümeye imkân yoktu. Çılgın kalabalığın arasına karışmamak için

otobüste bekledik. Bütün bu olaylar ihtilalin habercisiydi. Pazartesi sabahı, gazetedeki eşyamı topladım. Kitaplarımı, daktilo makinemi eve götürdüm. Sonraki günlerde caddelerden binalara yayılan, 'Osman Paşa' marşının melodileri arasında isteksiz ve de endişeli bir halde gazetede çalışmayı sürdürdük. Agop Arad'ın bile yüzü gülmüyordu. Gazetenin satışı iyice azalmıştı. Hükümete karşı girişilen başkaldırıyı destekleyen haberler yayımlanamadığı için gazete durmadan kan kaybediyordu. Başbakan Adnan Menderes'in sözlerini manşet yapan bir gazetenin okur bulması elbette imkânsızdı. 26 Mayıs gecesi, saat on bire doğru, Başbakan Adnan Menderes'in Eskişehir'de yaptığı o çok heyecanlı konuşmayı biraz dinleyip radyoyu kapadık. Sabahleyin erkenden gazeteye gitmeye hazırlanırken caddeden geçen askeri araçları görünce kuşkulandım. Hemen radyoyu açtım. Albay Alparslan Türkeş, o insanın iliklerine işleyen gür sesiyle ordunun yönetime el koyduğunu açıklıyordu. Sokağa çıkma yasağı ilan edildiği için gazeteye gitmeme imkân yoktu.

İki gün sonra yasak hafifletilince gazetenin yolunu tuttum. Nuri Bey ve yazışleri müdürümüz Con Kemal tutuklanmışlardı. Gazetede çalışan bir arkadaşımız Con Kemal'i ihbar etmişti.

Nuri Bey, ihtilalin acılarına dayanamadı, bir süre sonra öldüğünü haber aldık. Patronun evine, eşyasına, malına mülküne el konmuştu. Con Kemal serbest bırakılmıştı, ama korku ve endişe onun da sağlığını bozmuştu. Kısa bir süre sonra da Con Kemal aramızdan ayrıldı. 27 Mayıs Devrimi, Türkiye'nin tarihinde önemli bir dönüm noktası oldu. Benim gazetecilik hayatımda da çok çalkantılı bir dönem böylece noktalandı. Siyasetle ilgilenmediğim halde, Babıâli'deki ilk on yılım siyasete kurban gitmişti. Şehir Gazetesi'ndeki arkadaşlarla aramızda çok güçlü bir bağ vardı. Gazete kapandıktan sonra da sık sık Gazeteciler Cemiyeti'nde buluşup dostluğumuzu sürdürdük.

60'LI YILLAR

BİR

Kütüphaneci Oluyorum

Babıâli, 27 Mayıs Devrimi'nde çok ağır bir krize girdi. Kitap yayını neredeyse durma noktasına gelmişti. Demokrat Parti destekli küçük gazetelerin hepsi kapanmıştı. Günlük hayatımızda yeni bir dönem başlamak üzereydi. Ben bu çalkantılar arasında iş aramaya koyuldum. O günlerde Vahdet Gültekin imdadıma yetişti. Nuruosmaniye Caddesi'nde bir han odası kiralayan Vahdet Gültekin, önemli bir projeyi uygulamaya hazırlanıyordu. Yurt dışına gidecek turistler için ilginç bir sözlük çıkaracaktı. Beş ayrı dilde, en çok kullanılan kelime ve cümleleri bu sözlükte bulabilecektiniz. Bu işi sevmedim dersem yalan söylemiş olurum. Öncelikle bir sözlüğün nasıl ortaya çıkarıldığını öğrenecektim. Ayrıca yabancı dillere çok meraklıydım, İngilizce'nin yanı sıra Fransızca, İtalyanca ve Almanca birkaç kelime öğrenmeyi de kâr sayıyordum. Böylece Vahdet Gültekin'in yazıhanesinde göreve başladım. Orada öğleye kadar tek başıma çalışıyordum. Vahdet Gültekin yazıhanesine ancak akşamüstü uğruyordu. Ben yazıhaneden ayrılırken o gün yaptığım işlerin bir listesini bırakıyordum. Öğleden sonralarını da iş aramaya ayırmıştım. Fakat artık iş bulma imkânları iyice kısıtlanmıştı. Babıâli'de yavaş yavaş gazetecilerin siyasal tercihleri ön plana çıkmaya başlamıştı. Sağcılar da solcular

da, kendilerine yakın olan gazetecilerle çalışmak istiyorlardı. Benim gibi siyasetle hiç ilgilenmeyenlere ise ne yazık ki, kapılar açılmıyordu. Ya da şu kadarını söyleyeyim, kapılar açılsa bile içerde bizleri pek de parlak günler beklemiyordu. Üstelik ben farkına varmadan, daha doğrusu genç yaşımda geleceği göremediğim için o dönemin tabiriyle 'düşükler'in gazetelerinde çalışmıştım. Benim partilerle, siyasetçilerle hiçbir ilgimin olmadığına kimse inanmak istemiyordu. Güven Yayınevi'ne roman çeviriyordum ama doğrusu o kitabın ne zaman yayımlanacağı konusunda yayınevi sahibinin de bir fikri yoktu. Birdenbire Babıâli'yi bir Amerikan düşmanlığı sarmıştı. Romanlara da pek rağbet edilmiyordu. Artık ciddi eserler yayımlama zamanıydı. Özellikle sol kesimin yazarları, edebiyatçıları ve fikir adamları ön plandaydı. Kitabevlerinin vitrinlerini, raflarını solculuğu anlatan kitaplar doldurmuştu. Bu furyadan yararlanmak isteyenler, apar topar birer yayınevi kurup kitap yayınına başlamışlardı. Kuşkusuz bu kitapların büyük bir çoğunluğu yabancı dillerden çevriliyordu. Ben roman tutkunu olduğum için bu tür kitapları çevirmeye hiç heveslenmedim. Özensiz, baştan savma çeviriler, çok geçmeden okurları bu tür kitaplardan soğuttu. Bilgi dağarcıklarını zenginleştirmek için bu kitapları satın alanlar okuduklarından bir şey anlamayınca, satışlar düşmeye başladı.

Huzursuzluğum giderek artıyordu. Babamın deyimiyle, 'bir baltaya sap olamamıştım'. Sap olabileceğim baltayı bulmak, içinde bulunduğumuz koşullar altında hiç de kolay değildi. Yapı Kredi Bankası'nın yayımladığı Hayat Mecmuası, Babıâli'de yayımlanan irili ufaklı dergilerin sonunu getirmişti. Kitap yayıncılığında romanlar geri plana atılmıştı. Gazetelerde Beyoğlu Muhabirliği can çekişiyordu. İşte meslek hayatımın geleceğini çok karanlık gördüğüm böyle günlerden birinde şansım dönüverdi. Bir sabah Saraçhane'den Çemberlitaş'a gitmek üzere Esentepe otobüsüne bindiğimde, eski bir dostla karşılaştım. Kemalettin Tuğcu, hem benim çocukluk günlerimde severek okuduğum bir yazardı hem

de Türkiye Yayınevi'nde bir süre aynı odada çalışmıştık. Kemalettin Bey'e, ayaküstü sıkıntılarımı anlattım.

Kemalettin Bey, biraz düşündükten sonra, "Şevket Bey, bizim kütüphaneyle ilgilenecek birini arıyor," dedi. "Onunla konuşup sana haber veririm. Tabii kütüphane memurluğu yapmayı göze alırsan."

O anda yeniden doğmuş gibi oldum. Kütüphane memurluğu yapabilirdim. Üstelik orada bol bol okumaya da zamanım olacaktı.

İki gün sonra Kemalettin Bey, beni Hayat Mecmuası'na çağırdı. Nuruosmaniye yolundan Çemberlitaş'a çıkan ara sokaktaydı Hayat Mecmuası'nın matbaası. Binanın bir yanında Tezveren Dede Türbesi, bir yanında da İranlılar'ın kaldıkları bir otel vardı. Binanın kapısından içeri girmeden önce Tezveren Dede Türbesi'nin önünde birkaç dakika durdum. Aslında yatırların mucizeler yarattıklarına inanmıyordum, ama bazen çaresizlik insana en akla gelmeyen işleri de yaptırıyor.

Hayat Mecmuası'nın kapısından içeri girince, güler yüzlü, orta yaşlı, takım elbiseli bir görevli bana kimi görmek istediğimi sordu. Sonra Kemalettin Bey'e telefon edip ziyaretçisi olduğunu bildirdi. İki kat merdiven çıktıktan sonra kendimi terk edilmiş gibi görünen büyük bir alanda buldum. Bir taburenin üzerinde sırtını duvara dayamış oturan, siyah önlüklü bir kadın, elindeki dantel örgüyü bırakıp, beni soldaki küçük sahanlığa ve oradan da Kemalettin Bey'in küçük odasına götürdü. Binadaki sessizlik beni çok şaşırtmıştı. Gazetelerin, matbaaların gürültülü ve kalabalık ortamına alıştığım için bu esrarengiz sessizlik hoşuma gitmemişti.

Kemalettin Bey, müessesenin bir numaralı sorumlusu Şevket Rado ile görüştüğünü ve işe alındığımı müjdeledi. Sonra onunla birlikte merdiven sahanlığının yanı başındaki büyük odaya girdik. Burası Hayat Mecmuası'nın kütüphanesiydi. İçerde birkaç boş masa vardı. Ortada da büyük bir toplantı masası göze çarpıyordu. Bu masanın üzerine günlük gazeteler yığılmıştı. Benim baş-

lıca görevim, günlük gazeteleri okumaya gelen arkadaşların gazeteleri dışarı çıkarmalarına engel olmaktı. Bazı yazarların yazılarını kesip dosyalayacaktım. Bir de kütüphanedeki kitap ve dergileri tasnif edecektim. İşim kolaydı ve buna karşılık ayda iki yüz lira ücret alacaktım. Ayrıca üç maaş da ikramiye hakkım vardı.

Kemalettin Bey, beni Şevket Rado'nun odasına götürüp tanıştırdı. Şevket Bey, Kemalettin Bey'in hakkımda söylediği sözleri önemsediğini anlattı ve Hayat Mecmuası hakkında bilgi verdi.

Binanın üçüncü katında Hayat Ansiklopedisi'nin hazırlıkları sürüyordu. Sezai Solelli ve Vahdet Gültekin ansiklopedinin yazıişleri müdürleriydi. Benim aşağıda çalışacağımı öğrenince, "Sana da ansiklopedinin bazı maddelerini yazdırırız," dediler. Bu haber beni daha da sevindirdi. Ve böylece Hayat Mecmuası'nda on üç yıl sürecek olan maceram başlamış oldu.

Şevket Rado hakkında doğru veya yanlış pek çok şey duymuştum. Bu müesseseyi iyi tanıyanlar "Şevket Rado, iyidir hoştur yalnız oradaki iki kadından çekinmelisin," demişlerdi. "Birincisi, Şevket Bey'in odacısı Sabahat Hanım, ikincisi de derginin Londra muhabiri Edibe Dolu'dur. Bu iki kadının sana düşman olmasına izin verme."

Sabahat Hanım'la daha o gün dost olduk. Çok akıllı ve çalışkan bir kadındı. Bir dakikasını bile boş geçirmezdi. Sabahat Hanım'ın kocası İhsan Efendi de çay ocağını işletiyordu. İhsan Efendi'nin çayları inanılmaz derecede güzeldi. Tabii ki tahmin edeceğiniz gibi, o günden itibaren İhsan Efendi'nin bir numaralı müşterisi oldum. Tabii diyorum, çünkü kendimi bildim bileli çay içmeyi çok severdim. Evimizde de çaydanlık gün boyu boş kalmazdı. Babıâli'de edindiğim yeni dostların çoğu kahve tiryakisiydi. Kahve ikramlarını hep geri çevirir, "Ben bir çay içeyim. Tavşan kanı olsun," derdim.

Hayat Mecmuası'nda çekinmem gereken iki kadından birincisi benim can dostum olmuştu. İkincisi yani Edibe Dolu ile yaşadıklarımı ise daha sonra anlatacağım.

Kütüphanede günlerim sakin geçiyordu. Hayat Ansiklopedisi için biyografiler yazmaktan da zevk alıyordum. Evimdeki biyografi kitaplarının çoğunu kütüphaneye getirmiştim. Bazı arkadaşlar bana böyle bir işe girmekle hata ettiğimi söyleseler de umursamıyordum. Çünkü o genç yaşımda, Babıâli'de sağlam bir desteğim olmadan kapı kapı iş aramaktan yorulmuştum. Hiç değilse burada belli bir maaşım vardı, sigortalıydım ve de saygın bir müessesede çalışıyordum. Hayat Mecmuası'ndaki sessizliğe de zamanla alışmıştım. Hayat Mecmuası'nın yazıişlerinde Bursa'daki ilkokul arkadaşlarımdan birinin ablası Nezahat Terzioğlu'yla karşılaşınca çok sevindim. Nezahat Hanım, derginin arşivinde görevliydi, ayrıca zaman zaman kadınlara yönelik yazılar hazırlıyordu. Sadun Altuna, Mazhar Kunt, Hikmet Feridun Es, Orhan Tahsin gibi deneyimli kişiler, Hayat Mecmuası'nı hazırlıyorlardı. Erdoğan Sevgin, Semiral Bilbaşar ve Hikmet Andaç, derginin sekreterleriydi. Ama benim o yazıişlerine katılmam pek zayıf bir ihtimaldi.

Her şeye rağmen hayatımdan şikayetçi değildim. Şevket Rado, kendisine gönderilen okur mektuplarını okuyup zarfların üstüne kısa özetlerini yazmamı istemişti. Bir gün, bu mektuplardan birinde bir kadının intihar kararını okuyunca, dehşet içinde Şevket Bey'in odasına koştum. "Aman Şevket Bey, okurunuz intihar etmek üzere. Onu nasıl durduracağız?" diye sordum. Şevket Bey, kahkahalarla gülmeye başladı. "Mektubun tarihine baksana. Dört ay önce yazılmış. Ayrıca dertlerini bize dökmek isteyen kadınlar genellikle intihar edeceklerini belirtirler, ama bunu asla yapmazlar. Gerçekten intihar etmeye kararlı olanlar ise ortalığı velveleye vermeden işi bitirirler. Bu sözlerimi hiç unutma."

İKİ

Hayat Ansiklopedisi

Kütüphanecilik maceram uzun sürmedi; bir sabah Şevket Bey'in beni odasına çağırıp, "Kızım, kütüphaneyi boşaltacağız. Orada arkadaşlar bir sinema dergisi hazırlayacaklar," açıklamasıyla her şey bitti.

Önce bu sözlerin anlamını kavrayamamıştım. Şevket Bey, 'Daha ne duruyorsun, gidip eşyanı toplasana' der gibi yüzüme bakınca, acı gerçeği anladım.

"Peki ama ben ne yapacağım?" diye sordum.

Şevket Bey, kararını çoktan vermişti. "Nezahat Hanım ayrılıyor. Onun yerine arşivle sen ilgilen."

Gençlik değil mi? Birden öfkeleniverdim. "Ben arşivci değilim. Böyle bir işi asla kabul etmem."

Arşiv sorumlusu olmayı neden kendime yediremediğimi hâlâ anlamış değilim. Kütüphanede oturup gazete saymakla, fotoğrafları, yazıları zarflara yerleştirmek arasındaki farkı bugünkü aklım almıyor, ama demek ki o zaman olaylara başka bir gözle bakmışım.

"Sen bilirsin kızım."

Şevket Rado bu sözleri söyledikten sonra önündeki kâğıtları incelemeye koyuldu. Odadan çıkmaktan başka seçeneğim kalma-

mıştı. Yukarı kattaki ansiklopedi ekibine veda ettim. Sonra da kitaplarımı ve özel eşyamı topladım. Tam odadan çıkmak üzereyken Sabahat Hanım, telaşla içeri girdi: "Şevket Bey seni istiyor."

Doğrusunu söyleyeyim. Bu sözler beni enikonu ürkütmüştü. İşimden kovulmakla kalmayıp, bir de kayıp gazeteler için para ödemek zorunda mı kalacaktım?

Şevket Bey, beni görünce gülümsedi. "Gel kızım. Sen tercüme yaptığını neden söylemedin bana? Ansiklopedideki arkadaşlar çalışmalarından çok memnunlar. Yukarda sana bir masa ayarlanacak. Bundan sonra orada çalışırsın," dedi.

Şevket Bey'e teşekkür edip odadan çıkarken kendimi yeniden doğmuş gibi hissettim. Kütüphanede sıkıntılı bir dönem geçirdiğimi de o anda fark ettim. Yukarıda, yani Hayat Ansiklopedisi'nin hazırlandığı bölümde sevdiğim insanlar vardı. Ansiklopedinin ressamı Şemsi Güner (sonradan ünlü bir fotoğrafçı oldu) dünya tatlısı bir arkadaştı. Resim yapmaktan çok herkese takılmayı severdi. Kalın ve gür sesiyle attığı kahkahalar hâlâ kulaklarımda. Türkiye Yayınevi'nden Eser Tutel de Sezai Solelli ile birlikte ansiklopedi kadrosundaydı. Kitaplar ve broşürlerle dolu bir odada, kaderimle baş başa kaldıktan sonra sevdiğim dostların arasına karışabilmek benim için büyük bir mutluluktu.

Ansiklopedinin hazırlandığı üçüncü katta geniş bir alanı kullanıyorduk. Kapının tam karşısında Vahdet Bey'in masası vardı. Sezai Solelli ise salonun öbür ucundaydı. Aslında iki yöneticinin birbirine yakın oturması belki daha doğru olurdu, ama Sezai Bey'le Vahdet Bey arasında gizli bir çekişmenin varlığını fark etmem uzun sürmedi. Sezai Solelli, ekip kurma meraklısıydı. Türkiye Yayınevi'ndeki arkadaşlarının bir bölümü ansiklopedide onunla çalışıyordu. Sezai Bey, sabahları on buçuğa doğru işe gelir, kahvesini sigarasını içtikten sonra günlük işleri yapmaya koyulur. Sık sık da bizleri komik hikâyeleriyle güldürürdü.

Vahdet Gültekin ise Sezai Bey'in tam zıddıydı. Sabahları sekiz-sekiz buçuk gibi işe gelir, hemen çantasını açıp çalışmaya

başlardı. Sezai Bey ne kadar gırgırdan hoşlanıyorsa, Vahdet Bey de o kadar ciddiyet yanlısıydı. Aradan yıllar geçtikten sonra Vahdet Bey'in bu ciddi yönetici havasını kendi kendime sorgulamışımdır. Doğrusu onun gerçekte bu kadar prensip sahibi, asık yüzlü biri olduğundan kuşku duymuşumdur hep. Açıkçası, Vahdet Bey'i çok iyi tanıdığımı sanmakla birlikte onun sırrını çözmüş değilim.

Şemsi Güner, Vahdet Gültekin'e 'Prensipler Padişahı' adını takmıştı. Kendi aramızda Vahdet Bey'den bu isimle söz ediyorduk ve onun aşırı ciddiyeti sıkıntılı durumlar yaratıyordu.

Burada Vahdet Bey'le ilgili bir olayı da anlatmadan geçemeyeceğim. Hiç unutmam, bir sabah sekiz-sekiz buçuk sularında yayınevine gelmiştim. Şevket Bey'in odacısı Sabahat Hanım'la karşılaştım. Pek telaşlıydı. Kâzım Taşkent, haftalık görüşmesi için Şevket Bey'i ziyarete gelmişti. Kâzım Taşkent'in ülseri vardı ve belli aralıklarla kızarmış ekmek ve beyaz peynir yemesi gerekiyordu. Sabahat Hanım peynir ekmek ikramına hazırlanırken ben de yukarıya çıktım. Masama oturdum. Daha bir sigara yakmadan Vahdet Bey geldi. Saat sekiz buçuktu. Bana, "Arayan soran var mı?" diye sordu. Bir an, Vahdet Bey'in yüzüne baktım, içimden "Sizi iki hanım, üç bey aradı," gibi bir cevap vermek geçti. Ama birden sanki beni şeytan dürttü ve "Kâzım Bey aradı," deyiverdim. Vahdet Bey, düşünceli olduğu zamanlarda yaptığı gibi bıyıklarını düzeltip masasının başına geçti. O sırada diğer arkadaşlar da gelmişler, günlük işlere başlamaya hazırlanıyorlardı. Bir süre sonra Vahdet Bey'in salonda olmadığını fark ettim. "Çocuklar Vahdet Bey nerede?" diye telaşla sordum. Bir anda yüreğimi bir ateş sarmıştı. Arkadaşlar Vahdet Bey'in birden ortadan kaybolduğunu söyleyince, dizlerimin bağı çözüldü, aklıma gelen korkunç ihtimalin gerçek olamayacağına kendimi inandırmaya çalışarak aşağı kata indim. Sabahat Hanım'a, "Vahdet Bey'i gördün mü?" diye sordum. Sabahat Hanım, "Az önce Şevket Bey'in odasına girdi," deyince aklım başımdan gitti. Hemen yukarı koştum.

Arkadaşlara olanları anlattım ve tabii, masamı toplamaya koyuldum. Yaptığım 'e... şakası' öğrenilince, Vahdet Bey beni bir dakika bile orada tutmayacaktı. Arkadaşlar hemen bana çay getirttiler ve cesaret vermeye çalıştılar. Beni, Vahdet Bey geri dönünceye kadar beklemeye ikna ettiler. Dakikalar geçmek bilmiyordu. Nihayet Vahdet Bey salonun kapısında göründü. Yüzü gülüyordu. "Arkadaşlar size iyi haberlerim var," dedi. "Kâzım Bey ansiklopediyi çok beğenmiş. Hepimize birer maaş ikramiye verileceğini müjdeledi."

Arkadaşlar da benim kadar şaşırmışlardı. Birbirimizin yüzüne baktık. Ben cesaretimi toplayıp, "Aşağıda peynir ekmek ziyafeti nasıldı?" diye sordum.

Vahdet Bey gülümseyerek, "İyiydi, iyiydi," dedi. "Kâzım Bey beni yanına oturttu. Hal hatır sorduktan sonra ansiklopediyi çok beğendiğini açıkladı. Daha sonra da başka konulardan söz açıldı."

Bu sözlerden sonra Vahdet Bey'e, itirafta bulunmaktan kaçındım. İkramiye sevinci hepimize az önce yaşadığımız gergin dakikaları unutturmuştu. Ama itiraf edeyim, o günden sonra kimseye şaka yapmayı göze alamadım.

Bir hafta kadar sonra birer maaş ikramiyemizi aldık. Muhasebe Müdürü Temuçin Bey, üzerlerinde adlarımız yazılı zarfları bize verdi. Ben gene de kuşkuluydum. Şevket Rado'nun toplantıya habersiz ve izinsiz giren Vahdet Bey'den o günün acısını çıkaracağını düşünüyordum.

Gerçekten de öyle oldu. Aradan bir ay bile geçmeden bir taşınma haberi, benim kaygılarımı doğruladı. Ansiklopedi ekibi, Yapı Kredi Bankası'nın Kumkapı'daki matbaasına taşınacaktı. Ansiklopedinin dizgi ve basım işleri bu matbaada yapılıyordu ve yazıişlerinin aynı binada olması işleri çabuklaştıracaktı.

ÜÇ

Yılmaz Öztuna

Hayat Ansiklopedisi haftalık fasiküller halinde satışa çıkarılıyordu. Ansiklopedi altı ciltte tamamlanacaktı ve haftalık satışı elli binin üzerindeydi. Ansiklopedinin değişik konuları kapsayan maddelerini, o konunun uzmanı olan kişiler, üniversite öğretim üyeleri, tanınmış doktorlar, bilim adamları hazırlıyordu. Bu arada tarih maddelerine ilişkin eleştiri mektupları, Şevket Rado'nun masasında büyücek bir yığın oluşturmuştu. Bu mektupların altındaki imza hep aynı idi: Yılmaz Öztuna. Şevket Bey, iki günde bir elinde Yılmaz Öztuna imzalı bir eleştiri mektubu alıp Sezai Bey' le Vahdet Bey'e "Şu hataları araştırın bakalım," demekten yorulmuştu. En sonunda Yılmaz Öztuna'yı yayınevine davet edip onu yakından tanımak istedi.

Yılmaz Öztuna, Demokrat Partili, varlıklı bir ailenin oğluydu. 27 Mayıs Devrimi, Öztuna ailesinin de geçim sıkıntısına düşmesine neden olmuştu. Şirketler, tekstil imalathaneleri kapanmıştı. Fransa'da öğrenim gören Yılmaz Öztuna, amatör bir tarihçiydi. Çok zengin bir kütüphanesi vardı ve Fransa'da yaşadığı dönemde, eline geçen parayı tarih kitaplarına yatırmıştı. Tarih konusunda ayrıntılı bilgiye sahip olduğu izlenimi yaratıyordu. Örneğin, Viyana Kuşatması'nın falanca gün sabahın ilk ışıklarıyla başladı-

ğını ileri sürerseniz, Yılmaz Öztuna hemen, "Hayır, yanlış," diye atılır ve kuşatmanın öğleden sonra filanca saatte başladığını belirtirdi. O kadar da inandırıcı konuşurdu ki, siz onun karşısında aciz kalırdınız.

R harfini söylemekte zorlanan Yılmaz Öztuna, bazen aşırı derecede kibar davranır, bazen de kabalaşıverirdi. Tarih öğrenimini hangi üniversitede tamamladığı sorulduğunda, "Babamın ve benim kütüphanemde," cevabını verirdi.

Şevket Bey, ansiklopedinin tarih maddelerindeki yanlışların düzeltilmesi için çaba harcamak yerine, tarihle ilgili her konuyu en ince ayrıntılarıyla bildiğini belirten Yılmaz Öztuna'yı ansiklopedi kadrosuna almaya karar verdi. Artık ansiklopedinin tarih maddeleri emin ellerdeydi.

Bir süre sonra Yılmaz Öztuna, Hayat Yayınları için kitap hazırlamaya da başladı. Tam on iki ciltlik Türkiye tarihini göz açıp kapayıncaya kadar denebilecek bir sürede tamamladı. Hayat ansiklopedisi, ülkemize bir tarihçi kazandırmıştı. Ayrıca Yılmaz Öztuna Türk sanat müziği diye adlandırdığımız alaturka müzik konularında da bilgiliydi. Eski bestecilerin hayat hikâyelerini ezbere biliyordu. Sultan 2. Abdülhamid'e olan hayranlığı o derecedeydi ki, bu padişahtan söz ederken 'Sultan Abdülhamit Han Hazretleri' diye abartılı bir tanıtım yapardı. Tarihte yaşanan her olayın hangi gün, saat kaçta başladığını ezbere bilirdi. Tarihin önemli şahsiyetlerinin konuşmalarını sanki kendisi oradaymış gibi kelimesi kelimesine naklederdi. Tarih üstadının bu özelliklerini bizler kuşkuyla karşılıyorduk.

Atatürk ilkeleri ve Cumhuriyetin bir numaralı savunucusu Vahdet Gültekin, Yılmaz Öztuna'ya çok kızıyordu. Birkaç kez onunla sert tartışmalara girdi. Vahdet Bey, asıl ismi Vahdettin olmasına rağmen, padişah Vahdettin'i çağrıştırdığı için ismini kısaltıp Vahdet yapmıştı. Yılmaz Öztuna'nın ansiklopediye uğradığı günler, Vahdet Bey'in neşesi kaçar, tavırları daha da sertleşirdi.

Ansiklopedi ekibi Kumkapı'ya taşınırken, Şevket Bey bana,

"Senin Ses Mecmuası'nda da işlerin var. Burada kalıp, yazılarını Kumkapı'ya gönderebilirsin," dedi. Oh, sürgüne gitmekten kurtulmuştum, fakat içimde bir eziklik vardı. Şu sürgün işinden kendimi sorumlu tutuyordum. Şemsi ve ben Ses Mecmuası'na transfer olmuştuk. Ses Mecmuası'nın hazırlandığı odada bize yer olmadığı için Hayat'ın hazırlandığı camekanlı salona geçtik. Şemsi, cam bölmeler için, "Burası kavanoz gibi," dediyse de bize ayrılan masalara yerleştik. Hikmet Feridun Es, Hayat Mecmuası'nın bir numaralı sorumlusuydu. Sadun Altuna ve Mazhar Kunt da, derginin müdürleriydi. Klasik müzik âşığı olan Sadun Altuna'nın eşi tanınmış bir piyanistti. Öğrenimini Almanya'da yapmış, dost canlısı bilgili bir yöneticiydi. Ünlü sopranolarımızdan Azra Gün'ün erkek kardeşi olan Mazhar Kunt ise dünyanın en alçakgönüllü, en dost canlısı insanıydı. Kaç dilden çeviri yaptığını bilmiyorum ama Mazhar Bey, her işin altından kalkacak kadar bilgili ve çalışkandı. Neşeli ve hoşgörülü bir insandı. Orhan Tahsin ise derginin en başarılı röportajcısıydı. Çok sinirli ve sert biri olmasına karşın çok güzel bir üslubu vardı. Röportajlarını okumak bana büyük keyif veriyordu. Bir şeftali resminin altına beş altı satırlık bir yazı yazmak için ansiklopedileri karıştırmaktan kaçınmazdı. İşini ciddiye alan, başarılı, ama huysuz bir gazeteciydi.

Şevket Bey, Hayat Mecmuası'na da yazı ve roman hazırlamamı isteyince doğrusu çok sevindim. O dönemde Hayat Mecmuası, Türkiye'nin en prestijli ve en çok satılan dergisiydi. Yazı siparişlerini Mazhar Bey'den alıyordum. Mazhar Bey bana 'Donna Santa' adını takmıştı. Herkes de beni böyle çağırmaya başlamıştı. Bu adı son yıllarda bilgisayar parolalarımda kullanarak sevgili Mazhar Bey'i unutmadığımı kendime kanıtladım.

Bu arada Hayat Mecmuası'nın ne kadar ciddi ve güvenilir bir müessese olduğunu anlatmak amacıyla benimle ilgili bir uygulamayı da açıklamadan geçemeyeceğim. Hayat Mecmuası'nda kütüphane memuru olarak göreve başlamıştım. O günün koşullarına

göre yazar kadrosuna girmem yani 212 sayılı yasaya tâbi olarak çalışmam imkânsızdı. Dergilerde 212 sayılı yasaya bağlı olarak çalışacak kişilerin sayısı sınırlıydı. Ama ben Hayat Ansiklopedisi'ne, Ses ve Hayat dergilerine yazı hazırlamaya başlayınca, Şevket Rado bana şöyle bir teklifte bulundu: "Eski ücretini almaya devam et. Fakat yayımlanan yazılarının kelimelerini sayıp bana bildir. Kelimesi 5 kuruştan hesap yapalım. Maaşını kelimelerle ödedikten sonra geri kalan miktar sana her ay ödensin."

Böyle bir uygulamanın sağlıklı olup olmayacağını bilemiyordum. Fakat Şevket Rado'nun bu önerisi bana cazip gelmişti. Yazıların kelimelerini benim saymam kararlaştırıldı. Kemalettin Tuğcu da gerekirse listeleri kontrol edecekti. Bu sayede ücretime birdenbire yüzde yüze yakın oranda zam yapılmış oldu ve belki inanması zor, ama bu sözlü anlaşma, on üç yıl sonra ben Hayat'tan ayrılıncaya kadar hiç aksamadan devam etti. O dönemlerde başka gazetelerde çalışan arkadaşlar benim durumumu hayret ve kuşkuyla karşılamışlardı. "Sana şimdi böyle derler, bir ay sonra verdikleri sözü unuturlar ya da şartlar değişir," diyorlardı. Ancak bunların hiçbiri olmadı. Şevket Rado verdiği sözü, sonuna kadar tuttu.

DÖRT

Ses Mecmuası ve Çetin Emeç

'Ses'te Neşeli Günler

Ses Mecmuası, beklenen ilgiyi görmemişti. Semiral Bilbaşar'ın yarattığı Avrupai sinema, tiyatro ve müzik dergisinin satışı 15-20 bin arasındaydı ve pek ilan da alamıyordu. (Sıradan haftalarda satışı 100 bini geçen, önemli olayların yaşandığı dönemlerde 200-250 bin satış sağlayan Hayat Mecmuası'yla karşılaştırılınca, Ses, çok zayıf kalıyordu.) Buna rağmen derginin kapatılması hiç düşünülmedi. Ses'i Türkiye'nin bir numaralı sinema ve müzik dergisi olarak tanıtmak uğruna hiçbir fedakârlıktan kaçınılmadı.

Ses Mecmuası'nın çehresini ve içeriğini değiştirme kampanyası, derginin yazıişlerini eski kütüphaneden eski ansiklopedi katına taşımakla başladı. Fakat sadece mekân değiştirmek elbette yeterli olmayacaktı. Dergiye taze kan gerekiyordu.

İşte o günlerde Hayat Mecmuası'nın kadrosuna bir isim daha eklendi: Çetin Emeç. 27 Mayıs ihtilalinden sonraki günlerde, yılların gazetecisi Selim Ragıp Emeç'in tutuklandığını biliyorduk. Demokrat Parti'nin Bursa milletvekili ve Son Posta Gazetesi'nin sahibi, pek çok Demokrat Parti ileri geleniyle birlikte tutuklan-

mıştı. Diyabet hastası Selim Ragıp Emeç'in gözleri görmüyordu. Ünlü gazetecinin büyük oğlu Çetin Emeç, babasını Selimiye Kışlası'ndaki hücresinde yalnız bırakmayı göze alamamış ve komutanlarla yaptığı uzun görüşmelerden sonra Selimiye Kışlası'nda birkaç gece babasıyla aynı hücreyi paylaşmıştı.

Çetin Emeç'in bu ibret verici davranışını onu yakından tanıdıktan sonra kendisinden öğrendik.

Şevket Rado, gazeteciliğe Selim Ragıp Emeç'in bir zamanlar Anadolu'da çok tutunan Son Posta Gazetesi'nde başlamıştı. Bu usta gazeteciye karşı sonsuz saygısı ve sevgisi vardı. Selim Ragıp Emeç, Selimiye Kışlası'nda geleceğin ona neler getireceğini merak ederken, Son Posta Gazetesi'nde de huzursuzluklar başlamıştı. Gazete son günlerini yaşıyordu. Şevket Rado, eski patronunun baba mesleğine gönül veren büyük oğluna Hayat müessesesinde yer açarak hem babaya olan minnet borcunu ödeyecek hem de çok hevesli ve yetenekli genç bir gazeteciyi Babıâli'ye kazandıracaktı.

Çetin Emeç, Şevket Rado ile birlikte Hayat Mecmuası'nın Yazıişleri Salonu'na girdiği zaman ilk dikkatimi çeken şey, sırtındaki bol ve kolları ona çok uzun gelen ceket olmuştu. Sonra da bakışlarım elindeki Luis Vitton marka okul çantasına takıldı.

Şevket Rado, Çetin Emeç'i arkadaşlarla tanıştırdıktan sonra bana, "Kızım, Çetin Emeç senin yanındaki masada çalışmaya başlayacak. Ona her konuda yardımcı olmanı rica ediyorum," dedi.

Çetin Emeç ile ölümüne kadar, yirmi beş yılı aşkın bir süre devam edecek olan dostluğumuz böylece başladı.

Çetin Emeç'in Hayat Mecmuası için hazırladığı ilk yazı, Frank Sinatra'nın yaşamöyküsüydü. Anadili gibi Fransızca bilen Çetin, bu yazı dizisini bir Fransız dergisinden derliyordu. Daktilo makinesinde yazı yazarken ellerini görmek mümkün olmazdı. Tuşlara öyle kuvvetli ve hızlı basardı ki, makineden çıkan sesleri duyanlar, Çetin Emeç ile daktilo arasında kanlı bir savaş yaşandığını sanırlardı.

Çetin Emeç, bir süre Hayat Mecmuası'nda Fransızca çevirmenliği yaptı. Onunla çok iyi anlaşıyorduk. Yeni evlenmişti. Maddi manevi pek çok sorunu vardı. Fakat o özel sorunlarını bir yana bırakıp başını makineden kaldırmadan çalışıyordu.

Ses Mecmuası binanın en üst katına taşındıktan kısa bir süre sonra Semiral Bilbaşar istifa etti. Artık patron olmak istiyordu. Bir reklam ajansı kurmaya karar vermişti. Semiral Bilbaşar dergiden ayrılınca, Şevket Rado, Çetin Emeç'e derginin yazıişleri müdürü olmasını teklif etti. Çetin Bey ile birlikte ben de Ses Mecmuası'na taşındım. Derginin sayfa düzenlemesini Erdoğan Sevgin üstlenecekti. Tabii Şemsi Güner de resim işlerinden sorumluydu. Hafta Dergisi'nde çalışmış olan Enis R. Olcayto, Turgut Bıçakçı, Renda Poğda, Hilmi Rit, Melih Vassaf gibi isimler, Ses Mecmuası'nın çekirdek kadrosunu oluşturuyordu. Bu arada Sezai Solelli de sinema dergiciliğindeki deneyimleriyle bu ekibe yardımcı olacaktı

Hikmet Feridun Es, röportajlarla haberlerin nasıl yazılması gerektiğini bize yani Çetin Emeç ile bana öğreten eşi bulunmaz bir hocaydı.

Hikmet Feridun Es ile Sezai Solelli arasında esen soğuk rüzgârlardan zamanla etkilenecektik ama başlangıçta her şey yolunda gidiyordu. Sezai Solelli Türk sinemasını A'dan Z'ye en iyi bilen kişiydi. Hikmet Feridun Es ise, sürükleyici yazı yazmakta ustaydı. Bize, "Yazının ilk cümlesi çok önemlidir," derdi. "İlk cümlede okura çengel atabilirseniz, yazıyı sonuna kadar okumasını sağlarsınız. Yazı vurucu bir cümleyle başlamalı. Son cümleler de yazının ana fikrini anlatmalı."

Hikmet Feridun Es'e kendi aramızda 'Amca' adını vermiştik. O, bizim gerçekten fedakâr, yüreği sevgi dolu amcamızdı.

Sevimli Amca'mız, önce Sedat Simavi'nin 'Yedi Gün' dergisi'nde, daha sonra da Hürriyet Gazetesi'nde, dünyanın dört bir yanında yaptığı röportajlar ve gezi yazılarıyla adını tüm ülkeye duyurmuş ve sevdirmiş bir gazeteciydi. Gezilerine eşi Semiha Es

de katılırdı. Ben Amca'mızın eşini hiç tanımadım ama başarılı bir fotoğrafçı olduğunu ve imzasının her zaman eşininkiyle yan yana yer aldığını biliyordum.

Dünyayı karış karış gezmiş olan bu değerli gazeteci, belki inanmayacaksınız ama çok da utangaç ve alıngandı. Ortada hiçbir neden yokken birdenbire küsüverir, darıldığı kişiyle bir süre konuşmazdı. Boğazına çok düşkündü. Dünyayı gezdiği için de hemen her ülkenin mutfağı hakkında geniş bilgiye sahipti. Dünya başkentlerindeki en ünlü lokantaların adreslerini ezbere bilirdi. Ancak gazetecilikte sorumluluk almaktan kaçınmasıyla ünlüydü. Hürriyet Gazetesi'nde çalıştığı dönemde ona gazetenin sorumluluğunu üstlenmesi teklif edilmiş, Hikmet Feridun Es sorumluluk almak istemeyince, kuruluşundan itibaren çalıştığı gazeteden ayrılmıştı.

Hikmet Feridun Amca'nın fıkraları çok meşhurdu. Şakalaşmaya bayılırdı. Onunla sohbet etmek çok zevkliydi. Hikmet Feridun gerçekten hepimizin manevi amcasıydı. Yemek pişirmeyi pek beceremediğim için genellikle benimle gırgır geçerdi. Bir keresinde nasılsa, basiretim bağlanmış, tavada kalkan balığı kızartırken balık dilimlerinin tavaya yapıştığını ve dağılan balıkları çatalla tavadan topladığımı anlatmıştım. Hikmet Feridun benim bu macerama çok güldü. "Kızım seni kutlarım, kalkan balığının da pilavını yapmışsın," diye takıldı. O günden sonra da bana sık sık "Evde kalkan pilavı var mı?" diye sordu durdu.

Hilmi Rit ile tiyatro eleştirmeni ve çevirmen Melih Vassaf, haftada bir gün dergiye uğrayıp yazılarını bırakırlardı. Melih Vassaf da tıpkı Hilmi Rit gibi son derece kibar bir adamdı. Onun Babıâli tecrübesi Hilmi Rit'inkinden çok fazlaydı. Bir yandan dergilere tiyatro eleştirileri yazıyor, bir yandan da özel tiyatrolar için Fransız vodvillerini tercüme edip yerlileştiriyordu. Gazanfer Özcan-Gönül Ülkü Tiyatrosu'nda Melih Vassaf'ın Fransızca'dan çevirdiği ya da adapte ettiği Fransız komedileri sahneleniyordu. Melih Vassaf'ın babası, çok ünlü bir doktordu. Yıllar önce Ame-

rika'ya göç etmiş, Melih Vassaf ve annesiyle hiç ilgilenmemişti. Tiyatro eleştirmenimiz kadın erkek ilişkilerinden uzak kalmaya bakıyordu. Çünkü, çapkın babası yüzünden annesinin çektiği acıları hiç unutamamıştı.

Türk müziği besteci ve sanatçılarından Rıza Rit'in kardeşi olan Hilmi Rit de derginin Türk müziği sayfasına yazı hazırlıyordu. O güne kadar gazetecilikle pek ilgisi olmamıştı, ama Türk müziğini çok iyi bilen bir amatör yazardı. Hilmi Rit, Çetin Emeç'in Suadiye'den arkadaşıydı. Hilmi Rit bir gün derginin fotoğraf stüdyosundan banyo edilmiş filmleri bastırmak için fotoğraf kâğıdı istedi. Biraz sonra fotoğraf stüdyosundan bir kutu getirdiler. Biz daha bir şey söylemeye fırsat bulamadan Hilmi Rit, "Bakayım kaç adet kâğıt göndermişler," diyerek kutunun kapağını açıverdi. Tabii kapak açılır açılmaz tüm fotoğraf kâğıtları yandı. Biz telaşla durumu Hilmi Rit'e anlatmaya çalışırken, zavallının her zaman kırmızı olan yüzü daha da kızardı. Dazlak başından aşağı ter tanecikleri yuvarlanmaya başladı. O günden sonra Hilmi Rit'e bu olayı sık sık hatırlattık, bu olayı uzun süre espri konusu yaptık. O gereğinden fazla nazik adam, kâğıt öyküsü hatırlatıldığında hep yaramazlık yaparken yakayı ele vermiş bir çocuk gibi utanıp sıkılır, sadece, "Sizden intikamımı alacağım," demekle yetinirdi. Melih Vassaf ve Hilmi Rit dergiye uğradıkları zamanlar, onlarla sohbetin tadına doyum olmuyordu.

Daha önce de sözünü ettiğim gibi, Ses ekibinin en renkli üyesi Şemsi Güner'di. Listedeki ikinci isim ise Enis Rıza Olcayto idi. Olcayto'nun yaşı bizlerden hayli büyüktü ama gençlere taş çıkartacak derecede hareketli ve de macera düşkünüydü. Ben Olcayto'yu Hafta Dergisi'nde tanımıştım. Onunla birkaç kez röportaja gitmiştik. Geniş kenarlı şapkası, büyücek dosya çantası ve telaşlı tavırlarıyla hemen dikkat çekerdi. İyi bir fotoğrafçı olduğu da söylenirdi. Olcayto eski Türkçe okuyup yazabiliyordu ve eski yeni Türk edebiyatı onun uzmanlık alanıydı. Sanat dünyasının ünlüleriyle yaptığı röportajlar zevkle okunurdu, Ses ekibine Sezai So-

lelli'nin tavsiyesiyle katılmıştı. Yeşilçam'ı da avucunun içi gibi bilirdi. Zaman zaman da "Ben Fikret Hakan'ın sefalet günlerini bilirim. Onunla küçük bir otel odasında kalırdık. Öylesine yoksulduk ki, sağlam tek pantolonu aramızda paylaşırdık. Pantolonu bir gün ben giyip sokağa çıkardım, ertesi gün sıra Fikret'e gelirdi," gibi açıklamalarıyla hepimizi şaşırtırdı. Türkçesi gerçekten çok iyiydi. Canı istediği zamanlar çok güzel yazı yazardı. Hiç kimsenin ona birinci adıyla hitap ettiğini hatırlamıyorum. O, Babıâli'nin meşhur 'Olcayto'suydu. Gerçeklerle hiç arası yoktu. Bazen öğleye kadar dergiye uğramaz, kapıdan içeri girer girmez de bahanelerini sıralamaya başlardı. Genellikle eşinin hastalığını öne sürerdi. Eğer eşiyle ilgili mazeretlerinin sayısı artmışsa bu kez kendi hastalığı ön plana çıkardı. Bazen dergiye telefon eder hasta olduğunu söylerdi, ama biz onun evinde, hasta yatağında yatmadığını, bazı gizli işlere (çapkınlık gibi) bulaştığını tahmin ederdik. Olcayto da bizim ona inanmadığımızı çok iyi bilirdi. Bu nedenle ertesi sabah işe geldiğinde, o kocaman çantasını açıp, haplar, şuruplar çıkarır masaya dizer, sonra da "İşte ben bu ilaçlarla yaşıyorum," derdi. Olcayto'nun ilaçlarla değil hayali hikâyelerle yaşadığını hepimiz çok iyi bilirdik.

Çetin Bey çok çabuk öfkelenmesine rağmen, Olcayto'nun oyunlarına hiç kızmazdı. Bu yazı sihirbazı, aynı zamanda gönül alma ustasıydı. Bir kış günü akşamüstü, eşinin hastalığını bahane edip erkenden eve gitmek istemişti. Masasını topladı. Paltosunu, şapkasını giydi, çantasını alıp salondan çıktı ama çıkmasıyla dönmesi de bir oldu. Merdivenlerin başında Şevket Rado'yu görmüştü. Olcayto paltosuyla şapkasını çıkarmadan daktilo makinesinin kapağını açtı ve hemen bir kâğıt geçirip ayakta, büyük bir hızla yazı yazmaya başladı. Şevket Rado, yan gözle Olcayto'ya bakıp Çetin Emeç'in masasına yürüdü. Olcayto'nun ayakta ne yazdığını herhalde merak etmişti, çünkü Olcayto makinenin tuşlarına öyle kuvvetli basıyordu ki, koca salon daktilo gürültüsüyle inliyordu, ama Şevket Bey hiç renk vermedi. Çetin Emeç'le ayaküstü konu-

şup geri döndü. Şevket Bey, gözden kayboluncaya kadar kendimizi tuttuk. Sonra da bir kahkaha tufanı koptu, ama Olcayto hâlâ rekor denemesine devam ediyordu. Çetin Bey, "Şu yazdığın yazıyı getir göreyim," diyince, Olcayto hiç istifini bozmadan, "Hanım için bir dilekçe yazıyordum," cevabını verdi. Sonra o kâğıdı ikiye katlayıp cebine soktu ve dışarı çıktı.

Olcayto'nun sayısız maceralarından birini daha anlatmadan geçemeyeceğim. Bir gün gene öğle olmuş, Olcayto henüz gelmemişti. Çetin Bey, Olcayto'nun yazısı hazır olmadığı için biraz sinirlenmişti. Onu nerede arayacağımızı bilemiyorduk. Derken telefon çaldı. Arayan Olcayto idi. Bir hastaneden telefon ediyordu. Anlattığına göre, taksiden inerken elini arabanın kapısına sıkıştırmış ve işaret parmağının üst kısmı kopmuştu. Olcayto, acı içinde kıvranmasına rağmen kanlı parmak parçasını bir kâğıda sarıp hastaneye gitmişti ama kopan parçayı parmağına dikememişlerdi. Tabii bu haberi alınca hepimiz çok üzüldük. Çetin Bey, arkadaşlardan birini Olcayto'nun yanına yolladı.

Ertesi gün, bizim gazi Olcayto, parmağı sargılar içinde dergiye geldi. Cebinden küçük bir çıkın çıkardı ve Çetin Bey'in masasının üzerine bıraktı. "İşte parmağımın kopan parçası. Ben bu dergi uğruna gazi oldum. Ölebilirdim de. Şimdi sigortaya başvurup iş kazası geçirdiğim için tazminat isteyeceğim. Çetin Bey, lütfen benim iş dönüşü kaza geçirdiğimi belirten bir mektup hazırlar mısınız?"

Çetin Emeç, böyle dolambaçlı işlere karışmaktan hiç hoşlanmazdı. Olcayto, Ses Mecmuası uğruna bir parmağını şehit verdiğini söyleyip durmasına rağmen beklediği tazminatı alamadı ve kesik parmakla yaşamak zorunda kaldı.

Ses Mecmuası, adından da anlaşılacağı gibi müzik ağırlıklı bir sinema dergisiydi. Türk müziği sayfası Hilmi Rit'e emanet edilmişti. Yerli yabancı pop müziğinin sorumlusu Renda Poğda idi. Müzik sayfalarının yabancı sanatçılara ayrılan bölümünü Renda Poğda'nın yazması kararlaştırılmıştı. Renda derginin kadrolu ele-

manı değildi. Yabancı dergilerden ve abone olduğumuz magazin ajanslarının bültenlerinden yararlanıyordu. Bu arada çok genç bir müzik tutkunu da dergiye müzik haberleri getirmeye başlamıştı. Yener Süsoy'du bu delikanlı. (Daha sonraki yıllarda Yener Süsoy ile şakalaşırken ona 'seni tanıdığım zaman daha kısa pantolonlu bir çocuktun' diye takılırdım. Yener de beni birileriyle tanıştırırken 'benim kısa pantolonlu halimi bilir' diye dostluğumuzun ne kadar eskiye dayandığını anlatırdı.)

Yener Süsoy, çok hevesli ve yenilik peşinde koşan gencecik bir gazeteciydi. Ses Mecmuası'na getirdiği haberleri Çetin Bey beğeniyordu. Bir süre sonra Yener, "Çocuklar için bir masal plağı yapsak," diye bir fikir ortaya attı. Tabii Ses Mecmuası'nın böyle bir girişimde bulunması imkânsızdı. Yener Süsoy'un birçoklarına sivri gelen buluşları onun bu meslekte hızla ilerleyeceğinin kanıtıydı.

Renda Poğda da yeni fikir üretmekte Yener'den aşağı kalmıyordu ama Renda günlerini gecelerini masa başında yazı yazarak geçirmeye pek hevesli değildi. Bazen elime bir dergi tutuşturur, "Azizeciğim, ne olur şu yazıyı çiziktiriver," diye üzerindeki yükü bana devrederdi. Renda'nın çapkınlık öyküleri ise yazılarından daha ilginçti.

Şemsi Güner'in bulunduğu yerde, akşama kadar somurtup oturmaya imkân yoktur. Bir ara Şemsi, serviste bir 'kurukafa' adeti çıkardı. Küçük bir kâğıt parçasına kurukafa resmi çiziyor, sonra boş kâğıtları da kıvırıp bizlere niyet çeker gibi kurukafa çektiriyordu. Kurukafa çizili kâğıdı bulan kişinin herkese çay ısmarlaması gerekiyordu.

Bu arada Şemsi fotoğraf çekmeye de merak sarmıştı. Fotoğraf makinelerinin özellikleri hakkında öylesine derin bilgiye sahipti ki, aşağıda fotoğraf stüdyosunda çalışanlar bile Şemsi'ye fikir sormaya başlamışlardı.

Bir süre sonra Şemsi, "Filmlerimi ben banyo edeceğim," diye tutturdu. Evinin bir odasını karanlık odaya dönüştürecekti. O gün-

den sonra Şemsi, öğle tatillerinde ortadan kaybolup, koltuğunun altında plastik leğenler ve ilaç kutularıyla gelmeye başladı. Biz de onun bu merakını alay konusu yaptık. Kazandığı paranın büyük bir bölümünü fotoğrafçılık malzemelerine yatırmasına üzülüyorduk. Bize göre Şemsi'nin bu girişiminden bir sonuç alması imkânsızdı. Ama yanılıyorduk. Bugün herkes Şemsi Güner'i çok başarılı bir fotoğrafçı olarak hatırlıyor. Onun bir zamanlar resim yaptığını ise sanırım pek hatırlayan kalmamıştır.

Şemsi Güner'in hikâyeleri anlatmakla bitmez. Ama bir tanesi var ki, onu ömrüm boyunca unutamayacağım.

Şemsi'nin boyu çok kısaydı. Hayat Mecmuası'nın Ankara temsilcisi Şemsi Kuseyri ise, uzun boylu, iri yarı, kalantor görünüşlü biriydi. Şemsi Bey, İstanbul'a geldiği zamanlar bizim Şemsi, "Adaşımı gördükçe aşağılık kompleksine kapılıyorum," diye dert yanardı. Şemsi Kuseyri, Ankara'da devlet adamlarıyla sık sık görüşen, meclisten çıkmayan tanınmış bir gazeteciydi.

Bir gün öğle vakti telefon çaldı. Şevket Bey, Şemsi'yi arıyordu. Şemsi hemen telefonu aldı. "Peki, efendim. Hemen efendim," diye kesik kesik konuştuktan sonra bize döndü:

"Yahu çocuklar, Şevket Bey bana 'Şemsiciğim' diye hitabetti. Dünya Gazetesi'nde Bedii Faik'in odasında beni bekliyormuş," dedi. "Ben gidiyorum. Artık hakkınızı helal edin. Belli olmaz, bakarsınız Şevket Bey bana müdürlük görevi filan verir. O zaman hepinizin elimden çekeceğiniz var."

Doğrusu hepimiz meraklanmıştık. Şemsi'nin Dünya Gazetesi'ne ressam olarak gidip müdür olarak geri dönme ihtimali üzerinde fikir yürütmeye başladık. Aradan aşağı yukarı yarım saat geçmişti ki, Şemsi geri döndü. Pek süklüm püklümdü. Anlaşılan Şevket Bey ona fazla iltifat etmemişti.

"Ne oldu, Şemsi?" diye sorunca, gülmeye başladı ve olanları şöyle nakletti:

"Bedii Faik'in üst kattaki odasına çıktım. Kapıyı vurup içeri girdim. Şevket Bey beni görünce birden kaşları çatıldı. Sert bir

sesle, 'Sen burada ne arıyorsun?' diye sordu. Patronun sert tavrı beni şaşırtmıştı. 'Efendim az önce telefon edip beni buraya çağırdınız ya,' dedim. Bu kez Şevket Bey gülmeye başladı. 'Seni çağırmadım, oğlum. Şemsi Kuseyri'yi çağırdım. Hemen git, Şemsi Bey'i buraya yolla,' dedi. Bununla da yetinmeyip, telefonu açtı, Sabahat Hanım'a emrini tekrarladı."

Şemsi sözlerini bitirince kahkahalarla gülmeye başladık. Şemsi de gülüyordu. "Şeytanın bacağını kırdığımı sanmıştım. Yanılmışım," diyerek aramızdaki esprilere yenilerini ekledi. Şemsi, kendisiyle barışık bir insandı. Şakalara hiç kızmaz, tam tersine zaman zaman kendini de alaya alırdı.

Çok gülüyorduk, eğleniyorduk ama çok da çalışıyorduk. Derginin haftalık falını ben hazırlıyordum. Dünyadan sinema haberleri, yabancı oyuncularla ilgili yazılar benden soruluyordu. Burada Çetin Emeç'in titizliğini vurgulamadan geçemeyeceğim. Yazıların başlıkları, ikinci başlıkları ve resim altları birbirine benzememeliydi. Hikmet Feridun Es, özellikle resim altlarında yer alacak yazının ana yazıdan farklı olmasını isterdi. Çetin Bey de resim altlarında bilgi tekrarına izin vermiyordu. Bugün olduğu gibi, bir cümleyi üç ayrı yerde kullanma şansımız yoktu.

Hayat Mecmuası'nın Londra temsilcisi Edibe Dolu da her hafta Londra'dan sinema haberleri yollamaya başlamıştı. Yabancı sinema haberlerinden ben sorumlu olduğum için yüzünü bir kez bile görmediğim Edibe Dolu'nun yazıları da bana teslim ediliyordu. Londra muhabirimiz aynı zamanda Londra Yabancı Gazeteciler Derneği'nin de genel sekreteriydi. Ses Mecmuası'na gönderdiği haberler, aslında kısacık notlardan ibaretti. Ben bunları genişletip yeniden yazıyordum. Ama Edibe Dolu'yu iyi tanıyanlar beni uyarmışlardı: "Edibe Dolu'nun gönderdiği yazıları sakın atma. İlerde lazım olabilir." Arkadaşlarım haklı çıktılar. Bir gün Şevket Bey, telefonda, "Kızım, biraz bana kadar gelir misin?" diye beni odasına çağırdı. O, 'biraz bana kadar gelir misin?' sözünün fırça habercisi olduğunu hepimiz çok iyi biliyorduk.

Ben de telefonu kapar kapamaz, telaşla aşağıya indim. Şevket Bey, masasının başında oturuyordu. Önünde bazı kâğıtlar vardı ve de kaşları çatılmıştı. Beni görünce, "Kızım, bak Edibe Dolu Londra'dan mektup yazmış. Sen onun yolladığı haberleri değiştiriyormuşsun. Edibe Dolu, tecrübeli bir arkadaşımızdır. Sinema oyuncularının çoğunu şahsen tanır. Onun haberlerini neden değiştiriyorsun?"

Şevket Bey'in benden savunma beklediğini anlayınca rahatladım. "İzin verirseniz, Edibe Hanım'ın gönderdiği haberlerin müsveddelerini getireyim. Onları bir de siz inceleyin. Edibe Hanım'ı tanımam. Ben sadece okurlara anlaşılır haberler sunmaya çalışıyordum," dedim.

Şevket Bey, "Hadi git getir bakayım şu haberleri," deyince, tekrar yukarı koştum. Edibe Dolu'nun dosyasını Şevket Bey'e verdim. Dosyadaki haberleri birkaç dakika inceledikten sonra, yüzünde bir gülümseme belirdi:

"Evet, kızım haklısın. Edibe Hanım, uzun süredir Londra'da olduğu için Türk okurlara haberlerin nasıl ulaştırılması gerektiğini unutmuş. Aman sen bundan sonra da o haberleri düzeltmeye devam et."

Şevket Rado, o günden sonra uzun bir süre, beni gördükçe "Edibe Dolu'nun haberlerini yeniden yazıyorsun değil mi? Aman kızım, dikkat et," diye beni uyarmayı ihmal etmedi.

Yeri gelmişken Şevket Rado'nun günümüzün yöneticilerine de örnek olması gereken bazı özelliklerini sıralamak istiyorum.

Şevket Rado, çalışanlarına karşı her zaman adil davranmaya çalışırdı. Edibe Dolu örneğinde olduğu gibi, bir arkadaşın kusuru kendisine iletildiği zaman, karşı tarafı da dinlemeyi asla ihmal etmezdi. En yakını bile bir haksızlık yapsa, onu mutlaka cezalandırırdı.

Hayat müessesesinin murahhas azası olmasına ve emrinde bin kişi çalışmasına rağmen, odasının kapısı her zaman açık olurdu. Onunla görüşmek için kimseden randevu almanıza gerek olmazdı.

Sabahları dergiye gelir gelmez, Şevket Bey'in ilk işi, ceketini ve ayakkabılarını değiştirmek olurdu. Dirseklerinde deri yamalar olan iş ceketiyle mokasen iş ayakkabılarını giydikten sonra masasının başına geçip güne başlardı. O günlerde biraz yadırgadığımız bir alışkanlığı vardı: Öğle yemeğinden sonra odasına dönünce, bir saatliğine kapısını kapatır, hiçbir telefona cevap vermezdi. Sabahat Hanım, Şevket Bey'in yemekten sonra bir saat kadar odasındaki kanepede kestirdiğini söylemişti. Gene Sabahat Hanım'ın verdiği bilgiye göre, Kâzım Taşkent de öğle saatlerinde odasında dinlenirmiş ve ünlü işadamlarının hepsi bu yöntemi uyguluyorlarmış.

Gün içinde Şevket Bey'in kapısı açık olan odasına girdiğinizde, telefon konuşması yapıyor bile olsa, eliyle işaret edip masanın karşısındaki sandalyeye oturmanızı isterdi.

Çalışanlarına her zaman yakın bir dost gibi davranırdı. Bayramlarda, tatil öncesi dönemlerde eğer kendisi bizlerden önce yayınevinden ayrılacaksa, gelir, herkesle tek tek tokalaşıp vedalaşırdı.

Bizler de böyle önemli günlerde Şevket Bey ile vedalaşmadan yayınevini terk etmezdik. Kısacası kalabalık bir aileden farkımız yoktu.

BEŞ

'Ses' Yeşilçam'a Elini Uzatıyor

Daha önce de belirttiğim gibi 'Ses' çok Avrupai bir dergi olmasına karşın okurdan yöneticilerin beklediği ilgiyi görememişti. Derginin bir itici güce ihtiyacı vardı. Danışmanımız Sezai Solelli, bir artist yarışması düzenlenmesini önerdi. Bu öneri üzerinde uzun uzun duruldu. Yarışmanın ciddi ve gerçekten yararlı olabilmesi için çalışmalar yapıldı. Ses Mecmuası'nın Türk sinemasına yeni yıldızlar kazandırmak istediği ilanlarla okurlara duyuruldu. Bu yarışmalara gerçekten oyunculuğa gönül veren gençlerin katılmaları için hiçbir fedakârlıktan kaçınılmadı. Yarışmacı adaylarının sadece oyunculuk yetenekleri değil aynı zamanda toplum içindeki davranışları da süzgeçten geçirilecekti.

Adaylar, Kâzım Taşkent'in Bayramoğlu'ndaki villasında toplanacaklar, burada filmcilerin de katılacağı bir yemek daveti verilecekti. Adayların bu davetteki tutumları alacakları puan açısından önem taşıyordu. Yeşilçam'ın tanınmış film yapımcıları birinci seçilecek erkek ve kız adaylara film çevirtmeyi taahhüt etmişlerdi.

İlk yarışmaya katılanlar arasında Ajda Pekkan da vardı. O dönemde ismi müzik dünyasında yeni yeni duyulmaya başlamıştı. Hülya Koçyiğit de yarışmacılardan biriydi ve kazanma şansının

büyük olduğu tahmin ediliyordu. Çekilen deneme filminde filmciler, Hülya Koçyiğit'i başarılı bulmuşlardı, ama Bayramoğlu'ndaki davette sosyal ortama uyum açısından tam not alamamıştı. O yıl Ajda Pekkan, 'Ses'in ilk sinema oyuncusu oldu. Hülya Koçyiğit ise 'Susuz Yaz' filminde başrolü oynama teklifi aldı.

Susuz Yaz, Türkiye'de çok beğenilen bir film oldu. Dahası Berlin Film Festivali'ndc de Gümüş Ayı ödülüne layık görüldü. Hülya Koçyiğit, Türk sinemasının en sevilen yıldızlarından birine dönüşürken, Ajda Pekkan'ın sinema oyunculuğu romantik komedi türündeki birkaç film ile sınırlı kaldı.

Ses Mecmuası'nın Türk sinemasına kazandırdığı pek çok isim var. Ancak Ses'in artist yarışmaları benim anılarım arasında öyle pek de önemli bir yer tutmuyor. Türk sinemasının yeni sanatçıları o gün için benim çalışma alanımın dışında kalıyordu. Sadece Uğur Dündar'ın da 'Ses'in artist adayları arasında yer alması beni şaşırtmıştı. O dönemde Etibank'ta istihbarat bölümünde çalışan Uğur Dündar, gerçekten çok yakışıklı bir oyuncu adayıydı. Ama nedense o yıl yarışmada finale bile kalamadı ve Uğur Dündar'ın sinema oyunculuğu serüveni de başlamadan bitti.

Ses Mecmuası'nda daktilo makinesinin başından pek ayrılamıyordum. Sadece ünlü bir yabancı sanatçının yolu İstanbul'a düşerse, bana bu kişiyle röportaj yapma görevi veriliyordu. Gün ortasında dergiden ayrılıp iş için de olsa bir yere gitmek doğrusu çok hoştu, ama röportaja gitsem de masamda beni bekleyen işleri tamamlamak zorundaydım. Bazen akşamüstü röportajdan dönüp gecenin geç bir saatine kadar günlük yazılarımı yazıyordum. Yine de ne kadar yorulursam yorulayım, durumumdan hiç şikâyetçi değildim.

ALTI

60'lı Yılların Yabancı Konukları

İhtilalden sonra Türkiye'ye gelen yabancı konukların sayısı artmaya başlamıştı. Özellikle de sinema dünyasının ünlülerinin yolu sık sık İstanbul'a düşer olmuştu. O günlerde bir 'Atatürk filmi' modası vardı. Güya Hollywood'da Atatürk'ün yaşamını konu alan bir film çekilecekti ve o dönemin en ünlü aktörlerinden biri Atatürk'ü canlandıracaktı. Aslında ortada ne doğru dürüst bir senaryo vardı ne de ciddi bir yapımcı. Sadece Adil Özkaptan böyle bir girişimin altyapısını hazırlamaya çalışıyordu. Ara sıra gazetecilere, "Biliyor musunuz, falanca aktör Atatürk rolünü oynayacak, ama önce Türkiye'ye gelip bir araştırma yapması gerekiyor," diye bir haber uçururdu. Biz de İstanbul'a gelecek ünlü oyuncunun peşine düşmek için hazırlık yapardık. Aradan bunca yıl geçti. Dönemin en çok satılan dergileri, gazeteleri kapandı; yerlerini yenileri aldı; yayın organlarında genç kadrolar göreve geldi ama hâlâ şu Hollywood yapımı Atatürk filmi çekilemedi. Bundan birkaç yıl önce Antonio Banderas'a Atatürk rolünün teklif edildiğini ve onun da bazı tehditler yüzünden bu projeye 'evet' diyemediğini öğrendik. Kısacası Atatürk filmi projesi, Babıâli deyimiyle 'pehlivan tefrikası'na dönüştü. Bizden sonraki kuşakların da Atatürk rolünü oynayacak yabancı aktörün İstanbul'a gelmesini bekleyeceklerinden hiç kuşkum yok.

Evet, 60'lı yıllarda Hollywood'un ünlü oyuncularının renkli ziyaretleriyle İstanbul şenlenmeye başlamıştı. Dil bilen muhabirler (sayıları pek azdı) Yeşilköy Havaalanı'nın VIP salonunda ünlü konuklara kırık dökük cümlelerle sorular soruyorlardı. O günlerde, "İstanbul'u nasıl buldunuz?", "Şiş kebap yer misiniz?", "Hangi oyuncuları beğeniyorsunuz?", "Hiç Türk filmi izlediniz mi?" gibi klişeleşmiş sorular sormak adetti. Bugün bize gülünç gelen bu soruları, yabancı bir dilde sormak o dönemin muhabirleri için neredeyse kahramanlık sayılırdı. Tabii konuk aktörlere bir de Atatürk sorusu sormak adet olmuştu. "Atatürk'ün hayatını biliyor musunuz?", "Atatürk filminde rol alacak mısınız?" gibi cümleler arkadan gelirdi. Böyle bir projeden haberi olmayan misafir aktörler beklemedikleri bu sorulara cevap vermekte zorlanıyorlardı. Altmışlı yıllarda İstanbul'a gelen ünlü oyunculardan bazılarını havaalanında karşılayıp, onlarla Ses Mecmuası adına görüşme görevi bana verilirdi. O günlerde tanıdığım ünlülerle yaşadıklarımı şöyle özetlemem mümkün:

Yul Brynner

Kırk yıl öncesinin dünyasında, erkekler için dazlak baş modası gündemde değildi henüz. Hele yakışıklılığıyla ün yapmış erkekler için saç çok önemliydi. Hatta Hippilerin dünyaya yayıldıkları günlerde erkeklerde saçlarını uzatma eğilimi vardı. Ülkemizde ise sadece sanatçılar saç uzatma cesaretini gösterebilirlerdi. O günlerde Çetin Emeç de aşırıya kaçmamakla birlikte saçlarını biraz uzatmıştı. Neyse, erkeklerin, efsane kahramanı Samson gibi, saçlarının tılsımlı bir güce sahip olduğuna inandıkları günlerde, Hollywood'da bir aktör saçlarını sıfır numara tıraş ettirerek sinema dünyasının tek dazlak yıldızı olmayı başarmıştı. Günlerden bir gün, bizim 'Atatürk filmi uzmanı!' Adil Özkaptan tekrar sahneye çıktı. Hilton Oteli'nde basın mensupları için küçük bir kokteyl düzenleyip önemli haberini açıkladı: Yul Brynner, Atatürk rolü için Türkiye'ye gelecekti.

Ukraynalı aktör Yul Brynner, bu toplantıdan kısa bir süre sonra İstanbul'a geldi. Aktörü, havaalanında gazetecilerden kaçırıp otele götürdüler. Doğrusu bizler 'Kral ve Ben' filminin o başarılı oyuncusunu karşımızda görünce büyük bir düş kırıklığına uğradık. Bu dazlak başlı adam, pek sıradan biriydi. Yumuşak bakışlı, ağır hareketli bir erkekti. Ancak fotoğrafçılara poz verirken kendini toparlayıp o perdede görmeye alıştığımız sert tavırlarını takınıyordu. Yul Brynner'in İstanbul macerası birkaç gün sürdü. Onunla Atatürk ve Hollywood gibi konuları ele almak istedik ama pek de başarılı olamadık. Yul Brynner'in Türkiye'ye gelme nedeninin aslını da öğrenemedik.

Kirk Douglas

Bir sabah, ben haftalık fal sütununu yazmaya yeni başlamıştım ki, Çetin Bey, büyük bir telaşla, "Bu akşam Yeşilköy Havaalanı'na gideceksin," diye talimat verdi. "Kirk Douglas ile eşi İstanbul'a geliyor. Galiba Atatürk filmi için bazı görüşmeler yapacak. Senden üç hafta sürecek bir yazı dizisi istiyorum. Erol Dernek ile birlikte çalışacaksınız," dedi

Erol Dernek, o dönemin en başarılı magazin fotoğrafçılarından biriydi. Kutlu Ertuna, portre çekmekte ne kadar usta ise Erol Dernek de olayları görüntülemekte o derece başarılıydı. Yeşilçam'ın ve Babıâli'nin tüm dedikoduları ondan sorulurdu.

O gün akşama doğru Erol Dernek ile Yeşilköy Havaalanı'na gittik. O zamanlar, alanda bugünkü gibi sıkı güvenlik önlemleri alınmıyordu. Gazeteciler, uçağın merdivenlerine kadar rahatça gidebiliyorlardı. Biz de öyle yaptık. Kirk Douglas'ı Amerika'dan İstanbul'a getiren uçak alana indiğinde, Amerikan Haberler Bürosu'nun yetkilileri ve çok kalabalık bir gazeteci ekibi alanın ortasında toplanmış bekliyordu. Kirk Douglas ile eşi uçaktan inerlerken hepimiz yıldırım çarpmış gibi olduk. Kirk Douglas, filmlerinde göründüğünden kat kat daha yakışıklı ve çekici bir erkek-

ti. Eşi Anne Duydens ise ufak tefek, çiçek bozuğu yüzlü, zarif bir kadındı. Onun, yakışıklı aktöre akıl hocalığını da yaptığını anlamakta gecikmedik.

Kirk Douglas ve eşi alanın şeref salonuna buyur edildiler. Biz gazeteciler de konuk aktörün karşısına kümelendik. Aktöre havadan sudan birkaç soru soruldu. Bu arada onun Türkiye'ye, Amerikan Hükümeti'nin bağımsız çalışan, özel elçisi olarak özel bir görevle geldiğini öğrendik. Kadın erkek, hepimiz gözlerimizi bu dünyanın en yakışıklı erkeğinden ayıramıyorduk. Kirk Douglas tıpkı filmlerinde olduğu gibi sık sık bembeyaz dişlerini göstererek gülümsüyordu. Hepimiz, öteki gazetecilerin de işine yarar korkusuyla konuk aktöre can alıcı sorular sormaktan kaçınıyorduk. Aslında orada bulunan gazetecilerin hepsi Kirk Douglas'dan özel randevu alma çabası içindeydi. Çetin Bey, daha önceden Amerikan Haberler Bürosu yetkilileriyle röportaj randevusu sorununu çözümlediği için ben rahattım, ama aktörün yakışıklılığı beni büyülemişti. Gözlerimi ondan ayıramıyordum.

Ertesi sabah ben önemli röportaja hazırdım, ama ne yazık ki, Amerikan Haberler Bürosu'ndan gelen bir telefon iyice neşemi kaçırdı. Kirk Douglas, Hayat Yayınları'nın hiçbir çalışanıyla görüşmek istemiyordu. Yapacak hiçbir şey yoktu, ama Çetin Bey o ünlü inadıyla bu işin peşini bırakmayacağını söyledi. "Kirk Douglas ile özel bir röportaj yayımlayacağımızı okurlarımıza duyurduk. Verdiğimiz sözü tutmalıyız. Sen, Erol Dernek ile birlikte Kirk Douglas'ı adım adım izle ve üç yazılık malzeme topla," dedi.

Hiç vakit kaybetmeden Erol Dernek ile birlikte sokağa fırladık. Kirk Douglas o sabah Vilayet'e gelip İstanbul Valisi'yle görüşecekti. Vilayet binasının kapısında görevliler bizi içeri almak istemediler, ama kavga patırtı içeri daldık. Vali Bey'in konuklarını kabul ettiği salona girip bir köşeye sığındık. Kirk Douglas'ın ziyareti pek uzun sürmedi. Konuklar Vilayet'in önünde bekleyen resmi plakalı arabalara binerken biz de bir taksiye atladık. O günden sonra ünlü aktörle eşini İstanbul'da gölge gibi izledik. Boğaz

gezisi, balık lokantaları derken epey yazı malzemesi toplamıştım. Kirk Douglas, bizimle konuşmamakta kesin kararlıydı, ama biz de onun peşini bırakmamakta kararlıydık. Erol Dernek, fırsat yakaladıkça fotoğraf çekiyordu. Ben de kulak kesilmiş, konuşmaları dinliyor, aktörün dikkat çekecek özelliklerini yakalamaya çalışıyordum.

Kirk Douglas'ın öncelikle elleri dikkatimi çekmişti. O genç görünüşlü yakışıklı erkeğin elleri, seksen yaşındaki bir ihtiyarın elleri gibiydi. Erol Dernek bir kolayını bulup Kirk Douglas'ın ellerinin fotoğrafını çekmeyi başardı. Boğaz gezisinde, konuklara ince belli çay bardaklarıyla çay ikram edilirken, Kirk Douglas, çay bardağını üst kısmından kavrayıp "Biz çayı böyle içeriz," diye küçük bir gösteri yaptı.

Ses Mecmuası'ndaki Kirk Douglas hakkındaki ilk yazıda aktörün ellerine ağırlık verildi ve ünlü aktörün ellerinin kocaman fotoğrafı yer aldı. Üç haftalık yazı malzemesini kaçamak yöntemlerle tamamlayınca rahat bir soluk aldım. Kirk Douglas'ın bizimle görüşmekten niçin vazgeçtiğine gelince, sanırım Hayat Mecmuası'nda aktörün CIA hesabına çalıştığını ima eden bir yazı çıkmış ve bu onu fazlasıyla üzmüştü. Amerika'da tanınmış kişilerin Başkan ve Amerikan Hükümeti hesabına özel görevler üstlendiklerini açıklayan yazıda CIA imasının dozu biraz kaçmıştı anlaşılan.

Marlon Brando

Altmışlı yılların en popüler aktörü, Marlon Brando da o dönemde Türkiye'ye yolu düşen sinema oyuncuları kervanına dahil olmuştu. Onunla ilk karşılaşmamız, Hilton Oteli'nin asansörlerinden birinin önünde oldu. Filmlerinden kumral bir erkek olarak anımsadığım Marlon Brando'nun sarı saçları beni şaşırttı. Önce aktörün saçlarını boyatmış olduğunu düşündüm. Sonra aktörün yanındakiler bana Marlon Brando'nun aslında sarışın olduğunu

söylediler. Amerikalı aktör, eski dostu Engin Cezzar'ın daveti üzerine İstanbul'a gelmişti.

Marlon Brando'nun oldukça kalabalık bir ekibi vardı. Aktörün yanından hiç ayrılmayan ufak tefek esmer bir genç kadın ise büyük merak uyandırmıştı. Okyanusya kökenli olduğu hemen fark edilen genç kadın aktörün sekreteri olarak tanıtıldı, ama ikisi arasındaki ilişkinin çok daha farklı olduğu iddia ediliyordu. Tahmin edeceğiniz gibi, Erol Dernek ile ben Marlon Brando'nun da peşine düştük ve Kirk Douglas ile yaşadıklarımızın benzeri tekrarlandı. Marlon Brando, gazetecilere pek değil hiç ilgi göstermiyordu. Boğazda yemek yediği lokantaya bizim de girmemiz sıkıntı yaratmıştı. Marlon Brando'nun adamları, "Biz burada özel bir toplantı yapıyoruz, gelmeyin," dediler. Biz de lokantanın herkese açık olduğunu belirtip, Marlon Brando'nun yanındaki masaya oturduk. Ev sahibi Engin Cezzar, Erol Dernek'ten fazla fotoğraf çekmemesini rica etti. Daha sonra Engin Cezzar'ın Rumelihisarı'nda Robert Koleji yanındaki köşküne gidildi. Tabii bizi içeri almadılar. Arabada Marlon Brando'nun köşkten ayrılmasını beklemeye koyulduk. Yanılmıyorsam, bekleyişimiz iki saat kadar sürdü. Sonra birden kapı açıldı ve iki arkadaş, sarmaş dolaş ve hayli içkili bir halde dışarı çıktı. Erol Dernek'ten hemen bu pozu çekmesini rica ettim ama o Engin Cezzar'a söz vermişti. Basında büyük olay yaratacak nitelikteki görüntüyü maalesef yakalayamadık. Dergiye geri döndüğümüzde Çetin Bey olanları öğrenince kıyameti kopardı. Erol Dernek de ben de dakikalarca azarlandık. Ama olan olmuştu, yapabileceğimiz bir şey yoktu. Erol'un yüzünden haksız yere azar işittiğim için bir çocuk gibi üzülmüş, ağlamaklı olmuştum.

'Topkapı' Ekibi

'Topkapı' filmi, Türkiye'de bugüne kadar çevrilmiş olan yabancı filmler arasında ayrı bir önem taşır. Öncelikle, İstanbul'da

ilk kez böyle büyük bir prodüksiyon çekilecekti. İkincisi, Topkapı Sarayı ve şu ünlü 'Kaşıkçı Elması' filmin ana temasını oluşturuyordu. Ünlü Fransız yönetmen Jules Dassin'in yapımcılığını ve yönetmenliğini üstlendiği filmde, Peter Ustinov, Melina Mercouri, Maximilian Schell gibi oyuncular rol alacaktı. Film ekibi, o günlerin gözde oteli Hilton'a yerleşmişti. Yunan asıllı yıldız Melina Mercouri, İstanbul'a gelmeden kısa bir süre önce yönetmen Jules Dassin ile evlenmişti. Ünlü yıldız yüzünden hiç eksik etmediği gülümsemesiyle İstanbul macerasının, kocası ve kendisi için bir çeşit balayı sayılabileceğini söylüyordu. Yunanlı gelin, Dassin ailesiyle uyum içinde olduğunu ve Jules Dassin'in şarkıcı oğlu Joe Dassin ile de çok iyi anlaştıklarını da anlatıyordu.

Maximilian Schell, ünlü Avusturyalı yıldız Maria Schell'in kardeşiydi. Dahası, o günlerde Amerikan sinemasında yıldızı hayli parlak olan aktör, eski İran Kraliçesi Prenses Süreyya'nın da sevgilisiydi. Maximilian Schell, Prenses ile ilişkisi hakkında konuşmak istemiyordu. Biz de dış basında yayımlanan aşk dedikodularını birinci elden duymak için akıl almaz yöntemlere başvuruyorduk.

Birkaç gün sonra Prenses Süreyya, gizlice İstanbul'a gelince kıyamet koptu. Maximilian Schell, Prenses Süreyya'yı basından kaçırmak için elinden geleni yaptı. Bu arada gazetecilerle arasında çıkan tartışma yüzünden sevgililer, geceyi Tarabya Karakolu'nda geçirdiler. Bu olay günlerce yerli ve yabancı basını meşgul etti. Prenses Süreyya, apar topar Roma'ya geri döndü. Maximilian Schell, sevgilisiyle beraber olma şansını gazeteciler yüzünden yitirdiği için İstanbul basınına küstü. Biz de ayağımıza gelen kısmeti istemeyerek tepmiş olduk.

Topkapı filminin çekimlerine dünya basını geniş yer vermişti. Maximilian Schell-Prenses Süreyya aşkı ise İstanbul macerasından birkaç ay sonra noktalandı.

Michelle Mercier

O tarihlerde Anjelik romanları ellerden düşmüyordu. Sanırım bu romanlardan uyarlanan filmler, kitapların satışını çok etkilemişti. İstanbul'da da Anjelik romanlarını Nüveyre Gültekin Türkçe'ye çeviriyordu. İşte o, Anjelik ile yatıp Anjelik ile kalktığımız günlerde, Anjelik filmlerinin başoyuncusu Michelle Mercier İstanbul'a geldi. Tabii o da kendisinden önce İstanbul'u ziyaret eden ünlü yıldızlar gibi Hilton Oteli'ne yerleşti. Michelle Mercier, ufak tefek, kumral güzeli, çok sevimli bir kadındı. Onunla bir akşamüstü Hilton Oteli'nin bahçesinde buluşmak üzere sözleştik. Röportajı havuzun kenarında yapacaktık ve Michelle Mercier, başka hiçbir gazeteciyle görüşmeyecekti. Ancak Erol Dernek fotoğraf çekmeye başladığı sırada, Akşam Gazetesi'nden Meftun Olgaç yanımızda beliriverdi. Ona yıldızla özel bir görüşme yapacağımızı belirttik. Fakat Meftun'u ikna etmek öyle kolay değildi. Sonunda o da birkaç kare fotoğraf çekti. Doğrusunu söylemek gerekirse, Michelle Mercier bizi düş kırıklığına uğratmıştı. Filmlerde giydiği şatafatlı kıyafetler yerini günlük sıradan kıyafetlere bırakınca, tılsımı bozulmuş, sıradan bir kadın olmuştu. Sinema dünyasının ünlüleri bazen hayranlarını böyle düş kırıklığına uğratırlar. Perdede, ekranda beğenerek izlediğimiz oyuncularla günlük yaşamlarında karşılaştığınız zaman gerçekle düşün birbirlerinden çok farklı olduğunu anlarsınız.

David Hemmings

Topkapı filminden sonra yabancı filmcilerin gözleri Türkiye'ye çevrilmişti. İngiliz aktör David Hemmings'in başrolünü üstlendiği, 'Hafif Süvari Alayı' isimli serüven filminin de çekimleri Türkiye'de yapılacaktı. David Hemmings, öyle kadınların yüreğini hoplatacak tipte biri değildi. Aksine çocuksu tavırlarıyla şirin bir delikanlı görünümündeydi. Biz kadınlar bu İngiliz oyun-

cuyu pek de önemsememiştik. Fakat erkekler için durum farklıydı. David Hemmings, Türkiye'ye yalnız gelmemişti. O dönemde güzelliği ve çekiciliğiyle ün yapmış bir genç oyuncuyla beraberdi. Gayle Hunnicutt'ı görenler gözlerini ondan alamıyorlardı. Filmin çekimleri İstanbul dışında yapıldığı için, bu ilginç çift hakkında sağdan soldan bilgi edinmekle yetindik. Söylentilere bakılırsa, David Hemmings ile Gayle Hunnicutt nişanlıydılar ve yakın bir gelecekte evleneceklerdi.

Bu ünlü çiftin yaşamındaki ilginç bir gerçeği ise aradan kırk yıl geçtikten sonra gene bir röportaj sırasında öğrendim. David Hemmings, Sinan Çetin'in yönetmenliğini yaptığı bir filmde başrolde oynuyordu. Ünlü aktörle görüşebilmek için Sinan Çetin'in aynı zamanda set olarak kullandığı evine gittik. Bahçede yürürken birden irkildim. David Hemmings, karşıdan geliyordu. Kulak hizasındaki kumral dalgalı saçları ve gülümseyen yüzü hiç değişmemişti. Gözlerime inanamadım. Bir insanın yıllara böyle meydan okuyabilmesi mümkün müydü? Yönetmen Sinan Çetin bana, David Hemmings'in bina içinde bir sahnenin çekimi için hazırlandığını söyleyince şaşkınlığım biraz daha arttı: "Ama David Hemmings bir dakika önce arkadaşlarıyla bahçedeydi," diye mırıldandım. Sinan Çetin güldü, "O sizin gördüğünüz kişi, David Hemmings'in oğlu. Çekimlerle ilgileniyor," dedi.

Gözlerimin bana bir oyun oynadığını kabul etmek zorundaydım. Epey bir süre bekledikten sonra nihayet baba David Hemmings ile karşılıklı oturup konuşmaya başladık. Aktörün Türkiye macerasından söz açılınca David Hemmings, Gayle Hunnicutt serüvenini de şöyle açıkladı:

"Gayle ile Türkiye'ye geldiğimiz zaman onunla evlenmeyi düşünmüyordum. Bir sabah, birlikte at sırtında gezinti yaparken nereden aklıma estiyse, birden evlenmeyi önerdim. Evlendik. Bir oğlumuz oldu, ama Gayle ile hiçbir konuda anlaşamıyorduk. Sonunda ayrıldık. Yine de sık sık buluşup görüşüyoruz. Oğlum da ben de Gayle'in fazla geveze olmasından şikâyetçiyiz"

YEDİ

Cenaze İşlerinden Sorumlu Yazar

Ses'te çalışmaya başladığım dönemde, önemli bir görev daha üstlenmiştim. Ne zaman ünlü bir kişi ölse ben hemen daktilomun başına geçip o kişinin hayat hikâyesini yazıyordum. Ünlü ölülerin, özellikle de yabancı ölülerin tanıtılmasından ben sorumluydum. O dönemlerde ölen ünlülerin arkasından uzun uzun yazılar yazmak modaydı. Bir ara öyle oldu ki, ben haftanın iki gününü ünlü ölülerin hayat hikâyelerini yazarak geçirmeye başladım. Hayat hikâyesi okumaya ve yazmaya pek meraklı olduğum için ünlü birinin ölmesi bana bir hayat hikâyesi yazma imkânını veriyor diye sevindiğim de olmuştur. Bu durum arkadaşlar arasında da bir espri konusu haline gelmişti. O günlerde henüz hiçbirimiz ölüm acısını yüreğimizde hissetmemiştik. Sadece başka insanların yakınları bu dünyaya veda edip arkasında kalanları acılara boğuyordu sanki. Gençtik, bizim için 'ölüm' çok uzaktı. İlerleyen yıllarda biz de bu acıyı yaşayacaktık, ama dedim ya, o yaşlarda ölüm hep başkaları için vardı.

Ünlü bir yabancının ölüm haberi gelince arkadaşlar hemen bana başsağlığı dilerdi. Ben de o günün programındaki ünlü ölünün hayatını araştırıp bol acılı bir yazı yazmaya koyulurdum. Sarışın bomba Marilyn Monroe öldüğü zaman, Ses Mecmuası'nda say-

falar değiştirildi. Ben saatlerce yerimden kıpırdamadan Marilyn Monroe'nun otuz yedi yıla sığdırdığı hayat serüvenini çok sevdiğim bir yakınımın hikâyesini anlatır gibi yazmaya koyuldum. Hayat'ın arşivi çok zengindi. Beş on dakikalık bir çalışma sonunda sarışın bombanın bebekliğinden, cesedinin bir sedyeyle evinden çıkarılışına kadar çekilmiş bütün fotoğraflarını ayırdım. Yazı tamamlandığı zaman sayfalar da hazırdı.

1963 yılında ABD Başkanı John F. Kennedy öldürüldüğü zaman Hayat müessesesinde 'olağanüstü hal' ilan edilmişti. Şevket Bey, Hayat Mecmuası'nın o hafta satışa çıkacak sayısı için bir 'Kennedy Eki' hazırlanmasını istemişti. Hepimiz cumartesi sabahı, erkenden yayınevinde toplandık. Arşivden Kennedy ailesiyle ilgili fotoğraf ve yazılar getirtildi. Gerçi ben Ses'te çalışıyordum ama cenaze işlerinden sorumlu yazar olduğum için bu ekin hazırlanmasında en ağır görev bana verilmişti. John Kennedy'nin sekiz sayfalık bir fotoromanı hazırlanacaktı. Fotoğraflar seçildi, sayfalar çizildi ve ben yazıları yazmaya başladım. O akşam geç bir saatte, ekin yazıları tamamlanmıştı. Sıra kapak fotoğrafına gelmişti. Şevket Bey, John Kennedy'nin iki elini çenesinin altında bitiştirmiş, hafifçe gülümseyen fotoğrafını çok beğenmişti. Başka arkadaşlar da eldeki fotoğraflardan birer kapak adayı seçtiler. Sonra oylama yapıldı ve Şevket Bey'in beğendiği fotoğrafın kapak olması kararlaştırıldı. Kennedy eki, çok büyük ilgi gördü. Hayat Mecmuası'nın o sayısı 'yok' sattı. O günlerde ulusça yas tutuyorduk. Radyolarda Rodrigo'nun gitar konçertosunun o unutulmaz melodileri eşliğinde Kennedy suikastının ayrıntıları anlatılıyor, herkes gözyaşları içinde bu programları dinliyordu. İki çocuklu mutlu bir aile reisinin acımasızca öldürülmesi, herkese pek dokunmuştu. Hele Jackie Kennedy'nin cenaze törenindeki görüntüleri, üzüntümüzü bir kat daha artırmıştı. O günlerde bir Amerikan Başkanı'nın öldürülmesinin bizleri neden bu derece üzdüğünü anlayamamıştım. Aslına bakarsanız, bu bilmeceyi hâlâ çözmüş değilim. Daha sonraki yıllarda Kennedyler'in sanıldığı gibi

mutlu bir aile olmadıklarını, John Kennedy'nin gizli kalmış çapkınlıklarını, Jackie Kennedy'nin kaçamaklarını konu alan yüzlerce yazıyı dergi sayfalarına aktaracaktım. Galiba suikastı izleyen saatlerde radyolarda çalınan Rodrigo'nun gitar konçertosu herkesi etkilemişti. Bu suikast, ünlü besteci Rodrigo'nun Türkiye'de tanınıp sevilmesini sağladı diyebilirim. O müthiş konçertonun ölümsüz giriş melodileri uzaklardaki acı veren bir olayı simgeliyordu.

Hollywood'un iki numaralı sarışın bombası Jayne Mansfield'in bir trafik kazasında can verdiğini, tatilden dönerken otobüsün radyosundan öğrendim. İstanbul'a varır varmaz, apar topar derginin yolunu tuttum. Çetin Bey, beni karşısında görünce hiç şaşırmadı. Benim böyle önemli bir olaya ilgisiz kalmayacağımı herhalde biliyordu "Hemen Jayne Mansfield için bir yazı yazmaya başla. Gene sayfa değiştirilecek," dedi. Çetin Bey'in başka bir şey söylemesine gerek yoktu. Hiç zaman kaybetmeden Jayne Mansfield ile ilgili malzemeleri toplayıp işe koyulacaktım ve öyle yaptım.

Ses ve Hayat dergilerinde çalışanların aylık ücretlerinde yeni bir düzenleme yapılması kararlaştırılmıştı. Sezai Solelli, ücretlerimizle ilgili olarak Şevket Rado ve diğer yetkililerle toplantılara katılıyordu. Bir gün Sezai Bey, Çetin Emeç'e, "Senin aylığının da şu kadar artırılmasını önerdim," diye bir açıklama yapınca, danışman ile yazıişleri müdürü arasındaki gizli anlaşmazlık su yüzüne çıkıverdi. Çetin Emeç, "Ücretimle ilgili sorunları ben çözümlerim. Siz benim alacağıma vereceğime karışamazsınız," diye sert bir çıkış yaptı. Sezai Bey böyle bir tepkiyle karşılaşacağını beklemediği için çok şaşırmıştı. Ücret tartışmasından sonra, Sezai Solelli, Ses ile ilişiğini kesti. 'Resimli Roman Dergisi'nin yayın hazırlıklarına başladı.

Çetin Emeç de Sezai Solelli de bu mesleğe gönül vermiş kişilerdi. İkisi de gece gündüz çalışmayı normal yaşam şekli sayıyor-

du. Ama aralarında çok büyük bir görüş farkı vardı. Sezai Solelli, ekip kurmaya çok meraklıydı. Yanında çalışanların hemen hepsini o yetiştirmişti. Sezai Bey, ekibine iş imkânları yaratmak için uğraşır didinirdi ve ekibinde çalışanlara toz kondurmazdı. Hata yapsalar bile bu hataları büyütmez, hatalı kişi ekipteki varlığını sürdürürdü. Ancak aynı Sezai Bey, kendi ekibinden olmayan kişilere pek hayat hakkı tanımazdı. Bu arada onun Türkiye Yayınevi'nde ve daha sonra çalıştığı müesseselerde pek çok eleman yetiştirdiğini, Babıâli'ye yetenekli elemanlar kazandırdığını da belirtmeliyim.

Çetin Emeç'e gelince, o çalışanlarını bir ekip olarak değerlendirmez, kişilerin yaptığı işe bakardı. Hata yapan kişi kim olursa olsun, onun gözünden düşerdi. Çetin Bey'le çalışırken, başarılı olduğunuz sürece onun yanında yer alabilirdiniz. Onun dostlarına, yakınlarına bile ayrıcalık tanıdığını hiç görmedim. Çetin Bey, hata üstüne hata yapan kişilere asla şans tanımazdı. Buna karşılık, kanlı bıçaklı düşmanı da olsanız eğer onun istediği şekilde çalışabiliyorsanız ve yaptığınız işte başarılıysanız, Çetin Bey'den kabul görmeniz çok kolaydı.

Sezai Solelli, Eser Tutel ile birlikte 'Resimli Roman Dergisi'ni hazırlamaya başlayınca, Çetin Bey de rahat bir soluk aldı. Sezai Bey'in kadrolaşma ve kadrosundakilere hükmetme merakı onun huzurunu kaçırıyordu.

Sezai Bey dergiden ayrıldıktan sonra Çetin Bey'in bu kez de Şevket Rado ile sorunlar yaşadığını hissettik. Neler olduğunu hiçbirimiz bilmiyorduk. Bir akşamüstü, Çetin Bey, bombayı patlattı: İki gün sonra askere gidiyordu. Hukuk fakültesinde doktora yapma mazeretiyle askerliği ertelemişti. Fakat doktora çalışmaları yarım kalınca, birisi onun asker kaçağı olduğunu ihbar edivermişti. Kısacası, 'Çetin Emeç'li Ses' günleri sona ermiş oluyordu.

Babıâli malûm, gerçekler hemen su yüzüne çıkmayınca, boşlukları dedikodular doldurur. Hepimiz, Çetin Emeç'in yerine kimin Ses dergisinin başına getirileceğini merak ediyorduk. Bazıla-

rı Sezai Solelli'nin iki dergiyi birlikte yöneteceğini ileri sürüyorlardı. Bazıları ise dışardan bir müdür atanacağı kanısındaydılar ve ikinci tahmin doğru çıktı. Şevket Rado, birkaç gün sonra yanında kumral, uzun boylu, yapılı bir genç adamla dergiye geldi. "Yeni yazıişleri müdürünüz Aysan Tümer," diyerek bizi yeni müdürümüzle tanıştırdı.

Aysan Tümer, Yeşilçam'ı iyi bilen genç gazetecilerden biriydi. Fakat davranışları hepimize çok ters gelmişti. Bazen öğleye kadar ortalıkta görünmüyor, sonra da işler yarım kaldı diye bizi fırçalıyordu. Bir akşamüstü Aysan Tümer, toplantı düzenledi ve bize şöyle bir gözdağı verdi: "İstediğim şekilde çalışmazsanız, hepinizi tepelerim."

Afallamıştık. Ben ortaya çıkıp, "Beni de mi?" diye sorunca Aysan Tümer, hiç duraksamadan "Evet!" diye bağırdı.

Bu inanılmaz olaydan sonra Ses ekibinde çalışmak beni ürkütmüştü. Şansım varmış, yeni müdür dergide yabancı oyuncularla ilgili yazılara yer vermeyeceğini açıkladı ve bayağı rahatladım. Hayat müessesesinde işe yarayan bir elemanın şu veya bu nedenle işine son verilmesi imkânsızdı. Beni de Ses'te çalışmıyorum diye kovmayacaklarından emindim. Bundan sonra aşağı kattaki Hayat Mecmuası'na ayrılan bölümde çalışacaktım. Zaten Hayat'a her hafta malzeme veriyordum. Bundan sonra Hayat kadrosunda olacaktım. Eşyamı toplayıp aşağı kata inerken içimde bir eziklik hissettim. Masamı, kül tablamı, daktilo makinemi özleyecektim. Alışkanlıklarım her zaman benim için büyük bir sorun olmuştur. Ses'ten Hayat'a taşınırken de alışkanlıklarıma olan düşkünlüğüm beni sarsmıştı.

Hayat Mecmuası'nın kadrosu çok daha kalabalıktı. Dergiye sık sık yazı hazırladığım için Hayat ekibinde yabancılık çekmeyecektim. Hikmet Feridun Es'in camekânlı odasının önündeki masa boştu. Oraya yerleşmemi söylediler. Neyse sevgili daktilo makinem de yukardan getirtildi. Sigara tablam ve çöp sepetim de benimle Ses'ten Hayat'a transfer olmuştu. Bu durumda artık sız-

lanmam için bir neden kalmıyordu. Sadun Altuna ve Mazhar Kunt ile çarçabuk kaynaştık. Zaten daha önce de sözünü ettiğim gibi çok neşeli ve esprili bir ağabey olan Mazhar Bey'le tanışıklığım vardı. Benim masamın ilerisinde, Reşat Yanardağ (Reşat Ağabey-'imiz), İhsan Manav (Babıâli'nin en başarılı düzeltmenlerinden biri) sıralanmıştı. Tam karşımda teknik sekreterlerin bölmesi vardı. Hikmet Andaç, Necati Bilgiç ve Şekip Gümüşkanat derginin sayfalarını hazırlıyorlardı.

Sadun Altuna, bir klasik müzik fanatiğiydi. Eşi Leyla Altuna, İstanbul Senfoni Orkestrası'nın solistlerinden biriydi. Kızı da piyano dersleri alıyordu. Sadun Bey'le ayaküstü sohbet ederken onun bir Wagner hayranı olduğunu öğrendim. Sadun Altuna da benimle klasik batı müziği tartışmaları yapabileceğini anlayınca, dost olduk. Hayat ekibiyle kaynaşmam bir gün bile sürmedi. Boş kaldığımız zamanlar müzik, tiyatro, sinema ve Babıâli dedikodularını konuşurduk. Hayat Mecmuası'nda yazarlar, çizerler ve muhabirler camlı bölmelerle ayrılan yerlerde çalışıyorlardı. Biz bu bölmelere kendi aramızda 'kavanoz' adını vermiştik. Herkes gününü kendi kavanozunda geçirirdi ama sürekli birbirimizle şakalaşırdık.

Hikmet Feridun Bey yerine göre çekindiğim, büyük saygı duyduğum bir büyüğümdü, ama yerine göre de duygularımı düşüncelerimi paylaştığım gerçek bir dosttu. Sürekli kalkanbalığı hikâyemi hatırlatıp, mutfak maceralarımı dilinden düşürmezdi.

Hayat Mecmuası'nın sayfalarını düzenleyen Müdür Sekreter (bugünkü adıyla görsel yönetmen) Hikmet Andaç, Güzel Sanatlar Akademisi'nin iç mimarlık bölümünden mezundu. Resim yapardı. Çok titiz, biraz da çabuk öfkelenen biriydi ve temiz hava takıntısıyla ün yapmıştı. Masasının hemen arkasında manivelalı bir pencere vardı. Kışın en soğuk günlerinde eli ikide bir pencerenin manivelasına gider, camı açardı. Biz soğuktan titrerken, o hiç üşenmeden, temiz havanın sağlıklı yaşamak için ne kadar gerekli olduğunu tekrar tekrar anlatırdı. Çok çabuk öfkelendiği için onu

kızdırmayalım diye soğuktan titremeyi göze alırdık. Necati Bilgiç aslında spor yazarıydı ve koyu Fenerliydi. Hikmet Andaç ile anlaştıkları tek ortak nokta da buydu. Şekip Gümüşkanat ise, son derece uysal ve çalışkan bir genç arkadaştı. Hikmet Andaç'ın öğrencisi olduğunu hiç aklından çıkarmaz, ona karşı her zaman çok saygılı olmaya özen gösterirdi. Çetin Bey, Ses'ten ayrılınca, Erdoğan Sevgin, Ses'e transfer olmuştu. Oyuncaklı, değişik sayfalar çizmeye pek meraklı olduğu için, bu dergide çalışması isabetliydi. Üstelik Sezai Bey'in öğrencisiydi ve tabii Yeşilçam'ı iyi tanıyordu.

Önceleri Hayat'taki dergisinde görevim, haftalık tefrika, fal, yabancı dergilerden çeviri ve dergide yayımlanan ilanları kontrol etmekten ibaretti. Hayat'ın arşivini düzenleyen Nezahat Terzioğlu işi bırakınca, eski hatamı düzeltmek amacıyla Şevket Bey'e, bir öneride bulundum. Bana bir masa daha verilebilirse, arşivin düzenlenmesini üstlenecektim. Şevket Rado benim kütüphanecilik dönemimde arşivde çalışmak konusuna gösterdiğim tepkiyi unutmuş muydu? Hiç sanmam. Ama bu teklif hoşuna gitti ve ben o günden sonra sabahları bir saat daha erken gelip arşivi düzenlemeye başladım.

Reşat Ağabey (Yanardağ) son derece saygılı, çalışkan ve tonton bir ağabeydi. Yeni Sabah Gazetesi'nin yayın müdürü olduğu dönemde titizliğiyle ün yapmıştı. Kendisi de o günlerden söz ederken "Ben çok sert, disiplin tutkunu bir yöneticiydim. Yanımda çalışanlara dünyayı zindan ederdim," diyerek geçmişini örten kapıyı hafifçe aralamıştı. Reşat Ağabey'i sert, acımasız bir yönetici olarak düşünemiyordum. Çevresindekilere karşı aşırı derecede saygılıydı. Yazışleri müdürlüğü yaptıktan sonra sıradan bir düzeltmen olarak çalışması bana acı vermişti. Reşat Ağabey bir gün bana şöyle bir nasihatte bulundu: "Bak kızım, sakın ola ki, Babıâli'de yöneticilik yapmaya kalkışma. Bu meslekte fazla yükselirsen rakiplerin çoğalır, senin yerine göz dikenlerin kurbanı olursun. Zamanla yaşlandığını düşünürler, yerine daha genç birini ata-

mak isterler. Oysa yazı yazana her zaman kapılar açıktır. Kendinden ödün vermeden çalışma hayatını dilediğin sürece devam ettirirsin. Yazıişleri müdürü olmak iyi hoş da, sonra düzeltmen durumuna düşmek hiç de iç açıcı değil."

Reşat ağabey, benim için ikinci bir baba olmuştu. Masalarımız birbirine çok yakındı. Bu nedenle fırsat buldukça dertleşirdik. Reşat Bey'in o nasihatı kulaklarıma küpe oldu. Gazetecilik hayatımda hiçbir zaman şefliğe, yöneticiliğe özenmedim ve aldığım bu tür teklifleri hep geri çevirdim. Birkaç kez, gerçekten bana güzel imkânlar sunulmak istendi. Fakat tam o tekliflerin cazibesine kapılmak üzereyken, Reşat Ağabey'in hayali gözlerimin önünde canlandı ve beni tatlı tatlı uyaran sesi kulaklarımda çınladı. Birlikte çalıştığım arkadaşlarımın hemen hepsi zamanla muhabirlik, sekreterlik günlerini geride bırakıp yönetici oldular. Ben ise yıllar yılı statümü hiç değiştirmedim. Belki eski arkadaşlar arasında yükselmedim diye beni küçümseyenler ya da beni şanssızlıkla veya beceriksizlikle suçlayanlar olmuştur. Fakat hiçbir zaman aşağılık duygusuna kapılmadım. Ben sadece yazı yazmak istiyordum. Yöneticiliğe heveslenip de kendimi amansız bir mücadelenin ortasında bulmaktan kaçındım. Çeviri, derleme, röportaj derken zaten günlerim dopdolu geçmeye başlamıştı. Babıâli'de yeni düşmanlar kazanmaya hiç niyetim yoktu. Ayrıca Reşat Ağabey'in sözleri beni çok etkilemişti

Hayat Mecmuası'nda yazılar çeviri ağırlıklıydı. *Tifdruk* baskı sistemi, haftalık olayları günü gününe dergiye yansıtmaya imkân vermiyordu. Bu nedenle çeviri olmayan yazılarda aktüalite takip edilemiyordu. Derginin orta sayfalarında her hafta ünlü bir ressamın tablolarından birinin posteri yer alırdı. Bu fotoğrafları çerçeveletip evlerinin duvarlarını süsleyen pek çok kişi tanıdım. Bazen tabloların yerini futbol takımlarının posterleri alırdı. Hayat Mecmuası'nın yayımladığı posterlerin pek çoğu yakın zamanlara kadar otobüslerin, minibüslerin arka camlarını süsledi. Dergide en

fazla ilgi gören köşe, Şevket Rado'nun 'Sohbetler' köşesiydi. Kadınlara yönelik bu yazılar çok beğeniliyordu. Şevket Rado'nun ayrıca bir de 'Okur' köşesi vardı. Okurlardan gelen mektuplara bu köşede cevap verirdi. Şevket Rado, ilk bakışta, soğuk, insanlarla pek ilgisi olmayan, düşünce ve duygularını herkesten gizleyen biri izlenimini yaratırdı, ama aslında insanları çok iyi tanıyan, hoşsohbet, duygulu bir yöneticiydi. Böbreklerinde kısa aralıklarla taş oluştuğu için, ikide bir ameliyat masasına yatardı. Şevket Bey, ameliyata gitmeden önce mutlaka herkesle vedalaşır, sanki ameliyat masasından hiç kalkmayacakmış gibi bizlerle helalleşirdi. Ameliyat dönüşünde ise büyük bir neşe içinde gelir, hepimize hatır sorardı.

Selçuk Başar'ın babası Zeki Başar da Hayat kadrosuna harita ressamı göreviyle katılmıştı. Zeki Bey, müzik dünyasının sevilen müzisyenleri Başar kardeşlerin babasıydı. Emekliye ayrıldıktan sonra oyalanmak için Hayat Mecmuası'nda çalışmaya başlamıştı. Yaşlı babanın iki cümlesinden biri mutlaka oğullarıyla ilgili olurdu. Onları yere göğe koyamazdı.

Zeki Bey, öğle yemeklerinden sonra tıpkı Şevket Bey gibi, mutlaka bir süre şekerleme yapardı. Ancak Şevket Bey odasına çekilir, kapısını kapatıp uyurdu da, Zeki Bey'in böyle bir şansı yoktu. O da masasının başında, pertavsızını sol eline alıp bantlar, sağ eline de kalemini alır ve öylece uyurdu. Bir gün, öğleden sonra Zeki Bey'in uyku saatinde Şevket Bey'in yazılışlerine geleceği tuttu. Bizler, Şevket Bey'in Zeki Bey'e yaklaştığını görünce hemen yaşlı dostumuzu uyandırmak istedik. Şevket Bey, anında bize engel oldu. İşaret parmağını ağzına götürerek susmamızı işaret etti. Sonra da "Sakın Zeki Bey'i rahatsız etmeyin, bırakın dinlensin," dedi. Zeki Bey uyandıktan sonra salonda bir kahkaha tufanı koptu tabii, zavallı yaşlı dostumuza, Şevket Bey'in çok kızdığını ve işine son vermeyi düşündüğünü söyledik. Önce bize inanır gibi oldu, sonra şaka yaptığımızı anladı.

Derginin muhabir kadrosu giderek zayıflıyordu. Cumhuriyet

Gazetesi'nin yazıişleri müdürlerinden Soner Girgin'in eşi Ayşe Şenel Girgin göreve başladığı zaman, muhabir kadrosundaki gazeteci sayısı üçe inmişti. Ayşe Şenel, dost canlısı, neşeli ve çalışkan bir arkadaştı. İki çocuğunun her işiyle meşgul olmanın dışında, evinin tüm sorumluluğu da onun omuzlarındaydı. Bir sabah Ayşe Şenel'in büyük bir naylon torbayla geldiğini gördüm. Torbada tencereye benzer büyücek bir kap olduğu hemen fark ediliyordu. Ayşe'ye soru sormaktan çekindim. Ben de masamın başına geçip çalışmaya koyuldum. Öğle tatilinde arşivi düzenlediğim için dışarıda yemek yemiyordum. Arkadaşlar birer ikişer, salondan ayrıldılar. Ayşe ile ikimiz yalnız kalmıştık. Arkadaşımın yanına gittiğim zaman gördüğüm manzara karşısında nutkum tutuldu. Ayşe, masasının üzerine bir örtü yaymış, oldukça büyük bir tencereyi masaya koymuştu. Yan tarafta duran naylon torba taze fasulyeyle doluydu. Ayşe'cik, torbadan aldığı fasulyeleri ayıklayıp tencereye atıyordu. Benim şaşırdığımı görünce hemen bir açıklama yaptı:

"Azize'ciğim, öğle tatilinde boş oturacağıma sebze ayıklıyorum. Akşam eve gidince, hemen ateşe koyup pişiriyorum. Böylece yemek hazırlama işi yarı yarıya kolaylaşmış oluyor. Senin de evinde yemek bekleyen iki çocuğun olsa, benim gibi yapardın."

Ayşe haklıydı. Evli ve çocuklu bir çalışan kadının bir dakikası bile boş geçemezdi. Hem evde hem de işyerinde aynı tempoyla çalışmak zorundaydı. Biz çalışan kadınların ortak derdi, dinlenmek için bile zaman bulmakta zorlanmamız değil mi? Bugünün genç hanımları belki Ayşe Şenel kadar yorulmuyorlar. Belki eşleri de onlara yardım ediyor. Teknoloji mutfaklara yerleştikten sonra ev işleri kolaylaştı. Ama 60'lı yılların Türkiye'sinde çalışan kadınların yaşam koşulları çok ağırdı.

Çetin Emeç, yedek subay okulundaki eğitimini tamamlamış ve istihbarat subayı olarak İstanbul'a atanmıştı. Artık akşam saatlerinde dergiye gelip çalışıyordu. Askerlik faslı bitince, Çetin Bey,

Hayat Mecmuası'nın yazışleri müdürü oldu. Sadun Altuna'nın görevinden ayrılması, dergide boşluk yaratmıştı. Çetin Bey, Hayat Mecmuası'nı Hikmet Feridun Bey'le birlikte yönetecekti.

Yeni müdürümüzün işe başladığı gün yanına gidip, "Siz yokken derginin arşiviyle ilgilenmeye başladım," dedim, "bu ikili çalışmanın bir sakıncası var mı?"

Çetin Bey, "Bilmiyorum, Azize Hanım," diye karşılık verdi. "Bakalım bir süre böyle devam et. Bir aksama olursa, o zaman düşünürüz."

Doğrusu biraz bozulmuştum. Çetin Bey'den, "Aman çok iyi. Bu uygulamanın bence hiçbir sakıncası yok," demesini bekliyordum. Fakat Çetin Bey, her zamanki gibi, dostluğu, arkadaşlığı onuncu plana itip katı bir tutum içine girmişti. Neyse herhangi bir sorun çıkmadan arşivciliğe devam ettim.

Çetin Bey'in odası, Hikmet Feridun Bey'in odasının yanındaydı ve bu odayı Mazhar Bey'le paylaşıyordu. Mazhar Bey, Çetin Bey'e yardımcı olabilmek için elinden geleni yapıyordu, ama o sıralar eskisi gibi neşeli değildi nedense; hepimizi güldüren fıkralarını esprilerini birdenbire unutuvermişti. Dahası sık sık hastalanıp evine gidiyordu. Dergiye roman tercüme ettiği için de işi aksatması Çetin Bey'i öfkelendirmeye başlamıştı. İşin kötüsü Mazhar Bey'in durumu düzelecek yerde giderek daha kötüleşiyordu. Çetin Bey, bir gün büyük bir öfkeyle yanıma geldi. Elindeki kâğıtları masamın üzerine fırlattı: "Mazhar Bey'in bu yazısından hiçbir şey anlamadım. Siz bakıverin. Olmazsa yeniden yazılsın," dedi.

O gün Mazhar Bey'in yazısı beni de çok şaşırttı. Cümleler yarım bırakılmıştı. Gerçekten yazılanlardan bir şey anlamaya imkân yoktu.

Bu olaydan on beş gün kadar sonra Mazhar Bey'in nefrit olduğunu öğrendik. Zavallı dostumuz evinde ölümle pençeleşiyordu. Çetin Bey gerçeği öğrenince çok üzüldü ve büyük vicdan azabı çekti. Mazhar Bey'i kaybettiğimiz zaman da üzüntüsünden kah-

roldu. O günden sonra çalışma arkadaşlarının sağlık sorunlarıyla yakından ilgilenmeye başladı. Nezle olanı dinlenmesi için evine gönderdi. Hasta arkadaşlarının doktor, hastane sorunlarıyla ilgilendi.

Mazhar Bey'in yeri bir süre boş kaldı. Derken günün birinde Hürriyet'in yazıişleri müdürlerinden Selçuk Çandarlı, Mazhar Bey'in masasına yerleşti.

Selçuk Çandarlı'nın Hürriyet Gazetesi'nden ayrılışının şaşırtıcı bir öyküsü var. Selçuk Çandarlı ve iki arkadaşı Babıâli tarihinde bir ilk ve sonu gerçekleştirmişlerdi. Gazetenin gece ekibinde yazıişleri müdürü görevini yapan Selçuk Çandarlı ile iki arka-

daşı, patron Erol Simavi'nin davranışlarından, gazetedeki tutumundan şikâyetçiydiler. Bir gün kafa kafaya verip müthiş bir plan hazırladılar. Erol Simavi'yi anlatan bir yazıyı "Bu gazetenin patronu" başlığı altında birinci sayfada yayımlayacaklardı. Üç kafadar yazıyı birlikte hazırladıktan sonra sıra yayın gününü seçmeye geldi. Olay gecesi üç arkadaş, yardımcılarını erkenden evlerine gönderdiler. Ertesi sabah Hürriyet Gazetesi'nin birinci sayfasında Erol Simavi'nin büyük bir fotoğrafıyla birlikte o yazı yer alıyordu. Tabii, Selçuk Çandarlı da diğer arkadaşları da ertesi gün gazeteye uğramadılar. Bu olay Babıâli'de büyük şaşkınlık yaratmıştı. Selçuk Bey, Hayat Mecmuası'nda göreve başladığı gün, bu olayı gülerek anlattı bize. Aslında Selçuk Bey, çevresinde olup bitenlere pek fazla tepki gösteren biri değildi, ama anladığım kadarıyla arkadaşlarını kırmak istememiş ve kendini bu oyunun içinde bulmuştu.

Selçuk Çandarlı, Hikmet Feridun Es ve Çetin Emeç, çok iyi anlaşan bir üçlü yönetim kurmakta gecikmediler. Hikmet Feridun Bey, Çetin Bey için bir öğretmen ve bir ağabeydi. Fakat dünyanın en alıngan kişilerinden biri olduğu için zaman zaman Çetin Bey'e de Selçuk Bey'e de öfkelenip küsüyordu. Doğrusu bir çocuktan farkı yoktu. Hikmet Feridun Bey'in Çetin Bey'e küstüğü zamanlar, ben arada kalıyordum. İkisi de birbirlerine hitap etmek iste-

mezler, beni araya koyup "Azize Hanım, lütfen Çetin Bey'e söyleyin, şunu şöyle şöyle yapsın," derdi. Ya da Çetin Bey, "Azize Hanım, Feridun Bey'e söyleyin, falan filan olay şöyle değil böyle," diye bilgi verirdi. O güne kadar hiç kimseyle dargınlık yaşamadığım için iki müdürün çocuksu davranışları beni çok şaşırtıyordu. Selçuk Bey de bu gereksiz dargınlıkları komik bulur, ben dargınlara laf yetiştirmeye çalışırken o kıs kıs gülerdi.

Biz arkadaşlar kendi aramızda, müdürlere isim takmıştık. Şevket Rado 'eniştemiz'di, Hikmet Feridun ise 'amcamız'. Çetin Bey bir gün bana yarı şaka yarı ciddi, "Valla size gıpta ediyorum," dedi. "Oh, ne iyi. Bir enişteniz bir de amcanız var. Peki ben neyiniz oluyorum?"

Hiç düşünmeden cevap verdim: "Siz de kuzensiniz."

Yıllar yılı arkadaşlarla aramızda enişte, amca, kuzen, ağabey muhabbeti devam etti. Selçuk Bey, espri yapmaya, şakalaşmaya dünden hazırdı. Çetin Bey de o zamanlar, sonraki yıllarda olduğu kadar hırçın ve öfkeli değildi.

Hayat Mecmuası'nın önemli özelliklerinden biri de Paris'ten gönderilen moda fotoğraflarını yayımlamasıydı. Şevket Bey'in baldızı Gülgün Üstündağ, aynı zamanda derginin Paris muhabiriydi. Ünlü modaevleriyle anlaşma yapmıştı, bize her hafta moda fotoğrafları gönderiyordu. Mevsim başlarında Paris'te defileler birbirini izlerken Hayat Mecmuası'nda da bu defilelerde yer alacak modellerin fotoğrafları yayımlanırdı. Çetin Bey, moda sayfalarıyla benim ilgilenmemi isteyince, bu fikre karşı çıktım. "Benim giyimle, modayla hiç ilgim yok. Yanlış bir şey yazarsam kötü olur," dedim, ama Çetin Bey kararını vermişti. O günden sonra Paris'ten gelen moda fotoğraflarına uygun yazılar yazmaya başladım. Bir süre sonra da kadın okurlar için bilgiler içeren bir sayfa hazırlamamı istediler. Doğrusu o işi yapmaya da pek gönüllü değildim, ama itiraz hakkım yoktu. Moda ve kadın sayfalarını hazırlamak benim için yeni bir eğitim oldu. Kadın okurlara nasıl hitap etmem gerektiğini öğrendim ve ne yalan söyleyeyim, bu işi

çok sevdim. Kadın sayfasındaki yemek tarifi bölümü, Hikmet Feridun Bey ile Selçuk Bey'in bana takılmaları için yeni bir fırsat yaratmıştı.

1968 yılına kadar günlerimiz gelecek korkusu duymadan çalışmayı eğlenceye dönüştürerek geçti. İngiltere Kraliçesi'nin biricik kızının düğün hazırlıkları yapılırken, Şevket Bey bu düğünü herkesten önce yayımlayabilmenin yollarını arıyordu. Haftalık bir İngiliz dergisinde düğün provasının ayrıntılarını okuyunca, bir öneride bulundum: "Bu yazıdan yararlanıp düğünün hikâyesini yazalım." Çetin Bey, fikrimi beğendi. Düğün fotoğrafları elimize geçtiği zaman, düğün yazısı çoktan hazırdı. Hemen o hafta Prenses Anne'in düğünü tüm ayrıntılarıyla Hayat Mecmuası'nda yayımlandı. Ve tabii gene Londra'dan bana azar yağdı. Edibe Dolu Hanım, bu işe pek öfkelenmişti. O düğün yazısını göndermeden biz (özellikle ben) düğünü anlatmaya nasıl cesaret edebilmiştim. Şevket Bey bu kez beni sorguya çekmedi. Olay tatlıya bağlandı.

1968 yılı hiç de iyi başlamamıştı. Sanırım mart ayının başlarında, Hikmet Feridun Bey bir Avrupa gezisinden döndüğünde son derece endişeli görünüyor, sürekli, "Çocuklar, Yunanistan'da ve Paris'te gençlik ayaklanıyor. Avrupa'daki öğrenci olayları bize de sıçrarsa halimiz ne olur bilemem," diyordu.

Hikmet Feridun Bey'in endişelenmekte haklı olduğunu çok geçmeden anlayacaktık. Önce Ankara'da sonra da İstanbul'da olaylar başlamıştı. Artık öğle tatillerinde rahatça yumurtacıya, kebapçıya, muhallebiciye gidemiyorduk. Çünkü günün her saatinde sokaklarda olay vardı. Bir gün, arkadaşlarla Çemberlitaş'taki Piyer Loti Muhallebicisi'ne gitmek gafletinde bulunduk. Biz içeri girerken Çemberlitaş'ta kıyamet kopuyordu. Kaldırım kenarlarına bırakılmış arabaların camları kırılmış, lastikleri indirilmişti. Korku içinde yemeğimizi yerken, muhallebicinin kapısı büyük bir hızla açıldı, içeriye kalabalık bir polis grubu daldı. Hepsinin ellerinde kalkanları vardı. Taşlı sopalı öğrencilerden korunmak için muhallebiciye sığınmışlardı, ama gençlerin taşlarla po-

lislere saldırmaları uzun sürmedi. Yanı başımda çorba içen bir kadının başına çarpan taşla yaralanıp kanlar içinde yere yuvarlandığını görünce çok korktum. Oradan bin bir güçlükle çıkıp, hemen dergiye döndük. O günden sonra da işe gidip gelmek büyük bir sorun oldu. Olaylara karışmasanız da etkilenmemeniz ve hatta zarar görmemeniz mümkün değildi.

SEKİZ

Altın Kitaplar

Hayat Mecmuası'nda, elimin mürekkebiyle kadın işlerine karışmıştım, ama dergide geçirdiğim saatlerin dışında da boş durmuyordum. Roman çevirisi yapmak benim için büyük bir tutku olmuştu. Babıâli serüvenimin her aşamasında kitap çevirileri çok önemli bir yer tuttu. Altın Kitaplar Yayınevi'yle ilişkim, yıllar boyu devam etti. Doğrusunu söylemek gerekirse Altın Kitaplar, çeviri roman dalında bir çığır açtı ve pek çok çevirmenle yazarı kitap piyasasına tanıttı. Küçücük, dükkândan bozma bir odada kurulan yayınevi zamanla Babıâli'nin en saygın yayınevlerinden biri haline geldi. Bu müessese benim için de ikinci bir evden farksızdı. İşte bu nedenle Hayat Mecmuası ve sonrasının anılarına ara verip size Altın Kitaplar'ı anlatmak istiyorum. Bu nedenle de anıların sayfalarını geri çevirip tekrar 60'lı yıllara dönüyorum.

Altın Kitaplar Yayınevi'ni, daha önce de açıkladığım gibi Sezai Solelli kurmuştu. Yayınevinin çıkardığı ilk kitaplardan birini ben çevirmiştim. Daha sonra Sezai Solelli, Hayat Ansiklopedisi'nin yayın yönetmenliğini üstlenince, Altın Kitaplar Yayınevi de el değiştirdi ve matbaa sahibi Aziz Bozkurt tarafından satın alındı. Yayınevinin başına önce Selami Yurdatap'ın büyük oğlu Kad-

ri Yurdatap getirildi. Kadri, benim Akbaba günlerinden tanıdığım arkadaşlardan biriydi. Babası Selami Münir Yurdatap benim magazin öğretmenimdi. Bu nedenle Altın Kitaplar'a çeviri yapmak istemiştim. Kadri ile görüştük. Kadri Yurdatap, sinemaya ve filmciliğe pek meraklı olduğu için filmi çekilmiş romanları yayımlamak istiyordu, ama yayınevinin geleceğinin hiç de parlak olmadığını anlamak için uzun uzadıya araştırma yapmaya gerek yoktu. Kadri bu işi Aziz Bey'e duyduğu saygıdan ötürü kabul etmişti. Bir süre sonra Kadri Yurdatap'ın Altın Kitaplar'dan ayrıldığını öğrendim. Aziz Bozkurt, yayınevini, eşinin kardeşi (ve uzaktan kendisinin de akrabası olan) Dr. Turhan Bozkurt'a emanet etmişti. Kadri ile Dr. Turhan Bozkurt, tıp fakültesinden arkadaştılar. Kadri, tıp fakültesinde öğrenimini yarım bırakmıştı. Dr. Turhan Bozkurt'un ise iyi bir dahiliye uzmanı olduğu söyleniyordu. Başarılı bir tıp doktorunun Babıâli'de ne yapacağını doğrusu çok merak etmiştim. Kadri bana, gidip Doktor'la tanışmamı söyleyince, hiç zaman kaybetmedim. Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul Lisesi'nin tam karşısındaki sokakta, Yeşil Direk semtinin girişinde bir dükkândı. Dükkânın bir köşesine bir masa yerleştirilmişti. Kapıdan içeri girdiğimde, masanın başında oturan lacivert takım elbiseli, koyu kırmızı kravatlı, kumral, açık renk gözlü genç bir adam ayağa kalktı. Yüzünde insana güven veren bir gülümseme vardı. Loş dükkânda kendime bir sandalye bulup, Doktor Bey'in karşısına oturdum. Masanın üzerinde duran doktor çantasına gözlerim takılmıştı. Turhan Bey, benim merakımı hemen fark etmiş olacaktı ki, gülerek:

"Ben her şeyden önce bir doktorum. Alet çantamı yanıma almadan sokağa çıkmam. Siz de herhalde kalemsiz kâğıtsız sokağa çıkmazsınız," dedi. Birden bu doktor yayıncıya kanım ısınmıştı.

Turhan Bey, orada rahat görüşemeyeceğimizi söyleyip, "Muzaffer'e gidip bir şeyler yiyelim. Orada rahat rahat konuşuruz," dedi.

Kebapçı Muzaffer, Babıâli çalışanlarının ve hatta patronları-

nın uğrak yeriydi. O gün kebaplarımızı yiyip ayranlarımızı yudumlarken kitaplardan, yazarlardan konuşmaya başladık.

Doktor Turhan Bey, çok açık sözlüydü. "Ben Babıâli'nin yabancısı sayılırım. Ama Altın Kitaplar Yayınevi'ni geliştirmeye kararlıyım. Sizler de bana yardım ederseniz bu işin üstesinden geliriz," diyordu.

Kebapların üstüne kahve ve sigaralarımızı içerken Babıâli'de yıllar yılı sürecek bir dostluğun başladığına inanmıştım. Sezgilerim beni yanıltmadı.

Doktor Turhan Bozkurt, Doğan Hızlan'dan da yardım istemişti. Doğan'la daha önceleri edebiyat matinelerinde karşılaşmıştık ama birbirimizi tanımıyorduk. O günlerde Doğan Hızlan zamanını o dükkândan bozma yayınevinde geçiriyordu. Doktor, çevirmenliği meslek edinmiş kişilerle temasa geçmiş ve çeviri piyasasının tanınmış isimlerini yayınevine bağlamak için elinden geleni yapmıştı. Doktorun açık sözlülüğü ve içtenliği kısa bir süre sonra etkisini göstermeye başladı.

Yayınevi, genç doktorun yönetiminde çok hızlı bir tempoyla faaliyete geçti. Yeni yönetici, bilmediği konuları çevresindekilere sorup öğrenmeye çok hevesliydi ve sorunları dostlukla çözmekten yanaydı. Kitapların bir an önce satışa sunulabilmesi için bazı geceler yardımcılarıyla birlikte o dükkânda sabahlıyor, kitap formalarını toplayıp mücellitlik de yapıyordu.

Kitap dünyasında Altın Kitaplar'ın adı sıkça geçmeye başladığı sıralarda yayınevinin adresi değişti. Biraz daha ilerdeki Nebioğlu Han'ın bir katı artık Altın Kitaplar'a aitti.

Doktor Turhan Bozkurt, doktor çantasını yanında taşımaktan hiç vazgeçmedi. Yayınevinde biri ateşlenip hastalansa, doktor kitapları unutup hemen hastanın yanına gider, muayenesini tamamlayıp reçetesini yazardı. Zamanla doktor hepimizin aile doktoru oldu. Kimi zaman kendisi tedavimizi üstlendi, kimi zaman da bizleri sorunumuzla ilgilenecek doktor arkadaşlarına yönlendirdi. Kısacası Altın Kitaplar Yayınevi biz çevirmenler için bir dergâh olmuştu.

Doktoru kızdırmak asla mümkün olmazdı. Ona kötülük yapmaya çalışanlar hatırlatıldığında, gayet samimi bir tavırla, "O da bir kardeşimiz. Mazur görmek gerekir," diye, konuyu kapatırdı.

'Kardeşimiz' sözü, doktorun en sık kullandığı sözcüklerden biriydi (hâlâ da öyle). Doktor, sıcakkanlılığı, dostça yaklaşımları sayesinde kısa zamanda geniş bir dost çevresi edindi.

Nebioğlu Hanı'ndaki yayınevinde, Doktor'un mütevazı çalışma odası, haftanın bazı günlerinde bir yemekli toplantı mekânı olurdu. Doktor onu ziyarete gelen herkese köfte, piyaz ve ayran ısmarlardı. O köftelerin (hanın karşısındaki köfteciden getirtiliyordu) lezzetini hiç unutamadım.

Doktor bizlerle görüşmek istediği zaman telefonu açar, "Bugün köfteye bekliyorum," derdi. O köfte günlerinde yayımlanması planlanan kitapları tartışırdık. Doktorun bir adeti vardı. Telif ajanslarından okunmak üzere gönderilen kitapları bize verirdi, biz de okuyup yıldız işaretleriyle değerlendirme yapardık.

Altın Kitaplar Yayınevi'nde haftada iki, bazen üç kez düzenlenen köfte-piyaz toplantıları, yayın politikasının belirlenmesi açısından önemliydi. Gönül ve Gülten Suveren kardeşler, Özay Süsoy (Yener Süsoy'la akrabalığı yok), Leyla Soykut, Meral Gaspıralı gibi 60'lı yılların tanınmış çevirmenleri, Doktor Turhan Bozkurt'un kadrosunda yer alıyordu. Ben de o dönemin isim yapmış çevirmenlerini köfte-piyaz toplantılarında tanıdım. Önceleri kadın çevirmenler çoğunluktaydı. Ama zamanla erkek meslektaşlarımız da ekibe katıldılar. Doğan Hızlan, Doktor'un en güvendiği arkadaşlarından biriydi. İkide bir köstekli saatini çıkarıp ona bakarak yaptığı konuşmaları hepimiz büyük bir zevkle dinlerdik. Babıâli'de olup bitenleri çok tatlı bir üslupla anlatırdı.

Gönül ve Gülten Suveren kardeşler, bana göre aşırı sayılan makyajları ve çok göz alıcı kıyafetleriyle dikkatimi çekmişti. Suveren kardeşlerin küçüğü Gülten Suveren, bir süre Amerika'da kalmıştı. O, daha çok gerilim romanlarını seviyordu. Gönül Suveren ise duygusal aşk romanlarını ve klasik romanları çevirmeyi

tercih ediyordu. İki kardeş görüntülerinin aksine son derece muhafazakârdılar. Aynı mesleği seçen iki kardeşin birbiriyle bu derece uyumlu olabilmesine herkes gibi ben de şaşıyordum.

Suveren kardeşler, bir çeviri fabrikası gibi çalışıyorlardı. Türkçeleştirilmek üzere onlara teslim edilen bir kitabın en geç yirmi gün içinde yayınevine teslim edilmesi şaşırtıcıydı. Suveren kardeşlerin bu hızlı çalışma temposu, Babıâli'de dedikodu çarklarını döndürmeye başlamıştı. İki kardeşin evlerinde başka yardımcılarla birlikte çalıştıkları benim de kulağıma gelmişti. Fakat bu iki meslektaşımı yakından tanıyınca, o söylentilere inanmak bir yana kulak verdiğim için kendimden utandım. Suveren kardeşler, evlerinde çok sevdikleri anneleriyle son derece disiplinli bir hayat sürüyorlardı. İki kardeşin ayrı ayrı çalışma odaları vardı ve neredeyse günün yirmi dört saatini odalarında çok hızlı bir tempoyla çalışarak geçiriyorlardı.

Suveren kardeşler milliyetçi ve dindardılar. Bir tarihte Harold Robbins'in 'Fedai' adıyla yayımlanan 'Pirate' isimli romanının Türkçe'ye çevrilmesi gündeme gelmişti. Suudi Arabistanlı silah tüccarı Adnan Kaşıkçı'nın yaşamöyküsünden esinlenilerek yazılan kitabı ben okuduğum zaman çok beğendim. Harold Robbins, romanına kurandan ayetler de eklemişti. Gerçekten çok sürükleyici ve iyi yazılmış bir romandı. Ben kitabı okuduktan sonra büyük bir heyecanla 4 yıldız vermiştim. Ancak bir hafta sonra Turhan Bozkurt, "Sen bu romanı pek beğenmişsin ama Gönül de Gülten de Türkçe'ye çevrilmesinin doğru olmayacağını söylüyorlar. Romanda Yahudi propagandası varmış," dedi.

Birdenbire bu romanın bir numaralı savunucusu kesilmiştim. Doktor'a, "Ben sorumluluğu alıyorum. İstersen çevirisini de ben yapayım. Kitap satmazsa, bana dilediğin cezayı verebilirsin," dedim.

Doktor o her zamanki uysallığı ve sevecenliğiyle "Sen bizim kardeşimizsin. Ceza vermek de ne demek oluyor. Madem bu kitabı çok beğendin, öyleyse bir an önce çeviriye başla. Eğer kitap

satmazsa da önemi yok. Bir kardeşimizin isteğini yerine getirmiş oluruz," karşılığını verdi.

Türkçe'de o roman kısa sürede yanılmıyorsam dört beş baskı yaptı. Önsezilerim beni yanıltmamıştı. Romanı Türkçe'ye çevirirken çok da titiz bir çalışma yapmıştım. Evde Türkçe Kuran varken bir de İngilizcesi'ni edindim. Romanda yer alan ayetlerin Türkçelerini inceledim. Amerikalı romancı Harold Robbins, İslam dini ve Ortadoğu konularında en küçük bir hataya yer vermemeye dikkat etmişti. Hıristiyanların 'Tanrı'sı, Müslümanların ise 'Allah'ı olduğunu okurlarına belirtmişti. Romanda Müslüman çevrelerle ilgili bölümlerde hep Allah sözcüğü kullanılmıştı. 'Fedai'nin büyük ilgi görmesi, Suveren kardeşlerin kitap hakkındaki görüşlerini asla değiştirmedi.

Doktor Turhan Bozkurt, yayımlanacak kitapları seçerken tam bir doktor titizliğiyle her ayrıntıyı inceleyip kararını öyle veriyordu ve o günlerde Altın Kitaplar, kitap piyasasının en önde gelen yayınevlerinden biri olmuştu. İlk bakışta kitap yayını, gazeteciliğin yanında ağır tempolu bir çalışma gibi görülebilir. Fakat o dönemde durum çok farklıydı. Bizler sanki günlük gazetelere iş yetiştirir gibi çalışıyorduk. Kitap piyasasında güncelliği takip etmek zorundaydık. Örneğin Nobel Edebiyat Ödülleri bizim için çok önemliydi. Her yıl aday yazarların adları açıklanınca biz de yoğun bir çalışma başlatırdık. Nobel'i kazanma ihtimali en yüksek olan yazarın eserleri incelenir, yarışa başlama işaretini bekleyen atletlerden farkımız olmazdı. Edebiyat ödülünü kazanan yazarın adı açıklanır açıklanmaz, elde hazır tutulan romanının çevirisi başlardı. Nobel kazanan kitabı en erken satışa sunabilen yayınevi kazançlı çıkardı. Bu nedenle, ne yazık ki sağlıksız bir yöntem uygulanıyordu. Doktor, Nobel kazanan yazarın kitabının çevirisini birkaç kişi arasında paylaştırmak zorundaydı. Daha sonra bu çeviriler tek elde toplanır gerekli düzeltmeler yapılırdı. Örneğin Soljenitzin'in 'Kanser Koğuşları'nı beş altı arkadaş birlikte çevirmiştik. Benim payıma düşen bölümde kanserli memenin an-

latımı yer alıyordu. (O bölümü Türkçe'ye çevirirken meme kanserine yakalanmış bir hastadan farkım kalmamıştı.)

Daha sonraları bu yöntem çok eleştirildi. Ancak Doktor'un kitapları çevirmenler arasında bölüştürürken üslubu birbirine çok yakın kişileri seçtiğini de belirtmek isterim. Yaptığımız iş doğru değildi, ama kitabı çabucak çıkarmak için başka da seçenek yoktu.

Hızlı tempoyla roman çevirmek ne yalan söyleyeyim hoşuma gidiyordu. Bu sayede gazetecilik heyecanımı yeniden kazanmıştım. Ayrıca kitaplarda okuduğum bazı gerçekleri kendi gözlerimle görme fırsatını da buluyordum. Bir örnek vereyim: Edebiyatçılar, gece karanlığının sabah aydınlığına dönüşünü anlatırken, gecenin örtülerinden söz ederler ve gün ağarırken örtülerin birer birer kalktığını anlatırlar. Masa başında geçirdiğim gecelerde karanlığın örtülerinin görünmeyen eller tarafından, birer birer kaldırıldığına tanık oldum. Gecenin bitiminde, yorgunluk çayımı içerken, kendimi doğaya çok daha yakın hissettim.

Altın Kitaplar'ın ünü giderek yayılıyordu. Turhan Bozkurt, Babıâli'de 'Doktor' adıyla anılmaya başlamıştı. Ve Doktor hâlâ her gün siyah çantasını yanında taşıyor; gerektiğinde hem bizim hem de ailelerimizin sağlık sorunlarıyla ilgileniyordu. Ama o aynı zamanda bir kitap doktoru da olmuştu.

Aziz Bozkurt'un ölümü, yayınevinde bazı dengelerin değişmesine neden oldu. Aziz Bey'in kızları adına damatlar yayıneviyle ilgilenmeye başladılar. Damatlardan biri, Fethi Ul, yayınevinde söz sahibi oldu ve kısa sürede Fethi Enişte olarak anılmaya başladı. Fethi Enişte'nin oğlu Mürşit, Avrupa'da öğrenimini tamamlayınca, Altın Kitaplar Yayınevi'nde ona da bir masa ve koltuk verildi. Doktor, yeni öğrencisi Mürşit'e yayıncılık hakkında bildiklerini aktarıyor, ona her konuda yardımcı oluyordu. Altın Kitaplar Yayınevi, zaman içinde tam bir aile şirketi olmuştu. Başta yayınevinin sekreteri Şükran Hanım olmak üzere elemanların çoğu yayınevini kendi evleri gibi benimsemişlerdi. Yönetim kad-

rosunda yıllar yılı dikkat çekecek bir değişiklik olmadı. Sadece yıllar birbirini kovalarken Aziz Bozkurt'un ikinci, üçüncü kuşak varisleri yayınevinde yerlerini almaya başladılar. Fethi Enişte ile Doktor, 'ilköğretim ve ortaöğretim için ders kitapları' yayımlayan, 'Ders Kitapları' şirketinin de ortağıydılar. Fethi Enişte kitap seçimleriyle pek ilgilenmiyordu ama bazı konularda da ağırlığını hissettirmeye meraklıydı.

Köfte-piyaz günleri, yayınevinin yerli yazarları da bünyesine almasıyla daha bir renklenmişti. Selim İleri, Tarık Dursun K., Prof. Dr. Özcan Köknel, Hilmi Yavuzer, Hasan Ali Edis, Melih Cevdet Anday, Burhan Arpad gibi yazar ve şairlere yayınevinde sık sık rastlıyordum. Bilirsiniz, yazarlar sohbet etmeye meraklıdır. Onları dinlemek, tartışmalarına katılmak da çok hoşuma gidiyordu. Eski günlerdeki edebiyat matinelerini yeniden yaşar gibiydim.

Bizler, kitap seçimine, çeviri yapmaya kendimizi öylesine kaptırmıştık ki, yayınevinde bazı huzursuzlukların yaşandığını fark etmiyorduk. Günün birinde olay patlak verince şaşırdık. Doktor'un yayınevindeki görevinden ayrılması kararlaştırılmıştı. Bu karar hepimizi çok şaşırttı ve üzdü. Çünkü Doktor yayınevinin simgesi olmuştu ve onun ayrılmasıyla çok şey değişecekti. Bizlere veda ettiği gün Doktor'a, yayınevindeki hisselerini satıp kendi adına bir yayınevi kurmasını önerdik. Hepimiz onun için ücretsiz birer kitap çevirisi yapmaya hazırdık.

Doktor her zamanki iyimserliğiyle, "Siz benim kardeşlerimsiniz. Burada kalıp eskisi gibi işinizi yapmaya devam edin," diye öğüt verdi.

Kitap seçme işini Fethi Enişte üstlenmişti. O da bize bir ağabey gibi davranıyordu. Fakat bir süre sonra Altın Kitaplar kan kaybetmeye başladı. Fethi Enişte'nin başka işleri vardı. Doktor gibi günün her saatini kitap işlerine ayıramıyordu.

Derken bir gün Doktor işinin başına geri döndü. Şirkette neler olup bittiğini bilmiyorduk ve açıkçası merak da etmiyorduk. Onun geri dönmesi bizim için yeterliydi, ama yayınevinde her şeyin es-

kisi gibi olamayacağını da hissediyorduk. Özellikle ben, yıllar önce çok patronlu bir gazetede çalışmanın sıkıntılarını yaşamış olduğum için biraz endişeliydim.

Yayınevi gene eskiden olduğu gibi bir aile ortamı içinde faaliyetine devam ediyorsa da içten içe bir kaynama olduğu kesindi. Mürşit evlenirken düğününe hepimiz katıldık. Doktorun tek oğlu Batu'nun sünnet düğününde aile tam kadro hazır ve nazırdı. Doğan Hızlan, annesi ve teyzeleriyle, Suveren kardeşler anneleriyle geceyi şenlendirenler arasındaydı.

Birkaç yıl sonra yayınevine bir başka yönetici daha geldi. Aziz Bey'in bir başka kızının oğluydu yeni yönetici. Hüsnü Terek ile Mürşit kuzendiler. Aralarında gizliden gizliye bir çekişme vardı. Doktor her zamanki uzlaştırıcı tavırlarıyla yayınevindeki huzursuzluğu gidermeye çalışıyordu.

Telif Hakları Yasası, yayınevlerini yeni düzenlemelere gitmek zorunda bırakmıştı. Artık herkes eline geçirdiği kitabın Türkçe' sini yayımlayamıyordu. Nurcihan ve Ertuğrul Kesim çifti, bir telif ajansı kurmuştu. ABD'de yayımlanan kitapların büyük bir bölümü onların ajansına bağlıydı. Ajans, yayınevlerine yeni kitapların prova kopyalarını veriyor, yayımlanması kararlaştırılan kitaplar için bir telif ücreti ödeniyordu. Çeviri yayınlarda klasik romanların modası geçer gibi olduğu için de, Kesim Telif Ajansı hiç müşterisiz kalmıyordu. Yeni Sabah Gazetesi'nin eski Yazıişleri Müdürü Osman N. Karaca da O.N.K. Telif Ajansı'nı kurmuştu. Kısacası artık yayıncılık yasal bir düzene kavuşmuştu.

Biz çevirmenler için de kitaplarımızın ikinci, üçüncü baskılarının yayımlanması önem taşıyordu. O zamanlar büyük hayallerim vardı. Kitaplarımın ben öldükten sonra kızım için bir ek geçim kaynağı olacağını sanıyordum. Bu nedenle de yayımlanan kitaplarımın listesini hazırlamıştım ve her yeni kitabın adını listeye ekliyordum. Adımın çevirdiğim kitaplarda yaşayacağına inanmak gibi bir yanılgı içindeydim. Bu hayaller beni uzunca bir süre oyaladı, ama bir zaman sonra gerçeğin benim düşlediğim gibi

olamayacağını anladım. Yayınevleri büyüdükçe, eski kitaplar depolarda kaderlerine terk ediliyor, hiçbir yayınevi bunları yeniden yayımlama zahmetine girmiyordu. Yayıncılığın hiçbir zaman içinden çıkamadığı ekonomik sorunların, yayınevlerini zor durumda bıraktığı da inkâr edilemeyecek bir gerçektir. Yayımlanan kitaplar, ilk dönemde beğenilir ve iyi satış yaparsa, ikinci, üçüncü baskılar geliyordu. Ancak satışı yavaş giden kitaplar için böyle bir olasılık yoktu. Elbette her kitabın aynı derecede ilgi görmesi beklenemez, ama zamanla yayınevinin deposunda küflenmeye terk edilen kitapların sayısı iyice artmıştı. Kısacası büyük umutlarla Türkçeleştirdiğim kitapları bir zaman sonra hatırlayan kalmayacaktı. Yayımlandığı dönemde üst üste yeni baskıları hazırlanan kitapların da birçoğu artık 'yoklar' listesine girmişti. Bu durum benim açımdan, severek, bin bir fedakârlıkla büyütüp ortaya çıkardığın evladını elinde olmayan nedenlerle kaybetmekten farksızdı. Büyük hayallerimin asla gerçekleşemeyeceğini bilmek bana acı veriyordu.

Bizim meşhur köfte-piyaz günleri de yavaş yavaş mevcudu tükenmiş kitaplar gibi unutulmaya başlamıştı. Suveren Kardeşler, yayınevine eskisi gibi sık uğramıyorlardı. Diğer çevirmen arkadaşların da kimi mesleği bırakmış, kimi başka yayınevlerine ağırlık vermişti. Çeşitli nedenlerle yayımlanan kitap sayısı da azalmaya başladığı için, o eski heyecan yerini sıkıntılı bekleyişlere bırakmıştı.

Böylece nasıl olduğunu anlayamadan yıllar geçiverdi. Kitap çevirmeye bir süre ara vermiştim. Yeni bir hevesle işe bıraktığım yerden başlamaya karar verdiğim zaman, Altın Kitaplar Yayınevi'nde, Doktor'un bir kopyası olan, güler yüzlü, zarif bir delikanlı çıktı karşıma. Bu delikanlı, ailecek sünnet törenine katıldığımız Batu Bozkurt'tu. Doktorun biricik oğlu da baba mesleğine atılmayı yeğlemişti. Batu, bir süre babasının yanında mesleği öğrendi. O bilgisayar çağının yayıncısıydı. Çalışma yöntemleri elbette farklı olacaktı. Batu'nun farklı olmayan özelliği ise nezaketi, iyimserliği ve de yılmadan çalışmasıydı.

Batu Bozkurt artık Altın Kitaplar'ın yayın sorumlusu. Doktor, sağlığı nedeniyle eskisi gibi her gün yayınevine gidemiyor. Öğle mönüsünde artık köfte-piyaz yok. Herkes mutfakta hazırlanan yemekleri yiyor. Ailede yayıncılığı benimseyen gençlerin sayısı adamakıllı çoğaldığı için odalar bölünmüş, küçültülmüş. Batu ve eski arkadaşım Oya Alpar, telif ajanslarından gönderilen kitapları inceleyip, kendi aralarında karar veriyorlar. Ben de baba ocağına fırsat buldukça uğrayıp, eski günleri anıyorum. Şükran Hanım, Fethi Enişte, Mürşit, Hüsnü, Haluk, Ferhan Bey, herkes herkes orada. Anılarımı yazmaya başladığım zaman Doktor bana büyük cesaret verdi. Bu işin altından kolayca kalkabileceğimi söyleyerek her zamanki gibi beni yüreklendirdi. Altın Kitaplar Yayınevi, meslek hayatımın her döneminde benim için önem taşıdı. Sanırım, yayınevinin sahipleri ve yöneticileri de bana hep bir dost, mesleğini seven bir çevirmen gözüyle baktılar. Her şeyin o eski güzel günlerdeki gibi devam etmesini ne çok isterdim. Fakat yaşanmış günlerin bir daha asla tekrarlanmayacağını öğrendim artık ne yazık ki!

70'Li YILLAR

BİR

Çalkantılı Günler

Altın Kitaplar serüvenimi araya hiçbir olay karıştırmadan bir solukta anlatmak istedim. Şimdi tekrar Hayat Mecmuası'ndaki (artık Hayat Dergisi diyorduk) serüvenlerime dönüyorum:

Altmışlı yılların sonu geldiğinde ülkede gene çalkantılı bir dönem başlamıştı. Çetin Emeç, Hayat Dergisi'nin içeriğinde bazı değişiklikler yapmıştı. Bir hafta öncesinin önemli olaylarının fotoğraflarından oluşan iki sayfanın hazırlanmasına Çetin Bey, büyük emek harcıyor, fotoğrafların altına yazılan her kelimeyi büyük bir titizlikle seçiyordu. Ayrıca Şevket Rado, Çetin Bey'e dergide bir sayfa tahsis etmişti. Çetin Bey o sayfada haftanın çeşitli olaylarını kendine özgü üslubuyla yazıyordu. Dergide artık güncel röportajlar yer alıyordu. Hayat'ta artık politikacılarla ilgili haber ve röportajlar ağırlık kazanmaya başlamıştı.

Dergide çalışmaya başladığı zaman, Hayat'ı yabancı şirketlerin tanıtım dergilerine benzettiğini söyleyen Çetin Bey, onu güncel olayları kapsayan ciddi bir dergiye dönüştürmek için çaba harcıyordu. Dönemin hükümet üyelerinin eşleriyle röportajlar yapılıyor, depremler, sel baskınları gibi doğal olaylar dergide yer alıyordu.

Ben de her zamanki gibi derleme yazılarımı yazıyordum. Dergi-

nin kadın sayfası ve moda sayfaları beni epey uğraştırıyordu. Hayat Dergisi'nde anı kitaplarının ve romanların tefrikaları devam ediyordu. Eğer bir yabancı oyuncunun yolu İstanbul'a düşerse, onunla röportaj yapmam isteniyordu.

THA Ajansı'nın sahibi Kadri Kayabal'ın kardeşi Mehmet Ali Kayabal da Hayat ekibine katılmıştı.

Mehmet Ali Kayabal çok hızlı yazı yazan, çalışkan ve pratik zekâya sahip bir arkadaştı. Kısa bir süre sonra ona 'Şef' demeye başladık. Ve Mehmet Ali Kayabal, yaşadığı sürece hep 'Şef' olarak anıldı.

Şef, dergide sol düşünceyi destekleyenlerin başında geliyordu. O dönemde Çetin Emeç, Şef'in hararetli solculuk savunmalarını dinlemekten pek hoşlanmıyordu. Ama gene de ikisi çok iyi anlaşıyorlardı. Şef de Çetin Bey gibi Fransız kültürü almıştı ve anadili gibi Fransızca konuşuyordu. Şef, çok iyi bir babaydı ve de eşinin her isteğini yerine getirmeyi görev bildiğini açık açık söylerdi. Bugün yaşasaydı ona moda deyimle 'light erkek' diyebilirdik. Ama altmışlı yılların sonlarında ve yetmişlerde böyle bir yakıştırma yoktu. Biz Şef'in ailesine karşı fazla yufka yürekli olduğunu belirtmekle yetiniyorduk. Şef, arkadaşlarına karşı da son derece anlayışlı davranırdı. Şef, Selçuk Çandarlı yani Selçuk Ağabey ve Hikmet Feridun Es, derginin en esprili yöneticileriydi. Bu üçlünün takılmaktan en fazla hoşlandıkları kişi ise bendim. O dönemde kalın beyaz çerçeveli bir gözlük kullandığım için Selçuk Ağabey bana 'gogolin gözlü kız' derdi. İşler yavaşladığında Selçuk Ağabey hemen ortaya benimle ilgili bir söz atar, ondan sonra Hikmet Feridun Bey, Şef ve hatta Çetin Bey söze karışır, bu neşeli konuşmalar bir süre devam ederdi. Daha önce de belirttiğim gibi Hayat kadrosunda çalışanlar, kalabalık bir ailenin üyeleriydi. Özel sorunlarımızı birbirimize açıklar, birlikte çözüm ararduk. Belki benim özel hayatım onlarınkinden biraz daha farklı olduğu için espri okları hep bana yöneliyordu. Ama bir derdim varsa, bu ağabeyler ve sevgili dostlar hemen bana yardım ellerini uzatırlardı.

Bir zamanlar İstanbul'un ünlü terzilerinden biri olan Suavi Sonar, derginin İtalya muhabiriydi. O dönemin ünlü yıldızlarıyla yaptığı röportajlar sık sık yayımlanırdı. Suavi Sonar, çok başarılı bir fotoğrafçıydı. Ancak yazılar konusunda yardıma ihtiyacı olurdu. Her İtalya dönüşünde bavul dolusu fotoğrafla gelir, benim masamın karşısına dikilirdi.

"Bak Azize, çok güzel fotoğraflar çektim, inan bunları kimse çekemezdi. Avrupa bu kızı çok beğeniyor. Sen şuna bir şeyler çiziktiriver."

Suavi Sonar'ın bu isteğine karşı koymak mümkün değildi. Çünkü o gerçekten çok alçakgönüllü, dost canlısı bir ağabeyimizdi.

Yabancı ülkelerde fotoğraf çeken bir de Zozo'muz vardı. Zozo, kırık dökük Fransızca'sı ve Türkçe'siyle, dışarıda inanılmaz işler yapardı. Ancak Zozo, okuma yazmayı hiç öğrenmemişti. Dışarıda fotoğrafını çektiği kişilerin isimlerini çevresindeki birilerine yazdırırdı.

Zozo iyi de pazarlık yapardı. Çetin Bey, onun getirdiği fotoğrafları satın alırken fiyat konusunda aralarında yarı şaka yarı ciddi çekişmeler yaşanırdı. Ve tabii Zozo'nun işlerini yazıya dökmek de benim görevimdi. Ama onlar da, sonradan Şevket Bey'in karşısına dikilip "Azize bu yazıyı böyle yazmamalıydı," diye şikayette bulunmayı asla düşünmediler. Aramızda her zaman güzel bir dostluk oldu.

Yabancı ülkelerde çalışan muhabirlerin en kıdemlisi Edibe Dolu'ydu. Onunla yaşadığım o sevimsiz olayı daha önce anlatmıştım. Edibe Dolu, İngiltere'den sonra Pakistan'a gitti. Pakistan muhabirimiz sık sık haber ve fotoğraf yolluyordu, ama o yazılarla artık ben ilgilenmiyordum. Edibe Dolu'nun muhatabı Çetin Bey'di.

Hayat Dergisi'nde yavaş yavaş iktidar yanlısı bir tutum gözlenmeye başlamıştı. Süleyman Demirel'in siyaset arenasına atıldığı günlerde 'Çoban Sülü' başlığıyla yayımlanan ve Süleyman Demirel'i göklere çıkaran yazıyla başlamıştı bu akım.

Yetmişli yılların başında, Hayat Dergisi'nde çalışan arkadaşlar yayın politikasındaki bu değişikliklerden huzursuz olmaya başlamışlardı. Şef ve Eser Tutel, bizim sendika temsilcilerimizdi. Toplusözleşme tarihi yaklaşırken hepimiz Şef ile Eser Tutel'e isteklerimizi sıralamaya başlardık. Şevket Rado, ikna kabiliyeti sayesinde toplusözleşme görüşmelerini olaysız geçiştiriyordu. Ancak dergide çalışan sol eğilimli arkadaşlarla diğerleri arasındaki gerginlik sıkıntı yaratıyordu. Örneğin görsel yönetmenimiz Hikmet Andaç, sol fikirlere karşı olan yardımcısı Şekip Gümüşkanat ile sürekli tartışıyordu. O günlerde sayfa sekreterleri kadrosuna Tansu Çobanoğlu da katılmıştı. Akademi mezunu Tansu, çalışkanlığı ve ılımlı davranışlarıyla herkese kendini sevdirmişti. Çok tanınmış bir sayfa düzenleyicisi olmak gibi bir hırsı yoktu. O sadece verilen işi elinden geldiğince iyi yapmaya çalışıyordu ve kısa sürede hepimizin sevgili kardeşi olmuştu. Sorunlara mantıklı yaklaşımı, soğukkanlılığı ve sevecenliğiyle herkesi etkilemişti.

1971 yılı geldiğinde ben de Hayat'ın 'on yıllık' elemanı olmuştum. Şevket Rado, müessesenin yıllanmış elemanları için bir ödül günü düzenlendiğini açıkladığı zaman pek şaşırdım. Daha önce çalıştığım yayın organlarında böyle bir uygulama hiç olmamıştı. Zaten o yayın organlarının ömürleri de bana oralarda uzun yıllar çalışma imkânı tanımamıştı. İlk kez böyle bir ödüllendirmeyle karşı karşıyaydım ve çok da heyecanlıydım. Meslek hayatımda ilk kez ödül alacaktım. Öğrencilik dönemimde adım hiç onur listelerinde yer almamıştı. Kutlama denilince sadece çocukluğumun en güzel dönemlerindeki doğum günü kutlamaları aklıma geliyordu. Beni doğduğum gün görmüş, dünyaya gelmemi sevinçle karşılamış kişiler de artık yaşamadıkları için, doğum günü kutlamalarını gereksiz buluyordum. İşte bu nedenle basit bir kutlama töreni beni belki de gereğinden fazla heyecanlandırmıştı.

O dönemin gözde mekânı Kalyon Oteli'nin yemek salonu bizim için kapatılmıştı. Salona uzun masalar yerleştirilmiş, üzerleri çiçeklerle süslenmişti. Tören günü, arabalarla Kalyon Oteli'ne

gidildi. Şevket Rado, kısa bir konuşma yaptıktan sonra ödül almaya hak kazananları çağırıp elimize birer küçük kırmızı kutu tutuşturdu. Kutularda iki buçuk lira değerinde Cumhuriyet Altını vardı. Altına Hayat Dergisi'nin 10. yıl anısı olduğu yazılmıştı. O kutuyu Şevket Bey'den alırken heyecandan tir tir titredim. Benimle birlikte Çetin Emeç de altın ödül almıştı. Daha sonra masalara oturduk. Neşe içinde konuşup şakalaşarak yemeğimizi yedik. Böyle zamanlarda Şevket Bey, hiç amirlik müdürlük taslamaz, sanki biraz sonra birlikte haber aramaya çıkacakmışız gibi samimi davranır, esprili konuşmalarıyla hepimizi etkilerdi. Bu yüzden o yemek çok eğlenceli geçti. Dergiye geri döndüğümüz zaman da Şevket Bey'in odasında hatıra fotoğrafları çektirdik. Hatıra fotoğrafımız ertesi hafta derginin haber sayfasında yer aldı.

Çetin Bey haftalık yazılarında hükümete muhalefet dozunu giderek artırmaya başlamıştı ve Şevket Bey'in eşi Roma Hukuku Profesörü Türkan Rado, dergiye ne zaman uğrasa, Çetin Bey'e yazılarını ne kadar çok beğendiğini söylüyordu. Ancak karı kocanın bu konuda aynı düşünceyi paylaşmadıkları da kesindi. Şevket Rado, sık sık Çetin Bey'i odasına çağırıp konuşuyor, Çetin Bey geri döndüğü zaman çok öfkeli oluyordu. Sanırım o baş başa konuşmalar elektrikli bir hava içinde geçiyordu.

Selçuk Çandarlı'nın hastalanması, bir süre için hepimize bu gerginlikleri unutturdu. Çetin Bey, Selçuk Ağabey'in hastalığıyla yakından ilgileniyordu. Doktora görünmekten hiç hoşlanmayan Selçuk Ağabey'i ikna etmek hiç de kolay olmamıştı. Çetin Bey, onu Güzelbahçe Kliniği'ne götürdü. Hastanenin sahibi olan doktor, Çetin Emeç'in eski bir arkadaşıydı. Selçuk Bey muayenesinden sonra hemen hastaneye yatırıldı ve acil olarak ameliyata alındı.

Hemen her gün, arkadaşlarla toplanıp Selçuk Ağabey'i ziyarete gittik. Maalesef hastalığı çok ilerlemişti. Hayatı kurtulmuştu kurtulmasına, ama artık konuşamayacaktı. Sevgili Selçuk Ağabey'in artık bizlerle şakalaşamayacağını öğrenmek hepimizi çok üzmüştü.

Aslında eski keyfimiz pek kalmamıştı zaten. Ülkedeki terör olayları, dergideki gizli huzursuzluk moralimizi bozuyordu. Derken başka bir üzücü haberle sarsıldık. Hikmet Feridun Es, eski yuvasına, Hürriyet Gazetesi'ne dönmeye karar vermişti. Bu arada Sezai Solelli ile Erdoğan Sevgin'in de Hürriyet ile anlaştıklarını öğrendik. Hikmet Feridun Bey'in neden Hürriyet'e dönmeye karar verdiğini bilmiyorduk. Sadece, çok alıngan olduğu için gereksiz bir kırgınlık sonucu böyle bir karar verdiğini tahmin ediyorduk. Sezai Solelli ise Hürriyet'ten iyi bir teklif almıştı. Erdoğan Sevgin'i de güvendiği ve sevdiği bir arkadaşı olduğu için yanında götürüyordu.

Hikmet Feridun Bey dergiden ayrıldıktan sonra Çetin Bey onun odasına yerleşti. Günlerimiz büyük bir telaş içinde geçiyordu. Fakat hiçbirimiz eskisi kadar kaygısız değildik artık. Özellikle Çetin Bey çok huzursuzdu. Şevket Rado ile arasındaki gerginlik giderek endişe verici olmaya başlamıştı.

Bu arada Pakistan'dan Türkiye'ye dönen Edibe Dolu, Hayat'ın sosyete muhabirliğini üstlenmişti. Ancak bir süre sonra sosyete sayfası Çetin Bey'in başını ağrıtmaya başladı. Edibe Dolu ile birçok konuda anlaşamıyorlardı. Edibe Dolu da çoğu zaman birlikte çalıştığı fotomuhabir arkadaşlarıyla tartışıyordu. Bu arada, bilmediğim bir nedenden ötürü bana da kızmıştı. Bir sabah salonun ortasında, tüm arkadaşların duyacağı bir şekilde, "Seni buradan kovdururum," diye bağırdı. Ben de sessiz kalmadım. "İşte bunu yapamazsın," diye karşılık verdim. Hayatımda ilk kez bir arkadaşım beni işten kovdurmakla tehdit ediyordu.

Edibe Dolu'nun bu davranışı arkadaşlar arasında üzüntü yaratmıştı, ama olayı büyütmemek en doğrusu olacaktı.

Aradan birkaç ay geçmişti ki, Çetin Bey, Edibe Dolu ile çalışmasının mümkün olmadığını Şevket Bey'e iletti. Bu konuşma yapılırken ben de Şevket Bey'in odasındaydım. Şevket Bey, Çetin Bey'in bu sözlerini dikkatle dinledikten sonra, "Bana Edibe Hanım'ı çağırın," dedi. Çetin Bey'in arkasından ben de odadan

çıktım, ama kafam karışmıştı. Şevket Rado, yıllarca birlikte çalıştığı Edibe Dolu'yu feda edecek miydi? Bu sorunun cevabı bir hafta sonra verilmiş oldu. Edibe Dolu, Hayat Dergisi ile ilişkisini kesmişti. Artık patroniçe olma zamanının geldiğine inanıyordu. 'Topaz' adıyla bir sosyete-dedikodu dergisi çıkaracaktı.

Kâzım Taşkent'in oğlu Karaca Taşkent'in film ithalatçılığına başlaması ailesini sevindirmiş midir? Onu bilemem, ama beni sevindirdiğini hiç çekinmeden söyleyebilirim. Karaca Taşkent, sinemalarda gösterime girecek filmlerden bazılarının öykülerini Ses Dergisi'nde yayımlatmak istiyordu. Filmlerin İngilizce diyalogları bana verilecek, sonra da cumartesi sabahı, FİTAŞ Sineması'nın üst katındaki özel izleme salonunda bu filmi izleyecektim. Filmi gördükten sonra diyaloglardan da yararlanıp Ses Dergisi için tefrika hazırlayacaktım. Sinemaya deli gibi tutkun olduğum için bu görev pek hoşuma gitmişti. Cumartesi sabahları erkenden evden çıkıp FİTAŞ Sineması'na gidiyordum. Özel gösterim salonunda çay ve sigara eşliğinde film izledikten sonra cumartesi günlerinin değişmeyen programı başlıyordu. Cumartesi günleri 14:15 ve 16:30 matinelerinde iki ayrı filmi izlemezsem kendimi tatil yapmış saymıyordum. Bu yeni görev sayesinde cumartesi günleri üç film seyretme imkânı doğmuştu. Birçok kişi bu kadar çok film izlemekten yorulur hatta belki de sıkılır, ama benim için durum farklıydı. Ben roman okumuyor veya roman çevirmiyorsam, günümü ancak film izleyerek değerlendirebilirdim.

Film romanları beğenilmişti. Okurlar, bu film romanlarını nereden bulduğumu sorup duruyorlardı. Tabii onlara işin aslını anlatmak istemedim. Bu, bana özgü bir uygulamaydı. Daha sonraki dönemlerde ünlü operaların librettolarını alıp romanlaştırmayı denedim ve başarılı oldum.

Hikmet Feridun Bey ve Selçuk Ağabey olmayınca, Hayat'taki hayat tatsızlaşmaya başlamıştı. Çetin Emeç çok öfkeliydi. Sebepli sebepsiz, amiyane tabirle 'fırçalıyor'du bizi. Şevket Bey'in de

yüzünden düşen bin parçaydı. Yazılışlerine girerken kapıları çarpıyor, asık bir yüzle arkadaşlara sorular soruyor, hazırlanan sayfaları beğenmiyor, her işi yeniden yaptırıyordu.

O günlerde Kıbrıs meselesi gündemdeydi. Kıbrıs'ta Türklere uygulanan şiddet herkesi üzüyordu. Londra Antlaşması'na göre garantör devletlerin Kıbrıs'a müdahale etmeleri gerekiyordu. O yıl, yani 1974'te nasılsa bir hafta tatil yapma imkânım oldu (nasılsa diyorum, çünkü Hayat ve Ses dergilerine süreli yazı hazırladığım için bunları yedeklemeden tatile çıkamıyordum). Eşim ve kızımla birlikte Akçay Tatil Köyü'nde bir hafta kalacaktık. Türk ordusunun Kıbrıs'a çıkarma yapması ihtimali de herkesin dilindeydi. Savaş söylentilerine rağmen Akçay'da günlerimiz çok güzel geçiyordu. Bir sabah, daha ortalık ağarmadan eşim beni uyandırdı. "Radyoda marşlar çalınıyor. Az önce Başbakan Bülent Ecevit, Türk ordusunun Kıbrıs'a barış harekâtı düzenlediğini söyledi," dedi. Hemen giyinip tatil köyünün kafeteryasına gittik. Tatil köyünde kalanların bir kısmı durumu öğrenmişti. Diğerlerine de hoparlörlerle açıklama yapıldı. Kıbrıs'ta savaş vardı ve hemen İstanbul'a dönmemiz gerekiyordu. Nasılsa İstanbul'a giden otobüslerden birinde yer bulduk. Yol boyunca radyodan Hasan Mutlucan türkülerini, politikacıların konuşmalarını dinledik. Akşam vakti İstanbul'da otobüsten inerken gece sekizden itibaren sokağa çıkma yasağının uygulanacağını öğrendik. Eve vardığımızda saat sekize geliyordu...

Ertesi sabah erkenden dergiye gittim. Benim gibi izinde olanların hemen hepsi işbaşındaydı. Çetin Emeç ve Şevket Rado, geceyi dergide geçirmişlerdi. Hayat'ın basımında kullanılan tifdruk tekniği zaman alan bir çalışma gerektirdiği için, sayfaları değiştirmek için sabaha kadar çalışılmıştı. Fotomuhabirlerimizden Yalçın Kılan, hemen Kıbrıs'a hareket etmişti. Diğer fotomuhabirleri de adaya gitmek üzereydiler. Ben de arkadaşlara yardım ediyordum. Üç gün böyle durmamacasına çalıştık. Bu arada Şevket Bey, Ankara'da çalışan ve adını vermek istemediğim çok ünlü fotomu-

habir arkadaşımızı sordu; Ankara'dan yıllık izinde olduğu haberi geldi. Dördüncü gün öğleye doğru arkadaşımız gülümseyerek yazıişlerinden içeri girdi. Şevket Bey de o sırada masalardan birine oturmuş yazı okuyordu. Ankaralı ünlü fotomuhabirin içeri girdiğini görünce yüzü gerildi. "Siz neredeydiniz, beyefendi?" diye sordu.

Arkadaş gülümseyerek, "Efendim izindeydim. Antalya'ya gitmiştim," cevabını verdi.

Şevket Bey hiç istifini bozmadan "Yaa öyle mi? O zaman Antalya'ya geri dön ve dinlenmeye devam et. Buraya da bir daha adımını atma," dedi.

Bu fotomuhabir, Şevket Bey'in yaşıtıydı belki de. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın ve başka bazı ünlü politikacıların özel fotoğrafçılığını yapmıştı. Şevket Bey'den böyle bir tepki beklemediği kesindi. Zavallıcık, orada ne diyeceğini, ne yapacağını bilemeden birkaç dakika öylece durdu. Sonra hiçbir şey söylemeden dışarı çıktı. Gidiş o gidiş...

Şevket Bey belki de fazla ağır konuştuğunu düşünmüş olacak ki kendini savunma ihtiyacını hissetti: "Böyle bir zamanda genç ve tecrübesiz bir arkadaş tatiline devam etse, belki bağışlanabilir. Ama onun yaptığı düpedüz sorumsuzluk. Ayrıca sizlere de saygısızlık etmiş oluyor. Çoğunuz tatili yarıda kesip buraya geldiniz. Bu beyefendi kaldığı yerden telefon etmek zahmetine bile katlanmadı."

Hepimiz susuyorduk. Şevket Bey'in bir çalışanı bu şekilde kovması görülmüş şey değildi. Bu arada ben de içimden İstanbul'a döner dönmez dergiye koşmakla doğru olanı yaptığıma bir kez daha inandım.

Birinci Kıbrıs Barış Harekâtı'nda 'ateşkes kararı' alınmıştı. Kıbrıs'a giden Yalçın Kılan ve diğer arkadaşların gönderdikleri fotoğraflarla güzel bir dergi hazırlanmıştı. Fakat yazıişlerinde sular durulmuyordu. Bir gün Şevket Bey, ani bir kararla Çetin Bey'in sayfasını kaldırmaya karar vermiş. O sayfayı çizen Şekip Gümüş-

kanat'a sayfada başka bir konunun işlenmesini söylemiş. Çetin Bey yazısını yazıp sayfanın çizilmesi için Şekip'in yanına gidince durumu öğrenmiş. Ve tabii böyle küçültücü bir muameleyi hak etmediğine hükmedip hemen istifa mektubunu yazmış. Çetin Bey'in Hayat'tan ayrılmaya karar verdiğini öğrenince, hepimiz onu kararından vazgeçirmek için uzun uzun dil döktük. Ama Çetin Emeç'in en önemli özelliklerinden biri inatçılığıydı. Şevket Bey'in hoşlanmadığı konularda yazı yazmayı sürdürmesi de bu inadın bir tezahürüydü.

Son olarak Çetin Emeç'le ben konuştum. Ortalığın biraz durulmasını beklemesini önerdim. Fakat Çetin Bey beni dinlemek bile istemedi. "Ben buradayım, Azize Hanım. Her dakika Şevket Bey ile beraberiz. Kararını neden bana açıklamadı. Şekip ile konuşuyor da benimle konuşmaya neden tenezzül etmiyor?"

Bu sözlere verecek bir cevabım yoktu. Çetin Bey ertesi gün avukat olan dayısıyla birlikte geldi. Şevket Bey'in odasında uzun uzun konuştular. Sanırım kıdem tazminatıyla ilgili bazı sorunları vardı. O sorunlar da kısa sürede çözüldü ve Çetin Emeç eşyasını toplayıp dergiden ayrıldı. Giderken bana üzerinde Çetin adı kazınmış makasını bıraktı. O makas hâlâ evimde masamın çekmecesinde duruyor. Ara sıra onu elime alıp, kendimi onun simgelediği güzel günlerin anılarına kaptırıyorum.

İKİ

Ayrılık Rüzgârları

Çetin Emeç ayrılınca, dergilerin yönetim kadrolarında yeni bir düzenleme yapılması gerekti. Çetin Bey, Ses Dergisi'ni Erdoğan Sevgin'le birlikte yönetiyordu. Bizimle vedalaşırken bana, "Ses Dergisi'nin yönetimi için sizi önerdim," dedi. "Bu işin üstesinden geleceğinize inanıyorum. Yukardaki arkadaşlar da size yardımcı olacak."

Çetin Bey'in bana bu derece güvenmesi hoşuma gitmişti, ama büyük hayallere kapılmanın da bir anlamı yoktu. Ben kendimi yönetici olmaya hazırlamamıştım. Üstelik Yeşilçam benim pek de gerçeklerini bildiğim bir dünya değildi. Bu görevi üstlenirsem büyük ihtimalle başarısız olacaktım. Fazla düşünmeden cevabımı verdim:

"Çetin Bey, sözleriniz beni hem gururlandırdı hem de çok mutlu etti, ama biliyorsunuz ben yönetici olamam. Yukarıda Mine Baykara var. O Yeşilçam'ı çok iyi tanıyor. Siz en iyisi Mine'yle görüşün. Ben de sinema yazılarıma devam edeyim."

Çetin Bey, teklifinde fazla ısrarcı olmadı. O gittikten sonra akşama doğru Mine Baykara'nın Ses'in yazışleri müdürlüğüne atandığını öğrendik. Hemen yukarı kata çıkıp Mine'yi kutladım ve ona elimden geldiğince yardımcı olacağımı söyledim. Mine

Baykara o gün bana büyük yakınlık gösterdi. Fakat daha sonraki günlerde yavaş yavaş tavrı değişmeye başladı. Ses Dergisi'nde dünya sinemasına yer vermeye pek niyeti yoktu. Mine'nin benimle çalışmaktan hoşlanmadığını anlayınca, Ses Dergisi'ne konu önerisi yapmaktan vazgeçtim.

Hayat Dergisi'nde, Şef, yani Mehmet Ali Kayabal, Çetin Bey'in yerini almıştı. Şef ve arkadaşları Çetin Bey'in izlerini dergiden silmeye kararlıydılar. Yalçın Kılan dergilerin sendika temsilcisi olmuştu. Şef'in çevresinde toplananlar, Çetin Bey'e kolaylık göstermiş, onunla her zaman iyi geçinen kişileri dışlamaya başlamışlardı. Bu kişilerin başında ben geliyordum elbette. Hayat Dergisi'ne fal, tefrika, kadın ve moda sayfaları dışında yazı hazırlamamı istemiyorlardı. Meslek hayatımda ilk kez birileri çalışmamla uzaktan yakından ilgisi olmayan nedenlerden ötürü beni dışlıyordu. Aslında o zaman aklım başıma gelmeli, insanların artık yetenekleriyle, çalışmalarıyla değil başka özellikleriyle değerlendirilmeye başlandığını anlamalıydım. Bu gerçeği o zaman anlasaydım ne değişirdi? Prensiplerimden vazgeçemeyeceğime göre, her şeye rağmen ayakta kalma mücadelesine devam ederdim. Zaten öyle yaptım.

Çetin Emeç'in Hürriyet Gazetesi'yle anlaştığı haberi bizim için büyük sürpriz olmadı. Hikmet Feridun Es'in Hürriyet'e dönmesinin ardından Çetin Emeç'in de Hürriyet'e çağrılması beklenen bir gelişmeydi. Ancak Çetin Bey'in doğrudan Hürriyet Gazetesi'ne değil de haftalık 'Hafta Sonu Gazetesi'ne yönetici olarak atanması garipsendi. Hafta Sonu, o dönemde evlerde okunan bir haftalık gazete değildi. Adı sanı duyulmamış kadınların yarı çıplak fotoğraflarının yayımlandığı ve daha çok hafta sonunu izinli geçiren askerlerin rağbet ettiği bir yayındı. Çetin Bey'in böyle bir yayın organında çalışmayı kabul etmesine hiç anlam veremiyorduk.

Kısa bir süre sonra Çetin Emeç'in Hafta Sonu'na yeni bir kimlik kazandırma amacıyla göreve getirildiği anlaşıldı. Aradan bir

ay ancak geçmişti ki, Çetin Bey beni arayıp yeni işyerine davet etti.

Erol Simavi'nin eski Vatan Gazetesi'nin arsasında inşa ettirdiği Hür Ofset binası yeni tamamlanmıştı. Çetin Bey o binanın üçüncü katında çalışıyordu.

Hür Ofset binasının döner kapısından içeri girerken çevreme alıcı gözüyle ve imrenerek baktım. Bina ne kadar modernti. Bizim Hayat'ın eskimiş binası yanında burası saray gibiydi. Kapıda güler yüzlü bir genç kız bana kimi aradığımı sordu. Sonra hemen telefona sarılıp Çetin Bey'e ziyaretçisinin geldiğini haber verdi. Gıcır gıcır, yepyeni asansörle üçüncü kata çıktım. Asansörden indiğimde beni yeni bir sürpriz bekliyordu. Karşımda çok büyük bir salon vardı. Asansörün karşısındaki duvarın önüne küçük bir masa yerleştirilmişti ve Çetin Emeç o masanın başında oturuyordu. Bomboş, boya kokan salondaki o küçücük masa garibime gitmişti. Çetin Bey, uzaktan beni fark edince, ayağa kalkıp salonun ortasına doğru yürüdü. El sıkışma faslından sonra bir başka odaya gidip bir sandalye aldı, masasının önüne koydu ve tabii bana hemen bir çay söyledi. Çay tiryakisi olduğumu, çay içmeden hiçbir konuda konuşamayacağımı beni tanıyan herkes gibi o da çok iyi biliyordu.

Çaylarımız geldi. Çetin Bey, havadan sudan birkaç cümleden sonra konuya girdi:

"Azize Hanım, Hafta Sonu Gazetesi'ni yenileyeceğiz. Ben planları hazırlıyorum. Size çok ihtiyacım var. Dünyadan magazin haberleri yayımlayacağız. Ayrıca sağlık konularına da yer vereceğiz. Sizin için de artık Hayat'tan ayrılma zamanı geldi. Oradaki yeni kadroyla eskisi kadar rahat çalışamadığınızı tahmin ediyorum. Buraya gelin, birlikte çalışalım."

Çetin Bey'in bu teklifi hoşuma gitmişti, ama hemen 'evet' cevabı vermekten kaçındım. Konuyu ailemle de görüşmem gerektiğini söyledim. Birer çay daha içtik, sonra Çetin Bey'le vedalaşıp işime geri döndüm. Ayrılırken Çetin Bey benden en kısa zamanda haber beklediğini tekrarladı.

Hayat'taki ortam, kısa sürede karar vermeme yardımcı oldu. On iki yıldır çalıştığım masadan, eski kristal kül tablamdan, tuşları pek hafif olan daktilo makinemden ayrılmak benim gibi alışkanlıklarından vazgeçemeyen biri için çok zor olacaktı, ama duygularımı bir yana bırakıp mantıklı bir karar vermek zorundaydım. Kendimi iyice tarttım ve Hafta Sonu Gazetesi'nin ekibine katılmaya karar verdim. Doğum günüme birkaç gün kalmıştı. Şef'e ve diğer arkadaşlara doğum günümde bir sürpriz yapacağımı söyledim. Sürpriz sözü onları da meraklandırdı fakat ağzımdan laf alamadılar. Çetin Bey'e beklediği haberi ilettikten sonra dönüşü olmayan bir yola girdiğimin farkındaydım. Hayat'ta çalışan arkadaşlarımı ve o binadaki her şeyi çok özleyecektim.

Doğum günümden bir gün önce tekrar Çetin Bey'i ziyarete gittim. Salon artık boş değildi. Üstelik Çetin Bey'e de camekânlı bir bölme yapılmıştı. Yere halı döşenmiş, duvarın önüne bir kitaplık yerleştirilmişti. Gene çay eşliğinde kısa bir konuşma yaptık, sonra Çetin Bey telefonu açıp Nezih Demirkent'i aradı. "Efendim, Azize Hanım yanımda. Yarın göreve başlayacak. Mukavele için gerekli belgeleri hazırlasın mı?" dedi. Nezih Bey, Çetin Bey'e benimle ilgili bazı sorular sordu, o da benden aldığı cevapları Nezih Bey'e iletti. Tam telefonu kapamak üzereydi ki, beni şeytan dürttü. "Çetin Bey, lütfen Nezih Bey'e benim Altın Kitaplar Yayınevi'ne kitap çevirmeye devam etmek için izin istediğimi söyler misiniz?"

Çetin Bey ricamı karşı tarafa iletti ve o anda ipler koptu. Nezih Demirkent, Hürriyet'te çalışan bir kişinin başka bir yayıneviyle iş yapmasına izin verilemeyeceğini söylemişti. Ben de, "Kusura bakmayın, Çetin Bey. Ben onlara sürekli roman çeviriyorum, Altın Kitaplar'ı yüzüstü bırakamam," dedim.

Çetin Bey, beni caydırmak için ne dediyse başarılı olamadı. Şimdi düşünüyorum da, ben Hayat'tan ayrılmamak için bir bahane yaratabilsem diye kıvranıyormuşum galiba. O bahaneyi bulunca da denize düşenin yılana sarılması örneği sımsıkı sarılmıştım. Bunu bana yaptıran bilinçaltımdı, yoksa Altın Kitaplar sorunu-

nun çözümlenmesi zor bir şey değildi. Demek ki o tarihte Hayat'tan ayrılmaya pek de hazır değilmişim. Çetin Bey'i de yüzüstü bırakmayı kendime yakıştıramıyordum. Ona, isterse Hafta Sonu için evde yazı hazırlayıp gönderebileceğimi söyledim. Böylece mesele çözümlenmiş oldu. O gün Hayat'a dönerken her şeye rağmen rahatlamıştım. Arkadaşlarla doğum günümü kutlarken sıra sürprizin açıklanmasına geldi. Onlara çantamda taşıdığım istifa mektubunu gösterdim ve "Az kalsın bugün sizlerle vedalaşacaktım. Sürprizim bu," dedim. Şef, doğru karar verdiğimi söyledi, arkadaşlar da onu onayladılar.

Çetin Emeç, Hafta Sonu çalışmalarını hızlandırmıştı. Orhan Olcay adında sessiz sakin bir genç, haftanın belli günlerinde Hayat'a gelip benden yazılarımı alıyor, Çetin Bey'in siparişlerini iletiyordu. Bu genç arkadaşa hemen kanım ısınmıştı. Hayat'ta durumun hiç de parlak olmadığını gördükçe verdiğim karardan pişmanlık duymaya başlamıştım. Müessesenin Genel Müdürü Muzaffer Balcı'nın oğlu ile Şevket Bey'in oğlu Mehmet Rado işi devralmaya hazırlanıyorlardı. Derginin içeriği bozulmuş, satışı düşmüş, ilan sayısı azalmaya başlamıştı. Eski arkadaşlardan birkaçı daha yollarını ayırmıştı. Ben de roman çevireceğim, Hafta Sonu'na iş yetiştireceğim diye, evde gece yarılarına kadar deliler gibi çalışıyordum. Bu çalışmanın sonunun neye varacağını bilmiyordum ve açıkçası bunu düşünmek dahi istemiyordum. Başta Şevket Bey olmak üzere dergilerde söz sahibi olan kişiler, tifdruk baskı tekniğinin mükemmelliğine gereğinden fazla güveniyorlardı. Dergilerde falanca kişinin yazısı olmuş olmamış, pek fark etmiyordu. Aslında Şevket Bey'in bu düşünceyi içine sindirmediğinden emindim. Fakat onun da bir bakıma eli kolu bağlıydı. Yapı Kredi Bankası yöneticilerinin genel müdür olarak atadığı Muzaffer Balcı, dergilerin masrafı azaltılsın diye akla hayale gelmeyecek tedbirlere başvuruyordu. Söylenenlere bakılırsa, o, Yapı Kredi Bankası camiasında şirket kapatma uzmanı olarak tanınmıştı.

Muzaffer Balcı, iyi yaşamayı seven, katı bir hesap adamıydı. O kabadayı tavırlarıyla bizi ne kadar tedirgin ediyorsa, eşi Perihan Balcı da güler yüzü, nezaketi ve duygusal tavırlarıyla o kadar mutlu ediyordu. Perihan Hanım eski Türk evleriyle ilgili araştırmalar yapıyor, toplumun dikkatini bu kaybolmakta olan değerlere çekmek için büyük bir özveriyle çalışıyordu. Herkesin takdirini kazanmış bir hanımefendiydi.

1975 yılında, Erenköy'de yapımı sürmekte olan bir apartmandan bir daire sahibi olma fırsatı doğmuştu. Bu daireyi satın alabilmek için yüz elli bin lira ödememiz gerekiyordu. Dar gelirli bir ailenin ha deyince bu miktarda parayı bulması imkânsızdı. Bugün yüz elli bin lirayı dilenciye verseniz kabul etmek istemiyor, ama o günler için bu para bir dar gelirlinin en aşağı bir yıllık ücretiyle eşdeğerdi.

Eşimle, ne yaparız diye uzun uzun düşündük. Ben o güne kadar çalıştığım müesseselerden hiç kıdem tazminatı almamıştım. Ve bu durumum Hayat Dergisi'yle imzaladığım mukavelede belirtilmişti. Yirmi yıllık kıdem tazminatımın bir bölümünü müesseseden istemeye karar verdim. Para işleriyle Kemal Erhan ve Muzaffer Balcı ilgileniyordu. Kemal Erhan, bizlere her zaman yakınlık gösteren babacan bir yöneticiydi. Kemal Bey'in sahibi olduğu Bateş Dağıtım şirketine gittim. Durumu Kemal Bey'e anlattım. "Bana kıdem tazminatımın bir bölümünü ödeyebilir misiniz?" diye sordum. Bana hemen cevap vermedi. Bir hafta sonra bu paranın ödenemeyeceğini öğrendim. Hem üzülmüştüm hem de kızmıştım doğrusu. Hemen o gün Şevket Bey'e hitaben bir istifa mektubu yazdım. Mektupta yorgun olduğumu, dinlenmem gerektiğini belirtmiştim. Şevket Bey, mektubu alır almaz beni çağırdı, "Seni kaybetmek istemezdim ama kararına da saygım var," dedi. İstifam işleme konunca, yirmi yıllık kıdem tazminatı karşılığında tam 157 bin lirayı muhasebeden bana bir defada ödediler. O parayı olduğu gibi satın almak istediğimiz dairenin sahibine

teslim ettik. Bu satırları okurken içinizden, 'Senin aldığın daireden bize ne,' diye düşünebilirsiniz. Ancak bu olayı anlatmaktaki amacım 70'li yıllarda 212 sayılı yasa çerçevesinde basın emekçilerinin ne gibi imkânlara sahip olabildiklerini belirtmekti. Bugün aynı durumda olan arkadaşlarımız kıdem tazminatlarını öyle hemen bir gün içinde alamıyorlar. Paranın ödenmesine karar verildikten sonra taksitler başlıyor. Ödenen tazminatla bir apartman dairesi almak da söz konusu bile değil.

ÜÇ

'Hafta Sonu' Macerası

Çetin Bey'i tekrar ziyarete gittiğimde artık salon boş değildi. Orhan Olcay ve Tufan Aksoy, Hafta Sonu'nun sayfalarını çiziyorlardı. Engin Arman müzik sayfasıyla ilgileniyordu. Ümit Çeliker, Cahit Poyraz ve Tarık, magazin dünyasını şaşırtacak bomba haberlerin, röportajların peşinde koşuyorlardı. Gazetenin sosyete haberlerine ayırdığı iki sayfayı, Erol Simavi'nin eski sekreteri Reyhan Can düzenleyecekti. Ankara, İzmir ve Bursa'dan da sosyete haberleri gönderiliyordu.

Çetin Bey, bana salonun kapıya yakın ucunda bir masa hazırlatmıştı. Daktilo makinemin konulacağı küçük sehpa da masanın yanı başındaydı. Bana yeni makine temin edilinceye kadar evdeki makinelerden birini kullanacaktım. Ben zaten çalıştığım yere kendi makinemi taşımaya alışkındım. Bu isteği hiç yadırgamadım. Ressam arkadaşımız ve Engin Arman da benim masamın bulunduğu bölümde çalışıyorlardı. Yeni arkadaşlarla kaynaşmamız uzun sürmedi. Çetin Bey, benim yazı yazacağım sayfaların tasarımını Orhan Olcay'ın yapacağını, onunla sıkı bir işbirliği içinde olmamız gerektiğini söylemişti.

Orhan Olcay, o güne kadar Babıâli'de tanıdığım en sessiz ve en çalışkan kişiydi. Önceleri birbirimizle 'sizli bizli' konuşuyor-

duk. Bir süre sonra bu resmiyete ikimizin de yüreği dayanamadı. Orhan Olcay bana 'Abla' demeye başladı. Ben de ona 'Ağabey' diye hitap etmeye alıştım. Bu abla ağabey muhabbeti, yıllar boyunca bir ilkbahar sabahı onun cansız bedenini Hürriyet'in beşinci katında görünceye kadar devam etti.

Orhan Olcay, içine kapanık bir gençti. Kendinden, ailesinden hiç söz etmezdi. Hürriyet'e bağlı 'Kelebek' kadın gazetesinde sayfa sekreterliği yaparken, Çetin Bey, Ergil Tezerdi'nin önerisi üzerine onu Hafta Sonu ekibine katmıştı. Ergil Tezerdi çok başarılı bir sayfa tasarımcısıydı; Orhan Olcay da onun yanında yetişmişti.

Orhan Olcay, kendini gizleyen bir insandı. Yüzüne baktığınız zaman onun sevinçli mi yoksa üzüntülü mü olduğunu anlayamazdınız. Ama bu kapalı kutu bir akşam, elinde olmadan açılıp içini hepimize gösterdi. O akşam, saat yedi sularında tam kadro harıl harıl çalışıyorduk. Bir ara gözümüz Orhan Olcay'a takıldı. Bu yorulmak nedir bilmeyen arkadaşımız başını masaya dayamış, iki koluyla yüzünü saklamaya çalışıyordu. Ne oldu diye telaşla yanına gittiğimizde, kesik kesik hıçkırdığını duyduk. Orhan Olcay, az önce Mudanya'dan gelen bir telefon haberiyle yıkılmıştı. Babasının kalp krizi sonucu vefat ettiğini telefonda kimin haber verdiğini bilmiyorum, ama Orhan Olcay perişan bir haldeydi. Bizim Orhan'ın çevresinde toplandığımızı görünce, Çetin Bey de hemen yanımıza geldi. Sonra Orhan'a sarılıp onu odasına götürdü. İkisi uzun uzun konuştular ve Orhan Olcay bize bir şey söylemeden Tufan'la birlikte servisten ayrıldı. Daha sonraki yıllarda Orhan Olcay da hepimiz gibi pek çok başka acı ve sevinci yaşadı, ama duygularını çevresindekilere asla belli etmedi. Babasının öldüğü gün nasılsa kendini ele vermişti. Belki iradesine hakim olamadığı için sonradan kızmıştır kendine.

Kelebek Gazetesi'nden transfer edilenlerden biri de Tufan Aksoy'du. O, Orhan Olcay'ın aksine sözünü sakınmayan, biraz da tartışmayı seven bir arkadaştı. Hafta Sonu'nun vitrin sayfaları-

nı o hazırlıyordu. Yazıları dikkatle okumadan sayfa çizmek için eline kalemi almazdı. Çalıştığı sayfanın boyutlarına ve özelliklerine uygun sayfa yaratmakta üstüne yoktu.

Erol Simavi'nin eski dostu Engin Arman son derece kibar, konuşkan ve neşeli bir insandı. Onunla kısa sürede çok iyi dost olduk. Hafif müzik dünyasını çok iyi tanıyordu ama yazı yazmaya pek hevesli olduğu söylenemezdi. Çetin Bey, Engin Ağabey'e saygılı olmakla birlikte onun sayfasını geç hazırlamasından şikayetçiydi.

Hafta Sonu için sağlık sayfası hazırlamam istenince, Dr. Turhan Bozkurt imdadıma yetişti. Çetin Bey'e önce yabancı dergilerden seçtiğim konuların listesini veriyordum. Çetin Bey bu listeden üç veya dört konuyu seçiyor, yerlileştirilmesine karar verdiklerini işaretliyordu. Yerlileştirilmesi kararlaştırılan konular için o dalın en tanınmış uzmanlarıyla görüşmek zorundaydım. Doktora görünmeyi pek değil hiç sevmediğim için kimseyi tanımıyordum. Dr. Turhan Bozkurt uzman seçiminde bana çok yardımcı oldu. Çoğu Turhan Bozkurt'un eski arkadaşı olan bu kişiler benim sorularıma cevap vermeyi kabul ettiler. Prof. Dr. Kaya Çilingiroğlu, Prof. Dr. Sevim Devrim, Prof. Dr. Metin Özek, Prof. Dr. Remzi Özcan, Prof. Dr. Nazif Bağrıaçık, Prof. Dr. Kenan Binak, Prof. Dr. Oğuz Lav, Prof. Dr. Ekrem H. Unat ve şimdi adını hatırlayamadığım birçok uzman, sorularımı cevaplandırıyordu. Hafta Sonu'nun sayfaları daha çok aşk skandallarına ayrılmıştı ve Hafta Sonu adını duyan kişiler, arkadaşlarımızın çoğundan bucak bucak kaçıyordu, ama "Türkiye'nin En Çok Okunan Tıp Sayfası" başlığıyla yayımlanan sayfa çok ilgi çekiyordu. Çetin Bey de Orhan Olcay da bu sayfaya büyük özen gösteriyorlardı. Ben de doktorların açıklamalarını çarpıtmaya kalkışmadığım için her şey yolunda gidiyordu.

Kalp uzmanı Prof. Dr. Kenan Binak çok da iyi bir öğretmendi. Telefonu açıp ona bir soru sorduğum zaman, sanki karşısında bir öğrencisi varmış gibi, ama gayet sade bir dille bana cevap verir,

hatta konuyla ilgili başka açıklamalar da yapardı. Eğer bu iş altı yıl sürseydi ben dışarıdan eğitim görmüş bir kalp uzmanı olabilirdim.

Prof. Dr. Sevim Devrim kısa ama net konuşmayı severdi. Çok da titiz bir doktordu. Onunla konuştuğum zaman sert bir tavırla beni uyarmasına alışmıştım: "Eğer söylediğim sözlerin bir cümlesini yanlış yazarsan gazetenizi mahkemeye veririm."

Sevim Hoca, sayfada yer alan açıklamalarını okuduktan sonra da üşenmeden telefonu açar, bana teşekkür ederdi.

Cilt uzmanı Prof. Dr. Oğuz Lav, Doktor Turhan Bozkurt'un canciğer dostuydu. Hafif davudi sesi ve güzel konuşmasıyla insanları kolayca etkilerdi. Mesleğine çok düşkündü, dost canlısı, samimi bir tıp adamıydı. Zaman zaman ondan da bana uzman bulması için yardım isterdim. Ailemin sorunlarıyla da ilgilenir, bizlere bir ağabey gibi davranırdı. Çapa Hastanesi'nde kendini herkese sevdirmişti.

Prof. Dr. Kaya Çilingiroğlu, tanıdığım en babacan, en mütevazı bilim adamıydı. Hastanedeki ekonomik sıkıntılar onu bunaltmıştı. Çoğu zaman ameliyatlar için gerekli malzemeyi, kendi imkânlarıyla temin ettiğini söylerdi. Kendini spor tıbbı konusuna adamıştı adeta. Bu dalda önemli projeleri vardı.

DÖRT

Hürgün Günleri

Çetin Bey gazetede bir de, 'Dertlerinizi bize satın' sütunu açmıştı. Mektupları yayımlanan kişilere her hafta belli bir ücret ödeniyordu. Dertlerin çözümünden ise ben sorumluydum. Bu işi severek yaptığımı itiraf edeyim.

Hafta Sonu Gazetesi'nin satışı her hafta artıyordu. On bin, on beş bin, derken rakam yirmi beş bine ulaşmıştı. Çetin Bey çok yoruluyordu, ama çalışmasının karşılığını da kısa bir süre sonra aldı. Erol Simavi 'Hürgün' adıyla yeni bir yayıncılık şirketi kurmuştu. Bu şirket, Hafta Sonu'nu yayımlamakla kalmayacak bünyesine yeni dergiler de katılacaktı. Çetin Emeç, Hürgün Müessesesi'nin Genel Yayın Müdürü olmuştu. Bu arada Sezai Solelli ile Erdoğan Sevgin'in bir süreden beri hazırlığını yaptıkları 'Yedigün' isimli televizyon ve sinema dergisinin de sorumluluğunu Çetin Bey üstlenecekti. Sezai Solelli'nin bu uygulamadan hiç hoşlanmadığı kesindi, ama Erol Simavi'nin kararına karşı çıkılmayacağını biliyordu. Hürgün'de yayımlanmaya başlayan ilk dergi 'Çarşaf' adlı mizah dergisi oldu. Derginin sayfa sekreterliğini Şinasi üstlenmişti. Tufan ve Orhan Olcay gibi Şinasi de Kelebek Gazetesi'nden transfer olmuştu. Semih Balcıoğlu, derginin danışmanıydı. Yıllar sonra bu eski dost ile tekrar aynı çatı altında

çalışmak beni çok sevindiriyordu. Kandemir Konduk, 'Çarşaf Dergisi'ne gönderdiği mizah yazılarıyla çok kısa sürede üne kavuşmuştu. Mine Kırıkkanat da yine 'Çarşaf Dergisi'nin açtığı mizah yazıları yarışmasında birinci seçilmiş ve de ilk kadın mizah yazarı olarak üne kavuşmuştu.

Çetin Bey, derginin büyük ilgi görmesine elbette çok seviniyordu. Ancak Semih Balcıoğlu ile her konuda anlaştıkları söylenemezdi.

Bütün bunlar olup biterken, biz de Hürriyet kadrosundan Hürgün kadrosuna geçirildik. Yeni şirketin hisse senetleri satışa çıkarılmıştı. Hepimiz sembolik de olsa bir miktar hisse senedi satın aldık.

Hürgün'ün ikinci bombası Almanya'da yayımlanan 'Eltern' isimli ana-çocuk dergisinin Türkçe'si olacaktı. 'Eltern Dergisi' nin yöneticileriyle uzun pazarlıklar yapılmış ve sonunda anlaşmaya varılmıştı. Yeni derginin adı 'Elele' olacaktı. Yeni derginin sayfa düzenlemesini Reyhan Can'ın eşi Erkut Can üstlenmişti. Titiz çalışmalarıyla tanınan Erkut Can öyle konuşkan ve dost canlısı biri değildi. Sabahtan akşama kadar masasının başında sayfa çizimleriyle uğraşıyor, sanki tek başına çalışıyormuş gibi çevresiyle hiç ilgilenmiyordu.

Bu arada bana da zaman zaman yerli röportajlar yapma fırsatı doğuyordu. Çetin Bey'in Hafta Sonu Gazetesi'nde acımasızca eleştirdiği ya da sırlarını açıkladığı sanatçıların bazılarıyla 'pembe röportajlar' yapmakla görevlendirilmiştim. Suya sabuna dokunmayan, sanatçıyı olumlu yönleriyle tanıtacak yazılardı bunlar. Çetin Bey bu yöntemle gücendirdiği sanatçıların gönlünü alıyordu.

Gönlü alınmak istenen sanatçılardan biri de Filiz Akın'dı. Etiler'in biraz ilerisinde, bilmeyen birinin asla bulamayacağı kuytu bir köşede, üç katlı bir villada yaşayan sanatçı, evinde bizi bekliyordu. Bembeyaz eşyalarla döşenmiş büyük bir salona girdik. Fotomuhabiri arkadaşımla çevremizi hayran hayran incelerken

Filiz Akın'ın annesi bize kristal bardaklarda çay ikram etti. Daha sonra da masaya içi pötibör bisküviyle dolu büyük bir kristal tabak getirdi. İçimden, kristal tabak bildiğimiz bisküvinin tadını değiştirmiyor, diye geçirdiğimi hatırlıyorum. Neyse röportajımız olumlu bir hava içinde tamamlandı.

Hafta Sonu'nun bir sayısında ünlü piyanist İdil Biret'in erkek olacağı iddialarına ilişkin bir haber yayımlanmıştı. Tabii bu yazı müthiş bir kıyamet kopardı. Aslında bu haber bir başka yayın organından alınmıştı ama kabak bizim başımıza patladı. Çetin Bey, müzik dünyasındaki önemli dostlarının aracılığıyla İdil Biret'ten bir randevu alınmasını sağladı. O tarihte İdil Biret, Londra'da ya-

şıyordu. Onunla bir telefon röportajı yapmam istendi. İdil Biret'i önceden kararlaştırılan saatte, evinden aradım. Bir saate yakın bir süre konuştuk. Bir kadın sanatçıya sorulabilecek ne kadar soru varsa hepsini sordum. İdil Biret sorularımı içtenlikle cevapladı. Hemen o haftaki Hafta Sonu'nda bu röportaj yer aldı, böylece o çirkin dedikodu da kapanmış oldu.

Bir başka 'pembe röportaj' konusu da Nükhet Duru'ydu. Sanatçı, Erol Simavi'nin Hilton'daki dairesinde kalıyordu. Tam randevu saatinde oteldeydim. Nükhet Duru ile uzun uzun konuştuk, dertleştik. Ortaya çok hoş bir röportaj çıktı. Yazıda skandal yaratacak bir tek sözcük yoktu, ama Nükhet Duru gerçeği ayrıntılarıyla okurlara sunulmuştu. Yazı yayımlandıktan birkaç gün sonra Çetin Bey, "Erol Bey yazıyı çok beğenmiş, sana teşekkür ediyor," dedi.

Yıllar sonra Nükhet Duru ile Hürriyet'in magazin servisinde karşılaşınca selam versem mi vermesem mi diye tereddüt ettim. Beni hatırlamaması ihtimali yüksekti. Ayrıca zaman içinde bazı eski arkadaşların bile beni tanımıyormuş gibi davrandıklarına tanık olmuştum. Nükhet Duru da beni tanımayabilirdi. Ben bunları düşünürken Nükhet Duru gülümseyerek bana elini uzatmıştı bile. "Beni hatırladınız mı, Nükhet Hanım?" diye sordum. Verdiği cevap, "Sizi nasıl unuturum?" oldu. İnsanları belli ölçü-

lere göre değerlendirmek doğru değilmiş, bunu bir kez daha anlamış oldum.

Sabahları erkenden gazeteye geliyordum. O sabah da çayımı yudumlayıp gazetelere göz atarken Çetin Bey, elinden hiç eksik etmediği eski okul çantasıyla içeri girdi. "Bugün aşağı kata taşınıyoruz. Siz de eşyanızı toplayın," diye kara haberi verdi. Benim adetimdir, çalıştığım işyerinde her zaman çok fazla eşyam olur. Yabancı dergi yığınları, kitaplar, ufak tefek hatıra eşyaları...

Birden dünya başıma yıkıldı. "Ben burada kalsam..." diyecek oldum, Çetin Bey hemen sinirlendi, "Olur mu canım, haydi oyalanmayın, toplanmaya başlayın," diyerek yanımdan ayrıldı. Sağ olsunlar arkadaşlar, benim eşyamı karton kutulara doldurdular. Bana da daktilo makinemle, masamın altında duran ayak tahtasını aşağıya taşımak kaldı. Aşağı kat, loş ve biraz da sevimsizdi. Çetin Bey'e, salonun ucunda büyücek bir çalışma odası hazırlanmıştı. Bu odanın eşyası daha güzeldi. Odanın kapısının yanında bir sekreter bölmesi dikkat çekiyordu. Çetin Bey büyük bir titizlikle, biriktirdiği Paris Match dergilerini o bölmedeki dolaba yerleştirdi. Gül ağacından yapılmış upuzun masasının üzeri biraz sonra dosyalar, kitaplar ve süs eşyalarıyla doldu. Ertesi gün, Çetin Bey'e çiçek göndermekte adeta yarış eden dostları ve meslektaşları sayesinde oda bir çiçek bahçesine dönüştü.

Orhan Olcay, artık gazetenin başka sayfalarıyla ilgilenecekti. Benim sayfalarımı da Gönen yapacaktı. Gönen, Orhan Olcay gibi sessiz sakin biri değildi. Şakalaşmayı, bol bol espri yapmayı çok seviyordu. Onunla da büyük bir uyum içinde çalışıyorduk.

Erkut ve eşi Reyhan Can kendi imkânlarıyla, haftalık 'Şey' gazetesini çıkarmak için bizden ayrılınca, 'Elele Dergisi'ne yeni bir müdürün atanması gerekmişti. O sıralar Hayat Müessesesi'nde devam eden grev yüzünden eski arkadaşlar zor durumdaydılar. Bir sabah Çetin Bey, beni çok şaşırtan bir açıklama yaptı: "Elele'nin yönetimi için Mehmet Ali Kayabal ile anlaştık. Böylece Şef'ine kavuşacaksın."

Çetin Bey'in, ona pek değil, hiç de dostça davranmayan bir meslektaşına yeni yayına girecek bir dergiyi emanet etmesi, onun özelliklerini iyi bilmeyen biri için 'tedbirsizlik' sayılabilirdi. Ama daha önce de belirttiğim gibi, Çetin Bey için dostluklar, düşmanlıklar önemli değildi. O bir profesyoneldi, kişileri yaptıkları işlere göre değerlendirirdi. Ben bunu bildiğim halde şaşırmıştım. "İyi düşündünüz mü?" diye sordum. Kesik kesik güldü. "Siz merak etmeyin. Şef burada başarılı olacak."

Şef, hemen kolları sıvayıp çalışmaya başlamıştı. Almanca çeviri ağırlıklı derginin kadrosunda Nalan Kayahan ve eski gazeteci Aysel Okan da yer almıştı. Ben de zaman zaman Elele için çeviriler yapıyordum. Bu arada Yedigün Dergisi yayına girmişti. Erdoğan Sevgin, dergide yer alacak yabancı kaynaklı haberler ve yazılar için benden yardım istiyordu.

Magazin Servisi

Bir gün Çetin Emeç bana ilginç bir teklifte bulundu: "Hürgün'ün bir magazin servisine ihtiyacı var. Sen magazin servisinin sorumlusu ol. Yukarıda Mine, Fransızca çevirileri yapar. İki arkadaş daha alırsak bu iş yürür."

İkinci kattaki salonun bir köşesinde Hürriyet'in sevilen elemanlarından Özer Yelçe'ye camekânlı bir bölme yapılmıştı. Çetin Bey o bölmenin magazin servisine gerekli olduğunu belirtince, Özer Yelçe, Hürriyet'in merkez binasına geri döndü. Çetin Bey, benim sırtımı duvara vererek köşede oturmayı sevdiğimi biliyordu. Küçük kulübeye masalar taşınırken Çetin Bey de yanımızdaydı. Servisin düzenli çalışması için ne gerekiyorsa, hepsini sağladı.

Servis yönetmenin düşündüğüm kadar sıkıcı olmadığını fark etmiştim. Yabancı dergiler benim masamda toplanıyordu. Daha sonra dergi sorumlularından iş siparişlerini alıyordum. Yedigün Dergisi'nin yabancı kaynaklı yazıları için haftada bir gün Ameri-

kan Konsolosluğu'nun kütüphanesine gidiyordum. Burada yabancı TV dizileri ve oyuncularla ilgili yazıları bulup fotokopilerini çıkarıyordum. Sonra da bu bilgileri yazılarda kullanıyordum. Kütüphanenin çalışanlarıyla da kısa sürede dost olmuştuk. Bu uygulama uzun süre devam etti.

Yedigün adının bir başka yayınevi tarafından satın alınmış olduğu ortaya çıkınca, derginin adı TV'de 7 olarak değiştirildi. O günlerde özel TV kanalları olmadığı için sadece TRT'nin yayınlarıyla ilgili haber ve röportajlar yayımlanıyordu. TV'nin çok sevilen dizisi 'Küçük Ev'in kahramanlarından Laura Ingalls'ın anılarını anlattığı kitabın yayın hakkını Hürgün satın almıştı. Bu kitabın çevirisini büyük bir zevkle yapıyordum, okurlar bu tefrikayı merakla okuyorlardı. Magazin servisi harıl harıl çalışıyordu. Mine (Kırıkkanat), Fransızca dergilerden çeviriler yapıyordu. Onunla çok iyi anlaşıyorduk. O kadar ki, Mine'nin Shakespeare hayranı olduğunu öğrendiğim zaman, kendi kütüphanemden Shakespeare'in tüm eserlerini kapsayan kitabı ona hediye ettim. Nasıl sevindi bilemezsiniz...

Anthony Quinn

Ünlü yönetmen M. Akad'ın yönettiği 'Çağrı' isimli filmin sponsorluğunu Hürriyet Gazetesi üstlenmişti. Filmin başoyuncusu Anthony Quinn ile yönetmen, 'Çağrı'nın İstanbul'da yapılacak galası için Türkiye'ye geleceklerdi. Çetin Bey, konuklarla benim ilgilenmemi ve röportajlar yapmamı istemişti. O zamanlar Hürriyet'in halkla ilişkiler temsilciliğini yürüten Rıdvan Menteş, 'Çağrı' filminin galası için gerekli organizasyonun tümünden sorumluydu. Konuklar İstanbul'a gelmeden bir gün önce Rıdvan Menteş bana telefon etti, gazetenin aracıyla havaalanına gideceğimizi haber verdi.

Ertesi sabah erkenden havaalanına gittik. Rıdvan Menteş son derece kibar ve görgülü bir beyefendiydi. Zaten ona gazetede

'Ekselans' diye hitap ettiklerini duymuştum. Havaalanında doğruca VIP salonuna gittik ve konukları getirecek olan uçağı beklemeye koyulduk. Rıdvan Bey bize içecek ve çerez ikram etti. Uçağın havaalanına inmesi uzadıkça benim de heyecandan karnıma ağrılar girmişti. Neyse ki, sonunda uçağın havaalanına inmek üzere olduğu açıklandı. Hemen aprona çıktık. Dev uçağın kapısı açıldı. Önden inenleri tanımıyordum. Bir iki dakika sonra Anthony Quinn, yüzünden pek eksik etmediği gülümsemesiyle merdivenin başında göründü. O zamanki eşi Jolanda Addolori de bir adım arkasındaydı. Yönetmen M. Akad da uçaktan indi. Hemen oracıkta takdim faslı tamamlandı. Rıdvan Menteş konuklara birer buket çiçek verdi. Sonra havaalanının VIP salonunda Anthony Quinn ve yönetmen M. Akad bir basın toplantısı düzenledi. Kısa süren toplantıda 'Çağrı' filminden söz edildi.

Anthony Quinn, yarı Meksikalı yarı Amerikalı olmasına rağmen, tipik bir Akdeniz erkeği görünümündeydi. Gördüğüm kadarıyla o, dünyada çok sevilerek izlenen filmindeki gibi bir 'Yunanlı Zorba'ydı gerçekten. Sıcakkanlılığı, içtenliği ve esprili konuşmalarıyla 'bizden' biriydi.

Basın toplantısından sonra arabalarla Hilton Oteli'nin yolunu tuttuk. Konuklar asansörün kapısında bizimle vedalaştı. O gün için bana bir röportaj randevusunun ayarlanmasını istemiştim ama herkes çok yorgundu.

Çetin Bey, "Anthony Quinn'den bir röportaj koparamazsan gözüme görünme," demişti. İşte bu sözler bana güç vermişti. Bir gölge gibi Anthony Quinn'i takip eder oldum. Arada üç beş cümle konuşup, notlarımı zenginleştiriyordum. Anthony Quinn'in sabahları oteldeki dairesinden çıkar çıkmaz karşılaştığı ilk kişi ben oluyordum. Ünlü aktör de bu karşılaşmalara alışmıştı. Elini uzatıp benimle tokalaşıyor, "Bu sabah nasılsınız Bayan Bergin," diye hatırımı soruyordu. Sonra da günlük geziler, ziyaretler başlıyordu. Bu arada Anthony Quinn'in çok başarılı bir heykeltraş olduğunu, aynı zamanda resim de yaptığını ve sergilerinin Avrupa'da büyük ilgi gördüğünü öğrendim.

Anthony Quinn, Topkapı Müzesi'ni gezerken de yanı başındaydım. Daha sonra gazetecilerle bir sohbet toplantısı yapmak üzere Topkapı Sarayı'nın konuk salonuna geçti. Gazeteci arkadaşlarım sorularını sıralarlarken, ben, uzakça bir köşede oturan Jolanda Addolori'nin yanına gittim. Ben ayakta duruyordum, o da koltukta oturmuş, kocasının konuşmalarını dinliyordu. Üç beş kelime konuştuktan sonra ahbap olduk. Jolanda Addolori bana kocasının film çevirdiği stüdyoda gardıropçu olarak çalıştığını ve aktörün giyimine gösterdiği özen sayesinde aralarında bir yakınlaşma olduğunu ve daha sonra da evlendiklerini anlattı. Gazeteci arkadaşlarım durumun farkında değildiler, ama ben Bayan Anthony Quinn ile röportaj yapıyordum. İtalyan asıllı Bayan Quinn de geçmişten söz etmeye dünden hazırmış. Onunla uzun uzun konuştuk. Toplantı biterken Anthony Quinn benim karısının yanında olduğumu fark etti. "Siz kadın kadına neler fısıldaşıyorsunuz?" diye sordu. Hemen atıldım: "Biraz dedikodu yaptık."

TV'de 7 dergisi için Anthony Quinn'in eşiyle yaptığım röportaja Çetin Bey, Jolanda Addolori'nin "Benim kocam hiç büyümeyen bir bebektir," sözünü başlık yaptı. Hürriyet Gazetesi'nin muhabirleri ise toplantıda Anthony Quinn'in anlattıklarını haber yapmışlardı. Bu özel röportaj çok beğenildi, ben de muhabirlik ve meslektaş atlatma özlemimi gidermiş oldum; Hürgün dergileriyle Hürriyet Gazetesi arasında gizliden gizliye devam eden rekabet de böylece biraz daha su yüzüne çıkmış oldu.

Çetin Bey, sonuçtan memnundu ama beni şöyle uyarmaktan da kendini alamadı: "Çok fazla ortalardaydın," dedi. "Her fotoğraf karesine girmişsin. Keşke Anthony Quinn'den biraz uzak dursaydın."

Çetin Bey'in dedikleri doğruydu, ona yüzde yüz hak veriyordum ama haftalık bir dergide çalışan muhabirin, meslektaşlarından bir adım ileri gidebilmesi için böyle davranmaktan başka bir seçeneği olamazdı.

Hafta Sonu Gazetesi'nin var olma nedeni gündemdeki kişilerin gizli ilişkilerini, kaçamaklarını gözler önüne sermekti, dersem durumu hiç de abartmış sayılmam. Bülent Ersoy'un üvey babası Cahit Poyraz, Ümit Çeliker, Tarık ve diğer arkadaşlar, sinema, müzik ve tiyatro dünyasının altını üstüne getirip atlatma skandal haberleri Hafta Sonu'na hemen ulaştırıyorlardı. Amerika'da film şirketlerinin uyguladığı 'reklam aşkları' ve 'reklam evlilikleri'ne benzer haberler konusunda da uzmanlaşmaya başlamışlardı. Cahit Poyraz, o günlerde Türk sanat müziği piyasasının sevilen sanatçısı Ahmet Özhan ile ilgili bir haber yapmak istiyordu. Sonunda uygulanması zor bir planı Çetin Bey'e sundu. O dönemin sevilen sinema sanatçısı Hale Soygazi ile Ahmet Özhan'ı tanıştıracaktı. Bu tanışmanın evliliğe gitmesi için de çaba harcayacaktı. Cahit Poyraz önce yakın arkadaşı Hale Soygazi ile görüştü. Sonra onu Ahmet Özhan ile tanıştırdı. Ve bir süre sonra bomba haber Hafta Sonu'nun birinci sayfasını süsledi. Bu atlatma haber, Babıâli'de uzun süre konuşuldu. Bu arada Ahmet Özhan ile Hale Soygazi'nin şakacıktan nişanı, gerçek oldu, bir süre sonra da evlendiler.

İlk Emeklilik

Edibe Dolu, Çetin Emeç'in asistanı olarak göreve başlamıştı. Çetin Bey öncelcri, Edibe Dolu ile çalışmaya pek sıcak bakmamış ama eşinin ve benim ısrarım üzerine onu da kadroya almıştı. Edibe Dolu ile aramızda geçen tatsız olayları ben çoktan unutmuştum. Sanırım o da biraz değişmişti. Kısacası Hürgün kadrosundan çatlak ses çıkmıyordu. Hayatımdan çok memnundum. Magazin servisi dergilerin hepsine iş yetiştiriyordu.

Çetin Bey de servisin çalışmalarından memnundu. Mine, yukarı katta Çarşaf'ta çalışıyordu ama magazin servisine bağlıydı. Bir sabah Fransızca dergilerden yapılacak çeviriler için Çarşaf'a telefon edip Mine'yi aradım. Henüz gelmemişti. Aradan bir saat

geçti. Mine hâlâ ortalarda yoktu. Televizyon dergisine acil olarak hazırlanması gereken yazılar öylece duruyordu. Tekrar Mine'yi aradım. Bana, "Şinasi'den izin almış, öğleden sonra gelecek," diye bilgi verildi. Birden çok öfkelenmiştim. Mine'nin beni zor durumda bırakması canımı sıkmıştı. Sipariş edilmiş yazıları hazırlayıp Erdoğan Sevgin'e teslim etmiştim ki, Mine geldi. Elimde olmadan, "Neden bana haber vermedin," diye sitem ettim. O da mazeretini açıkladı. Son olarak ona, "Bir daha izin aldığın zaman bana da bir zahmet haber ver," dedim.

Mine yapılacak iş kalmadığını öğrenince yanımdan ayrıldı. Biraz sonra Şinasi'nin telaşla Çetin Bey'in odasına gittiğini gördüm. Aradan kısa bir zaman geçmişti ki, Mine de telaşla Çetin Bey'in odasına gitti. İki üç dakika sonra da Edibe Dolu, Çetin Bey'in beni çağırdığını haber verdi. Odaya girince bir de ne göreyim? Mine, hüngür hüngür ağlıyor, Çetin Bey de müthiş öfkeli.

"Azize Hanım, arkadaşlarımıza kötü davranmaya hakkınız yok. Mine Hanım'ı çok üzmüşsünüz. Bir daha böyle olaylar olmasın," dedi.

Kendimi savunmak zorundaydım. "Ben Mine Hanım'ın ağlamasını gerektirecek bir söz söylemedim. Sadece bugün beni zor durumda bıraktığını ifade ettim," dedim.

Çetin Bey'in öfkesi daha da artmıştı. Çok sert bir sesle "Siz gidersiniz, Mine Hanım burada kalır," dedi.

Fena halde incinmiştim. Tir tir titreyerek odadan çıktım. Ve tabii hemen servisteki masamı boşalttım. Eşyamı torbalara, kutulara koydum. Sonra da bir istifa mektubu yazıp Edibe Hanım'a bıraktım.

Ertesi gün, arkadaşlar bana emekliye ayrılma hakkını kazandığımı, emekliye ayrılmak üzere istifa ettiğimi yönetime bildirmemi önerdiler. Bu öneri bana mantıklı geldi. Çünkü ben geçimimi sağlamak için çalışmak zorundaydım. Hürgün'den ayrılır ayrılmaz iş bulabileceğimden emin değildim. Zaten maceralara atılmaktan hoşlanmıyordum. En iyisi emekli olmaktı. Emekli maa-

şımla hiç değilse evimin masrafının bir kısmı karşılanırdı. Edibe Hanım'a gidip istifa mektubumu geri vermesini rica ettim, emekliye ayrılmak için yeni bir mektup yazacağımı söyledim.

Edibe Dolu, "Ben o mektubu dün Çetin Bey'e verdim. İstifan işleme kondu," dedi. Ben gene de ısrar ettim ve ikinci istifa mektubunu onaylatmasını istedim.

Hürriyet muhasebesinden Hürgün muhasebe müdürlüğüne atanan Sabahat Ablay, eksik olmasın, iki kez işlem yapmayı kabul etti ve ben dört yıllık kıdem tazminatımı alıp Hürgün'e veda ettim.

İki gün sonra Çetin Bey telefon etti, sanki aramızda hiçbir şey

geçmemiş gibi, "Azize Hanım, emekliye ayrılmaya karar vermişsiniz, ama siz çalışmadan duramazsınız. Bilmediğiniz, tanımadığınız yabancı bir müessesede çalışmak yerine bizimle çalışmaya devam edin. Sizi TV dergisine alalım. Erdoğan'a yazı hazırlarsınız. Size her ay on üç bin lira ücret veririz," dedi.

Böyle bir teklife cevap vermek benim için çok zordu. Çetin Bey'in Mine ve Şinasi'nin yanında bana söylediği sözler çok ağırıma gitmişti. Canla başla çalışan birinin bu şekilde hakarete maruz kalmasını içime sindiremiyordum. Fakat Çetin Bey'in sözlerinde hakikat payı vardı, ben gerçekten de çalışmadan duramazdım. Evde eşimle uzun uzun tartıştıktan sonra Çetin Bey'in teklifine 'evet' demeye karar verdim. Ertesi gün, gene torbalar ve kutularla Hürgün binasına geri döndüm. Erdoğan Sevgin bana servisin köşesinde bir masa hazırlatmıştı. Artık Hafta Sonu'na tıp sayfasını hazırlamayacaktım. Aysel Hanım, ben ayrılır ayrılmaz o sayfayı çok küçük bir ücret karşılığında hazırlayacağını söylemişti. Magazin servisi de lağvedilmiş, küçük kulübe boş kalmıştı. O gün Mine'nin annesi bana telefon etti. Olanlara kızının da kendisinin de çok üzüldüğünü söyledi. Mine de yanıma gelip benden tekrar tekrar özür diledi. Soğukkanlılığımı muhafaza etmeye çalışarak, "Ziyanı yok. Babıâli'de böyle olaylar her zaman yaşanır," dedim. "Bak gene aynı çatı altında çalışıyoruz. Bu uygulama benim için daha hayırlı oldu."

Büyük fırtına dinmiş gibi görünüyordu, ama ben huzursuzdum. Emekli olmakla meslek hayatımın sonuna geldiğime inanıyordum. Geceleri gözüme uyku girmez olmuştu. Sıkıntımdan, üzüntümden ne yapacağımı bilemiyordum. Arkadaşlarım bu emeklilik meselesini fazla abarttığımı defalarca söylediler ama ben olaya bir dram havası vermiştim. Emeklilik başvurusunda bulunmak için İhtiyarlık Sigortası'na gitmeyi yüreğim kaldırmayacaktı. Genç sayılabilecek bir yaşta emekliler arasına katılmayı kendime yediremiyordum. Sevgili Orhan Olcay, benim duygularımı çok iyi anlamıştı. "Abla, İhtiyarlık Sigortası'na ben seni götürürüm. Hiç merak etme," dedi. O binaya tek başıma gitmeyi göze alamayacaktım. Orhan'ın bu sözleri beni biraz rahatlattı. Bir pazartesi sabahı, Orhan'ın arabasıyla Sosyal Sigortalar'ın İhtiyarlık Sigortası Bölümü'ne gittik. Başvurumu yaptım. Sonra gene gazeteye döndük. Üzerimden ağır bir yük kalkmıştı.

Şimdi o günleri gözlerimin önünde canlandırırken, açık söyleyeyim, halime gülüyorum. Çocukça bir tutum içine girmiş, basit bir olaydan beni günlerce gizli gizli ağlatan büyük bir facia yaratmıştım. Aradan bunca yıl geçti, ben hâlâ çalışıyorum. Emekli sıfatını taşımak çalışma açısından bir değişiklik yaratmadı.

Cahide'nin Romanı

Ben resmen emekli sıfatını kazanmayı beklerken sanat dünyamızdan bir yıldız daha sonsuzluğa kaydı. Tiyatro ve sinemanın ünlü yıldızlarından Cahide Sonku'nun sefalet içinde hayata veda etmesi onu tanıyanlarda büyük üzüntü yaratmıştı. Onun ölümünden birkaç gün sonra Çetin Bey beni çağırdı. "Hürriyet'te Cahide Sonku'nun kendi ağzından yazılmış hayat hikâyesi varmış. Ama bantlar ve yazılar karmakarışıkmış. Bunları düzenleyip Cahide Sonku'nun romanını yazacaksın. Nezih Bey seni bekliyor," dedi.

Cahide Sonku'nun romanını yazma görevinin neden bana verildiğini merak ediyordum ama merakımı kendime sakladım. Çe-

tin Bey'in odasından çıkar çıkmaz Hürriyet'in merkez binasına gittim. Nezih Demirkent'in odası ikinci kattaydı. Sekreteri, hemen içeri girmemi söyledi.

Nezih Demirkent'i şahsen tanımıyordum. Koskocaman bir masanın başında oturan bu iri yarı adam önce beni ürküttü. Nezih Bey iki elinde iki telefon, birileriyle konuşuyordu. Beni görünce, "Otursana," dedi. Masanın önündeki koltuğa büzülüp oturdum ve konuşmaların bitmesini beklemeye koyuldum. Nezih Bey, telefonlarla konuşurken bir yandan bana da sorular soruyordu. Telefon konuşmalarını bitirince, bana özel hayatımla ilgili ve sadece çok yakın çevremin bildiği bir iki olayla ilgili sorular sordu. Çok şaşırmıştım. Ben sadece karşımda oturan kişinin Nezih Demirkent olduğunu ve Hürriyet Gazetesi'nde her şeyin ondan sorulduğunu biliyordum. O ise benim özel hayatımla ilgili sırları öğrenmişti. Doğrusu Nezih Demirkent inanılmaz bir yöneticiydi.

"Sen Cahide Sonku ile hiç karşılaştın mı?"

Bu soruya hemen cevap verdim. "Kolejde öğrenciyken Cahide Sonku okulumuzu ziyarete gelmişti. Bahçede yanımdan geçti."

"Peki o gün Cahide Sonku'nun ne giymiş olduğunu hatırlıyor musun?"

"Evet. Sütlü kahverengi küçük kareli bir tayyör giymişti. Başında tüylü kahverengi şapka vardı. Elindeki çanta da kahverengi yılan derisiydi."

Nezih Bey uzun uzun yüzüme baktı. Sonra gülümsedi. "Tamam. İş senindir. Dosyaları ve kasetleri versinler. Sana bir de kasetçalar bulsunlar. Evine git ve birkaç gün içinde ilk yazıyı hazırla. Haa bu yazılarda senin adın geçmeyecek. Her şeyi Cahide'nin ağzından yazacaksın."

Nezih Bey'in dediği gibi, gazetenin bir arabasına dosyaları ve bantları yükleyip evin yolunu tuttum. Yanılmıyorsam on iki on üç bant vardı. Kalın dosyaların sayısı da bir o kadardı. Birinci kaseti dinlemeye başlamadan kendime çay hazırladım. Kasetten kulağı-

ma ilk gelen ses bir bardağın içinde döndürülen çay kaşığının şıkırtısıydı. Sonra Cahide Sonku'nun yorgun ve hasta sesi kaşık şıkırtılarına karıştı: "Çay içmezsem kendimi toplayamıyorum."

Bu sözler beni çok etkiledi. Cahide Sonku'yu gözlerimin önünde canlandırmaya başladım. Bu işin üstesinden gelebileceğime artık inanmıştım.

Dosyaları ve bantları incelemem epey sürdü. Birinci yazıyı tamamladığımda çok heyecanlıydım. Çetin Bey'e gidip, "Ben ilk yazıyı teslim ediyorum," diye haber verdim.

Çetin Bey, "Yazıyı önce benim okumam gerekiyor," dedi. "Sen yazıyı bana bırak, okuyunca haber veririm."

Aradan bir gün geçti, Çetin Bey'den ses çıkmadı. İki, üç derken günler geçiyor, ben de geceleri evde yazılara devam ediyordum. Kaç günde tamamlamam gerektiği belirtilmediği için zorlanıyordum.

Bir sabah Nezih Bey telefon edip sert bir sesle, "Gecikiyoruz, bir an önce şu yazıları getirsen iyi olacak," dedi.

Çaresiz kalmıştım. Çetin Bey'e gidip ezile büzüle okuyup okumadığını sordum ve Nezih Bey'in yazıları beklediğini söyledim. Bu sözlerim üzerine Çetin Bey, "Okudum, fena olmamış. Al, Nezih Bey'e götür," dedi.

Nezih Demirkent'e evde hazırladığım diğer iki yazıyı da teslim ettim ve kaç yazı yayımlamayı düşündüklerini sordum. Düşünceli bir tavırla, "Herhalde bir haftada bu iş biter," dedi.

Cahide Sonku'nun romanı için büyük bir reklam kampanyası hazırlanmıştı. Yazıların yer alacağı sayfayla yazışleri müdürlerinden Erol Türegün ilgileniyordu. Erol Bey, son derece nazik, anlayışlı ve şair ruhlu bir yazışleri müdürüydü. Aslında ondan 'şair ruhlu' diye söz etmek yanlış olur. Erol Türegün iyi bir gazeteci olduğu gibi aynı zamanda iyi bir şairdi.

Cahide Sonku'nun romanının çok beğenildiğini Erol Türegün'den öğrendim. Onuncu günün yazısını teslim ettiğim zaman Nezih Bey, "Devam edelim," dedi ve Cahide Sonku'nun romanı otuz gün yayımlandı. Haftanın üç gününü Cahide yazılarıyla geçiri-

yordum; enikonu yorulmuştum. Otuzuncu gün 'son' sözcüğünü yazarken rahat bir soluk aldım, ama sonraki günlerde, her roman çevirisinden sonra da olduğu gibi kendimi birden büyük bir boşluğun içinde hissettim. Cahide'nin romanı bana elli bin lira kazandırdı. Aslında aldığım paradan çok Hürriyet Gazetesi'ne beğenilen bir iş yapmış olmak beni mutlu etmişti.

Türkiye'de terör kol geziyordu. Otobüs duraklarında beklemekten korkar olmuştuk. Yoldan geçen bir arabadan açılacak ateşle son yolculuğumuza çıkmamız işten bile değildi. Kepenk indirme eylemleri, trenlerde, vapurlarda silahlı militanlarla burun buruna gelmek, evlerin kurşunlanması korkusu, her yerde patlayan bombalar hepimizi tedirgin ediyordu. Tabiri caizse, 'kelle koltukta' yaşıyorduk. Politikayla hiç ilgisi olmayanlar için de çok zor bir dönem başlamıştı.

80'Lİ YILLAR

BİR

İkinci İhtilal'in Ayak sesleri

1980 yılını karşılarken hiç kimsenin yüzü gülmüyordu. Yeni bir yılın yeni bir başlangıç noktası olabileceğini istesek de düşünemiyorduk. Yokluklar, karaborsa, terör olayları, kurtarılmış bölgeler, büyük küçük herkesi yıldırmıştı. Tabii Babıâli'de de durum hiç parlak değildi. Yayınevlerinde kitap yayını neredeyse durma noktasına gelmişti. Dergilerin satışları azalmıştı. Gazete binalarının önlerinde nümayişlerin ardı arkası kesilmiyordu. Suikastlar, bomba ihbarları derken hepimiz canımızdan bezmiştik. Akşamları evlerimize sağ salim dönebildiğimiz zaman kendimizi şanslı sayıyorduk.

O günlerde Çetin Bey, Hafta Sonu'nun tıp sayfasını eskiden olduğu gibi gene benim hazırlamamı istedi. Böylece perşembe günleri hastane turlarına yeniden başladım. Durumumdan şikâyetçi değildim. Sağlık yazıları hazırlamak hoşuma gidiyordu.

Bir çarşamba sabahı erkenden işe gelmiştim. Hafta Sonu çarşamba sabahları baskıya girdiği için Orhan Olcay ve Çetin Bey'in çoktan gelmiş olmaları gerekirdi. Tıp sayfasının hazırlıklarına bir an önce başlamak için Orhan Olcay'ı aradım. Görünürlerde yoktu. Belki baskıyı kontrole gitmiştir dedim. Ben Orhan'ı ararken Çetin Bey, rüzgâr gibi hızla yanımdan geçti. Birilerine avaz avaz bağırı-

yordu. Böyle zamanlarda onun karşısına çıkmamak en doğru hareket olurdu. Masamın başına geçip fırtınanın dinmesini beklemeye başladım. Biraz sonra gelen bir arkadaşa Orhan Olcay'ın nerede olduğunu sormak gafletinde bulundum. O sırada yanımızdan geçen Çetin Bey, öfkesini benden çıkardı. "Senin sevgili Orhan Ağabey'in her şeyi yüzüstü bırakıp gitti. Artık bu kapıdan içeri girmez," diye bağırdı.

Orhan Olcay'ın sabah yedide baskı için geldiğini ve Çetin Emeç'le tartıştıklarını daha sonra öğrendim. Orhan'ın apar topar ayrılmasına üzülmüştüm, ama Çetin Bey'i kararından döndürmenin de imkânı yoktu. Olayı biraz daha kurcalarsam ben de o öfke kasırgasından etkilenecektim.

Birkaç gün sonra mahalle komşum Nurcihan Kesim ve eşi Ertuğrul Kesim ile Cağaloğlu'na giderken Nurcihan, "Azize, tanıdığın iyi bir sayfa sekreteri var mı?" diye sordu, sonra da Tay Yayınları'nda bir sayfa sekreterine ihtiyaç olduğunu söyledi. Hemen Orhan Olcay'ın adını ve telefon numarasını verdim. Bir hafta sonra da Orhan Olcay'ın Tay Yayınları'nda işe başladığını öğrenince çok sevindim. Ancak sevincim kursağımda kaldı.

Çetin Bey, beni odasına çağırdı ve "Sen kime sordun da Orhan'a iş buldun?" diye bağırdı. Çok şaşırmıştım. "Orhan burada çalışmıyordu ki," dedim "İşsiz kalan bir arkadaşa yardım etmek suç mu?"

Çetin Bey biraz sakinleşmişti. "Bir daha böyle işlere kalkışma," dedi ve konu kapandı.

Aradan iki ay geçmeden, gene bir sabah Çetin Bey, "Şu senin Orhan'ı bul da bana uğramasını söyleyiver," dedi.

Ertesi gün Orhan Olcay, Hafta Sonu'ndaki görevine geri döndü. Anlaşılan Çetin Bey, Orhan'ın işi bırakmasına izin vermeyi düşünmemişti, birkaç gün sonra onu geri çağıracaktı. Ben sevgili arkadaşıma iş bulunca, Çetin Bey'in planları suya düşmüştü.

1980 yılının 11 Eylül Perşembe günü, evde tıp sayfası için

gerekli hazırlıkları yapıyordum. Aynı zamanda doğum günüm olduğu için de evde ailecek eğlenecektik. Ortam, evin dışında bir yerde eğlenmeye hiç uygun değildi. O gece geç vakte kadar doğum günü kutlaması devam etti. Ertesi sabah erkenden kalkıp yazı yazmak ve işe gitmek zorundaydım, ama üzerime inanılmaz bir rehavet çökmüştü. Hayatımda belki de ilk kez işe gitme düşüncesi beni sıkıyordu. "Ah, yarın evde kalabilsem ne iyi olurdu," dediğimi hatırlıyorum. O gece odalarımıza çekildik. Sabaha karşı kızım beni uyandırdı: "Anne, yazı yazmana gerek kalmadı. İşe de gidemeyeceksin. Ordu ihtilal yapmış. Sokağa çıkma yasağı konmuş."

Kızımın bu sözleri üzerine heyecanla yataktan fırladım. Pencerenin önüne koştum. Basınköy Karakolu'nun önünde askeri cipler duruyordu. Evlerde arama yapılacağı hoparlörle anons edilince, hepimiz giyindik ve beklemeye koyulduk. Biraz sonra kapı çalındı, iki subay kimliklerimizi sordu, evin içine şöyle bir göz atıp gitti. Mahallede silahlı askerler devriye geziyorlardı. Ekmek, gazete ve bu gibi ihtiyaçlarımız için mahalleye gönderilen kamyonlardan askerlerin yardımıyla öte beri satın aldık.

Öğleye doğru, arkadaşımız Leyla Soykut'un iki subayla birlikte bir cipe binip mahalleden ayrıldığını gördük. Dehşet içinde kalmıştık. Leyla Soykut'un babası 1917 devriminde Rusya'dan kaçmış, ailesiyle Bursa'ya yerleşmişti. Sanırım Leyla da Bursa'da doğmuştu. Çok sevdiğimiz bir arkadaşımızdı. Siyasetle hiç ilgisi yoktu. Hürriyet Gazetesi'nde çevirmenlik yapıyordu. Askerlerin Leyla Soykut'u bilinmeyen bir yere götürmesiyle ilgili haber çarçabuk mahalleye yayıldı. Herkes olayı kendine göre değerlendiriyordu. Akşama doğru Leyla Soykut, karakolun önünde bir cipten inince hepimiz rahat bir soluk aldık. Demek Leyla'cık tutuklanmamıştı.

Birkaç gün sonra gazetelerden birinde Leyla Soykut'un da sorgulanmak üzere bir kışlaya götürüldüğü haberi yayımlandı. Bu habere en çok şaşıran da Leyla Soykut olmuştu. Sevgili arkada-

şım, "Yahu benim tutuklandığımı da nereden çıkarmışlar? Küçükçekmece'de bir evde Rusça kitaplar bulunmuş. Küçükçekmece'nin Sıkı Yönetim Komutanı bizim aile dostumuzdur, kitaplar hakkında bilgi edinebilmek için beni komutanlığa davet etmişti. Mesele bundan ibaret," diyerek işin esasını anlattı.

Ancak sevgili Leyla, olayları kendi düşüncelerine göre değerlendirmeye meraklı gazeteci meslektaşlarını ikna edememişti. Bazı arkadaşlar Leyla'nın gerçeği gizlediği kanısındaydılar. Sevgili meslektaşımın yorgun ve hastalıklı bedeni kanser ve kalp sorunlarına yenik düşünce, o eski iddia da gazete sayfalarında hortlayıverdi. Leyla Soykut'un 12 Eylül darbesi sırasında sorgulanmaya alındığı ve o gün yaşadığı sıkıntının bedelini hayatıyla ödediği yazılmıştı. 12 Eylül darbesini eleştirmek uğruna böyle gerçeklerle ilgisi olmayan bir senaryo yazılması çok canımı sıktı ve gazeteciliğin mutfağında çalışmakla en doğru işi yaptığıma karar verdim.

İKİ

Hürgün'e Veda

12 Eylül darbesinden sonra Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin sayısında az da olsa bir artış olmuştu. 1978-1979 döneminde ülkemizin adını bile duymak istemeyen yabancılar, artık yavaş yavaş sahil kasabalarımızda boy göstermeye başlamışlardı. 1981 yazında kızımın Fransa'dan bir arkadaşı ailesiyle birlikte Türkiye'ye gelmek istedi. Onları Bodrum'da ve İstanbul'da ağırlayacaktık. Kızım ve eşim Bodrum'a gitmişlerdi. Ben de haftalık işlerimi bitirip hafta sonunda Bodrum'a gidecektim. Kızımın arkadaşı Paris'ten İstanbul'a geldi, ertesi gün onunla Bodrum'a hareket edecektik. TV'de 7 Dergisi Yazıişleri Müdürü Erdoğan Sevgin "Aman abla, pazartesi sabahı burada ol. Önümüzdeki haftanın yazılarını yetiştirmek zorundasın," dedi.

Erdoğan'a pazartesi sabahı otobüsten iner inmez doğruca işe geleceğime dair söz verdim.

80'li yıllarda yolcu otobüsleri günümüzdeki kadar konforlu değildi; Bodrum-İstanbul yolu daha da uzundu. Dönerken bütün geceyi otobüste uyumaya çalışarak geçirdim. Ayaklarım şişmişti. Otobüsten iner inmez bin bir zorlukla yürüyerek doğruca dergiye geldim. Erdoğan Sevgin, "Haa geldin mi, abla?" dedi ve önünde-

ki işle ilgilenmeye koyuldu. Ayaklarım davul gibiydi. Vücudumun her yanı ayrı sızlıyordu. Yerime geçip oturdum ve çay, sigara eşliğinde beklemeye koyuldum. Vakit öğleye yaklaşmıştı ve ben hâlâ Erdoğan Bey'den bana hazırlanmasını istediği konuları vermesini bekliyordum. Erdoğan bir ara telefonla konuştu. Sonra ceketini alıp dışarıya çıkmaya hazırlandı. Kapıdan çıkarken "Erdoğan Abi, yazıları kararlaştırsak da ben bir an önce işimi bitirip eve gitsem," dedim.

Aman efendim, sen misin böyle konuşan.

Erdoğan Sevgin açtı ağzını yumdu gözünü, "Başlarım senin yazılarına da sana da... Si...r git başımdan..."

Küfürlü hakaret bombardımanı beni aptallaştırmıştı. Bir zamanlar 'ablacığım' diye peşimden ayrılmayan bu insanın hiç hak etmediğim halde bana küfürler yağdırmasına katlanamayacaktım. Erdoğan hışımla odadan çıkıp gidince ben de sandalyeme çöktüm. Gözlerimden boşanan yaşları gizlemeye çalıştıysam da başarılı olamadım. Ve sonra da tahmin edeceğiniz gibi gene eşyamı torbalara doldurdum ve hiç kimseye bir şey söylemeden oradan ayrıldım. Birden öfkelenip hızlı karar vermek ve bu kararı sanki arkamdan kovalayan varmış gibi hızla uygulamak, benim belki de en büyük kusurlarımdan biridir. Evet, o gün de aynı şeyi yaptım, Erdoğan'ın küfürlü azarlarına öfkelenip Hürgün'ü bir daha geri dönmemek üzere terk ettim. Aslında yaptığım iş benim gibi kurallara bağlı bir kadına hiç yakışmıyordu. En azından gidip Çetin Bey'le vedalaşabilirdim. O ruh hali içinde bunları düşünemedim ve torbalarımla evin yolunu tuttum.

Ertesi sabah Edibe Hanım'a telefon ettim ve artık dergilerde çalışamayacağımı Çetin Bey'e iletmesini rica ettim. Onun da bu isteğimi büyük bir zevkle yerine getirdiğinden şüphem yok.

'Hürgün maceram' beklenmedik ve çok hızlı bir finalle son bulmuştu. Doğrusu verdiğim karardan pişmanlık duymuyordum. Her zamanki gibi harıl harıl roman çevirdiğim için pek işsiz de sayılmazdım. Evdekiler bana, "Çetin Bey seni arar, kararından vazgeçirir," dediler. Tanıdığım Çetin Emeç böyle bir şeyi asla

yapmazdı. Sonunda İskender kebabına bahse girdik. Tabii bu bahsi kazanan ben oldum.

Aradan iki gün geçmişti ki, Nezih Demirkent'in sekreteri beni aradı. "Nezih Bey sizinle görüşmek istiyor," dedi.

Nezih Bey telefonda sözü fazla uzatmadan, "Hürgün'den ayrılmışsın. Sakın benimle görüşmeden başka bir gazeteyle anlaşmaya kalkışma," dedi ve bir hafta sonrası için randevulaştık. Fransa'dan gelen konukları rahatça gezdirebilmek için bir haftaya ihtiyacım vardı.

Nezih Bey'le randevulaştığımız gün, Hürriyet'in Anadolu bayileri toplantısı varmış. Bu yüzden iki saat kadar Nezih Bey'i bekledim.

Nezih Demirkent, odasına dönünce, "Gel bizimle çalış," dedi. "Magazin servisine yazı hazırlarsın. Bir de bizim Kelebek Gazetesi'ne yardımcı olmanı istiyorum."

"Çetin Bey belki benim burada çalışmamı istemez. İki grup arasında eleman alışverişi yapılmadığını biliyorum. Sizi sıkıntıya sokmayayım," dedim.

Nezih Bey güldü. "Sen merak etme. Ben Çetin'le konuşurum." Daha sonra da Kelebek'in Yazılışleri Müdürü Şadan Yolaşan'la tanıştırıldım. Anlaşmamıza göre, ben üçüncü kattaki Dış Haberler ve Dış Magazin Bölümü'nde oturacaktım ve Şadan Hanım için de bazı yazılar hazırlayacaktım. Nezih Bey bana, "Dilediğin günler, dilediğin saatlerde gelebilirsin," dedi.

O gün ücret meselesi hiç gündeme gelmedi. Aile içinde para işlerinden söz etmeyi ayıp saydığımız için Nezih Bey'e de ne kadar ücret alacağımı sormadım.

ÜÇ

Hürriyet'te İlk Günler

'Ev Hali' Röportajları

Ertesi sabah, üçüncü kattaki dış magazin servisinde Ergun Köknar, Mehmet Güreli, Deniz Gültekin, Tülin Akçatepe (Alpman), Yıldırım ağabey ve diğer arkadaşlarla tanıştım. Dış Magazin Servisi'nin Müdürü Ergun Köknar'dı ama Dış Haberler Müdürü Aykut Güven, aynı zamanda Dış Magazin Servisi'nin de sorumlusuydu.

Ergun Köknar, güleç yüzü, babacan tavırlarıyla beni hemen kendine bağlamıştı. O günden itibaren bana 'Abla' demeye başladı. Tabii o da benim Ergun Ağabey'im oluverdi.

Dış Magazin Servisi'nde pek fazla iş yoktu. Salı günleri Yıldırım Ağabey, Time ve Newsweek dergilerinden haber derlemesi yapıyordu. Bu dergileri ben ancak birkaç gün sonra inceleme fırsatı buluyordum. Bu durumda haftanın her günü gazeteye gelmemin bir yararı olmayacaktı. Ben de evde roman çevirilerine ağırlık verdim.

Bu arada Nezih Bey, sekreterinin nikâh töreninde muhasebe müdürüne, "Azize Hanım'a on bin lira magazin için on beş bin lira da Kelebek için ödeyin," diye talimat vermiş. Bunu öğrenin-

ce çok sevindim. Hürgün'den Hürriyet'e neredeyse yüzde yüze yakın bir zamla transfer olmuştum. Nezih Bey, bir ara beni çağırdı, "Cahide dizisi çok beğenilmişti. Sen bize dizi röportajlar yapsana," dedi. Sonra da ekledi: "İçin rahat olsun, Çetin'le konuştum. Burada çalışmanın onun açısından bir sakıncası yokmuş."

Çetin Emeç'in tavrı, yüreğimi burkmadı dersem yalan söylemiş olurum. Yirmi yıl süren arkadaşlığımızın birdenbire yok sayılması beni fena yaralamıştı. Onun bu davranışının nedenini ise birkaç ay sonra öğrenecektim.

Nezih Bey'e ünlülerin ev yaşantılarını konu alan bir röportaj dizisi önerdim. Fikrimi çok beğendi ve hemen Mehmet Türker'e, bana yardımcı olmasını söyledi.

'Ev Hali' röportajları benim çocukluğumdan kalına bir merakın ürünüydü. Bursa'da akşam vakti sokakta yürürken hep gözlerimi evlerin pencerelerine diker, o evlerde insanların nasıl yaşadıklarını öğrenmek isterdim.

Röportaj dizisinin ilk röportajını Sakıp Sabancı ve ailesiyle yapacaktım. Sakıp Sabancı'nın o dönemdeki basın danışmanı Özer Yelçe ile görüştük ve randevu ayarlandı. Sakıp Sabancı, evinden önce işyerini ziyaret etmemi istemişti. Fındıklı'daki Genel Müdürlük binasına gittik. Sakıp Bey'in odasında çaylar içildi; şirketin çalışmalarından, Sakıp Bey'in yurtdışı maceralarından söz edildi ve o hafta pazar günü Atlı Köşk'te buluşmamız kararlaştırıldı.

O dönemde Sabancı Ailesi Atlı Köşk'te yaşıyordu. Köşkün kapısından içeri girdiğimiz zaman elimde olmadan ürperdim. Dışarıda hava soğuktu, ama binada dondurucu bir hava vardı. Giriş katındaki salona yerleştik. Sakıp Bey'in eşi Türkan Hanım, "Ne kadar uğraşırsak uğraşalım bu binayı ısıtamıyoruz," diye yakındı. Sonra Sakıp Bey'in annesiyle tanıştık. Bu Anadolu annesinin sohbetine doyum olmuyordu. Anne Sabancı, mutfağa girmiş ve bize Adana'nın özel böreklerinden hazırlamıştı. Çaylar, sigaralar, börekler, çörekler derken sohbeti iyice koyulttuk. Gelin kaynana iliş-

kilerinden söz ederken Türkan Hanım, kayınvalidesinin aynı zamanda teyzesi olduğunu ve aralarında hiçbir sorun yaşanmadığını anlattı. Akşam hava kararırken Sakıp Bey'in sabrı tükendi, "Azize Hanım, artık şu sorularınızı sorsanız," dedi. Ona "Ben sorularımı sordum ve cevaplarınızı aldım. İlginize çok teşekkür ederim," diye karşılık verdim. Sakıp Bey çok şaşırmıştı. Daha önce onunla röportaj yapan gazetecilerin dakikalarca not tutmalarına alışmıştı (o dönemde ses kayıt cihazları yoktu). Benim bu davranışım biraz garibine gitmişti.

Dizinin ilk yazısını Hürriyet Gazetesi birinci sayfadan anons etti. Röportaj çok beğenilmişti. Sakıp Bey'in basın danışmanı Özer Yelçe beni arayıp Sakıp Bey'in sonuçtan çok memnun kaldığını belirtti.

Bu dizide ikinci yazı Kenter ailesine ayrılmıştı. Yıldız Kenter ile Şükran Güngör'ün Bebek'teki evlerinde Yıldız Kenter'in annesiyle de tanıştık. Anne Kenter bana Agatha Christie'yi anımsattı. Yaman bir İngiliz hanımefendisiydi. Bu yaşlı hanımefendi, akşamüstleri hanım arkadaşlarıyla gidip bir şeyler içerek sohbet edebileceği bir mekânın olmamasından yakınıyordu.

Dizinin üçüncü yazısı için Prof. Dr. Kaya Çilingiroğlu ve eşi Gülümser Çilingiroğlu'nun evine gittik. Gülümser Çilingiroğlu evliliğinin hikâyesini anlatırken kocasının erkek çocuk merakına da değindi. Kaya Bey'in o dönemde lise öğrencisi olan oğluyla kavgalara katıldığını gülerek anlattı. Gecenin geç bir saati olmasına rağmen oğul Kaya Çilingiroğlu görünürlerde yoktu. Gülümser Hanım endişesini belli etmemeye çalışıyordu ama kulağı kapıdaydı.

Hürriyet Gazetesi'nde yayımlanan röportaj dizisi ses getirmişti. Nezih Demirkent, çalışmalarımdan memnundu. Kelebek'te Şadan Yolaşan ile kısa sürede dost olmuştuk. Şadan Hanım çok başarılı bir yöneticiydi. Kelebek kadrosunda çalışan arkadaşlarla kaynaşmamız da hiç uzun sürmedi. O dönemde Kelebek müstakil bir kadın gazetesiydi. Sanırım 100-150 bin civarında okuru vardı.

Gerçi benim hep hayalini kurduğum kadın gazetesi niteliğini taşımıyordu, ama gene de Kelebek'i çok seviyordum.

Hürriyet'e günlük roman tefrikası, magazin, diziler derken istediğim gün çalışma iznim de kendiliğinden iptal edilmişti. Her gün gazeteye gidip akşama kadar durmamacasına çalışıyordum. O günlerde Yıldırım Ağabey de gazeteden ayrılmıştı. Artık salı günleri gazetede olmam gerekiyordu. Bu iki dergide haber atlanması Dış Magazin Servisi'ni zor durumda bırakabilirdi.

Bir sabah gazetenin kapısından içeri girdiğimde tam karşıdaki merdivenlerden aşağıya inen ufak tefek, küçük sakallı bir adam dikkatimi çekti. Bu kişiyi tanımıyordum ama iri gözlerini sanki bir yerden hatırlar gibiydim. Ben tanımasam da bu meçhul ziyaretçi beni tanıyormuş, gülümseyerek yanıma geldi. Elimi sıktı. hatrımı sordu. Sonra da bana başarılar dileyerek binadan çıktı. O sırada çevreye derin bir sessizliğin çöktüğünü ve de danışma görevlisi Sevim'in bile ayağa kalkmış olduğunu fark ettim. Esrarengiz yabancı binadan çıkar çıkmaz, "Sevim, Allah aşkına söylesene, kimdi bu bey?" dedim.

Sevim gülerek, "Erol Bey'di. Aşk olsun patronu tanımadınız mı?" dedi

İşte o zaman ayaklarım suya erdi. Yıllar, benim vaktiyle tanıdığım Erol Simavi'yi de çok değiştirmişti. Ama gözleri onu ele veriyordu. Çalıştığım gazetenin patronunu tanımamak suç sayılmazdı da, beni tanıdığı anlaşılan patronu hatırlamamak kolay kolay bağışlanacak bir hata değildi. Hürriyet Gazetesi'nde son sözü söyleyen kişinin Nezih Demirkent olmasına hepimiz alışmıştık. Birçoğumuz için patron Nezih Demirkent'ti. Erol Bey'i yakından tanıyan arkadaşlarla konuşurken, "Beni Nezih Demirkent işe aldı," dedikçe, onlar "Hayır, sen Erol Simavi'nin isteği üzerine Hürriyet Gazetesi'nde çalışmaya başladın," diye beni uyarırlardı ve bu tartışma uzayıp giderdi.

Bir perşembe günü evde dinlenmenin tadını çıkarırken telefon

çaldı. Arayan Edibe Dolu idi. Önce hatrımı sordu, sonra da bomba haberi verdi: "Çetin Emeç, Hürriyet Gazetesi'ne Genel Yayın Yönetmeni oldu. İki gün içinde işe başlayacak," dedi ve arkasından ekledi. "Bence sen Hürriyet Gazetesi'ne bir daha uğramasan iyi edersin. Çetin Bey zaten seni kapıdan içeri sokturmayacaktır."

Telefonu kapadım. Herhalde yüzüm sapsarı kesilmiş olacaktı ki, evdekiler endişelendiler. "Ne oldu? Biri mi ölmüş?" diye sordular. Onlara aldığım haberi ve Edibe Dolu'nun uyarısını açıkladım. Hürriyet Gazetesi'ndeki sultanlığım sona ermişti. Bu mutluluğu sadece üç ay gibi kısa bir süre tadabildiğim için kötü talihime lanetler yağdırıyordum.

Ev halkına artık Hürriyet'e gitmeyeceğimi söyleyince, hemen itiraz ettiler. Eşim "Sen Çetin Emeç'in babasının gazetesinde çalışmıyorsun. Hürriyet Gazetesi'nin bir elemanısın. Eğer Çetin Bey seni kovmak istiyorsa, bu şansı ona tanı," dedi.

Ertesi sabah, Hürriyet binasının kapısından içeri girerken heyecandan bacaklarım titriyordu. İkinci kata çıktım. Nezih Demirkent'in odasının önü ana baba günüydü. Kadınlar, ellerindeki mendillerle yüzlerini kapatmış ağlaşıyorlardı. Erkeklerin de yüzleri asık ve gözleri yaşlıydı. İkide bir Nezih Bey'in odasının kapısı açılıyor, ağlayan bir Hürriyet çalışanı dışarı çıkıyor ya da içeri giriyordu. Ben de biraz bekledikten sonra içeri girdim.

"Nezih Bey, ne oldu? Duyduklarım doğru mu?" diye sordum.

Nezih Demirkent "Ne olacak," diye sert bir sesle cevap verdi; "senin Çetin beni kovdurdu. Gece yarısı iki kişi kapıma dayandı, kovulduğumu haber verdiler."

Çok üzülmüştüm. "Beni siz işe aldınız. Siz olmayınca benim de burada çalışmam için bir neden kalmıyor. Gidip eşyamı toplayayım. Bana gösterdiğiniz ilgiye çok teşekkür ederim," dedim.

Nezih Demirkent, "Profesyonel olacaksınız kızım," diye bağırdı. "Burası bir işyeri. Ben giderim yerimi başkası alır. Sizler hiçbir şey olmamış gibi görevinizi yapmalısınız. Haydi çık yukarı, otur yerine çalışmaya başla."

Nezih Bey'le uzun uzun vedalaştıktan sonra ben de yaşlı gözlerle oradan ayrıldım. Dış Magazin Servisi'nde başta Ergun Köknar olmak üzere, arkadaşlar masalarındaki özel eşyalarını toplamakla meşguldüler. Özellikle Ergun Köknar, Çetin Emeç'in onunla çalışmak istemeyeceğini söylüyordu. Biz önce Ergun Ağabey'in aşırı derecede alıngan olduğunu düşündük ama birkaç gün sonra Ergun Köknar, haklı çıktı.

Nezih Demirkent'in yayımladığı veda mesajı üzüntümüzü daha da derinleştirmişti. O akşam eve döndüğüm zaman çok sevdiğim birinin cenaze töreninden dönmüş gibi bitkin ve üzgündüm. Nezih Bey'in gazeteden ayrılmasını benim şanssızlığımın bir sonucu sayıyordum. O gece sabaha kadar gözüme uyku girmedi. Ertesi gün belki de benim Hürriyet'teki veda günüm olacaktı.

Sabahleyin binadan içeri girer girmez Sevim, "Çetin Bey gazeteye gelir gelmez kendisini görmenizi istedi," dedi. Tamam. Kapıdan içeri girmeme izin verildiğine göre, demek Çetin Bey odasında benim için bir kovulma töreni hazırlamıştı.

Kapıyı vurup içeri girdim. Çetin Bey ayakta duruyordu. Gülümseyerek bana elini uzattı. El sıkışırken, "Hoş geldiniz, Çetin Bey," dedim.

Çetin Emeç hiç sözü uzatmadan "Bakın Azize Hanım, geçmişi unutup burada birlikte çalışabiliriz. Gerçi sizin davranışınızın bağışlanacak bir yanı yoktu, ama ben her şeyi unutmaya hazırım," dedi

Çetin Bey haklıydı. Başımı önüme eğdim. "Size haber vermeden işi bırakmam gerçekten büyük bir hataydı. Bu davranış bana hiç yakışmadı, ama Erdoğan'la çalışmama imkân kalmamıştı. Durumu size açıklasaydım da sonuç değişmeyecekti. Çünkü Erdoğan sizin için benden çok daha önemliydi. Biraz da sizi zor durumda bırakmak istemedim. En doğrusunun benim aradan çekilmem olacağını düşündüm, ama siz de beni arayıp, neden işi bıraktığımı sormadınız."

"Asıl ben senin telefonunu bekledim. İnsan telefonu açar da

bir haber verir. Merak etme, seni Erdoğan'la karşı karşıya bırakmam. Bir de şu röportajlar meselesi var. Azize Hanım, röportaj sevdasından vazgeç. Başka işlerin olacak."

Odadan çıkarken yüzüm alev alev yanıyordu. Hürriyet'ten kovulmamak beni sevindirmişti. Fakat Çetin Bey'in röportajlara ambargo koymasına çok üzülmüştüm.

Gazete kaynıyordu. Çetin Bey'in Genel Yayın Yönetmenliği'ne atanmasıyla birlikte Arda Gedik de Genel Müdürlük görevini üstlenmişti. Arda Gedik çok zeki, çok alçakgönüllü ve açık sözlü bir genel müdürdü. Sekreterlerin müdürlere çay kahve hizmeti yapmalarını da Arda Gedik başlattı. Arda Bey'in sekreteri Nep-

tün Hanım, patronuna tepsiyle çay kahve götürmeye başlayınca, diğer müdür sekreterleri de Neptün Hanım'ı taklit ettiler.

Çetin Emeç-Arda Gedik ikilisinin Hürriyet'e yeni bir çehre kazandırma girişimi böylece başlamış oluyordu. Asıl büyük değişiklik bir iki hafta sonra gerçekleşti. Kelebek Gazetesi artık Hürriyet Gazetesi'nin ücretsiz eki olacaktı. Kelebek Eki, hafta içinde sekiz sayfa, cumartesi ve pazar günleri de on iki sayfa olarak çıkacaktı. Kelebek'in Yazışleri Müdürü Şadan Yolaşan görevden alınmıştı. Kelebek'in yeni müdürü Erdoğan Sevgin olacaktı.

Şadan'ın görevden alınmasına üzülmüştüm. Erdoğan Sevgin ile karşılaşmak istemediğim için de Çetin Bey'e Kelebek kadrosunda yer almak istemediğimi söyledim. Kelebek ekibi, Hürriyet'in ana binasından Hür Ofset binasına taşınacaktı. Çetin Bey, Kelebek için hazırladığım yazıları elden gönderebileceğimi söyledi. Böylece mesele kapanmış oldu.

Kısa bir süre sonra da Hürriyet'in tirajında büyük bir patlama oldu. Kelebek okurları artık Hürriyet okurlarına katılmıştı.

DÖRT

Adile Teyze'li Günler

Tek kanallı televizyonun 80'li yıllarda çocukların en çok izlediği programı, tiyatro sanatçımız Adile Naşit'in hazırlayıp sunduğu 'Uykudan Önce' programıydı. Sevgili Adile Naşit, kısa sürede Türkiye'nin sevgilisi olmuştu. "Sevgili yavrularım, canım kuzucuklarım," sözleriyle başlayan program, büyük küçük herkesi ekran başına çekiyordu. Erol Simavi, yakın dostu Adile Naşit'in bu programından yola çıkarak gazetede Adile Teyze'ye bir sütun açmaya karar verdi. Gazetenin çalışanlarından biri Adile Teyze adına yazılar yazacaktı. Daha önce yayımlanan, 'Cahide Sonku' romanında başarı gösterdiğim için, Adile Teyze yazılarını da benim yazmam isteniyordu. Ama önce birkaç örnek hazırlayacaktım. Yanılmıyorsam üç yazı hazırlayıp Erol Bey'in sekreterine ilettim. Birkaç gün sonra da haftanın üç günü Adile Teyze sütununu hazırlamam kararlaştırıldı. O dönemde Erol Simavi, her gün gazeteye gelmeye başlamıştı. Ben ilk yazıyı yazmaya hazırlanırken Hulki İlgün, Erol Simavi'nin Adile Naşit ile beni tanıştırmak amacıyla bir yemek düzenlediğini haber verdi. Günay'ın Harbiye'deki eski yerinde Hürriyet Gazetesi'nin yöneticilerinin de katılacağı bir yemekte Adile Teyze ile tanışacaktım. Hulki Bey, gece bizi eve gazetenin bir arabasının bırakacağını sözlerine ekledi.

Davet gecesi, maceralı, uzun ve meşakkatli bir yolculuktan sonra Günay'ın loş salonuna girer girmez Erol Bey'in barda oturduğunu gördüm. Patron son derece kibar bir tavırla beni Adile Naşit ile tanıştırdı. İkimiz için de birer küçük çiçek hazırlatmıştı. Bir süre ayaküstü sohbet ettikten sonra bizim için hazırlanan uzun masaya oturduk. Çok hoş bir insan olan Adile Hanım ile kaynaşmamız uzun sürmedi. Leman Sam'ın şarkıları eşliğinde bol içkili, bol yemekli ve bol kahkahalı güzel bir gece geçirdik.

O geceden sonra bir gün de Adile Naşit'i evinde ziyaret ettim. Kendimi Adile Teyze'nin yerine koyarak yazı yazacağıma göre onu daha iyi tanımam gerekiyordu. Ben de bir anneydim ama çocuğum artık yetişkin bir genç kızdı. Yazılarım için esin kaynağım çevremdeki çocuklar olacaktı. Artık nereye gitsem çocuklarla ilgileniyor, onların konuşmalarına kulak kabartıyordum.

Adile Hanım hastalandığı zaman yazılarımı hasta bir yazarın ağzından yazdığımı unutmadan sürdürdüm.

Hürriyet'in 35. yıldönümü için Lütfü Kırdar Salonu kiralanmıştı. Adile Naşit o gün de ne denli ince ve düşünceli bir insan olduğunu gösterdi, hasta yatağından kalkıp kutlama törenine geldi. Büyük ihtimalle ıstırabından kıpırdayacak takati yoktu, ama Hürriyet çalışanlarının kutlama gününü onlara zehir etmedi.

O günlerde bazı teknik yeniliklerden söz ediliyordu. Gazetede bilgisayarlı dönem başlamak üzereydi. Teknik yönetmen Cafer Yarkent, bilgisayara geçilmesi için çalışmalar yürütüyordu. Çalışanlara bilgisayar kursları düzenlenecekti. En kısa zamanda daktilo makineleri atılacak, herkes bilgisayar kullanacaktı. Ben bu gelişmeyi tam anlamıyla görmezden geliyordum. Umurumda bile değildi, yazılarımı daktiloda yazmayı sürdürecektim.

Derken, bizim servise bir Atex bilgisayar yerleştirildi ve Cafer Yarkent, yazılarımı artık Atex'de yazmamı istedi, ama ben bir süre çeşitli bahanelerle onu atlattım. Her serviste yeşil ekranlı bir Atex vardı. Gazetede bilgisayar kursları başlatılmıştı, ama ben bu teknik konularla hiç ilgilenmiyordum. Daktilomdan asla vazge-

çemezdim. Gerekirse başkaları benim yazılarımı bilgisayara aktarırdı. Fakat Cafer Yarkent peşimi bırakmadı. Sık sık telefon edip beni merkez binaya çağırıyor, Atex'te yazı yazmayı öğretmek için direniyordu. Aslında Atex'in 'F klavye'sine alışmam zordu. Yıllar yılı 'Q klavye' kullanmıştım. Üstelik elektrik düğmesine basarken bile heyecanlanan biri için bu ileri teknoloji ürününe alışmak imkânsızdı. Ne kadar kaçarsam kaçayım, Cafer Yarkent peşimi bırakmıyordu. 'Adile Teyze' yazılarını Atex'te yazmamı istemişti. Ben yarım saatte bir cümle yazarken Cafer Yarkent de ana binadaki Atex'in başında beni kontrol ediyordu. Bir yazıyı bir saatte tamamlayınca, beni yüreklendirmek için bir 'aferin' telefonu ediyordu.

Cafer Yarkent'in Hürriyet'ten ayrılmasıyla ben de Atex işkencesinden kurtuldum. Ama çalışma masamın tam karşısında bana yeşil yeşil göz kırpan Atex'e sık sık gözüm takılıyordu. Garip bir şekilde ona yakınlık duymaya başlamıştım. Teknolojiye hiç ısınamadığım, ne zaman bir aleti kullanmaya kalkışsam beceriksizliğimle her şeyi yüzüme gözüme bulaştırdığım için de kendime kızıyordum. Kısacası Atex artık benim için asla kavuşamayacağımı bildiğim bir sevgili olmaya başlamıştı.

O törenden sonraki günlerde Adile Hanım'ın sağlık durumu giderek kötüleşti. Ben de artık Adile Teyze'nin 'Kuzucuklar'ına sağlıkla ilgili yazılar yazıyordum. Durumunun çok ağırlaştığını öğrenince de Adile Teyze'den bir veda yazısı yazdım.

Adile Naşit'i kaybettiğimiz gecenin sabahında Erol Simavi erkenden Kelebek'i aradı ve Adile Teyze yazısı varsa sayfadan çıkartılmasını istedi.

Adile Teyze'nin cenaze törenine katılmak isteyen sevenleri, hayranları ve arkadaşları, cami avlusuna sığmadı. Sanatçının çok sevdiği çocuklar, öğretmenleriyle Şişli Camii'ni doldurmuşlardı. Adile Teyze'nin dostları, sanatçılar, Hürriyet çalışanları ve çok kalabalık bir halk topluluğu onu son yolculuğuna uğurladı. Karacaahmet Mezarlığı'nda neredeyse kalabalıktan ezilme tehlikesi geçirdik.

Adile Teyze'yi en çok özleyecek kişilerden biri herhalde ben olacaktım. O yazıları yazmaya öylesine alışmıştım ki, uzun bir süre her adım attığım yerde yazılarım için kahraman aramaya devam ettim.

Ankaralı Ertuğrul Özkök

Çetin Emeç, Hayat Dergisi'nde çalıştığı dönemde, ona bir sekreter verilmediği için çok sıkıntı çekmişti. Hürgün'de ise sekreteri yüzünden epey başı ağrımıştı. Hürriyet Gazetesi'nin genel yayın yönetmenliğine başladığı gün Çetin Bey'in sekreter sorunu çözümlendi. Baki Süha Ediboğlu'nun kızı Ayşe Tarman, gazetenin Ankara Bürosu'ndan İstanbul'a transfer olmuştu. Fransızca ve İngilizce biliyordu ve de basın dünyasının içinde büyümüştü. Ayşe Tarman'ı göreve başladığı gün tanıdım. Babasını yeni kaybetmişti ve de çok üzgündü. Ona başsağlığı diledikten sonra sohbet etmeye başladık. Ayşe Tarman'a kanım ısınmıştı. Onunla dost olacağımızı hissetmiştim. Bu düşüncelerimi Çetin Bey'e açıklayınca, öfkeleniverdi. Ayağa kalkıp "Azize Hanım, insanlar hakkında bu kadar çabuk karar vermeyin. Ayşe Hanım'ı daha pek tanımıyoruz. Onu hemen göklere çıkarmayın."

Çetin Bey'in bu sözlerini pek değil hiç önemsemedim. Ayşe Tarman'la bugün de devam eden dostluğumuz o tarihte başlamıştı. Birçok konuda onunla iyi anlaşıyorduk.

Bir gün, öğle üzeri, Ayşe Tarman ile ayaküstü sohbet ederken, merdivenlerden aşağı inen uzun boylu bir yabancı dikkatimi çekti. Seyrelmiş açık kumral saçlarını kısa kestirmişti. Açık kurşuni takım elbisesi ve kravatıyla bir gazeteciden çok diplomata benziyordu. Koltuğunun altına sıkıştırdığı dergilere gözüm takıldı. Bunlar Fransızca dergilerdi. Yabancı yanımızdan geçerken belli belirsiz bir şekilde gülümsedi, başını hafifçe eğerek bize selam verdi.

Gazete binasında, koltuğunun altında yabancı dergilerle dolaşan bu yabancı bizi meraklandırmıştı. Biraz sonra bu genç adam Çetin Bey'in odasına yöneldi. Ayşe de hemen masasının başına döndü. Kurşuni takım elbiseli yabancının kimliğini öğrenmemiz uzun sürmedi. O gün akşam olmadan, dergili yabancının adının Ertuğrul Özkök olduğunu, Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde çalıştığını ve 12 Eylül'den sonra üniversiteden ayrıldığını öğrenmiştik. CHP'li bir milletvekilinin kızıyla evli olduğunu da biliyorduk. Erol Simavi, Ertuğrul Bey'in bir konferansını dinlemiş ve onu gazetede değerlendirmek istemişti.

Ertuğrul Özkök hakkında bu kadar bilgiyi birkaç saat içinde toplamıştık. Fakat Ankaralı bilim adamının gazetede ne iş yapacağını öğrenememiştik. Ama arkadaşların bu konuda bir tahmin yapmaları uzun sürmedi: "Azize, bu eninde sonunda sana düşer."

Ertuğrul Bey'in yabancı dergiler ve dosyalar taşıması, arkadaşların böyle bir tahmin yürütmelerine neden olmuştu.

Ve haklı çıktılar. İki üç gün sonra Çetin Emeç beni odasına çağırdı. İçeri girerken Ayşe kaş göz işareti yaparak Ertuğrul Bey'in de odada olduğunu anlatmaya çalıştı.

Gerçekten de Ankaralı bilim adamı, Çetin Bey'in odasındaydı. Beni görünce ayağa kalkmak ister gibi bir hareket yaptı. Çetin Bey, "Azize Hanım, Ertuğrul Özkök, gazetenin eklerinde yayımlanacak yazılardan sorumlu, lütfen siz de yazı önerilerinizi Ertuğrul Bey'e iletin."

Gülümseyerek elini sıkıp Ertuğrul Bey'e başarılar diledikten sonra, yazı öneri dosyası hazırlamak üzere Çetin Bey'in odasından çıktım.

Ertuğrul Bey'e, Kelebek Servisi'nin ön tarafında bir oda verilmişti. Elimde dosyalarla içeri girerken, üzeri boş bir masa ve birkaç sandalye bulacağımı sanıyordum. Fakat yanılmışım. Odanın duvarlarını çevreleyen kütüphane kitaplarla doldurulmuştu. Masanın üzerinde de kitap ve dosya yığınları dikkat çekiyordu.

O ilk görüşmemizde Ertuğrul Bey bana Kelebek ve Pazar Eki

için ne tür yazılar istediğini açıkladı. Sonra benim listelerimi inceledi. Seçtiğim yazıları beğenmişti. Karşılıklı oturup çay içerken romanlardan söz etmeye başladık. O dönemde Kelebek Eki'nde günün 'bestseller' romanlarını tefrika ediyorduk. Ertuğrul Bey "Truman Capote'un 'In Cold Blood' isimli romanını yayımlayalım" dedi. "Çok güzel bir eserdir. Okurların beğeneceklerini sanıyorum."

"Ertuğrul Bey, yanılmıyorsam o romanın Türkçe'si yayımlandı" dedim.

Bu sözlerim üzerine Kelebek için başka bir roman seçmeye karar verdi. Ben odadan çıkarken de Ankaralı kibar diplomat havası içinde ayağa kalktı. Bu ilk görüşmemiz ikimizi de mutlu etmişti.

O günden sonra belli aralarla Ertuğrul Bey ile yazı görüşmeleri yaptık. Ankara'daki evini İstanbul'a taşımamıştı. Bir süre otelde kalacaktı. Hürriyet Gazetesi'nde sorunlar yaşarsa, Ankara'ya dönecekti. Bu arada bir kızı olduğunu ve tek çocuğunu çok sevdiğini de öğrenmiştim.

Leyla İsmicr de yerli yazılar için Ertuğrul Bey'in odasına girip çıkıyordu. Leyla, Ertuğrul Bey ile çok iyi anlaştıklarını, onun çok başarılı bir yönetici olduğunu her fırsatta tekrarlamaya başlamıştı. Ben susmayı tercih ediyordum. Çünkü Ertuğrul Bey'in Leyla ile çalışmaktan sanıldığı kadar memnun olmadığını sezmiştim. Sanırım Leyla, Nezih Demirkent'ten sonra onu destekleyecek, koruyacak bir yönetici bulamamanın sıkıntısını yaşıyordu ve Ankaralı yeni arkadaşımızın bu eksiği gidereceğini düşünmüştü.

Ertuğrul Özkök, dış dünyaya açık bir yöneticiydi. Eklerde büyük yenilikler yapılmasını istiyordu. Fakat Çetin Emeç'in dizginleri tamamen onun eline bırakması biraz zordu. Çetin Bey kişiliğinin gereği, başkalarına sorumluluk vermekten pek hoşlanmazdı.

Ertuğrul Özkök ile o günlerde başlayan dostluğumuz yıllar boyunca devam etti. Ben yerimde dururken Ankaralı bilim adamı,

gazetede yönetim basamaklarını birer ikişer çıkmayı sürdürdü. Aradan uzun zaman geçtikten sonra bir toplantıda bana "Biliyor musunuz Azize Hanım, siz benim Hürriyet'te tanıyıp birlikte çalıştığım ilk kişisiniz," deyince şaşırdım. Ne yalan söyleyeyim, Ertuğrul Bey'in o ilk günleri çoktan unuttuğunu sanıyordum. Genel yayın yönetmenimizin bu sözleri üzerine ben de ona Hürriyet'te göreve başladığı gün arkadaşlarla neler konuştuğumuzu anlattım. Çok güldü.

BEŞ

Yol Ayrımı

Hürriyet Gazetesi'ne Çetin Emeç ile birlikte gelen Arda Gedik'in Erol Bey'in katında odası vardı. Çetin Emeç gazetenin genel yayın yönetmeni olarak Nezih Demirkent'ten boşalan odayı almıştı. Çetin Bey gazetenin yayınıyla ilgilenirken Arda Gedik de diğer işleri yürütüyordu. Bir süre sonra bu iki eski arkadaş arasında bir sürtüşmenin başladığını fark ettik. Arda Gedik, telif ücreti ödenmeden kitap özeti yayımlanmasına karşıydı. Bu yüzden bir kez beni de odasına çağırıp 'haşladı'. Ancak Arda Bey bir konuda yanılmıştı. Sözünü ettiği diziyi ben dergilerden yaptığım derlemelerden oluşturmuştum. Arda Bey, telif ücreti konusunda kararlı olduğunu söyledi. Böylece görüşmemiz sona erdi.

Arda Gedik gazete içinde sevilen bir yönetici olmuştu. Müdürlerle olduğu kadar diğer çalışanlarla da son derece ilgiliydi. Çetin Bey'in sert tavırlarına karşılık Arda Bey'in yumuşak, dost canlısı tutumu çalışanları Arda Bey'e yaklaştırmıştı. Bir süre sonra ikisinin arasındaki gerginlik gözle görülür hale geldi. Gazete içinde dolaşan dedikodulara bakılırsa Arda Bey, her akşam yazıişlerindeki arkadaşlarla özel toplantılar yapıyordu.

En tepedeki yöneticiler arasında anlaşmazlık çıkması çalışanları da etkiliyordu. Herkes gazete yönetiminde bir değişiklik

beklentisi içine girmişti. Sonunda olanlar oldu. Çetin Emeç, Hürriyet'ten istifa etti. Bir süre evinde dinleneceği söylenmişti, ama onun Milliyet Gazetesi'yle anlaştığını ve bir hafta sonra yeni görevine başlayacağını öğrendik. Bu arada Ankara Bürosu'nun başına Ertuğrul Özkök geçmişti.

Çetin Bey'in yerine, Seçkin Türesay genel yayın yönetmeni oldu. Erdoğan Sevgin de Hürriyet ile ilişkisini kesip Milliyet grubuna geçti.

Çetin Bey gazeteden ayrıldıktan sonra Arda Gedik beni çağırdı. Çalışmalarımı beğendiğini ama gazeteye daha yararlı olmamı istediğini belirtti. Sonra da, "Bana kalırsa siz tüm mesainizi Kelebek'e ayırırsanız, her bakımdan çok iyi olacak. Dış Magazin Servisi'nde başka arkadaşlar var. Onlar işi yürütürler. Sizi Kelebek kadrosuna alalım," dedi. O zaman bu teklif hoşuma gitmişti. Daha çok kadınları ilgilendiren konularda yazı yazmayı seviyordum. Arda Bey'e teşekkür edip Dış Magazin Servisi'ne döndüm. Servisin şefi Ahmet Örs, benim servisten ayrılmama üzülmüştü hatta bana biraz da gücenmişti. Kelebek'e transferi benim Arda Bey'e önerdiğimi sanıyordu. Durumun öyle olmadığını anlatmaya çalıştıysam da onu ikna etmekte başarılı olamadım.

Kelebek'in Hür Ofset'ten ana binaya taşınacağı söyleniyordu. Kelebek'in Yazıişleri Müdürü Orhan Atasoy, onun yardımcılığını yapmamı istedi. O günlerde Ankaralı bir kız enstitüsü öğretmeninin Kelebek için bir kadın sayfası hazırlayacağı açıklandı. Ankaralı öğretmen hanıma ben yardımcı olacaktım. Yarım sayfalık bir alana değişik başlıklar altında kısa kısa yazılar yazılacaktı. Konu başlıklarını Ankara'ya bildirdik. Kelebek'in ana binanın asma katındaki yeni yerine taşınmasından sonra ben de magazin servisindeki masamı bırakıp aşağıya indim. Ankaralı öğretmen hanım üç dört gün sonra yazılarını gönderdi. Daha sonra bana yemek tariflerini kapsayan bir dosya iletildi. Ve ben aylarca öğretmen hanım adına o sayfayı hazırladım. Ayrıca ünlü romancımız Peride Celal'in Kelebek'te yayımlanmasına karar verilen eski bir romanının editörlüğünü de ben üstlenmiştim.

O dönemde Rengin Uz, Nihal Akyol, Feyza Algan, Bensan Özbalkan, Ferit Sayman Kelebek'in yazı ekibini oluşturuyordu. Orhan Atasoy, sabahları arkadaşlarla bir toplantı düzenlememi istemişti. Arkadaşlara kararı açıkladık. Ama her nedense, Bensan Özbalkan dışındaki arkadaşlar öğleden önce işyerine gelmiyorlardı. Onların yüzünden benim işlerim de aksıyordu. Bir gün, arkadaşlara sabah toplantılarına geç kalmamalarını söyleyince kıyamet koptu. Rengin Uz, Seçkin Türcsay'ın uzaktan akrabasıydı. Gidip Seçkin Ağabey'ine beni şikayet etmiş. Seçkin Bey olup bitenleri bir de benden dinlemek istedi. Durumun düzelmesine imkân yoktu. Orhan Atasoy'a bundan sonra sadece kendi yazılarımla ilgileneceğimi söyledim ve konu kapandı.

Hürriyet'in merkez binasının çekme katındaki yeni yerimizde pek de rahat değildik. Biraz ilerde Sedat Simavi'nin (Erol Simavi'nin oğlu) odası vardı. Kelebek'teki arkadaşlar oturdukları yerden birbirleriyle bağıra çağıra konuşmaya alışmışlardı. Bir gün Sedat Bey gürültüden çok rahatsız olmuş. Sekreteri Afitap Hanım'a, "Bu gürültüyü yapan kim?" diye sorup da "Kelebek Eki'ndeki arkadaşlar," cevabını alınca, "Kelebek'i kapatalım," deyivermiş. Tabii Kelebek kapatılmadı ama Afitap bizleri daha sessiz olmamız konusunda uyardı. O günlerde Kelebek'in en genç elemanı olan Bensan Özbalkan ile çok iyi anlaşıyorduk. Şadan Yolaşan'ın sekreterliğini yaparak işe başlayan bu genç arkadaş çok disiplinliydi, daha da önemlisi öğrenmeye çok meraklıydı. Yazı yazmaya önce fal sütunu ile başladı. Fal yazılarını her gün gazeteden takip eder, nerelerde değişiklik yapıldığını öğrenir ve yazılarını buna göre değiştirirdi.

Çetin Emeç, Milliyet Gazetesi'ne giderken Hürgün'ün ve Hürriyet'in Muhasebe Müdürü Sabahat Ablay'ı da yanında götürmüştü. Sabahat Hanım'a Hürriyet'ten ayrılmaması için çok dil döktük ama bizi dinlemedi, gitti. Aradan epey bir süre geçtikten sonra Çetin Bey ile Sabahat Hanım'ı Milliyet Gazetesi'nde ziyaret

ettim. Çetin Bey'e, Abdi İpekçi'nin odası verilmişti. Sabahat Hanım için de odanın bir köşesine masa konulmuştu. Çetin Bey halinden memnun görünüyordu. Milliyet'in o kemikleşmiş Abdi İpekçi ekibiyle uyum sağlayıp sağlayamayacağı pek belli değildi. Çetin Bey'in yöntemlerine o zamanki Milliyet kadrosu alışabilecek miydi? O ziyaret süresince kendime bu soruları sordum durdum ve doğrusunu söylemek gerekirse, bir cevap bulamadım.

Bir ramazan sabahı, Milliyet'in birinci sayfasında yer alan bir fotoğraf, Babıâli sâkinlerini de okurları da şaşırttı. Çetin Emeç'in yönettiği Milliyet Gazetesi'nin satışındaki büyük artışı kutlamak için gazetede bir toplantı düzenlenmiş ve sanırım Mehmet Barlas ile Çetin Bey bu zaferi sabah sabah şampanya patlatarak kutlamışlardı. Şampanyalı kutlamanın fotoğrafı, hayli tepki yaratmıştı.

Bana gelince... Kelebek'te işler hiç de iyi gitmiyordu. Yönetim boşluğu, arkadaşları da etkilemişti. Kısacası sıkıntılı günler geçiriyordum. Sedat Simavi'nin bana olan güveni ve saygısı, Kelebek'te çalışmayı sürdürmemin tek nedeniydi. Ama bir gün Milliyet'in Magazin Servisi Müdürü, eski dost Yener Süsoy telefon edince, yüzüm güldü. Yener Süsoy, gazetede bana ihtiyaçları olduğunu, hemen iki gün içinde Hürriyet'ten ayrılmamı istiyordu. İyice düşündüm. Galiba bu belirsizlikten kurtulmanın tek çıkar yolu gazeteden ayrılmaktı. İstifa mektubumu yazdım ve Genel Yayın Yönetmeni Seçkin Türesay'a götürdüm.

Seçkin Bey, "Hürriyet'te çalışan bir arkadaşımızın başka bir yayın organında çalışma imkânı bulması bizi sevindirir," dedi. Onunla el sıkışıp vedalaştık. Aşağıya indim. Tahmin edeceğiniz gibi eşyamı toplamam epey zaman alacaktı. Dolaplardaki eşyamı gene torbalara doldurdum. Arkadaşlarla uzun uzun vedalaştık. Torbalarımla giriş katına indiğim zaman iki koruma yolumu kesti. "Sedat Bey sizinle görüşmeden dışarı çıkamayacaksınız. Lütfen yukarıda bekleyin," dediler. O sırada Genel Müdür Yardımcısı Fatih Ediboğlu da yanıma gelmişti. "Abla, Sedat Bey seninle görüşmek istiyor. Lütfen biraz bekle."

Çaresizdim. Geri döndüm. Torbaları boşalttığım masanın üzerine koydum ve bir sigara yakıp beklemeye başladım. O sırada Doğan Hızlan yanıma geldi. "Azize'ciğim, bana haber vermeden nereye gidiyorsun? Bak Sedat Bey'in de sana söyleyecekleri var. Şu işi biraz daha düşün," dedi.

Aradan bir saat geçti. Sedat Bey'den haber yoktu. Yener Süsoy'u arayıp biraz gecikeceğimi söyledim. Ama o 'biraz bekleme' tam üç saat sürdü. Artık sabrım tükenmişti. Ne olursa olsun oradan çıkıp gitmek istiyordum. Arkadaşlarla bir kez daha vedalaştım. Tam aşağıya inmek üzereyken Fatih Ediboğlu geldi: "Ablacığım, Sedat Bey seninle görüşecekti, ama işlerinin yoğunluğu nedeniyle bu görevi bana verdi. Hürriyet yönetimi senin gazeteden ayrılmanı istemiyor. Sorunlarını bana anlat. Hepsini çözümlemeye çalışacağız, ama lütfen istifanı geri al."

Fatih'e biraz daha düşünmek istediğimi söyledim. Sonra evi aradım. Eşim zaten yeni bir maceraya atılmamı sakıncalı buluyordu. Bu kadar ısrar karşısında inat etmenin anlamsız olacağını söyledi. Bunun üzerine Yener Süsoy'u aradım ve durumu anlatıp özür diledim. Sonra? Sonra da eşyamı yeniden dolaplara yerleştirmeye başladım.

Aradan beş on dakika geçmişti ki Seçkin Türesay yanıma geldi. "Ablacığım, senin yerin burası. Bizleri bırakıp gidemezsin," diye duygulandırıcı bir konuşma yaptı. İyice afallamıştım. Birkaç saat önce iş bulduğum için beni kutlayanlar şimdi başka bir gazeteye gitmemi istemiyorlardı.

Birkaç gün sonra ise Erol Simavi'nin Doğan Hızlan'ı aradığını ve şayet Milliyet'e gitmemin özel bir nedeni yoksa istifamın kabul edilmemesi için talimat verdiğini öğrendim

Amerikalı aktör Rock Hudson'ın AIDS hastalığından ölmek üzere olduğu haberi gazetelerde yer alınca, Kelebek için bir Rock Hudson dizisi hazırlamam istenmişti. Dizi için gerekli malzemeyi toparladım. Seçkin Bey ısrarla, üç bölümlük dizinin ilk yazısı-

nı vermemi istiyordu. Ona yazıya başlamak için ölüm haberini beklediğimi söylediğimde, kızdı bana. Yazının yazılmasının kim bilir kaç saat süreceğini ve gecikeceğimizi düşünüyordu. Öğle saatlerinde Rock Hudson'ın ölüm haberi geldi. Aktörün nasıl öldüğünü, yanında kimlerin bulunduğunu öğrenince, dizinin ilk yazısını yazmaya başladım. Bir saat içinde ilk yazı tamamlanmıştı. Hemen Seçkin Bey'e yazıyı götürdüm. Genel yayın yönetmenimiz bu kez de yazının böylesine çarçabuk toparlanmasına şaştı.

O günlerde ölen ünlüler için yazı dizileri hazırlamak benim başlıca görevimdi. Ölenlerin arkasından onları anlatan yazılar yazmayı gerçekten çok seviyordum. Bu bana Hayat Dergisi'ndeki günlerimden kalan bir mirastı. Rock Hudson'ı da, aktörün hayranlarını gözyaşlarına boğacak kelimelerle uğurladım.

Hürriyet'in sevilen elemanlarından Leyla İsmier, birkaç yıllık bir aradan sonra, Kelebek'in editörlüğünü üstlenmek üzere Hürriyet'e dönmüştü. Leyla güzel yazılar yazıyordu. Ancak birçok konuda benden farklı düşünüyordu. Fakat gene de bir anlaşmazlığa düşmeden birlikte çalışmayı sürdürüyorduk.

Benim Milliyet maceramın üzerinden bir ay bile geçmemişti ki, Çetin Emeç'in Milliyet'ten ayrıldığı haberi geldi. Milliyet'teki havayı bilen arkadaşlar, Çetin Bey'in o gazetede uzun süre kalamayacağını önceden tahmin etmişlerdi. Acaba şimdi hangi gazetede çalışmaya başlayacaktı? Bir iki gün sonra haber geldi. Çetin Emeç, Haldun Simavi ile anlaşmıştı ve Günaydın Gazetesi'nin genel yayın yönetmeni olacaktı. Bunu öğrenince, benim neden apar topar Milliyet'e çağrıldığımı anladım. Çetin Bey'in Günaydın Gazetesi'nde bana ihtiyacı olacaktı ve Sedat Simavi'yi gücendirmemek için önce Hürriyet'ten ayrılıp Milliyet'e geçmemi uygun bulmuştu.

Babıâli, Çetin Emeç'in Günaydın'ın başına geçmesiyle ilgili dedikodularla çalkalanırken yeni bir haber hepimizi şaşırttı. Çetin Bey, Günaydın Gazetesi'ne gitmekten vazgeçmişti. Söylentilere bakılırsa, gazete binasında ona ayrılan bölümü beğenmemiş-

ti. Tabii bu ucuz bir dedikodudan başka bir şey değildi. Gerçekte ise Çetin Emeç'e geri dönmesini teklif eden, çok sevdiği ve saydığı Erol Simavi idi. (O günlerde Arda Gedik Hürriyet'ten ayrılmıştı; bir söylentiye göre akşam saatlerinde satışa çıkacak bir gazete hazırlayacaktı.)

Çetin Emeç'in Hürriyet'teki görevine geri döneceği haberi çok büyük bir şaşkınlık yaratmadı. Ne yalan söyleyeyim, ben biraz endişeliydim. Çetin Bey, Doğan Hızlan ile gazete binasına geldiği zaman onu bir köşeye çekip "Çetin Bey, buraya neden döndünüz?" dedim. "Hürriyet, gazeteden ayrılıp tekrar dönenlere acı çektirir derler."

Çetin Bey bu sözüme güldü. "Canım fena mı oldu? İşte gene birlikte çalışacağız," sözleriyle beni susturdu.

Doğan Hızlan, Erol Simavi adına Çetin Bey'i Hürriyet'e tekrar kazandırmakla görevlendirilmişti. Birkaç gün sonra garip bir emir aldım. Erol Simavi'nin bana gönderdiği kitap dergisi 'Publishers' Weekly' bundan sonra bana gönderilmeyecek, doğrudan Doğan Hızlan'a teslim edilecekti. Bir derginin böyle iç yazışmalara neden olması beni çok şaşırttı. O dergiyi Hürriyet'e yararlı olacağını sandığım kitapları seçip yönetime liste göndermek için kullanıyordum.

O günlerde eski dost Orhan Olcay da, Hür Han'da 'Gazete' adında bir gazetenin genel yayın yönetmeni olmuştu. Bir gün beni arayıp gazete için bir yazı dizisi hazırlamamı istedi. Çetin Bey'e danışmadan böyle bir işe kalkışamazdım. Çetin Emeç'le konuştuğumda, o gazeteye tek satır yazı yazmama bile izin vermeyeceğini söyledi. Orhan Olcay, durumu bilmiyordu. Benim bu işi yapmaktan kaçındığımı sandı ve haklı olarak da gücendi.

Hürriyet Gazetesi'nde ne zaman bir yönetim değişikliği gündeme gelse, bundan en çok ve ilk etkilenen Kelebek oluyordu. Çetin Bey'in yuvaya dönüşü de etkisini öncelikle Kelebek'te gösterdi. Ana binadan tekrar Hür Ofset binasına taşınmamız karar-

laştırılmıştı. Kelebek'in ve Pazar Dergisi'nin yayın yönetmenliği görevi Mehmet Yaşin'e verilmişti. Leyla İsmier ve Bülent Denli de ona yardımcı olacaklardı. Dahası Dış Magazin Servisi de Kelebek Servisi ile birleştirilecekti. Ahmet Örs ve dış magazinde çalışan arkadaşlar, bizimle birlikte Hür Ofset'in üçüncü katına yerleştiler. Böylece ben de yeniden dış magazin için çalışmaya başlamış oldum.

Mehmet Yaşin, daha çok Pazar Dergisi'nin hazırlanmasıyla ilgileniyordu. Leyla İsmier ile Bülent Denli de Kelebek'ten sorumluydular. İki eski arkadaş arasında bir çekişmenin başlaması uzun sürmedi. Leyla'nın hazırlattığı sayfayı Bülent Denli beğenmiyor, her şey yeniden yapılıyordu. İki yönetici arasındaki çekişmeler hepimizi etkiliyordu. Biz Leyla'nın mı yoksa Bülent Denli'nin mi haklı olduğuna bir türlü karar veremiyorduk. Bana Kelebek'in ikinci sayfasında, 'Bugünlük' başlıklı bir haber köşesi ayırmışlardı. Yerli ve yabancı haberlerle bu köşeyi hazırlıyordum. Leyla, benim köşemle ilgilenmeyeceklerini söylemişti. Böylece ben günlük işlerimi o çekişmelere karışmadan tamamlıyordum. Masamı da salonun en uç köşesine koydurmuşlardı. Bu uygulamalara aldırmamayı öğrenmem pek de kolay olmadı. Bir yandan Hürriyet'e magazin hazırlamak, bir yandan da yazı dizileri derlemek yeterince zamanımı alıyordu zaten.

O günlerde, Erol Simavi, 'Hürgün' adıyla Cumhuriyet tarzı bir gazete yayımlamak istemiş ve kalabalık bir kadro ile işe başlamıştı. Ancak ne yazık ki, bu gazetenin şansı yaver gitmedi ve bir süre sonra kapandı. 'Hürgün'de çalışanların bir bölümü Hürriyet Gazetesi'ne transfer oldu, bir bölümü de 'Araştırma Servisi' adıyla kurulan serviste çalışmaya başladı. Bu servisin sorumlusu Haluk Şahin'di. Tülay Bilginer de bu serviste görevliydi. Araştırmacılar bizimle aynı katı paylaşıyorlardı. Zaman zaman kavga gürültüden şikayet etmeleri de doğaldı. O günlerde Çetin Bey benim için yeni bir yasaklama emri çıkartmıştı. Time ve Newsweek dergileri, Sevin Okyay'a teslim edilecekti. Benim bu dergilerden haber

yapmam (nedense) yasaklanmıştı. Sevin Okyay sevdiğim bir arkadaşımdı. 'Hürgün Gazetesi'nin dış haberler sorumlusu olduğu günlerde ona haber hazırlayıp gönderiyordum. Sevin Okyay, gazete için sinema ve televizyon haberleri de yazmaya başlamıştı. Şu dergi yasağı meselesini Sevin'e hiç açmadım. Bu tür saçmalıklarla uğraşmanın bir anlamı yoktu.

Zaten bir süre sonra Sevin Okyay birkaç kişiyle birlikte gazeteden ayrıldı. Time ve Newsweek dergilerinin taranması görevi de tekrar bana verildi. Bu satırları yazarken gülmekten kendimi alamıyorum. Yabancı dergilerden derleme yapmakla görevli bir çalışana dergi yasaklanması getirilmesinin mantıkla bağdaşması imkânsız. O günlerde bu tür davranışlara gereğinden fazla üzüldüğüm ve bu saçmalıklarla mücadele etmediğim için pişmanlık duyuyorum şimdi.

Çetin Emeç, yabancı kaynaklı magazine de yerli magazin kadar önem verirdi. Bir ara sabahları gelen dergileri tarayıp, sabah toplantılarının son bölümüne katılmamı istedi. Ben her sabah yabancı dergilerden öneri hazırlıyordum. Saat 11.00'e doğru ana binadaki toplantı salonuna gidip en arkadaki koltuklardan birine oturuyor, toplantının bitmesini bekliyordum. Toplantı çıkışında Çetin Bey, ayırdığım konulardan seçme yapıyordu. Sonra da servise dönüp arkadaşlara seçilen konuları bildiriyordum. Ahmet Örs, Dış Magazin Müdürü olarak her sabah toplantıya katılıyordu. Bir sabah, bir işi olduğunu ve onun yerine toplantıya benim gitmemi istedi. Saat onda toplantı salonunda magazine ayrılan bölüme geçtim. Çetin Bey beni görünce, yüzünde alaycı bir ifadeyle, "Magazini siz mi temsil ediyorsunuz?" dedi. Hık mık ettim, ağzımın içinde bir şeyler geveledim.

Bu haber Ahmet Örs'e ulaşınca, pek öfkelendi. Sabah toplantılarına katılmayacağını söyledi. Bu tür davranışlar benim alışık olmadığım şeylerdi. Bunca yıldan beri Babıâli tayfasının arasında olmama rağmen bir türlü şu ince entrikalara kendimi alıştıramamıştım. Galiba bende bir eksiklik vardı.

Ünlü kalp cerrahı De Bakey'nin dünyada yankılar yaratan kitabının yayın hakkını Hürriyet satın almıştı ve kitabın Almanca çevirisi Ahmet Örs'e ulaşmıştı, ama magazin müdürümüz bu kitabın İngilizce aslının getirtilmesini önerince, De Bakey'nin kitabını derleme görevi bana verildi. Kitap gerçekten çok yararlı bilgilerle doluydu. Gazetede bir yandan De Bakey'nin öğütleri yayımlanırken, bir yandan da kalp diyetiyle ilgili bölümler, küçük kitapçıklar halinde (gazeteyle birlikte verilmek üzere) basılmak üzere hazırlanacaktı. İşim gerçekten çok zordu. Her zamanki gibi kitabı hızla okuyup sayfa aralarına notlar koyarak çalışmaya başladım. Hazırladığım yazı planı onaylanınca da dizinin yayını başladı. Küçük kitapçıklarda De Bakey diyeti de yer alıyordu. Dr. De Bakey okurlarına, kalp sağlığını koruma amacına yönelik, yulaf unundan yapılmış yiyeceklerin tariflerini de sunmuştu. De Bakey'nin yulaflı kurabiyeleri, çok büyük ilgi gördü. Unlu mâmul üreten pasta fırınları yulaflı kurabiye imalatına geçtiler.

Bu arada o küçük diyet kitapçığında her sayfanın altına, tarifin kaç kişilik olduğunu belirten birer not eklenmişti. Ahmet Örs kitapçığın editörlüğünü yaparken yazılar sayfalara uzun geldiği için alttan birer satırı atmış.

Erol Simavi, kitapçığı okurken tariflerden birinin malzemeleri arasında beş kilo domatesin yer aldığını görünce, küplere binmiş, "Ben evimde 25 kişiyi mi ağırlayacağım?" diye gazeteye telefon etmiş. Yazıişleri böyle bir hatayı nasıl yaptığımı öğrenmek isteyince gerçek anlaşıldı. Sanırım Erol Bey'e de sayfadan atılan satırın azizliği anlatıldı ve konu kapandı.

ALTI

Yeni Yüzler

Bir sabah Kelebek yeni bir transfer bombasıyla sarsıldı. Yener Süsoy, Kelebek ve Magazin Servisi'nin Müdürü olarak göreve başlayacaktı. Mehmet Yaşin ve Bülent Denli, Hürriyet kadrosuna alınmışlardı. Leyla ise Kelebek'te çalışmaya devam edecekti. Ses Dergisi'nde müzik haberleri yazan eski arkadaşım, Hey Dergisi'nin yönetmenliğini yapmış, daha sonra da Milliyet'in magazin müdürü olmuştu. Çetin Bey, Yener Süsoy'un Hürriyet'te çalışmasını isteyince bizim kadronun altı üstüne gelmişti.

Yener Süsoy'un gelişi gerçekten pek muhteşem oldu. Yener Süsoy, önce kendisine ayrılan odanın döşemesini boydan boya halıyla kaplattırdı. Boya badanadan sonra oda yeni eşyalarla döşendi. Odanın önüne de Müdür Bey'in sekreteri için bir yer ayrıldı. Kelebek Servisi'nin o eskimiş yüzlü salonunda bu yeni düzenlemeler biraz tuhaf kaçıyordu, ama Yener Süsoy, servisin tümüyle yenileneceğine söz vermişti.

Ahmet Örs, magazin müdürlüğünden ayrılmış, Sabah gazetesine transfer olmuştu. Leyla bu yeni düzenlemeden hiç hoşnut değildi, ama sesini çıkarmıyordu. Yeni müdürümüzün ilk icraatı Kelebek'te yayımlanan roman tefrikasını kaldırmak oldu. İşte bu haber beni beynimden vurmuştu. Kadın okurlar için hazırlanan

bir ekte roman yayımlanmamasını kendi kafama göre doğru bulmuyordum. Yayımlanan romanı özetleyip üç dört günde bitirmem istenince, inanılmaz bir öfkeye kapıldım. Soğuk, yağışlı bir kış akşamıydı. Vapurla Kadıköy'e giderken hep bu yanlış uygulamayı düşündüm. Dakikalar geçtikçe öfkem arttı. Vapurdan indiğimde çılgın gibiydim. Hızlı hızlı yürürken önümdeki tümseği görmedim ve yere yuvarlandım. Sağ kolumun üzerine düşmüştüm. Yoldan geçenler beni yerden kaldırdılar. Sağ elim bilekten kırılmıştı. Büyük bir acı içinde, taksiye binip eve gittim. Kelebek'ten roman tefrikasının kaldırılmasından duyduğum üzüntü ve öfke kolum gibi kalbimi de kırmıştı.

O günlerde Hürriyet Gazetesi için, 'Çılgın Hükümdarlar' başlıklı bir yazı dizisi hazırlıyordum. Sağ kolum bilekten kırılınca, dizinin tamamlanması tehlikeye girmişti. Çetin Bey başıma gelenleri öğrenince hemen eve telefon etti. Bana hiçbir şey için üzülmememi, evde dinlenmemi söyledi, ama ben başladığım işi yarım bırakmayacaktım. Yazıları pekâlâ sol elimle de yazabilirdim. Böylece o mesele de çözümlendi. Sinan Özbalkan, bazen de sevgili arkadaşımız Cemil Özyıldırım yazıları benden alıp gazeteye götürüyorlardı. Bu arada Yener Süsoy da bana yazı gönderiyordu. Gazetede her gün yayımlanan Resimlerle Dünya Rekorları köşesini de ben Türkçeleştiriyordum. Gün boyu daktilo başında çalışmak sol elimi bayağı güçlendirmişti. Aradan on-on beş gün geçmişti ki, evde fena halde sıkılmaya başladım. Çetin Bey'e rica ettim, bana bir araba gönderdiler ve gazeteye gittim. Kolum alçıdan çıkar çıkmaz da evde dinlenme faslı tamamlanmış oldu.

YEDİ

Beklenen Gelişme

İşe döndükten sonra Yener Süsoy'un pek de huzurlu olmadığını fark ettim. Hava çok gergindi. Anladığım kadarıyla Yener Süsoy, Kelebek kadrosuyla uyum sağlayamamıştı. Şadan Yolaşan'ın görevden alınmasından sonra biraz da başıboş kalan Kelebek'te disiplin meraklısı bir yöneticinin yadırganması doğaldı, ama çalışanların yeni müdürü huzursuz edip görevden ayrılmasını sağlamaya da güçleri yetmezdi elbette. Yener Süsoy, bir yandan tam sayfa röportajlarına devam ederken bizi de ciddi bir çalışma ortamına alıştırmaya çalışıyordu. Ancak gergin hava giderek hepimizi etkilemeye başlamıştı. Çok geçmeden Yener Süsoy bir sabah beni odasına çağırdı ve gazeteden ayrılacağını haber verdi.

Yener Süsoy'un neden böyle bir karara vardığını tahmin etmek imkânsızdı. Tabii gerçekler ortaya çıkmadığı için de hemen bir dedikodu furyası başlamıştı. Yener Süsoy, bize ayrıntılı bilgi vermedi, sadece hepimizle teker teker vedalaştı. Aradan günler haftalar geçtikten sonra bile Yener Süsoy'un gazeteden ayrılmasına ilişkin dedikoduların arkası kesilmemişti.

Kelebek ve Magazin Servisi'nin başıboş bırakılmayacağı kesindi. Çetin Emeç, ana gazete kadar bizim servislerle de yakından ilgileniyordu. Yener'in ayrıldığı gün, akşama doğru Orhan Ol-

cay'ın görevi devraldığını öğrendik. Ben kendi adıma bu habere çok sevinmiştim. Orhan Olcay'la yıllar önce Hafta Sonu'nda birlikte çalışmıştık, o zaman sayfa sekreteriydi. Oysa şimdi durum biraz farklıydı; müdür olarak göreve başlayacaktı. Yıllar beni hiç değiştirmemişti. Babıâli'ye adımımı attığım günden beri hep aynı işi yapıyordum, ama Orhan Olcay'ın pozisyonu değişmişti. O şimdi yöneticiydi. Daha önce yaşadığım acı tecrübeler, ne yalan söyleyeyim beni biraz tedirgin etmişti. Yönetici Orhan Olcay'ın eski arkadaşına nasıl davranacağını pek kestiremiyordum. Boşuna endişelenmişim. Orhan Ağabey, unvanı ne olursa olsun gene o eski arkadaştı. Sadece 'Gazete'ye yazı dizisi hazırlamadığım için bana biraz gücenmişti. Ona durumu izah edince mesele kalmadı. Orhan Olcay ile birlikte Birgül Köseoğlu ve Ahmet Çelik de Kelebek Magazin kadrosuna katılmıştı. Bu iki arkadaş Kelebek'in televizyon sayfasını hazırlayacaklardı.

Orhan Olcay, göreve başladığı günden itibaren servise çekidüzen vermek için kolları sıvadı. Kelebek'te bazı yeni düzenlemeler yapılacaktı. Ben, kadın okurlar için pratik bilgilerin yer alacağı bir 'note-book' köşesi hazırlayacaktım. Sayfaların düzenlemesini Tümer Argın üstlenmişti. Milliyet'ten ayrıldıktan sonra 'Gazete'nin görsel yönetmenliğini yapan Tümer Ağabey şimdi de Kelebek ve Pazar Eki'ni şekillendirecekti. Tümer Ağabey ile kaynaşmamız uzun sürmedi. Orhan Olcay, Tümer Ağabey'e çok saygılı davranıyordu. Hepimiz yeni sorumluluklar üstlenmiştik. Fatma Batukan ve Leyla Poyraz, Pazar Dergisi'ne 'Çevre' sayfası hazırlayacaklardı. Ben de yabancı dergilerde gördüğüm çevre haberlerini onlara aktaracaktım. Fatma Batukan ile dostluğumuz böyle başladı. Kadın okurlara bilgi veren 'mesaj' yazılar, sinema televizyon haberleri, kadın köşesi, dergiye yazılar derken, soluk almaya bile zamanım kalmamıştı. Ancak Orhan Olcay'ın sağladığı huzur ortamı, açık söylemek gerekirse hepimize 'ilaç gibi' gelmişti. Ancak Leyla İsmier, Orhan Bey'in emrinde çalışmaktan pek de memnun görünmüyordu. Fakat Orhan Olcay, hiçbir şeyin

farkında değilmiş gibi davranmayı yeğledi. Leyla'ya salı günleri yayımlanması planlanan 'Salıncak' başlıklı bir köşe verildi. Böylece Leyla İsmicr'in Kelebek'teki günlük işlerle pek de ilgisi kalmamıştı.

Orhan Olcay, Kelebek'e atanmadan önce 'Gazete'nin yayın yönetmeniydi. O gazetede çok üzücü olaylar yaşanmış, bir arkadaşımız silahlı saldırıda öldürülmüş, bir başkası da yaralanmıştı. 80'li yıllarda genel anlamda terörün büyük ölçüde önü alınmıştı. Fakat kişisel düşmanlıklar zaman zaman öldürücü saldırılarla kendini belli ediyordu. Bir yandan yabancı ülkelerdeki diplomatlarımıza yapılan saldırılar ülkede üzüntü yaratırken bir yandan da gazetecilere karşı mafya usulü saldırılar hepimizi endişelendiriyordu.

Orhan Olcay, gazetesinin kapanmasından sonra meslek hayatında yeni bir sayfa açmıştı. Sinema, sahne ve müzik dünyasını avucunun içi gibi biliyordu. Üstelik hiçbir sanatçıyla da özel menfaat ilişkileri olmamıştı. Bu sayede Kelebek'in magazin sayfalarında özenle hazırlanmış haberler yer almaya başlamıştı.

O günlerde Doğan Hızlan bana çok sevindirici bir haber verdi. 'Simavi Yayınları' kurulmak üzereydi. Doğan Hızlan yayınevinin yönetimini üstlenecekti, ben de çeviri kitapların yayınından sorumlu olacaktım. Yıllardan beri kurduğum bir hayal nihayet gerçek olmak üzereydi. Sevgili Doğan beni Hür Han'da Simavi Yayınları'na ayrılan bölüme götürdü. Hangi odada çalışmak isteyeceğimi sordu. Oda seçimini yaptık. Sevinçten ayaklarım yere değmiyordu. Hemen oturup Simavi Yayınları için bir program hazırladım. Kitap piyasasını ele geçirmek için birkaç kitabı birden satışa çıkarmayı planlıyordum. Kitap yayımlama hayali, beni epey bir süre oyaladı. Bu arada Doğan Hızlan, Kesim Telif Hakları Ajansı'na ve diğer ajanslara benimle ilgili kararı bildirmiş. Ajanslardaki arkadaşlar da beni telefonla arayıp, yeni kitap listelerini göndereceklerini bildirdiler. Heyecandan ve sevinçten içim içime sığmıyordu. Sadece Orhan Olcay'ı yüzüstü bırakma düşüncesi sevincime gölge düşürüyordu.

Bu heyecan dolu bekleyişim bir gün hiç beklenmedik bir şekilde sona erdi. Doğan Hızlan, yayınevinin sorumluluğunu Ataol Behramoğlu'na vereceklerini açıkladı. Dediğine bakılırsa, Ataol Behramoğlu Rusya'dan yeni dönmüştü ve iş arıyordu. Doğan, benden Ataol'a yardımcı olmamı rica etti. Simavi Yayınları'nın adresi de değişmişti. Yayınevi, Hürriyet'in ilk binasında faaliyete geçecekti.

Doğan Hızlan'ın verdiği haberle beynimden vurulmuşa döndüm. Fakat yapacak bir şey yoktu. Yayınevine gidip Ataol Behramoğlu ile tanıştım. Yayımlanacak kitaplar üzerinde konuştuk. Görüşmemiz olumlu bir hava içinde geçti.

Bu olay bana iyi bir ders oldu. Babıâli'de söylenen her söze, yapılan her vaade kanmamam gerektiğini biraz geç olmakla birlikte artık anlamıştım. Simavi Yayınları'yla ilişkim bir süre devam etti. Ama Ataol Behramoğlu'nun yayın politikasını benimseyememiştim, çalışma sistemi de bana ters düşüyordu. Doğan'ın hatırı için bir süre daha yayınlarla ilgilendim. Simavi Yayınları, kitap piyasasını altüst edemedi. Yayımlanan kitaplar sattı mı satmadı mı, bilemiyorum. Zamanla Doğan da ipin ucunu bıraktı ve Simavi Yayınları sakat doğmuş bir çocuk gibi kaderine terk edildi.

Seksenli yılların sonu Babıâli için de geriye dönüşü olmayan bir sondu. Hepimiz çevremizde bazı radikal değişikliklerin hayata geçirileceğini bilmesek bile hissediyorduk. Artık eskiye sıkı sıkı sarılmanın bir anlamı yoktu. Babıâli, tümüyle bir yenilenme sürecine girecekti. Aslında Babıâli diye tanımladığımız o küçük dünyanın artık hızla sonu geliyordu. Yenilenme sürecinde geriye sayım başlamıştı. Bir süre sonra Cağaloğlu'na veda edecektik. Daha önce adım atmadığımız, bilinmez semtlerde kurulacak yeni tesislerde Babıâli koşullarının devam edemeyeceği kesindi. Bir bakıma bizler Babıâli'de 'uzatmaları' oynuyorduk.

90'LI YILLAR

BİR

Acı Sonlar, Şaşırtıcı Başlangıçlar

Yirminci yüzyılın son on yılına girerken özel hayatımda ve kırk yılı geçen meslek hayatımda bazı kaçınılmaz değişiklikler yaşayacağımı hissediyordum. Hani 'görünen köy kılavuz istemez' derler ya ben de ufukta şekillenmeye başlayan değişikliklerin farkındaydım. Aslında değişimleri yaşayacak olan tek kişi ben değildim. Babıâli, o benliğimin bir parçası saydığım Cağaloğlu Yokuşu binlerce yazar, çizer, yayımcı ve basın emekçisi için geçmişin bir parçası olmak üzereydi. Cağaloğlu'nun turistik bölge olmasına karar verilmiş, gazete, dergi ve kitap yayıncılarına da yeni adreslere taşınmaktan başka çare kalmamıştı. Gazete sahiplerine, ucuz fiyatla satın alabilecekleri araziler önerilmişti. Kısacası birkaç yıl sonra Cağaloğlu yolları bizlere kapanacaktı. Taşınma haberleri hepimizi tasalandırıyordu. Ama çok şükür henüz ortada tamamlanmış bir bina olmadığı için, Babıâli'deki son demlerimizin tadını çıkarmaya çalışıyorduk.

Çetin Bey, Dış Magazin Servisi'ni Kelebek ekiyle birleştirmişti. Ahmet Örs servisimizin şefiydi. Ona *Herr* Örs diye hitap ediyorduk. Aramızdaki lakabı ise *Hans*'tı. Sevgili Ahmet Örs bu Hans adına pek alınıyordu. Bir sabah, ana binadaki sabah toplantısında sıkıntısını Çetin Emeç'e de açıkladı: "Çetin Bey, lütfen söyleyin ben Hans mıyım?"

Çetin Bey gülmeye başlamıştı. Ahmet Örs'e, bir Alman kadar iyi Almanca bildiği ve çalışmasında disipline önem verdiği için, kendisine şaka yollu bu adın takıldığını anlatmak için epey dil döktü. Aslında bu Hans yakıştırması da benden kaynaklanmıştı. Adile Teyze'nin, 'Kuzucuklarım' sütununda, Almanya'da dünyaya gelip Türkiye'de okul hayatına devam eden bir 'Alamancı' çocuğun sıkıntısını dile getirmek için, 'Hans mı Hasan mı?' başlıklı bir yazı yazmıştım. Çocuğun Almanya'da adı Hasan olduğu için dışlandığını, Türkiye'de ise bozuk Türkçe'si yüzünden arkadaşlarının ona Hans dediklerini anlatmıştım. Hans ve Hasan hikâyesi ilgi görmüştü. Bir süre sonra da piyango Ahmet Örs'e çıktı ve *Herr Örs,* Hans oldu.

Magazin Servisi'nde Mete Türkben, Tülin Alpman, Feyza Algan, Simin Nuhoğlu, Mehmet Güreli, Sinan Özbalkan ile birlikte çalışıyorduk. Mete, hastalık hastası, titiz bir arkadaşımızdı. Solculuğuyla övünürdü ve hayatını Hürriyet Gazetesi'nde çevirmenlik yaparak sürdürmeye niyetli değildi. Yayıncılık ve filmcilik yapmak istiyordu. İlginç fikirleri vardı. Öyküler yazıyor, kısa film denemeleri yapıyordu. Tülin Alpman, Hayat Dergisi'nde olduğu gibi İtalyanca'dan çeviri yapıyordu. Mireille Matthieu'nün klasikleştirdiği saç modeliyle ve fikirleriyle ilgi çekiyordu. Hepimiz sigara tiryakisiydik. Tülin ise sigaradan nefret ederdi ve sürekli salonun kötü havasından yakınırdı; Çetin Bey'le bir türlü anlaşamadığı için bir süre sonra işten ayrıldı. Orhan Olcay, magazinden ve Kelebek'in yönetiminden sorumluydu. Pazar günleri yayımlanan Pazar Dergisi'ni de o hazırlıyordu.

1991 yılının Mart ayında bir gün, Pazar Dergisi için Oscar adaylarıyla ilgili bir dosya hazırlayacaktım. O sabah erkenden servise geldim. Saat sekiz buçuk olmamıştı. Ben Oscar malzemelerini masamın üzerine yaymaya başlarken serviste bir koşuşturma oldu. Orhan Bey arkadaşlarıyla çok alçak sesle konuşuyordu. Ben de meraklandım. "Ne oldu? Neden bu kadar telaşlısınız?" diye sorunca, acı haberi öğrendim. Çetin Emeç, Suadiye'deki evinden çıkıp otomobiline binerken vurulmuştu.

İnsan böyle zamanlarda derin bir gaflet içinde oluyor. Ölümü yakınlarına yakıştıramıyor. Bir yandan yazı malzemelerini sıraya koyarken, "Çetin Bey'i bacağından mı vurmuşlar?" diye sordum. O sırada herkes Çetin Bey'in kaldırıldığı hastaneye gitmek için hazırlanıyordu. Bana gelince, olduğum yerde kaskatı kesilmiştim. Hiçbir şey düşünemiyordum, öylece boş gözlerle önümdeki dergi sayfalarına bakıyordum. Ama gözlerim hiçbir şey görmüyordu. Ben öyle bilimkurgu filmlerindeki dondurulmuş insanlar gibi yerimde otururken, önüme bir bardak çay bırakıldı. Çay bardağını görünce biraz kendime gelir gibi oldum, bir sigara yaktım. Sonra da arkadaşlara Çetin Bey'in durumuyla ilgili sorular sormaya başladım. Fakat kimsenin sorularıma cevap vermeye zamanı yoktu. Ben de ayağa kalktım, robot gibi ceketimi giyip çantamı elime aldım. Sanırım herkesle birlikte hastaneye gitmeye hazırlanıyordum. Birden Orhan Olcay'ın sert ve ağlamaklı sesiyle, "Sen ne yapıyorsun, Abla? Oscar dosyasını akşama kadar hazırlaman gerek. Hiçbir yere gitmiyorsun. Burada otur ve şu yazıları bir an önce tamamla," demesi üzerine gene yerime oturdum. Artık kendi irademle hareket etme yeteneğimi kaybetmiştim. Bana kim ne derse, düşünmeden onu yapıyordum.

Servis boşalmıştı ama telefonlar susmuyordu. Evden kızım aradı ve Çetin Bey'in hastaneye götürülürken yolda vefat ettiğini haber verdi. İyice yıkılmıştım. O ana kadar hep Çetin Bey'in sadece yaralandığına ve hayatının kurtarılacağına inanmak istemiştim, ama işte her şey bitmişti. O anda gözlerimden yaşlar boşandı. Birkaç gün önce Çetin Bey'in odasında yaptığımız konuşmalar kulaklarımda çınladı. Hürriyet'in genel yayın müdürlüğü görevinden alınan Çetin Bey'e, dördüncü katta büyük bir oda verilmişti. Orada yazılarını yazıp, bilgisayardan gazetenin hazırlanışını izliyordu.

"Çetin Bey, neden hâlâ burada oturuyorsunuz?" diye sormuştum. O da düşüncelerini açığa vurmadan, "Ben hayatımdan memnunum. Yazılarımı yazıp günün olaylarını takip ediyorum," diye

kaçamak bir cevap vermişti. Daha sonra da tıpkı o çok eski günlerde olduğu gibi neşeli bir sohbete dalmıştık. Ona bazı komik benzetmelerimden söz etmiş, onu dakikalarca güldürmüştüm. Öyle ki, odanın kapısından beni uğurlarken bile kahkahalarla gülüyordu. Çetin Bey'den kulaklarımda kalan son sesler, o neşeli kahkahalar oldu. Bugün bile gözlerimin önünde o son ziyareti canlandırırken Çetin Bey'in kahkahalarını duyuyorum.

Sonradan öğrendiğime göre Hürriyet yönetimi Çetin Bey'in tekrar genel yayın yönetmenliği görevine geri dönmesini kararlaştırmış, öldürüldüğü gün, karar ona açıklanacakmış. Belki o son görüşmeyi yaptığımız gün Çetin Bey de böyle bir beklenti içindeydi ve benim ona hâlâ Hürriyet'te kalmasına kızmamı hoşgörüyle karşılamasının nedeni de buydu.

Çetin Bey'in yönetimden uzaklaştırılmasında hangi nedenlerin rol oynadığını bilmiyorum. Erol Simavi, Çetin Bey'i çok severdi. Bunu birçok kereler kanıtlamıştı. Erol Bey'in yerine gazetenin yönetimini üstlenen oğlu Sedat Simavi de Çetin Bey'in başarılarına hayrandı. Çetin Emeç Milliyet Gazetesi'nden Hürriyet'e döndüğü zaman Sedat Bey, odasını ona bırakmıştı. İkisi arasında bir ağabey kardeş ilişkisi olduğuna inanıyorum.

Çetin Bey, Hürriyet'te görevine başladığı gün ona, "Neden geri döndünüz?..." dediğimde. Çetin Bey'in, "Canım fena mı oldu, işte gene birlikte çalışacağız," sözlerini içim sızlayarak hatırlıyordum.

Sedat Simavi'nin bembeyaz eşyalarla döşeli düzenli odası Çetin Bey'in oraya yerleşmesiyle darmadağınık olmuştu. Odaya girdiğim zaman gözlerime inanamamıştım. O bembeyaz kanepenin üzerine gazete sayfaları serilmişti. Çetin Bey, gazetenin çehresini değiştirmeye Sedat Simavi'nin odasından başlamıştı sanırım.

Türkiye, Çetin Emeç suikastının haberleriyle çalkalanırken, ben o yılın Oscar adaylarının hikâyelerini yazmakla meşguldüm. Yazı yazmak beni hiçbir zaman yormamış, sıkmamıştır, ama o gün daktilo makinesi sanki beni de vurmaya hazırlanan bir silah

gibi üstüme üstüme geldi; kelimeleri bulmakta zorlandım ve hayatımda ilk kez bir yazıyı hazırlamak işkence gibi acı verdi bana.

Çetin Emeç'in cenaze töreni muhteşem oldu. Ona son görevini yapmaya gelenler, Cağaloğlu'na sığmadı. İki arkadaş beni kollarımdan tutarak Hürriyet'in merkez binasının önüne getirdiler. Orası da ana baba günüydü. Başta Genel Müdür Özcan Ertuna olmak üzere, üst düzey yöneticilerimiz kapının önünde sıralanmışlardı. Orada kendimi kapıp koyvermenin zamanı değil diye düşündüm ve beni getiren arkadaşların kollarından çıkıp tek başıma ve dimdik ayakta durmayı denedim. Önemsiz olaylar karşısında paniğe kapılmama karşın, büyük acılara gösterdiğim dayanıklılığımla her zaman övünmüşümdür. O gün de Çetin Emeç'in cenaze töreninde taş kesildim. Gözlerimde biriken yaşları içime akıttım. Başımı hangi yana çevirsem ağlayan yüzler görüyordum. Burada bir parantez açmak istiyorum: Çetin Emeç'in arkasından gözyaşı dökenlerin bazıları orada ağlamak gerektiğine inandıkları için ve biraz da atmosferden etkilendikleri için üzgün görünüyorlardı. Çetin Bey'in sadece yazarlık yapmaya mahkûm edilmesinden sonraki günlerde, "Çetin Bey bina içinde fazla dolaşmasın," diye sağa sola emirler yağdıran kişilerin de gözlerinden sel gibi yaş akıyordu.

Cağaloğlu'nda toplanan inanılmaz kalabalığın büyük bir bölümünü solcu gençlik oluşturmuştu. Dev-Yol ve Dev-Sol'un liderlerinin de cenazeye katıldıkları söyleniyordu. Çetin Bey'in biricik oğlu Mehmet (Memo) babasının o ilkgençlik günlerini hatırlatan tavırlarıyla içimizi acıtıyordu. Çetin Bey önden yürüyüp giderken hiç beklenmedik bir anda arkasına dönüverirdi. Sevgili Mehmet de o gün babasını hatırlatan o ani dönüşleriyle hepimizin yüreğini burktu. Çetin Emeç, Babıâli'ye bir patron çocuğu olarak sessiz sedasız gelmişti, ama bu gazeteciliğin kalbinin attığı yerden bir daha dönmemek üzere ayrılırken büyük bir kahraman, çok başarılı bir gazeteci olarak uğurlandı. Onun gelişini belki babasının gazetesinde çalışanlardan başka hiç kimse fark etmemişti, ama ayrılışı muhteşem oldu.

Mahşeri kalabalık, Çetin Emeç'i Zincirlikuyu'daki son istirahatgâhına götürmek üzere yola çıkmaya hazırlanırken güvenlikten sorumlu polislerle askerler ecel teri döktüler. Gençlik öfkeliydi. Bu korkunç kalabalığın her an tatsız olaylar yaratması mümkündü.

Çetin Bey'den Nuruosmaniye Camii'nin yolunda ayrıldım. Kederli ve bir o kadar da öfkeli kalabalığın arasından kendime güçlükle yol açıp Hür Ofset binasına döndüm. Orhan Olcay'ın istediği yazıları yazmak zorundaydım. Masama oturduğum zaman gücümün tükenmiş olduğunu fark ettim. Külçe gibi sandalyeme yığılıp kalmıştım. Serviste işleri tamamlamaya çalışan bir iki arkadaş vardı, bana hemen çay getirttiler. Törenle ilgili sorular sormaya başladılar, ama benim hiçbir şey anlatacak gücüm kalmamıştı.

İKİ

Ertuğrul Özkök'ün Dönüşü

Çetin Bey'in cenaze töreninin yapıldığı gün Hürriyet Gazetesi'nin Genel Yayın Yönetmeni Rahmi Turan'dı. İki gün sonra ise Rahmi Turan'ın gazeteden istifa ettiğini öğrendik. Herkes yeni genel yayın yönetmeninin kim olacağını merak ediyordu. Sanırım Erol Simavi de çok sevgili dostlarından birini kaybetmenin üzüntüsünü yaşarken, gazetesinin geleceğini düşünmek zorunda olduğunun bilincindeydi. Gazetenin genel yayın yönetmenliği için en güçlü adayın Ankara Bürosu'nu yöneten Ertuğrul Özkök olduğunu herkes kabul etmişti. Beklenen oldu ve Ertuğrul Özkök, Ankara'dan apar topar İstanbul'a geldi ve göreve başladı.

Çetin Emeç'ten sonra Hürriyet'e genel yayın yönetmeni olmayı herkes kolay kolay göze alamazdı. Ama Ertuğrul Özkök, zor olanı başarmayı aklına koymuştu. Hürriyet'in İstanbul kadrosuna zaten yabancı değildi. Yeni genel yayın yönetmenimiz Hürriyet'e yeni bir kimlik kazandırmak için hemen çalışmalara başlamıştı. O günlerde Hürriyet'te genelde kitap özetlerini kapsayan yazı dizilerinin yayını sürüyordu. Ünlü Kinsey Raporu'nun yeni bölümü Ertuğrul Bey'in ilgisini çekmişti. Hemen kitabı bana gönderdi, bir hafta sürecek bir özet çıkarmamı istedi. Dizi çok beğenilince de hafta sonu yayına Kelebek Eki'nde devam ettik.

Ertuğrul Özkök, Hürriyet'in eklerinde yenilikler yapmak istiyordu. Gazete her gün yeni bir dedikoduyla çalkalanmaya başlamıştı. Yıllar önce 'Playmen' dergisinin yayın yönetmenliğini yapmış olan Mehmet Y. Yılmaz'ın adı çok sık geçer olmuştu. Sonunda bu dedikoduları üretenler haklı çıktı. Eklerin sorumluluğunu Mehmet Y. Yılmaz'ın üstlenmesine karar verildi. Doğan Hızlan'ın aracılığıyla görüşmeler yapılmış ve anlaşmaya varılmıştı. Orhan Olcay'a da aşağı kata, Hafta Sonu Gazetesi'ne dönmesi tebliğ edilmişti. Orhan Olcay o her zamanki uysal tavrıyla eşyasını toplamaya başladı. Mehmet Y. Yılmaz ve arkadaşları bir perşembe günü görevi devralacaklardı. Ben perşembe günleri izinliydim, ama Orhan Olcay, "Abla, bu perşembe gazeteye gelmeni rica ediyorum. Mehmet Yılmaz işe başlarken kadronun tamamının burada olmasını istiyorum. Sen onları iyi tanıyorsun. Lütfen gel," dedi

Perşembe sabahı erkenden gazeteye geldim. Orhan Olcay odasını çoktan boşaltmıştı. Öğleye kadar sanki hiçbir fevkaladelik yokmuş gibi günlük yazıları hazırlamaya devam ettik, ama hepimizin gözü kapıdaydı. Öğle saatlerinde Orhan Olcay'ın sabırsızlanmaya başladığını hissettim. Bu arada Mete Türkben de Mehmet Yılmaz ile çok yakın dost olduğunu, onun birçoğumuzla çalışmak istemeyeceğini söyleyip duruyordu. Bu gergin ve sıkıntılı hava içinde ikindi vakti gelmişti. Orhan Olcay'ın odasındaki telefon çalınca hepimiz kulak kesildik. Orhan hattın öbür ucunda anlatılanları sakin sakin dinledi sonra, "Tamam," diyerek telefonu kapadı. Önce sekreterine, "Aşağıya taşınan eşyayı tekrar buraya getirsinler," diye talimat verdi. Sonra bize döndü, "Mehmet Yılmaz ve arkadaşları yönetimle anlaşamamışlar, gelmiyorlar. Biz işimize devam edelim," dedi. Sonra bana dönüp, "Abla kusura bakma, seni izin gününde buraya getirttim, bunu hiçbirimiz tahmin edemezdik," diye özür diledi.

Sonradan öğrendiğimize göre Mehmet Yılmaz kendi ekibiyle çalışmak istemiş, yönetimle anlaşamamış ve son dakikada görevi kabul edemeyeceğini bildirmiş.

Pazar Eki'ni hazırlayan Mehmet Yaşin, ana gazeteye transfer olmuştu. Leyla İsmier, Kelebek Eki'ndeki çalışmasına devam edecekti. İstihbarat Şefimiz Bülent Denli de ana gazetede Haber Müdürü olmuştu.

Bir süre sonra Orhan Olcay'dan gene bir değişiklik haberi aldık. Kelebek ve magazin servisleri, karşıdaki Hür Han'a taşınacaktı. Taşınma haberi benim fena halde canımı sıktı. Hür Ofset'te, yeşil gözlü Atex ile karşı karşıya oturmaktan çok memnundum. Üstelik sanki kendi evimmiş gibi, dergilerim, kitaplarım ve şahsi eşyalarımla o küçük alana bir güzel yayılmıştım. Bunları toplayıp başka bir mekâna taşınmak hiç hoşuma gitmemişti. Alışkanlıklarına fazla bağlı bir kişi olduğum için, şu taşınma işini gözümde büyütüyordum. Orhan Ağabey hemen imdadıma yetişti. "Sen boşuna telaşlanma. Eşyanın toplanıp taşınmasına arkadaşlar yardım edecek."

Bir zamanlar Bateş Yayınevi'nin malı olan Hür Han beş katlı bir binaydı. Bizim servise en üst kat ayrılmıştı. Orhan Ağabey, kattaki odaları ikişer üçer kişilik çalışma mekânlarına dönüştürmüştü. Birinci odada Leyla İsmier, görsel yönetmenimiz Tümer Argın ve şefimiz Ali Dokur birlikte çalışacaklardı. İkinci odada Mete Türkben ile ben karşılıklı oturacaktık. Yer darlığı yüzünden masalarımız bitiştirilmişti.

Mete son derece düzenli ve titiz bir arkadaştı. Ben ise malûm... Çevremi dağıtmadan çalışamam. Benim dağınıklığımı belki Mete'nin canını sıkıyordu, ama bana bunu hissettirmemeye çalışıyordu. Mete ile abla-kardeş gibiydik. Onun sağlık sorunlarıyla ilgilenir, dertlerine çare arardım. Kısacası o iki kişilik odada gül gibi geçiniyorduk.

Bu arada Hür Han'a taşındıktan sonra kendiliğimden yeni bir görev üstlenmiştim. Beş katlı binanın en üst katında kalorifer dilimlerinin yarısı ısınmıyordu. Basınköy'deki evimizde aynı sorunları çok yaşadığımız için, kalorifer dilimlerinin nasıl ısıtılacağını biliyordum. Evde kullandığım radyatör anahtarı hep çanta-

mın bir köşesindeydi. Soğuğa çare bulunamayınca katı ısıtma görevini üstlendim. Her sabah servise gelince odaları teker teker dolaşıp anahtarla radyatörlerin suyunu alıyordum. Daha sonra kalorifercilere haber gönderip radyatörlerin ısınması için imbisat deposuna su vermeleri gerektiğini hatırlatıyordum. Bir süre bu uyarıma kimse aldırış etmedi ve ben kalorifer yakma işine devam ettim. Benim gibi teknik işlerden anlamayan birinin imbisat depolarından söz etmesi garip gelebilir size, ama insan mecbur kalınca her işi pekâlâ öğrenebiliyor.

Hürriyet Gazetesi'nde yenilikler birbirini izliyordu. Mehmet Yaşin, gazetenin Pazar Dergisi'nin yönetmeni olmuştu. Leyla İsmier ve birkaç arkadaş Mehmet Yaşin'le çalışacaktı. Sonradan duyduğuma göre beni de o kadroya almak istemişler ama Orhan Ağabey, "Ablamı bana bırakın," deyince karardan vazgeçilmiş.

Hür Han'da hayat olaysız, sakin geçerken hayatımın en büyük darbesiyle sarsıldım. Eşim hastalandı. Doktorumuz Gündüz Tezmen, eşimi muayene ettikten sonra acilen akciğer röntgeni çekilmesini istedi. O günden sonra olaylar baş döndürücü bir hızla gelişti. Eşimi Cerrahpaşa Hastanesi'ne yatırdık. Orhan Ağabey, sabahları gelip köşemi yazmamın yeterli olacağını söyledi. Artık eve gitmiyordum. Cerrahpaşa Hastanesi'nde eşimin yanında kalıyordum. O günlerde Hürriyet Gazetesi A'dan Z'ye benim arkamdaydı. İstersem eşimi Londra'ya ya da Amerika'ya gönderebileceklerini söylediler, ama doktorlar eşimin böyle bir yolculuğa dayanamayacağını belirtince yapacak bir şey kalmadı.

Ben hastanede can yoldaşımın hiç değilse bir süre daha beni terk etmemesi için büyük bir çaresizlik içinde çırpınırken, Hür Han'da da taşınma telaşı vardı. Han boşaltılacaktı. Bizim ekibin ana binaya taşınması kararlaştırılmıştı. İkitelli'de yapımı hızla devam eden yeni binaya taşınmadan önce, hepimiz ana binada toplanacaktık. Benim taşınmayı falan görecek gözüm yoktu. Or-

han Ağabey gene imdadıma yetişti. "Sen taşınmasını istediğin eşyanı bize söyle. Gerisine karışma. Arkadaşlar her şeyi halleder," dedi.

Eşimi kaybettiğim sabah, önce Hürriyet'in müessese müdürü Erkan Bey'i aradım. Sabahın yedisiydi. Gazeteden bana, on dakika sonra arkadaşların hastaneye geleceğini haber verdiler. Biraz sonra Sadeddin Hoca, yanında iki kişiyle birlikte geldi. Gerekli işlemleri yaptılar.

Eşimin cenaze töreninde neredeyse tüm gazete çalışanları çevremi sarmıştı. Soğukkanlı görünmeye çalışsam da sevgili dostlarımla kucaklaşırken farklı duygular yaşadım. Can yoldaşım yanımda olmayınca yaşamaya nasıl devam edeceğimi bilemiyordum. Ama yalnız da değildim. Çevremi saran bu insan kalabalığı, kaybettiğim canımın parçasının yerini dolduramasa da yapayalnız değildim.

Hürriyet yöneticileri, cenaze töreninden sonra eve yemekler, helvalar gönderdiler. Gece Sadeddin Hoca ve arkadaşları Kuran okudular. Bu ilgi, acımı hafifletmese de bana dayanma gücü verdi.

Cenaze töreninde Orhan Olcay, "Azize Abla, yarın gazeteye gelmeni istiyorum. Seninle konuşmak istediğim önemli bir konu var," dedi. Orhan Ağabey, benim acıma dayanmamı sağlamanın yolunu çok iyi biliyordu.

Cenaze töreninden sonraki gün Hürriyet'in ana binasında, üçüncü kattaki Kelebek Servisi'nin bulunduğu bölüme gittim. Yaşadığım dinmez acı elbette yüzümden okunuyordu. O gün akşama kadar gazetede kim varsa, hepsi gelip tekrar başsağlığı diledi. Bu arada Orhan Ağabey de Hafta Sonu için benim yazılarıma ihtiyaç olduğunu söyledi. Perşembe günleri izin yapıyordum. Orhan Olcay, "Perşembe günleri evde kalıp üzüntüden kendini kahredeceğine buraya gel, Hafta Sonu'na yazı hazırla," dedi.

Hafta Sonu, benim eski göz ağrımdı. Üstelik perşembe günleri evde oturmanın da artık gerçekten bir anlamı yoktu. Orhan Ağa-

bey'in teklifini hemen kabul ettim. Böylece yeniden Hafta Sonu'nun kadrosuna katılmış oldum.

Hürriyet'in ana binasında Kelebek için ayrılan daracık bir odaya sığmamız kolay olmamıştı. Kelebek'in Yazıişleri Müdiresi Nalan Kayhan'a küçük bir bölme ayrılmış, odanın tek penceresi de o odanın sınırları içinde kalmıştı. Bizler sıkış tıkış oturup çalışmak zorundaydık. Geçici bir süre için bu sıkıntıya katlanmaktan başka çaremiz yoktu. Mete Türkben, aşağıda Pazar Dergisi'ne transfer olmuştu. Kelebek kadrosunda Ali Dokur, Feyza Algan, Kanat Atkaya, Remzi Alişan, Fatma Batukan, Ahmet Çelik ve Birgül Köse kalmıştı. Ali Dokur'la karşılıklı oturuyorduk. Çok esmer olduğu için 'Karanlıklar Prensi' adını verdiğimiz Ali Dokur'un çalışma sistemi çok ilginçti. Makinede dizilen yazıların ilk birkaç satırını büyük bir dikkatle kesip sayfaya yapıştırırdı. Böylece yazıya ikinci başlık yazma zahmetinden kurtulmuş oluyordu. Ben bu yönteme karşı çıktığım için de bazen aramızda tartışıyorduk. Ama Ali Dokur, çok anlayışlı bir arkadaştı. Benim itirazlarımı hiçbir zaman kavga konusu yapmadı.

O günlerde Alman dergilerinden çeviri yapabilecek birine ihtiyaç vardı. Ali Dokur, Almanya'da büyümüş, bu dili anadili kadar iyi bilen ama Türkçe'si zayıf bir arkadaşından söz etti. Böylece Lale Barçın da aramıza katılmış oldu. Lale iyi bir gazeteci olmak için gece gündüz çalışmaya hazırdı. Türkçe konusunda ona elimizden geldiğince yardımcı olacaktık. Müzik tutkunu Lale, kısa sürede Alman dergilerinden yazı derlemeyi öğrendi. Kanat Atkaya, Lale'ye müzik dünyamızdaki gelişmeleri aktarıyordu. Orhan Ağabey, Lale'nin çeviri yapmakla kalmayıp muhabirliği de denemesini istedi. O günlerde İstanbul'a gelen Natalie Cole ile röportaj yapma imkânı doğunca Lale Barçın'a bu görev verildi. Ünlü şarkıcıya sorulması gereken soruları Lale ile birlikte hazırladık. O röportaj çok başarılı oldu. Lale Barçın da böylece hafif müzik alanında adını duyuran gazeteciler arasına girdi. Kanat Atkaya ile gün boyu yaptıkları müzik tartışmaları Lale'nin kısa sürede bu dalda uzmanlaşmasını sağlamıştı.

Lale'nin düğününde hepimiz çok mutluyduk. Sevgili arkadaşımız mutlu bir evliliğe ilk adımını atarken onu yalnız bırakmadık. O dönemde gece eğlencelerine katılmadığım halde Lale'nin düğününü kaçırmak istememiştim.

Ertuğrul Özkök, gazetede köklü değişiklikler yapmaya hazırlanırken Kıbrıslı işadamı Asil Nadir'in Günaydın Gazetesi'ni Haldun Simavi'den satın aldığını öğrendik. Babıâli bu haberin dedikodularıyla çalkalanıyordu. O dönemde İngiltere'nin en zengin işadamlarından biri olan Asil Nadir'in Babıâli'ye girmesi, bizler için sevindirici bir haberdi. Böylece gazetelerde ücret politikalarının değişeceğini, gazete sahiplerinin elemanlarını ellerinden kaçırmamak için çaba harcayacaklarını umuyorduk. Asil Nadir, o dönemde Hürriyet'in Londra bürosunda çalışan Nuyan Yiğit'i kendine temsilci seçmişti. Nuyan Yiğit benim kolejden arkadaşımdı. Nezih Demirkent ve Nuyan Yiğit, Günaydın için gazeteci avına çıkmışlardı. Hürriyet'ten Seçkin Türesay, Fikret Ercan yeni kadroda başı çekiyorlardı. Nuyan Yiğit beni de bu kadroda görmek istediğini söyleyince, ne yalan söyleyeyim çok sevindim. Ancak ben Günaydın'a geçmeye hazırlanırken arkadaşlar sonu belli olmayan bir maceraya atılmamı önlemek için ellerinden geleni yaptılar. Tahmin edeceğiniz gibi, Hürriyet binasından eşya torbalarımla birlikte çıkmama izin verilmedi. Erdoğan Sevgin, Bensan Özbalkan ve daha pek çok arkadaşın çalışma yeri Cağaloğlu'ndaki Günaydın binası olmuştu. Fikret Ercan 'Tan' isimli bir gazete çıkaracaktı. Seçkin Türesay ise Günaydın'ın genel yayın yönetmenliğini üstlenmişti.

'Asil Nadir'in Günaydın'ında çalışanlara ödenen ücretler, sağlanan imkânlar bir yirminci yüzyıl masalı gibi herkesi etkilemişti. O gazeteye transfer olamadığına üzülen pek çok arkadaş vardı. Bunlardan biri de bendim. Meslek hayatımın en büyük hatalarından birini yaptığıma iyiden iyiye inanmıştım. Hürriyet'te Orhan Olcay'ın ekibinde çalışmak birçok bakımdan çok iyiydi, ama Or-

han Ağabey arkadaşları uğruna yönetimle kıran kırana mücadele edecek bir kişiliğe sahip değildi. Ya da belki bana öyle geliyordu.

Kelebek'in bir kadın-magazin eki olması, beni kadınlarımızın sorunlarıyla daha yakından ilgilenmeye zorlamıştı demeyeceğim, gazetecilik hayatımda yeni bir yol çizmeme neden olmuştu. Artık Kelebek'te kadınlarımıza yol gösterecek, psikolojik sorunlarını çözümlemelerine yardımcı olacak yazılar hazırlıyordum. Bunlar çeviri yazılar değildi. Kısa sürede bu yazıların büyük ilgi görmeye başlaması beni sevindirdi. Okurlarım sık sık beni telefonla arıyorlardı. Daha çok kadın okurların ilgilendiklerini sandığım 'Püf Noktası' köşesi ile ilgili olarak yalnız yaşayan erkek okurlardan da pek çok telefon ve mektup geldiğini belirteyim. Sıradan insanların hiç de sıradan sayılmayacak sorunlarıyla ilgilendiğim için sevildiğimi hissediyordum.

İKİ

'Havuz'lu Günler

Ertuğrul Özkök, Hürriyet'e yeni bir yüz kazandırmak için elinden geleni yapıyordu. Tasarımını sevgili Tahsin Öztin Ağabey'imizin yaptığı Hürriyet logosu da değiştirilmişti. Söylentilere bakılırsa, Erol Bey bu logo için yabancı bir şirkete bir servet ödemişti. Tahsin Öztin buna çok üzülmüştü. Erol Bey'in babası Sedat Simavi'nin kader arkadaşı ve Hürriyet'in ilk yöneticisi olan Tahsin Bey, ilerlemiş yaşına rağmen gazetede çalışmayı sürdürüyordu ve bu uygulamanın yanlış olduğu kanısındaydı.

Hürriyet'teki bu makyaj değişikliğini önceleri biz de yadırgamıştık ama biliyorsunuz, insan zamanla her şeye alışıyor. Bu logo meselesi şakacı bir kişiliğe sahip olan Tahsin Öztin Ağabey için yeni bir espri konusu olmuştu.

Hürriyet'teki değişiklikler sadece vitrin yenilenmesinden ibaret kalmadı. Adil Özkol ve birkaç arkadaşı Hürriyet'te yeni bir servisi hayata geçireceklerdi. Kısaca 'Havuz' diye adlandırılan bu servis, hesapça, Hürriyet'te çalışanların işlerini kolaylaştıracaktı. Yabancı dergi ve gazeteler, artık doğrudan 'Havuz'a gönderilecekti. Havuz'da çalışanlar, yabancı dillerde yayımlanan gazete ve dergileri tarayacaklar, çeşitli servisler için uygun buldukları yazıları kesip o servislere göndereceklerdi. Biz de Havuz'dan gelen yazıları yayına hazırlayacaktık.

Bu uygulamaya ilk isyan bayrağını açan ben oldum. Hiçbir yabancı yayını görmeden elime tutuşturulacak bir yazıyı hazırlamayı kabul edemeyecektim. Gelişim Yayınları'ndan Hürriyet'e transfer olan bu ekipte, yabancı dil bilgisi lise sıralarında aldığı eğitimle sınırlı olan kişiler de vardı. Bina içinde her karşıma çıkana bu 'Havuz' sisteminin ne kadar saçma bir uygulama olduğunu anlatmaya çalışıyordum. Bu uğurda yöneticilere epey dil döktüm. O serviste çok değerli arkadaşlar vardı, doğrusu onların da gün boyu dergi, gazete sayfalarını karıştırmakla yetinmelerine anlam veremiyordum. Günaydın macerasından sonra Hürriyet'e dönen Fikret Ercan'a hiç yılmadan usanmadan bu işin sakıncalarını anlattım durdum. Bana istediğim zaman Havuz'a gidip dergileri inceleyebileceğimi söylediler. Ama mesele bu değildi ki... Eğer yabancı dilden yararlanıp yazı hazırlayacak kişileri bir arada toplasalardı belki bu uygulama bir derece yararlı olurdu.

'Aklın yolu birdir' derler ya, sonunda yönetim de bu dibinden su kaçıran Havuz'dan vazgeçti. Adil Özkol, Sabah Gazetesi'ne geçti. Serpil ve diğerleri de gazeteden ayrıldılar. Böylece gereksiz bir sıkıntı da ortadan kalkmış oldu.

ÜÇ

Elveda Babıâli!...

Günaydın Gazetesi'ne transfer olan arkadaşlar, kendilerine sağlanan imkânları ballandıra ballandıra anlatıyorlardı. Ancak bir süre sonra gazetenin satışları düşmeye başladı. Duyduğumuz kadarıyla ücretlerin zamanında ödenmesi de güçleşmişti. Kısacası Asil Nadir'in Babıâli'de yarattığı büyük fırtına dinmek üzereydi. Biz bu fırtınayı ilk kez yaşamıyorduk. Yıllar önce de bir 'Yeni İstanbul' furyası yaşanmış, pek çok arkadaşımız inanılmaz ücretlerle o gazeteye transfer olmuştu. Ama kısa bir süre sonra gazete ücretleri ödemekte sıkıntıya düşmüştü. Ondan birkaç yıl sonra, Babıâli bir 'Güneş' fırtınasına yakalandı. Mehmet Ali Yılmaz'ın sahibi olduğu Güneş Gazetesi için çok büyük bir reklam kampanyası hazırlanmış ve bu Amerikanvâri reklamlar gazetenin büyük ilgi görmesini sağlamıştı. Gazetenin başında Güneri Cıvaoğlu vardı. O gazetede çalışanlar hem ücret bakımından hem de çalışma koşulları bakımından çok iyi imkânlara sahiptiler. Kelebek'in eski Yazıişleri Müdürü Şadan Yolaşan ve başka pek çok eski arkadaşım o gazetede çalışıyordu. Ancak bir süre sonra Güneş'te de huzursuzluklar başlamış ve kadro dağılmıştı. Kısacası Babıâli'de zaman zaman göz kamaştıran, imrendiren gelişmeler olsa da bu rüyadan uyanmak uzun sürmüyordu. Üstelik bu tür girişimler

sonuçta bir *boomerang* gibi dönüp biz çalışanları vuruyordu. Köklü müesseselerin patronları, yeni gazetelerde yaşanan düş kırıklıklarından kendilerine pay çıkarıyorlar, ücret politikalarını değiştirmekten kaçınıyorlardı. Bizler de hiç değilse sağlam bir müessesede çalıştığımız için halimize şükrediyorduk. Belki o gazetelerde çalışanlara Babıâli ölçülerine göre inanılmaz imkânlar tanınmasa, her şey çok daha farklı olabilirdi.

Hürriyet'in ana binasındaki sıkıntılı günlerimiz devam ederken, İkitelli'deki binanın yakın bir gelecekte tamamlanacağı söylentileri hepimizi huzursuz ediyordu. Babıâli'den ayrılmayı hiç-

bir zaman göze alamamıştım, fakat bu kez elim kolum bağlıydı.

Hürriyet'in İkitelli'deki binasının mimarı Aydın Boysan, "Orada her şey çok güzel olacak. Uygar bir ortamda rahat bir çalışma düzenine kavuşacaksınız," diyordu. Hürriyet Towers binasının özellikleri anlatıla anlatıla bitirilemiyordu. Daha önceki yıl, ek matbaa binasında Hürriyet'in kuruluş yıldönümünü kutlamıştık ve ben yirminci yıl rozetimi o binada Ertuğrul Özkök'ten almıştım. Ek binanın öyle göz kamaştıracak bir özelliği yoktu doğrusu.

Biz, inşaatın tamamlanması nasılsa gecikir, bir yıl daha Babıâli'de kalırız, diye kendimizi aldatırken, İkitelli'de çalışmalar hızlandırılmış ve bazı birimler İkitelli'deki binaya taşınmıştı bile. Üstelik orada çalışan arkadaşlardan aldığımız haberler hiç de iç açıcı değildi. Leyla İsmier, yemekhanenin uzaklığı konusunda bir fikir sahibi olabilmemiz için, "Yemekten sonra odamıza dönünceye kadar karnımız yeniden acıkıyor," diyordu.

İkitelli'ye taşınma sırası Kelebek'e gelince istemeye istemeye eşyamı kutulara ve torbalara doldurdum. Üzerlerine adımı yazıp bıraktım. Yanılmıyorsam, bir pazartesi sabahı yeni binada çalışmaya başlayacaktık. Orhan Olcay bana sabahleyin bizim semtin yakınından geçecek servis arabasının plaka numarasını verdi. "Binaya gelince Kelebek Servisi'nin yerini sorarsın, sana gösterirler," dedi..

O pazartesi sabahı Hürriyet'in servis arabasına bindiğim zaman, meçhul bir geleceğe yolculuk yapıyormuşçasına heyecanlıydım. Bir taraftan sevgili Babıâli'den ayrı kalmak yüreğimi burkarken bir taraftan da bu değişikliğin benim için belki de hayırlı olacağını düşünüyordum. Özel hayatım allak bullak olmuştu. Yeni bir başlangıç yapmak için yabancı bir ortama ihtiyacım vardı. O sabah Hürriyet Medya Towers'ın kapısı önünde servis arabasından inince şaşkın şaşkın çevreme bakındım ve Allah'ın unuttuğu bu ıssız yerlerde ne işim var, diye düşünmekten kendimi alamadım. Karanlık koridorlardan geçip daracık merdivenlerden aşağı inip sonra tekrar yukarı çıktık. Kelebek Servisi'nin yerini sorduğum arkadaşlar bana cevap vermekte zorlandılar . Sonunda Kelebek ile Hafta Sonu gazetelerine ikinci kattaki büyük salonlardan birinin ayrıldığını öğrendim. Orhan Olcay ve diğer arkadaşlar çoktan gelmişlerdi. Eşyamız salonun ortasına yığılmıştı. Neyse uzatmayalım, ben eşyamı buldum ve bana gösterilen masaya oturup yerleşmeye koyuldum. Binada her katta iki büyük salon vardı ve her salonun mobilyası farklı renklerdeydi. Sadece müdürlere bir bölme ayrılmıştı. Bizler açık alanda çalışacaktık. Benim dergilerim ve dosyalarım için iki dolap bulundu. Arkadaşların da yardımıyla eşyamı yerleştirmeyi başardım. Ancak çok büyük bir sorunla karşı karşıya idim. Servislere yiyecek içecek sokmak yasaktı. Daha da önemlisi sigara yasağı vardı. Benim fazla sigara içmeme her zaman kızan Orhan Olcay, "Artık masanın başında fosur fosur sigara içemeyeceksin," dedi. " Sigara içmek için koridora çıkmak zorundasın. Öyle her dakika dışarı çıkmak da yok."

Çaysız ve sigarasız yaşamaya zorlanmak benim için büyük bir işkenceydi. Binanın bir bölümünde hâlâ inşaat devam ettiği için, sigara içmek için koridora çıkınca, soğuktan donuyordum. Bir keresinde içerde, başıma hırkamı örtüp sigara içmeye çalıştım. Orhan Ağabey, kıyameti kopardı. "Böyle giderse masanı koridora taşıtırım," diye bir tehdit savurdu.

Çay meselesi beni daha da fazla düşündürüyordu. Bir kilo-

metre uzaktaki çay ocağına gidip doyasıya çay içmek sorunu çözümleyemiyordu. Leyla'nın da dediği gibi, servise dönerken çaysızlıktan boğazım kurumaya başlıyordu bile. Bu derdime o dönemde Genel Müdür olan Yaşar Eroğlu'nun sekreteri çözüm buldu. Yanında getirdiği termosu bana verdi. Sabahları termosu çayla doldurtup akşama kadar dilediğim gibi çay içebilecektim. Böylece Hürriyet'te termoslu günlerim başlamış oldu. Müdürler için çay yasağı yoktu. Çay ocağındaki görevliler müdürlerin odalarına servis yapıyorlardı. Ama nedense bizler gazetecinin can suyu sayılan çay ve kahveyi dilediğimiz yerde ve zamanda içme hakkına sahip değildik. Erol Simavi'nin eşi Belma Simavi, böyle modern bir binada (yani bir plazada) garsonların ellerinde çay kahve tepsileriyle servislere girip çıkmalarını sakıncalı bulmuştu. Her biri Avrupa'dan getirtilmiş değişik renkte koltuklar ve masalarla döşeli salonlarda çaycıların gezinmelerini fazla 'taşra işi' saymış ve böylece hepimizi zor durumda bırakan o yasaklama kararı verilmiş.

Babıâli'nin yıllanmış çalışanları için bu ayırımcılığı yadırgamamaya imkân yoktu. Bizler Cevat Fehmi Başkut gibi Babıâli'nin Allah'ı sayılan müdürlerle karşılıklı çay kahve içmeye alışmıştık. Hürriyet'in Cağaloğlu'ndaki binalarında da çalışanlar arasında büyük bir ayırımcılık yaşanmamıştı. Ama İkitelli'de birdenbire her şey değişivermişti. Katlar ve salonlar canciğer dostları birbirlerine yabancılaştırıyordu. İkitelli'nin adını değiştirip 'Çiftetelli' demeye başlayınca bu isim kısa sürede benimsendi. Çiftetelli'de hayat öyle güllük gülistanlık değildi. O koca salonlarda çalışanlar başka katlara yerleşen arkadaşlarının yüzünü bile göremiyorlardı. Babıâli'den ayrılırken eski dostlardan da, alışkanlıklardan da vazgeçmek zorunda kalmıştık. Bu binanın beni çok rahatsız eden bir özelliği daha vardı. Hürriyet Towers binası, benim ölüm kalım günlerimi yaşadığım Cerrahpaşa Hastanesi'nin çizgilerini taşıyordu. Her katta, tıpkı Cerrahpaşa Hastanesi'nde olduğu gibi karşılıklı iki salon vardı. Hastanede o salonlar koğuşlardı.

Koğuşların arasında kalan bölümler de hasta refakatçilerine ayrılmıştı. Çift merdivenler, katın sonundaki çay ocakları bana hastaneyi anımsatıyordu. Bu yeni ortama alışıncaya kadar çok zorlandım. Bir ara işi şakaya vurup kendimi oyalamaya çalıştım. Fakat Çiftetelli'de yeni düzene alışmak için çok fazla çaba harcamam gerekecekti. Sadece yemek saatlerinde başka bölümlerde çalışan arkadaşlara rastlayabiliyorduk. Burada her salon bir küçük ülkeye dönüşmüştü. Herkes kendi ülkesinin sınırları içinde çalışmak ve yaşamak zorundaydı. Eskiden olduğu gibi elinize bir haber geçince, gazetenin yöneticilerine götüremiyordunuz. Böyle bir işi göze alırsanız, kendi servisinizin sorumlusundan fırça yemekle kalmayıp o haberin yayımlanma şansını da ortadan kaldırıyordunuz. Kısacası bu yeni düzen Babıâli'deki dostlukları, birlikte çalışıp birlikte üretme zevkini yok edecekti.

Yeni binadaki yeni düzene alışmaya çalışırken önemli bir sorun moralimi bozdu. Artık daktilo makinesiyle yazı yazma dönemi sona ermişti. Orhan Olcay, bir sabah beni odasına çağırdı. "Abla, bugün Hafta Sonu'nun sayfasını bilgisayara yazacaksın. Artık daktilo makinesi yok. Kâğıt yok, kalem yok."

Ben bilgisayar kullanmasını öğrenmemek için hep bahaneler yaratmıştım. Şimdi daktilo kullanamayacağıma göre, benim için işi bırakmaktan başka çare kalmıyordu. Orhan Ağabey'e bu düşüncemi açıklayınca çok kızdı. "Hadi, şu makinenin başına otur ve çalışmaya başla," dedi.

O ilk bilgisayar çok eski bir modeldi. Küçük ekranı mavi renkteydi. Harfleri görmekte zorlanıyordum. Üstelik F klavyenin de yabancısıydım. Bilgi İşlem Bölümü'nün müdürü Mali, o gün bana yardım etti. Makineyi nasıl kullanacağımı öğretmeye çalıştı. Ben de notlar aldım. Sonra da F klavyede yazı yazma egzersizlerine başladım. Hafta Sonu'nun magazin sayfası ancak akşam saat altıya doğru tamamlandı, ama ne yalan söyleyeyim ben de bitmiştim...

O günden sonra yavaş yavaş her çalışana birer bilgisayar ve-

rilmeye başlandı. Daha yeni model PC'lerle çalışıyorduk. Bilgisayar kullanmaya alışmam, tahminlerimin aksine hiç de zor olmadı. Daktilo makinesinin mekanik havası, bilgisayarda yoktu. Yazdıklarınız ve düşüncelerinizle baş başa kalabiliyordunuz. Bilgisayarın bu özelliğini çok sevdim. Evimde de bilgisayar kullanmaya başlayınca, roman çevirileri de bilgisayar ekranlarına taşındı. Daktilo makinesinin gürültüsü sizi duygu ve düşüncelerinizden uzaklaştırır. Tuşların çıtırtısı mekanik bir işle uğraştığınızı hatırlatır, ama bilgisayarda sadece düşünceleriniz ve siz varsınız. Bilgisayar tuşları parmakları yormaz. Yazıları elde yazmak ile bilgisayarda yazmak arasında, yaptığınız işe kendinizi verebilmeniz açısından hiçbir fark yoktur.

Babıâli'ye adımımı attığım zaman yazılarımı elle yazıyordum. Sonra daktilo kullanmasını öğrendim. Şimdi ise bilgisayar benim en yakın dostum oldu.

DÖRT

Çalkantılı Günler

Yeni Hürriyet binasının ikinci katında Hafta Sonu ekibiyle aynı salonu paylaşıyorduk. Hafta Sonu Gazetesi'nin Yazıişleri Müdürlüğü görevini Uğur Güneri üstlenmişti. Orhan Olcay'ın Kelebek'in yöneticisi olduğu günlerde başlayan bu uygulama devam ediyordu.

Uğur Güneri emekli bir edebiyat öğretmeniydi. Onu pek fazla tanımıyordum ama arkadaşlar bana Uğur Güner'nin çok çabuk öfkelendiğini ve öfkelendiği zamanlar da ağzına geleni söylediğini anlatmışlardı. Hafta Sonu'nun yabancı magazin sayfasını Orhan Olcay ile birlikte belirliyorduk. Benim o günlerde Uğur Güneri ile sabah akşam selamlaşmanın dışında bir ilişkim yoktu.

Hafta Sonu ekibi bir süre sonra beşinci kata taşındı. Onların arkasından bize de beşinci kat yolu göründü. Ancak bu kez Hafta Sonu ekibiyle aynı salonu paylaşmayacaktık. Yeni binanın buz gibi soğuk ve loş 'refakatçi' bölümlerinde içimizi daha da üşüten bazı söylentiler dolaşmaya başlamıştı. Erol Simavi'nin gazeteyi satmaya hazırlandığı dedikodusu iyice yayılmıştı. Aslında bu söylenti hiç de yeni sayılmazdı. Cağaloğlu'ndayken de aynı iddialar kulağımıza gelmişti. Erol Simavi'nin dünyanın en tanınmış medya patronlarından Maxwell ile görüşmeler yaptığı duyulmuştu. Maxwell'in adamlarının İstanbul'a gelip incelemeler yaptığı söy-

leniyordu. Hürriyet'in yabancı bir medya grubuna satılması bize göre çok uzak bir ihtimaldi. Yeni binada bu dedikoduların yeniden ortaya çıkması ise endişe vericiydi. Gerçi aradan geçen zaman içinde Maxwell intihar etmiş, imparatorluğu parçalanmıştı, ama mutlaka Hürriyet'e başka bir alıcı çıkacaktı. O günlerde Erol Simavi, Sabah Gazetesi'nde yer alan bir açıklamasında, "Hürriyet satılamaz," sözlerini sarf ederek dedikodulara son noktayı koymuştu.

Erol Simavi"nin oğlu Sedat Simavi, Çetin Emeç'in öldürülmesinden sonra gazeteden soğumuş, kendisi için hazırlanan odaya bir kez bile adımını atmamıştı. Anladığım kadarıyla baba-oğul arasında bir çekişme vardı. Belma Simavi, oğluyla kocası arasında bir uzlaşma sağlanması için çaba harcıyordu. Yeni binanın dekorasyonunda büyük emekleri geçen Belma Simavi, oğlunun gazeteye geri dönmesini istiyordu.

Hastane çehreli binamızın yanı başında bir ek inşaat vardı. Belma Simavi, bu bölümde lüks bir yemek salonuyla şık bir kafeteryanın yer almasını istemişti. İnşaat büyük bir hızla ilerliyordu. Belma Hanım, her gün gazeteye gelip inşaatı kontrol ediyor, işin bir an önce bitirilmesi için elinden geleni yapıyordu.

Sonunda ek inşaat tamamlandı. Yeni yemek salonu, lüks otellerin yemek salonlarından farksızdı. Lokantanın üst katında ise kırmızı sandalyeleri, küçük yuvarlak kırmızı masalarıyla çok şık bir kafeterya bizleri bekliyordu. Yeni binanın ana binayla bağlantısı tamamlanmadan kokteylli bir açılış düzenlendi. Gerçekten çok güzel bir gece geçirdik. Bu yeni 'oyuncaklarımız' sayesinde hastane görünüşlü binaya biraz ısınmaya başlamıştık. Tabii bu kadar şık ve modern bir binaya gelirken kıyafet meselesi de önem taşımaya başlamıştı.

Kuşkusuz bu bina hiçbirimizin malı değildi, ama çalışanlar üzerindeki etkisi büyük olmuştu. İnsanlar birbirlerine yabancılaşıp tepeden bakmaya başlamışlardı. Cağaloğlu'ndaki o sıcak ortam yerini soğuk ve yabancı bir sevimsizliğe bırakmıştı. Arka-

daşlarımız, sanki sadece kendileri bu lüks ortamda çalışıyormuş gibi herkese tepeden bakıyorlardı. Orta halli bir aileden gelen biri birdenbire büyük bir mirasa konar da çevresindekileri küçük görmeye, yakınlarına hava atmaya başlar ya hani... Buna bile bir diyeceğim olmaz. Ama bu bina Hürriyet'te çalışanlara servet filan kazandırmamıştı. Simavi Ailesi'ne ait bir binada çalışıp sınıf atlamış havalarına bürünmenin hiçbir anlamı yoktu.

Çevremde olup bitenleri çok yadırgıyordum ama düşüncelerimi kime açıklamaya kalkışsam yadırganacaktım. En iyisi sessiz kalmaktı. Orhan Olcay, arkadaşların serviste oturdukları yerden birbirlerine seslenmelerine izin vermez, herkesin sessiz sedasız çalışmasını isterdi. Çalışma ortamı da sohbete müsait değildi zaten. Sigara molasına çıkınca da büyük bir telaşla sigaramı içip yerime dönüyordum. Giderek sessizleşmeye, içime kapanmaya başlamıştım. Gazetede eski usul yazı dizileri artık yayımlanmıyordu. Dış magazini ilgilendiren haberleri Dış Haberler Servisi üstlenmişti. Kendimi kapana kısılmış gibi hissediyordum. Artık gazetede Ertuğrul Özkök dahil hiçbir eski tanıdığın benimle ilgilenmeyeceğine inanmıştım. Hele genel yayın yönetmenimiz, benim adımı bile unutmuş olmalıydı. Gazeteye hiç gitmesem, Orhan Ağabey'den başkasının bunu fark etmeyeceğini düşünüyordum. Benliğimi yalnızlık, çaresizlik gibi duygular sarmıştı. Bu durumda bir gariplik vardı, Kelebek'te kadınlar için yazdığım moral verici yazılardan ne yazık ki hiç ders alamıyordum.

Bir gün, Ertuğrul Özkök'ün asansörden inip koridorda bize doğru yürüdüğünü gördüm. Tam başımı önüme eğmek üzereyken Ertuğrul Bey gülümseyerek yanıma geldi. "Nasılsınız, Azize Hanım? Sizi iyi gördüm. Aman kendinize dikkat edin," dedi.

Afallamıştım. Kafamda yarattığım o karanlık dünya bir anda aydınlanıvermişti. Unutulmadığımı öğrenmek bana ilaç gibi geldi.

O yıl, Hürriyet çalışanları için düzenlenen yılbaşı kokteylinde Ertuğrul Bey gene bana moral verdi. "Biliyor musunuz, siz benim

Hürriyet'te birlikte çalıştığım ilk arkadaşımsınız. Burada saygı duyduğum birkaç kişi arasında siz varsınız," dedi.

Ertuğrul Bey'e bu nazik iltifatından ötürü teşekkür ettikten sonra, "Sizin gazeteye geldiğiniz günü çok iyi hatırlıyorum," dedim. "Koltuğunuzun altına birkaç yabancı dergi sıkıştırmış, katlar arasında gidip geliyordunuz. Arkadaşlar 'Kim bu yabancı?' diye meraklanırlarken, içlerinden biri, 'Azizeciğim bu yeni arkadaş yabancı dergileri yanından hiç ayırmıyor. Bu kişi eninde sonunda sana düşer,' demişti. Sonunda gerçekten de öyle oldu."

Ertuğrul Bey bu sözlerimden hoşlanmıştı. "Sizinle, daha çok iş yapacağız," dedi.

O gece sanırım ben de şu çok yadırgadığım bazı arkadaşlar gibi, herkese tepeden baktım.

Bizim katta, karşı salonda Mehmet Y. Yılmaz ve Rıfat Ababay, 'Klips' isimli aylık bir sosyete dergisi hazırlıyorlardı. Dergi çok beğenilmişti. Mehmet Y. Yılmaz'ın iyi bir ekibi vardı. Bu dergiyi başkaları da izleyecekti. Fakat bir gün ne olduysa oldu, Mehmet Yılmaz ve arkadaşları, Hürriyet'ten ayrılıverdiler. Hem de ne ayrılış... Her şeyi gazetenin önüne çekilen bir kamyonete dolduran ekip arkasında hiçbir iz bırakmadan binayı terk etti. Bu yüzden o gün gazetede kısa süreli bir panik yaşandı. Klips Dergisinin hazırlanması gerekiyordu ama elde bir tek fotoğraf bile yoktu. Uğur Güneri, Hafta Sonu ekibiyle dergiyi hazırlayabileceğini söyleyince sorun çözümlenmiş oldu. Benden de Klips için 'Saray Dedikoduları' istendi. Hep birlikte büyük bir hızla çalışmaya başladık. Klips Dergisi, Uğur Güneri'nin yönetiminde olduğu süre içinde her ay o dergi için yazılar hazırladım. Mehmet Yılmaz ve arkadaşları Sabah Gazetesi'ne transfer olmuşlardı. Klips türünde bir dergi çıkaracaklardı.

Bu olay uzun süre konuşuldu. Mehmet Y. Yılmaz benim sevdiğim biriydi. Onun Hürriyet'ten neden böyle apar topar ayrıldığını hiç öğrenemedim.

Elli yılı aşan meslek hayatımda pek çok ünlünün doğumu, düğünü ve ölümü için sayısız yazı hazırladım. Türk halkının neden öylesine büyük bir kedere boğulduğunu pek anlamamıştım, ama Başkan Kennedy'nin ölümü herkes gibi beni de sarsmıştı. İnsan ölümlere tanık olup ölen kişilerin arkasından göz yaşartıcı yazılar yazdıkça bu işi de kanıksıyor, ne yazık ki. Bir pazar sabahı, televizyon dergisinin yazıları için gazeteye gitmem istenmişti. Sabahleyin servis otobüsünün radyosundan Prenses Diana'nın Paris'te geçirdiği bir kaza sonucu öldüğünü öğrendik. Ne yalan söyliyeyim, bu haber beni pek de heyecanlandırmadı. Çünkü yabancıların ölüm haberleri artık Dış Haberler Servisi'nin hegemonyasındaydı. Bize bir satır yazı yazma hakkı bile tanınmıyordu.

Gazeteye vardığımızda Orhan Ağabey, "Haberi duydun mu?" diye sordu.

"Evet. Kelebek için yazı hazırlamamı ister misiniz?"

Orhan Olcay, "Dur bakalım. Aşağıda Dış Haberler bir şeyler hazırlıyordur. Kelebek'te de aynı tür yazının yayımlanmasını istemezler. Sen televizyon haberlerini yazmaya başla," dedi.

O gün öğleye kadar televizyon dergisinin magazin yazılarıyla oyalandım. Aklım Prenses Diana'daydı ama gidip de Orhan Olcay'a bir şey söylemeye cesaret edemiyordum, ama saat bire doğru o telaşla yanıma geldi. "Hemen Yazışleri'ne in. Prenses Diana dosyaları orada. Fotoğraf ve yazı malzemesi topla. Gazeteye uzun bir yazı yazacaksın. Ayrıca Kelebek için de dört sayfa Diana fotoromanı hazırlanacak. Haydi durma, aşağıya in."

İkinci katta Yazışleri'ne nasıl indiğimi hatırlamıyorum. Çok heyecanlanmıştım ve de tabii telaşlıydım. Zamana karşı büyük bir yarış başlıyordu. Prenses Diana'nın hayatını ezbere bildiğim için fotoğrafları ayırmam uzun sürmedi. Gene büyük bir hızla servise döndüm. Kelebek'te yayımlanacak fotoğraflar seçildi. Remzi Alişan sayfaları çizmeye başladı. Ben de o arada gazete için istenen yazıyı yazmaya koyuldum. Prenses Diana'nın dosyasına son noktayı koyduğumda saat gecenin sekizi olmuştu. Bu zor ve

uzun işi gecikmeden tamamlamış olmama herkes şaşırdı. Birden gazetede itibarım artmıştı.

Başkan Kennedy öldürüldüğünde Türkiye yasa boğulmuştu. Hepimiz sanki çok yakın bir akrabamızı kaybetmiş gibi (nedense?) üzülmüştük. Oysa Prenses Diana akrabamız değildi sanırım, onun arkasından ulusça yas tutmadık. Sadece güzel bir kadın olduğu için uzunca bir süre, çeşitli bahaneler yaratılarak fotoğrafları tekrar tekrar yayımlandı. Geçen zaman içinde Türk toplumu bir hayli değişmişti galiba.

Hürriyet'te bir değişim rüzgârı esmeye başlamıştı. Erol Simavi, Hürriyet Gazetesi'nin bir miktar hissesini Show TV'nin sahibi, bankacı Erol Aksoy'a satmıştı ve bu üzerinde durulması gereken bir değişimdi. Show TV'nin bizim binaya taşınacağı haberinden sonra şu ünlü satış dedikoduları iyice aldı yürüdü. Gerçi Erol Aksoy'a satılan hisse miktarı onu birinci derecede patron durumuna getirmiyordu ama burnumuza kötü kokular gelmeye başlamıştı. Yüzde yirmi beş hissenin sahibi Erol Aksoy, gazetenin çeyrek patronu olacaktı. Çeyrek patronun gazeteyi bir maceraya sürüklemesi pek mümkün görünmese de tehlike büyüktü.

2000'Lİ YILLAR

BİR

Hürriyet'e Yeni Patron

Erol Aksoy'un Hürriyet'in çeyrek patronu olması gazete içinde bir belirsizlik dönemini başlatmıştı. Görünüşe bakılırsa, Erol Aksoy, gazete patronluğunu pek sevmişti ve bu işi yarım yamalak yapmak yerine gazetenin tamamına sahip olmaya hevesliydi. Erol Simavi, böyle bir teklifle karşılaşırsa kararı ne olurdu? Her kafadan ayrı bir ses çıkıyordu. Simavi Ailesi'yle yakın ilişki içinde olan arkadaşlarımız, Erol Simavi'nin, gözbebeği Hürriyet'i Erol Aksoy'a bırakmak istemeyeceğini söylüyorlardı.

Bankacı Erol Aksoy, günlerinin büyük bir bölümünü Hürriyet binasında geçiriyordu ve gazetenin her sayfasının hazırlanışı ile ilgileniyordu. Show TV'nin patronu, özellikle gazetenin TV sayfası ve pazar günleri yayımlanan ekine pek merak sarmıştı. O günlerde 'Show' adıyla yayımlanan bir televizyon eki vardı. Erol Aksoy, bu ekin kitap boyutlarında ve 75 sayfa olarak hazırlanmasını istiyordu. Orhan Olcay, hepimizi toplayıp görev dağılımı yaptı. Bir cumartesi sabahı serviste harıl harıl çalışmaya başladık. Akşama doğru, servisin kapıları ardına kadar açıldı. Erol Aksoy, yanında Ertuğrul Özkök, arkasında Fikret Ercan ve diğer yazıişleri müdürleriyle doğruca Orhan Olcay'ın odasına gitti. Orhan Ağabey, ziyaretçilere hazırlanan sayfalar hakkında bilgi verdi. Erol

Aksoy, Ertuğrul Bey'e dönerek uzun uzun konuştu. Ziyaretçiler biraz sonra gene geldikleri gibi toplu halde servisten ayrıldılar. Onlar gider gitmez Orhan Olcay, bizi odasına çağırdı. Sayfalarda yapılması istenen değişiklikleri sıraladı.

Erol Aksoy'un her gün gazeteye gelmesi ve yapılan her işle yetkili bir kişi havasında ilgilenmesi satış söylentilerini güçlendiriyordu.

Bu arada bir çırpıda Erol Aksoy'un kahverenginden nefret ettiğini öğrenmiştik. Show TV'de çalışan bina komşularımız bizi sık sık uyarıyorlardı: "Sakın kahverengi giymeyin. Erol Aksoy görürse hemen işten kovar." Anladığım kadarıyla Erol Aksoy, temiz ve düzgün kıyafet konusuna çok önem veriyordu. O günlerde Show TV'de çalışan hanımların şıklığı hepimizin gözlerini kamaştırıyordu. Kısa bir süre sonra Hürriyet çalışanları da eskiye göre daha özenli ve daha da modern kıyafetlerle dikkat çekmeye başladılar. Bu değişimde Show TV çalışanları kadar, yeni binanın da etkisi büyüktü. Kapı kolları İtalya'dan, koltukları Almanya'dan getirtilmiş modern bina, en yaşlısından en gencine kadar herkesi daha şık olmaya, kendini yenilemeye zorlamıştı.

Erol Aksoy, gazete hisselerinin üçte birine sahipti. Ancak dediğim gibi, o Hürriyet'in müstakbel patronu gibi davranmakta sakınca görmüyordu. Yazıişleri dışındaki bölümlere yeni atamalar yapılmıştı. Bu kişileri Erol Aksoy'un işe aldığı söyleniyordu.

Metin Münir ve arkadaşları, binanın katlarından birinde bir odaya yerleşmişlerdi. Neyyire Özkan ve birkaç arkadaşı da bu ekipteydiler. Hep tekrarladığım gibi, Kelebek eki, her zaman topun ağzında oldu. Bu gazetede yenilik yapmak isteyen kişiler nedense öncelikle Kelebek'e el attılar. Erol Aksoy da Kelebek ekini yüzlerini pek değil, hiç görmediğimiz Metin Münir ekibinin hazırlamasını istemişti. Orhan Olcay, Kelebek'i artık başka bir ekibin hazırlayacağını haber verince ben pek şaşırmadım. Çünkü geçmişteki tecrübelerim sonucunda her yönetim değişikliğinde öncelikle Kelebek'e el atılmasını kanıksamıştım. Bu karardan Hürriyet'te yenilenme kampanyasının başlatıldığı sonucu çıkıyordu.

Bir hafta sonra yeni Kelebek'in hazırlanması tamamlanmıştı. Yeni Kelebek'in yayımlandığı sabah gazeteye geldiğimde heyecan içinde Kelebek ekini aradım. Orhan Olcay, benim ne aradığımı fark edince gülmeye başladı. "Boşuna Kelebek'i arama. Basılan gazeteler imha edildi. Sen oyalanmadan çalışmaya başla. Kelebek'i gene biz hazırlayacağız."

Orhan Olcay'a soru sormanın bir anlamı yoktu. O sadece en kısa cümlelerle çok gerekli açıklamaları yapar, asla ayrıntıya girmezdi.

Biraz sonra yeni Kelebek'in başına gelenleri öğrendik. Erol Bey, yeni ekin prova baskısını hiç beğenmemiş ve baskının aşağı yukarı tamamlanmış olmasına aldırmadan Kelebek ekinin satışa çıkarılmamasını emretmiş. Gecenin bir vaktinde Orhan Bey'i arayan Erol Simavi, Kelebek'i hazırlamaya devam etmesini söylemiş.

Bu olaydan sonra Metin Münir, Hürriyet'ten ayrıldı. Neyyire Özkan ve arkadaşlarına ise 'Gazete Pazar' adında bir hafta sonu gazetesi hazırlama görevi verildi. Bu gazetenin Hürriyet'le bir ilgisi olmayacaktı. Avrupa ve Amerika'daki pazar gazetelerine benzeyecekti. 'Gazete Pazar'ın yayın hayatı iyi başladı ama iyi devam edemedi. Ülkedeki ekonomik kriz okurların alım gücünü azaltmıştı. Üstelik 'Gazete Pazar' belirli bir kültür seviyesine ulaşmış kişilere hitap ediyordu.

Kalabalık bir ekip tarafından hazırlanan 'Gazete Pazar'ın geleceği çok karanlıktı. Bir salon dolusu arkadaşımıza yeni bir görev verilecek miydi, yoksa 'taş bitti yapı paydos,' zihniyetiyle hepsine 'güle güle' mi denecekti? İkinci ihtimal gerçekleşmedi. Milliyet Gazetesi 'Gazete Pazar'a talip oldu. Artık 'Gazete Pazar,' pazar günleri Milliyet'in eki olarak yayımlanacaktı. Ekip Hürriyet binasında çalışmaya devam edecek, malzemeler Milliyet'e gönderilecekti.

'Gazete Pazar' ömrünün son demlerini Milliyet'in eki olarak geçirdi ve sonunda yayımı durduruldu. Neyyire Özkan ve arka-

daşları gazetenin Dizi-Araştırma Bölümü'nden sorumlu olacaklardı. Bu arada Anadolu kentlerinde yaşayanlara yönelik eklerin hazırlığı başlamıştı. İzmirli eski dost Nejat Seçen, eklerden sorumluydu. İstanbul ekini ise Neyyire Özkan'ın servisi hazırlayacaktı.

O günlerde Erol Simavi'nin Erol Aksoy ile ortaklığı sürdürmek istemediği iddiaları iyice alevlenmişti. Gazetenin tamamının satılmasına ilişkin söylentiler de hepimizi huzursuz ediyordu. Sonunda olanlar oldu. Erol Aksoy ve ekibi Hürriyet binasından geri dönmemek üzere ayrıldı. Arkasından da büyük bomba patladı. Hürriyet Gazetesi'nin tüm hisseleri Milliyet'in sahibi Aydın Doğan'a satılmıştı. Gazetenin Simavi Ailesi'yle ilişkisinin kesilmesine üzüldük, ama beterin beteri vardı. Erol Simavi, bu gazeteyi, hiç kimsenin tanımadığı bir işadamına da satabilirdi. Aydın Doğan yıllardan beri Milliyet'in patronuydu ve kulağımıza gelen söylentilere bakılırsa, alçakgönüllü, babacan bir patrondu.

Hürriyet çalışanları arasında satılma dedikodularının iyice alevlendiği bir sırada, Hürriyet'in kuruluş yıldönümü kutlamaları için hazırlıklar başlamıştı. Simavi Ailesi'nin katılacağı son kutlama gecesiydi bu. Toplantı başlamak üzereyken Belma Simavi salona girdi. O anda salonda büyük bir alkış koptu. Belma Hanım soğukkanlılığını kaybetmemek için büyük çaba harcayarak kısa bir konuşma yaptı. Belma Simavi'nin sözleri herkesi çok duygulandırmıştı. Kalabalığın arasından hıçkırıklar yükseliyordu. Hepimiz kendimizi öksüz çocuklar gibi çaresiz ve yalnız hissediyorduk.

Gazetenin satılma işlemi gerçekleştikten sonra çok kısa bir süre içinde Simavi Ailesi'nin gazetedeki eşyaları taşındı. Hürriyet'te ve bana göre Babıâli'de bir devir kapanıyordu. Erol Simavi, sadece Hürriyet'in sahibi olmasına karşın Babıâli'nin tüm gazetelerinde sözü dinlenen, saygı gören bir patrondu. Ona bazıları boşuna 'Babıâli'nin İmparatoru' dememişlerdi.

Aydın Doğan gazeteyi devraldıktan sonra bir gün binayı yukardan aşağı dolaştı. Tüm servisleri ziyaret edip herkesin elini

sıktı. Bu arada, Erol Simavi, çalışanlarına bir veda mesajı bile iletmeden baba mirası gazetesini terk edip gitmişti.

Yeni patronumuz işe hızlı başladı. Önce, sözleşmelerin yenilenmesi gündeme geldi. Daha sonra gazete çalışanlarının Türkiye Gazeteciler Sendikası'ndan istifa etmelerini sağlayacak bildiri, bölüm müdürlerine iletildi. Herkes gazeteciler sendikasından istifa ettiğini belirten birer belge imzalayacaktı. Tabii ortalık birden karıştı. Sendikacı arkadaşlar bu karara karşı koymayı belki düşünmüşlerdi ama büyük bir ekseriyet düşüncelerini sesli olarak dile getirmedi. O günlerde üç beş kişi kovulmayı göze alıp sendikadan istifa etmedi. Ama hepsi o kadar...

İKİ

Kelebek Operasyonu

Çok geçmeden akıl erdiremediğim bir başka gelişmeye daha tanık oldum. Yeni patron, yeni ilkeler derken, Kelebek eki yeni bir maceraya daha atılmak üzereydi. Bizim hiç haberimiz olmadan, üst katlardan birinde bir çekirdek Kelebek kadrosu kurulmuş; o günlerde Tarkan'la nişanlanacağı söylenen Elif Dağdeviren birkaç arkadaşıyla birlikte gizli gizli hazırlıklara başlamış. Orhan Olcay, olanların belki de farkındaydı ama sonradan meseleyi bize şöyle anlattı: "Geçen akşam aşağıda verilen bir kokteyl partiye katılmıştım. Ertuğrul Özkök, yanındaki genç hanımı işaret ederek, 'Orhan'cığım sana Kelebek'in yeni genel yayın yönetmenini tanıtayım,' dedi. Ne yapacağımı bilemedim."

Bir akşamüstü Orhan Olcay beni odasına çağırdı. Tam karşısında oturan güleç yüzlü genç kadını benimle tanıştırdıktan sonra, "Bundan sonra Kelebek'ten Elif Hanım sorumlu olacak," dedi. "Kelebek'in sekiz sayfa olması düşünülüyor."

Bu açıklamanın anlaşılmayacak bir yanı yoktu ama o anda beynim durmuştu.

"Orhan Ağabey, bu habere sevindim," dedim. "Demek Elif Hanım'la birlikte çalışacağız."

Orhan Olcay'ın cevabı kısa oldu: "Elif Hanım'la sen çalışa-

caksın. Benim Kelebek'le bir ilgim yok. Elif Hanım sana bilgi verecek."

Elif Dağdeviren gülümseyerek benimle çalışmaktan mutluluk duyacağını söyledi, sonra sayfalarda yer alması istenen yazı türlerini aramızda tartışmaya başladık. Bu arada Orhan Ağabey yerinden kalkıp odadan çıktı.

Elif Dağdeviren, "Yukarda yerimiz yok, ayrıca siz bu kata yerleşmişsiniz. Sizi tedirgin etmeyelim. Sadece her sabah yukarıya uğrayıp arkadaşlarla görüşürsünüz. Yazılarınız için yeni bir dosya açılacak."

Elif Dağdeviren gittikten sonra Orhan Olcay'ın odasına döndüm. "Orhan Ağabey, beni neden Kelebek'e veriyorsun? Magazin Servisi'nde başka işler yapabilirdim. Tanımadığım kişilerle çalışmak çok zor olacak," dedim.

Orhan Olcay'ın yüzü birden karardı. Çok sert bir sesle, "Seni kovulmaktan kurtardım. Daha ne istiyorsun?" dedi.

İsteyecek ve söyleyecek bir şey kalmamıştı. Başımı öne eğip odadan çıktım. Orhan Ağabey arkamdan seslendi: "Sakın Kelebek'in işlerini aksatma."

İşte bu sözler bana pek ağır gelmişti. Meslek hayatımda o güne kadar kimsenin işini aksatmamıştım ve beni tanıyan herkes bu gerçeği bilirdi. Orhan Olcay'ın bu sert çıkışı beni çok üzmüştü.

Ertesi gün, sabah erkenden Kelebek'in yeni servisine gittim. Elif Dağdeviren ile birlikte Cosmopolitan Dergisi'nde çalışmış olan Seçil Baykara, tek başına bir masanın başında oturuyordu. Onunla biraz konuştuk. İş siparişlerini aldım ve tekrar yerime döndüm. Öğleye doğru Orhan Olcay, "Kelebek'e uğradın mı? Çalışıyor musun?" diye sordu. Sanki beni daha beter yaralamak ister gibiydi.

Aradan günler geçtikten sonra Elif Dağdeviren'e, "Elif Hanım, beni Kelebek kadrosuna almak nereden aklınıza geldi?" diye sordum.

Elif Dağdeviren'in verdiği cevap beni iyice aptallaştırdı. "Azize

Hanım, ben sizin yazılarınızı takip ediyordum. Kelebek'i yayımlamakla görevlendirilince, Ertuğrul Bey'e sizi kadroma almak istediğimi söyledim. O da bu kararımı çok uygun buldu. Ve sizi seçmekle akıllılık ettiğimi söyledi. Mesele bundan ibaret."

Orhan Olcay'ın, "Seni kovulmaktan kurtardım," sözü kafamın içinde yankılanıp duruyordu. Elif Dağdeviren'in sözleri ise beni rahatlatmamış, aksine iyice şaşırtmıştı. Bunca yıl birlikte çalıştığım Orhan Olcay, bana neden böyle bir açıklama yapmıştı. Beni yaralamaktan niçin zevk alıyordu? Bu soruların cevabını hiçbir zaman öğrenemedim.

Elif Dağdeviren, bizler gibi sabahları belli bir saatte işinin başında olamıyordu. Onunla konuşabilmek için genellikle öğleyi beklemek gerekiyordu. Neyyire Özkan'a bağlı olan Kelebek ekinde bazı yenilikler yapılmıştı. Örneğin dünyadan İnternet adresleri yayımlanıyordu. O dönemde İnternet kullanmasını bilmediğim için o adresleri yazmak beni çok uğraştırıyordu. Hata yapınca, fırçalanıyordum.

Kelebek'e ek olarak küçük romanlar yayımlanması istenmişti. Hemen elimdeki küçük romanlardan birkaçını bu konuyla ilgilenen Seçil Baykara'ya götürdüm. İki romanın çok kısa bir sürede Türkçe'ye çevrilmesini istedi. Tam bir hafta geceli gündüzlü çalışıp romanları Türkçe'ye çevirdim. Fakat nedense bu projeden vazgeçildi ve ben o romanlar için uğraştığımla kaldım.

Elif Dağdeviren'in Kelebek ile fazla ilgilenmemesi kadroda huzursuzluk yaratıyordu. Seçil Baykara ile Elif arasında gizli bir çekişme başlamıştı. Elif'in yapılmasını istediği yazıyı Seçil Baykara geri çeviriyordu. Seçil Baykara'dan sipariş alınca, Elif konuya sıcak bakmıyordu. Tarık Sipahi, Kelebek'in editörü olmuştu. Onunla çok iyi anlaşıyorduk ve ikimiz de Kelebek'te işlerin hiç iyi gitmediğini görüyorduk.

Elif Dağdeviren'in gazeteye çok geç gelmesi sorun yaratmaya başlamıştı. Sanırım Neyyire Özkan da bu durumdan rahatsızdı. Bu rahatsızlık Kelebek'in sayfalarına da ister istemez yansıyordu.

Bir sabah, Elif Dağdeviren'in görevinden ayrıldığını öğrendik. Kelebek gene el değiştirecekti. Orhan Olcay, Kelebek ekibinde çalışan arkadaşlara Magazin Servisi'nde yer hazırlattı. Seçil Baykara, Kelebek'te bir muhabir gibi çalışmak istemiyordu. Onun kendi geleceğiyle ilgili başka planları vardı. Seçil Baykara ile birlikte iki arkadaş daha istifa etmişti. Tarık Sipahi, Neyyire Özkan'ın Dizi-Araştırma ekibinde çalışmaya devam edecekti.

Kelebek'in eski ekibi tekrar bir araya gelmişti. Tümer Argın, Son Havadis Gazetesi'ndeki görsel yönetmenlik görevini bırakmış, bizim ekibe dönmüştü. Ama ekonomik krizler yüzünden pek çok eski arkadaşımızdan ayrı düşmüştük. Kadroda kısıntı yapılması kararlaştırılınca, müdürlere 'ekibinizden şu kadar çalışanı feda etmeniz gerek' diye bir yazı gönderiliyordu. Müdürler çalışanlar arasından bir seçim yapmak zorundaydılar. Kovulma listesinin müdürlere ulaştırıldığını öğrenince piyango kimlere çıktı, diye merakla beklemeye başlıyorduk. Gidenler, kendilerini kalanlardan daha üstün görüp haksızlığa uğradıklarını düşünüyorlardı. Kalanlar da sevinçle karışık bir burukluk yaşıyordu. Arkadaşlarımızın ekmek paralarını sanki biz almışız gibi utanıp üzülüyorduk. Ancak bu kadro kısıtlamalarının sonu gelecek gibi değildi. Kriz söylentileri çıkar çıkmaz, kovulma sırası bize geldi diye sıkıntı içinde bekleşiyorduk. Bu koşullar altında çalışmak gerçekten çok zordu. Hele ben elli yıla yaklaşan meslek hayatımda bu tür olaylar yaşamadığım için diğer arkadaşlardan daha huzursuzdum.

Eski Babıâli'de büyük gazetelerde iş bulmak deveye hendek atlatmak kadar zordu ama böyle toplu kovulmalar yaşanmazdı. Gazeteler iyi çalışan elemanlarının işine son vermeyi akıllarına getirmezlerdi. Ama yanlış anlaşılmak istemem. Bir gazetede iş bulan kişinin devlet memuru gibi kendini güvencede hissettiğini söylemeye çalışmıyorum. Sadece gazetelerde böyle toplu eleman kıyımı yaşanmazdı. İşinde başarılı olamayan ya da herhangi bir nedenle feda edilmesi gereken kişilerin gazeteyle ilişkileri kesi-

lirdi. O günlerde ben bir gerçeği göz ardı etmiştim. Yarım asır önce gazete çıkarmak ticari bir iş değildi. Sadece fikirlerini halka anlatmak isteyenler bir araya gelip zor koşullar altında gazete çıkarırdı. Bu kişilerin tek isteği yaptıkları masrafın karşılığını alabilmekti. Oysa geçen zaman içinde gazete yayımlamak çok külfetli ve pahalı bir uğraş olmuştu. Artık amaç para kazanmaktı. Kısacası bizler, ürünü gazete olan ticari şirketlerde çalışıyorduk. Bir şirketin anlayışı ile eski gazetecilik birbirinden çok farklıydı kuşkusuz. Eğer o zaman olanlara bu gözle bakabilseydik, yaşadıklarımız benim gibi yıllanmış gazetecileri bu kadar şaşırtmazdı.

Kadrolarda kısıntı operasyonu birkaç kez yaşanınca, ben başta olmak üzere hepimiz kovulma korkusuna karşı bağışıklık kazandık. Liste haberleri kulağımıza gelince hemen senaryolar üretmeye başlıyorduk. Gazeteden kovulunca bu mesleği bırakmaktan başka çare kalmıyordu. Çünkü diğer gazete ve yayın organlarında da durum farklı değildi. İşsiz kalan gazetecinin başka bir gazetede çalışması hemen hemen imkânsızdı.

Sürekli işsiz kalma tehlikesini yaşarken ortada hiçbir şey yokmuş gibi sakin sakin çalışmak pek de kolay değil. İnsan, istemese de çalkantılara kendini kaptırıyor. Ülkede ekonomik kriz yaşanmaya başlayınca, ilk öldürücü darbeyi gazete ekleri alıyordu. Eklerin ya sayfaları azaltılıyor ya da yayınlarına son veriliyordu.

Kelebek'te artık yeni arkadaşlar çalışıyordu. Magazin Şefi Kanat Atkaya, radyoculuk yapmaya niyetlenip görevinden istifa etmişti. Nalan Kayhan, Bircan Usallı, Ahmet Çelik, Feyza Algan gibi birkaç arkadaşımız kriz kurbanı olmuştu. Gazetenin editörlüğünü Güzide Yulek üstlenmişti. 'Karanlıklar Prensi' Ali Dokur gazeteden ayrılmış, kendi işini kurmuştu. Bu arada ekibe bazı yeni isimler katılmıştı. Teknik yönetmenimiz Tümer Argın, Remzi Alişan ve ekibiyle sağlam bir teknik kadro oluşturmuştu. Bu ekibe zaman zaman ana gazeteden iş siparişleri geliyordu. Orhan Olcay'ın en zor işleri kısa sürede sessiz sadasız halledivermesi bizim servise itibar kazandırmıştı.

Bir gün Güzide'ye yazılarımın giriş cümlelerini ikinci başlık olarak kullanmamasını söyleyecek oldum. O sırada Orhan Olcay da yanımıza gelmişti. "Orhan Ağabeyi lütfen şu yazıların ilk cümleleri kesilmesin," dedim. Vayy, sen misin bu sözü söyleyen... Orhan Ağabey birden küplere bindi. Bana bağırmaya başladı. Sonra da "İşine gelmiyorsa çek git," dedi.

Belki ukalalık yapmıştım, ama bir bakıma da bu davranışım, yaptığım işe ne kadar saygı duyduğumu gösteriyordu. Haksız yere suçlandığım için ben de öfkelenmiştim. Orhan Olcay odasına dönünce, tahmin edeceğiniz gibi ben eşyamı toplamaya başladım. Hiç kimseye veda etmeye niyetim yoktu. Sadece Doğan Hızlan'ın odasına çıkıp onunla vedalaşmayı düşündüm. Doğan ile arkadaşlığımız Hürriyet ile sınırlı değildi. Onunla daha önceki dönemlerde kader birliği yapmıştık. Doğan'a veda ederken olanları da anlattım. "Azize'ciğim, sen hiç üzülme. Ben bu işi hallederim," dedi.

Akşam eve döndüğüm zaman sinirlerim hâlâ yatışmamıştı. Gece geç vakit Doğan aradı. "Ben Orhan'la konuştum. Sen hiçbir şey olmamış gibi yarın gazeteye gel. O da senden özür dileyecek," dedi

Ertesi sabah Orhan Olcay, "Akşam çok sinirlendim. Kusura bakma, Abla," dedi, ama ben gücenmiştim. Bu duygumu kolay kolay da unutamayacaktım.

SEKİZ

'Star' Depremi

Uzan Ailesi'nin bir günlük gazete yayımlamaya hazırlandığı biliniyordu. Gazetenin yayın tarihi, teknik hazırlıklar tamamlanamadığı için birkaç kez ertelenmişti. İkide bir, "Tamam, gazete filan tarihte yayın hayatına başlayacak," şeklinde söylentiler kulağımıza geliyordu. Bu söylentiler, bizleri bir süre için umutlandırıyor, gazetenin muhtemel kadrosu hakkında yorumlar yapmaya başlıyorduk. Günün birinde gazete için eleman arayışının başladığı haberi bize de ulaştı. Duyduğumuz kadarıyla gazetenin sahibi Cem Uzan, Hürriyet'in kadrosunu çökertmek için kilit noktalardaki gazetecilere parlak teklifler yapacaktı. Bir süre de bu söylentilerle oyalandık. Hürriyet'ten kimlerin yeni gazeteye transfer olacağını tahmin etmeye çalışıyorduk. Her gün yeni isimler ortaya atılıyor, sonra da dedikodu ağı bu isimlerin çevresinde örülüyordu. 'Muhtemel gidiciler' listesinde Ertuğrul Özkök ve Orhan Olcay hariç herkes vardı. Hürriyet'in eski Ankara Bürosu Başkanı Fatih Çekirge'nin yeni gazetenin genel yayın yönetmeni olacağı öğrenilince, dedikodu ibresi Ankara'ya çevrildi. Herhalde Fatih Çekirge, çalışma arkadaşlarının çoğunu Ankara'daki meslektaşları arasından seçecekti. Derken Hürriyet'in bilgisayar ağını kuran Cafer Yarkent'in transfer haberiyle Hürriyet'te bir

deprem yaşandı. Bazı arkadaşlar Orhan Olcay'ın da yeni gazeteye transfer olacağını iddia ediyorlardı, ama hiçbirimiz buna ihtimal vermiyorduk. Sadece Orhan Olcay'ın işleri oluruna bırakmaya başladığını fark etmiştik. "Adamcağız yoruldu. Yönetim ona gerektiği kadar değer vermiyor," diyerek onu haklı görmeye çalışıyorduk.

O günlerde beni çok şaşırtan bir gelişme yaşadık. Ses Dergisi'nden tanıdığım Yener Süsoy, uzun bir aradan sonra yeniden gazeteciliğe başlamıştı. Orhan Olcay, Yener Süsoy'a bir masa temin edilmesini istedi. Daha sonra da Erol Işık, Yener'e bilgisayar tekniği ve gazetedeki sistem hakkında bilgi vermeye başladı. Yener Süsoy'un görevinin ne olacağını bilmiyorduk. O da boş durmamak için bazı yazıları düzeltiyor, kendisi de kısa yazılar yazıyordu. Fakat Yener Süsoy'un görevinin bundan ibaret kalmayacağı kesindi.

Ve bir gün öğle vakti, Orhan Olcay, hepimizi odasına çağırdı. Müdürümüz toplantı yapmaktan hiç hoşlanmazdı. Ofisboy dahil herkesin odasına gelmesini isteyince, çok önemli bir gelişmeyle karşı karşıya olduğumuzu anladık. Herhalde Kelebek'in yayımına son verilecekti ve çoğumuza yol görünmüştü.

Orhan Olcay, ayakta durmayı tercih etti. Başını önüne eğmişti. Zor duyulan alçak bir sesle, "Çocuklar ben müesseseden ayrılıyorum," dedi. "Uzan Ailesi'nin yeni gazetesinde yazıişleri müdürü olarak çalışacağım. Sizler işinize devam edin. Hepinize teşekkür ederim. Allahaısmarladık."

Birden her ağızdan ayrı bir ses çıkmaya başlamıştı. Hürriyet'ten en son ayrılacak elemanın, ilk transfer listesinde yer almasına şaşmamak elde değildi. Orhan Olcay, işleri büyük bir gizlilik içinde yürütmüştü. Son olarak bir gece önce Ertuğrul Bey'in odasına çıkıp ona istifa mektubunu vermişti. Ertuğrul Bey'e durumu anlatmanın ona çok zor geldiğini de söyledi laf arasında.

Orhan Olcay için apar topar bir veda yemeği düzenlendi. Hepimiz çok üzgündük ama Orhan Olcay'ın çok iyi şartlarla yeni gazetenin kadrosuna dahil olması onun açısından sevindiriciydi.

Tabii hemen o gece Orhan Olcay'ın kadrodan kimleri yanında götüreceğine dair tahminler yapılmaya başlandı. Birgül Köseoğlu, Lale Barçın İmer, Neslihan Akbaydar, Remzi Alişan, Selim Akçin, Haşim Öz, Orhan Olcay'a en yakın olan kişilerdi. Zaten Orhan Bey'in yeni kadro listesinde yer alacaklarına inananlar veda gecesinde ayrı bir grup oluşturmuştu. Kendi aralarında neşeli neşeli konuşup dakika başı şen kahkahalar atıyorlardı.

DOKUZ

Eski Servise Yeni Müdür

Orhan Olcay gazeteden ayrılınca magazin servisinde kısa bir bocalama yaşandı. Çoğumuz Yener Süsoy'un Magazin Servisi'nde Orhan Olcay'ın yerini alacağını düşünüyorduk. Doğan Hızlan ve daha sonra Fikret Ercan servise gelip bize moral verdiler. Yanılmıyorsam bir ara Ertuğrul Özkök de uğradı. Yeni müdürümüzün yakın bir gelecekte belli olacağı açıklanmıştı, ama nedense bir isim verilmiyordu.

Fikret Ercan, bir akşam bizi ve Hafta Sonu ekibini Yeşilköy'de bir balık lokantasına götürdü. O gece Uğur Güneri, Yener Süsoy ve Fikret Ercan yan yana oturmuşlardı. Gecenin geç saatlerine kadar yenildi, içildi, sohbet edildi. Fakat yeni müdürün kim olacağı gene açıklanmadı. Yönetim bu konuda suskun davrandıkça, dedikoduların da sonu gelmiyordu.

Nihayet yeni müdürümüzün adı açıklandı. Uğur Güneri, Magazin Servisi'nin ve Kelebek'in yönetiminden sorumlu olacaktı. Hafta Sonu'nun Genel Yayın Yönetmeni, iki işi bir arada götürmeyi kabul etmişti.

Uğur Güneri, göreve başladığı gün yaptığı kısa konuşmayla bizi şaşırttı. Eski edebiyat öğretmeni, yılların magazincisi, "Sizler beni sevmek zorunda değilsiniz," dedi. "Ama burada işlerin

düzenli bir şekilde yürümesi gerekiyor. Kurallara uymak zorundasınız. Ben de sizleri sevmekle yükümlü değilim."

Yeni müdürümüz, nedense bana çok iyi davrandı. Beni salonun en karanlık, en sevimsiz bölümündeki yerimden alıp, en güzel, en aydınlık köşeye yerleşmemi istedi. "Ablacığım, sen sakın üzülme. Burada kimsenin seni üzmesine izin vermem. Ertuğrul Bey'e de söyledim. Senin saçının teline zarar gelmeyecek."

Bu sözler beni aptallaştırmıştı. Korunmaya muhtaç olduğumu sanmıyordum. Hafta Sonu Gazetesi'ne yabancı magazin yazıları hazırlıyordum ama Uğur Güneri ile fazla temasım yoktu. Sonradan öğrendiğime göre Ertuğrul Özkök, Magazin Servisi'nin yeni müdürünü uyarmış, benim rahat çalışmamın sağlanmasını istemiş. Genel yayın yönetmenimizin, beni uzaktan da olsa korumak kollamak, istediğini anlamıştım. Belki de Magazin Servisi'nde yaşadığım bazı sevimsiz gelişmelerden haberi olmuştu ve haksızlığa uğradığımı düşünerek böyle bir uyarıda bulunmuştu.

Kısa bir süre sonra Hafta Sonu ekibi de Magazin Servisi'ne taşındı. İki ekip kardeş kardeş birlikte çalışmaya başladık. Servisin yeni İstihbarat Şefi Ateş Çelik'ti. Birgül Köseoğlu, servisten ayrılmıştı. Uğur Güneri, doğal olarak kendi ekibini ön planda tutuyordu. Ama ücret artışları konusunda kimsenin hakkını yememeye çalışıyordu. Yeni müdürümüzün ikinci katta yazışleri ekibiyle pek de iyi ilişkiler içinde olmadığını herkes biliyordu. Yener Süsoy, Kelebek'in hazırlanmasına nezaret ediyordu. Fakat çok geçmeden Uğur Güneri ile Yener Süsoy arasında bir gerginlik başladı. Sonunda Kelebek Eki'ni yedinci katta Neyyire Özkan'a bağlı olan arkadaşların hazırlamasına karar verildi. Kelebek'in yeni sorumlu yöneticisi Simten Danışman'dı. Simten, göreve başladığı gün bana telefon etti. Kafeteryada buluşmak üzere sözleştik. Ben konu dosyalarımı alıp aşağıya indim. Simten bende kültürlü, anlayışlı bir yönetici izlenimi bıraktı. Gene Elif Dağdeviren döneminde olduğu gibi ben aşağı kattaki yerimde çalışmayı sürdürecektim. İlk günlerde işler çok iyi gitti. Simten, güzel ko-

nular buluyordu. Amerika'dan yeni geldiğini öğrendiğim Eda Özelmas adında bir genç arkadaş da Simten ile çalışıyordu. Tabii ekipte başkaları da vardı. Ümit Kürüz ve Serkan, Kelebek'in teknik sorumlularıydı.

Her şey yolunda gidiyordu. Kelebek Eki'nde kadınları ilgilendiren yazılar yazmak benim için son derece keyifliydi. Simten ile görüşmek giderek zorlaşmaya başlamıştı ama Eda, aradaki boşluğu rahatça dolduruyordu. Eda ile karşılıklı oturup konu seçiyorduk. Simten, bizim seçtiğimiz konuları geri çevirmediği için çalışma ortamı son derece rahattı. Ayrıca yedinci kata çıktıkça, orada çalışan arkadaşlarla da aramızda çok güzel bir dostluk oluşmuştu.

Neyyire Özkan, İstanbul ekinin birinci yıldönümü nedeniyle Beyoğlu'nda bir lokantada yemek düzenlemişti. O yemeğe benim de katılmamı istediler. Tarık Sipahi, beni davetin yapılacağı yere götürmekle görevlendirdi. O gece İstanbul ve Kelebek'te çalışan arkadaşlar beni memnun etmek için adeta birbirleriyle yarıştılar. Neyyire Özkan ikide bir yanıma gelip bir isteğim olup olmadığını soruyordu. Gecenin çok geç bir saatinde evime dönerken mutluydum. Güzel bir mekânda, çok samimi bir dost ortamında neşeli saatler geçirmiştim.

Yirmi birinci yüzyıla girerken ben de Babıâli'de ellinci yılımı kutlayacaktım. Hürriyet Gazetesi'nde yirmi beş yıl geçirdiğime inanmak bana zor geliyordu. Ama işte şöyle ya da böyle zaman akıp gitmişti. Bir meslekte elli yılı tamamladıktan sonra, pek çok kişi köşesine çekilip anılarıyla avunmak ister. Ben yılların nasıl geçtiğini bile fark edemeden kendimi yazılara kaptırmıştım. Elim kalem (pardon *mouse*) tuttuğu ve sağlığım elverdiği sürece mesleğimi sürdürmeye kararlıyım. Kim bilir, belki bundan sonra daha ilginç maceralar da yaşarım... Babıâli, her şeye rağmen sonu gelmeyen sürprizlerle dolu.

1950 yılında başlayan Babıâli maceramın 2000 yılına kadar olan bölümünü okurlarımla paylaştım. Ya sonrası? Yirmi birinci yüzyılın ilk üç yılını uykuda mı geçirdim? Hayır... Her sabah, Hürriyet Towers binasının arka tarafındaki küçük otogarda servis otobüsünden iniyor, güvenlik engellerini aşarak merdiven inip merdiven çıkıyor, tekrar merdiven indikten sonra, asansörlerin önünde sıraya giriyorum. Beşinci kata ulaşınca bir koşu çay ocağına gidip termosumu doldurtuyorum ve bu arada kana kana bir koca bardak çay içiyorum. Sonra sıra masamı dağıtıp çalışmaya geliyor. Hemen her gün farklı yayınlar için yazı hazırlıyorum. Tarih Dergisi, Gala, Sağlık Köşesi... Bu arada Ertuğrul Özkök'ün sipariş ettiği üç yazı dizisi, bilgisayarın hafızasında hatırlanmayı bekliyor.

2001 yılında sevinç ile büyük bir acıyı peş peşe yaşadım. Orhan Olcay, Star macerasını noktalayıp Hürriyet'e geri döndü.

Hürriyet'in kuruluş yıldönümünde gazetede yirmi beş yılını doldurmuş çalışanlar arasında ben de vardım. Plaketlerimizi almak için sahneye çıktığımız zaman Orhan Olcay'ı yanı başımda görünce çok şaşırdım. Orhan Ağabey, hayatının ayrıntılarını herkesten gizlemeye öylesine alışmıştı ki, gün içinde ben herkese "Akşama ödül alacağım," diye ilan ederken o hiç renk vermemişti. Sahnede birbirimize sarılırken Hürriyet çalışanları bizi alkışladılar. Törenden sonra Ertuğrul Özkök ile bir hatıra fotoğrafı çektirdik. Ertuğrul Bey, o her zamanki şakacı, samimi tavırlarıyla, fotoğrafları çekecek olan arkadaşlara, "Dikkatli olun Azize Bergin'in fotoğrafını çekeceksiniz," diye uyarıda bulundu. O gece gerçekten çok coşkulu bir geceydi. Orhan Olcay da sevinç ve mutluluktan yerinde duramıyordu. Bir ara bana "Hani, votkan nerede?" diye sordu. "Ağabey ısmarlarsan içerim," diye cevap verdim. Ama Orhan Olcay ile son kez kadeh tokuşturmaya ne yazık ki imkân olmadı. Pakize Suda yanımıza gelmişti. "Haydi, Orhan gidelim," deyince, içki ikramı havada kaldı.

Orhan Olcay, artık gazetenin Magazin Servisi'nden sorumlu yazıişleri müdürüydü, Selim Akçin de onun yardımcısıydı. Yönetim Orhan Olcay'dan yeni ekler için proje hazırlamasını istemişti. Pazar günleri yayımlanacak 'Gala'nın hazırlıkları olanca hızıyla sürüyordu. Bir sabah Orhan Olcay, sabah toplantısına gitmek üzere servisten çıktı. Çıkış o çıkış...

O sabah bir film şeridi gibi gözümün önünde... O gittikten biraz sonra yazıişlerinden Orhan Bey'i sordular. Hâlâ toplantı odasına gitmemişti. Serviste hepimiz telaşlandık. Orhan Olcay'ın sekreteri sevgili Rabia'cık oradan oraya koşuyordu. Sonra... Orhan Ağabey'in cansız bedenini kapalı kaldığı tuvaletten çıkardılar. Suni solunum, kalp masajı, çığlıklar... Hiçbir şey Orhan Ağabey'i daldığı son uykusundan uyandıramadı. Selim koridorda duvara yaslanmış hüngür hüngür ağlıyordu. Rabia, Orhan Bey'in eşine telefon edip durumu bildirmek istedi. Yazıişleri, bu işi Yazıişleri Müdürü Nurcan Akad'ın yapacağını söyleyerek Rabia'yı engelledi.

Orhan Olcay'ı, Hürriyet'in Aslanlı Kapısı'nın önünden son yolculuğuna gözyaşlarıyla uğurladık. Ben bir kez daha onun yöntemini uygulayıp kendimi işe vermeye çalıştım. Servise doluşan TV muhabirlerine ne söylediğimi bile hatırlamıyorum.

Orhan Ağabey'den sonra benim gözbebeğim Kelebek'i de son yolculuğuna uğurladık. Yönetim, gazetenin bir kadın eki yayımlamasına karşıydı. Sevgilimin elimden alınmasına ne kadar üzüldüğümü anlatamam.

Yönetim bana hak vermiyor, ama ben hâlâ Kelebek'in kadın okurlarımız için büyük önem taşıdığına tüm kalbimle inanıyorum.

Babıâli artık yok. Plazalarda çalışmak, eski gazetelerde çalışmaktan çok farklı. Daha önce de söyledim ya, gazetecilik artık bir ticaret dalı oldu. Gazetenin adı 'ürün', okurlardan 'müşteri' diye

söz ediliyor. Çeşitli servislerde ürünün farklı parçaları üretiliyor. Nasıl bir fabrikada dişli sıkıştırmakla görevli işçiler, örneğin boru takma işine el atamazlarsa, biz de küçük çalışma alanlarımızda önümüze konulan işleri yapıyoruz. Bu koşullar altında gazeteciliğin kendine özgü tadının azaldığını itiraf etmek zorundayım. Ben her gün bir yenilik peşinde koşmaya hevesliyim. Ama fabrika işçilerine böyle bir hak tanınmıyor.

Sevgili Ayşe Arman benimle röportaj yapmak istediğinde, benimle ilgili iki ayrıntı kafasını kurcalıyordu. Birincisi beni kimin işe aldığı ve kimlerin desteklediği meselesiydi, ikincisi ise yirmi dokuz yıl aynı müessesede çalışmayı nasıl başardığım.

Ayşe Arman'ın merakını giderdim. 50'li yıllarda Babıâli'ye ancak gazetecilik mesleğine hevesli olan ve bir şekilde öğrenimi yarım kalmış kişiler uğrardı. Yöneticiler hevesli ve yetenekli buldukları kişilere iş verirlerdi.

Yirmi dokuz yıl Hürriyet Gazetesi'nde çalışmamın sırrına gelince: Maceralarımı okudunuz. Gazete değiştirmedim ama pek çok değişiklik yaşadım. Ayrıca ben sık sık yer değiştirmekten hoşlanan biri değilim. Hürriyet, bir fabrika görüntüsüne bürünmüş olsa da benim evim, dünyam, sevdiğim insanlarla bir arada olduğum mekân. Arkadaşlarımın çoğu mesleği bıraktı. Bazılarının çocukları ve hatta torunlarıyla meslektaş olmak hoşuma gidiyor. Gençlerin dünyasına ucundan da olsa girebilmek, bana yaşama sevinci veriyor. Kısacası kendimi bir bakıma şanslı sayıyorum. Bu meslekte yapmak istediğim pek çok şey vardı, hâlâ da var. İstediklerime kavuşamamak elbette beni üzüyor, ama galiba biraz da kaderciyim... Ulaşamadığım hedeflere uzaktan bakmayı öğrendim. Eklemek istediğim bir hatırlatma daha var. Elli yıl önce hevesliler, eğer yetenekleri varsa, arkalarında kimse olmadan, hiçbir yerden tavsiye mektubu getirmeden iş bulabiliyorlardı. Ama bugün durum farklı. 2003 yılında, on yedi

yaşındaki bir Azize Bergin'e hiçbir gazete iş vermez. Gazeteciliğe tutkun birinin kendine bir destek bulması şart. Günümüzde bu işler, sponsorsuz yürümüyor.

Sonsöz

Ben kitap yazmayı ve çevirmeyi çocuk yetiştirmeye benzetirim. Kitabın ilk sayfasını yazarken doğum sancıları çekersiniz. Doğumdan sonra sıra onu yetiştirmeye gelir. Kitabın son sayfalarında o çocuk artık yetişkin biri olmuştur ve sizin ondan ayrılma zamanınız gelip çatmıştır. Son satırları yazıp son cümlenin sonuna noktayı koyduğunuz zaman derin bir soluk alırsınız. Ağır bir sorumluluktan kurtulmuş olmanın sevinci sarar yüreğinizi. Rahatlamanın verdiği sevinçle kendinize yeni bir uğraş ararsınız. 'Oh, çok şükür bu da bitti,' diyerek kendinizi ödüllendirmek istersiniz. Ama tıpkı yetişkin çocuğunuzun evden ayrılıp kendi hayatını kurmaya hazırlandığı günkü gibi, içinizde tarifi imkânsız bir boşluk vardır. Çocuğunuz, o gece gündüz üzerine titrediğiniz eseriniz, sizin elinizden, hayatınızdan uçup gitmiştir; ardında büyük bir boşluk bıraktığını hissedersiniz. Günler ilerledikçe, onun yerine neyi, kimi koyacağınızı düşünmeye başlarsınız. Yeni bir kitap, sizi yeniden o doğum sancılarının çekildiği günlere götürür ve her şey yeniden başlar.

Son zamanlarda roman çevirmeyi biraz yavaşlattım. Hani ken-

dimi güçsüz ya da isteksiz hissettiğimden değil, çevirmek isteyeceğim bir roman bulamadığım için kitap çevirme işini geri plana attım. Türkçe'ye çevirmem istenen romanların kötü olmaları değil asıl neden... Benim bir özelliğim vardır, bir romanı Türkçe'ye çevirirken kendimi yazarın yerine koyarım ve onun anlattıklarını gözlerimin önünde canlandırırım. Dahası romanın kahramanlarının yerini de alırım. Son yıllarda yazılan gerilim romanlarında teknik ayrıntılar ağır basıyor, gözlerimin önünde bir türlü beliremeyen ortamlar anlatılıyor. Ben de bu ayrıntılara yabancı kalıyorum. O zaman cümleleri kelime kelime sıralamak hoşuma gitmiyor. Bir tercüme bürosunda robot gibi teknik metin çevirenlerden farkım kalmıyor o zaman. Bana göre çevirmenlik bir çeşit oyunculuktur. Romanların kahramanlarının rolünü iyi oynarsanız, çeviri başarılı olur.

Bugüne kadar Türkçe'ye çevirdiğim iki yüzü aşkın kitabın her biri benim için nazlı, ihtimam isteyen birer çocuktu. Onları büyük emek vererek yetiştirdim, sonra da kitapçı dükkânlarının raflarında kaderlerine terk ettim. Şimdi bu kitap da diğer çocuklarım gibi yuvadan uçup gidecek. Üzgün müyüm? Galiba... Çünkü bu kitapta ben varım. Hayatımın elli yılının öyküsü var. İyi kötü, sevinçli, hüzünlü günlerimle örülü bu kitaptan ayrılmak çok zor. Bir bakıma Babıâli'deki Azize'den ayrılıyormuşum gibi bir duygu sardı benliğimi. Yüreğim nasıl sızlıyor bir bilseniz... Bu nedenle de kitaba son noktayı koymaya gönlüm bir türlü razı olmuyor.

Sonunda anılarımı tamamladım. Kitabımın sonuna geldim. Bu yavrumu da yuvadan gönderiyorum. İlerde Azize Bergin ile ilgili bir kitap daha yazar mıyım? Hayır, hiç sanmıyorum. Bundan sonra belki başkaları anlatır onu.

Aylardır bugünü bekleyen Sevgili Tanju Anapa'ya müjdeyi verdiğim zaman, kitabınızın kapağı ne renk olsun, diye sordu.

Birden, tabii mor olsun, dedim. Gülüştük, sonra ekledim: Yoksulluk sınırının altında yaşayan bir kadının kitabına ancak mor renk yakışır.

Babıâli'de Topuk Tıkırtıları

Babıâli artık yok. Plazalarda çalışmak insanları birbirine yabancılaştırdı. Takım ruhu nostalji oldu. Gazetecilik ticarete dönüştü. Gazete bir ürün artık, okurlardan da 'müşteri' diye söz ediliyor. Çeşitli servislerde ürünün farklı parçaları üretiliyor. Nasıl bir fabrikada dişli sıkıştırmakla görevli işçi, boru takma işine el atamazsa, gazeteleri ayakta tutan basın emekçileri de küçük çalışma alanlarında önlerine konan işi yapıyorlar.
Onlar her zaman gizli kahramanlardı ama hiç bu kadar yalnız olmadılar.
Bu kitap hepsine bir selam...

"...Onu ne zaman tanıdım? Hatırlamıyorum, bir edebiyat matinesinde mi, bir gazetenin yazı işleri masasında mı, bir yayınevinin yönetim yerinde mi? Ortak tutkular, meslek beraberliği, bazen tarihleri silip atıyor. İnsan, ne zaman sorusuna, doğduğumuzdan beri, yanıtını vermek istiyor. Azize, tam bir profesyoneldir. Disipliniyle, verilen işin küçüklüğü büyüklüğü tartışmasını yapmadan en iyisini yapmasıyla. ...Her zaman ek işlere taliptir ama ek para istemeden. Her zaman bir beyaz gazete sayfasını süsleyecek yazısı, çevirisi vardır, kendi adının ön plana çıkmasını beklemeden. ...Birikimiyle size her alanda öneri yapabilir, her konuda referans sunabilir. Başınız sıkıştığında, gizli kitaplık odur, yılların birikiminden, belleğinde kalanlardan hissenize mutlaka bir bilgi düşecektir..."

Doğan Hızlan (Hürriyet Gazetesi, 16.10.2003)

ISBN 975-331-529-5

http://www.epsilonyayinevi.com